NINE INCH NAILS • AYLİN ASLIM • MADNESS • İDİL ÜNER • NECO ÇELİK • GOSSIP • EELS

ROLL

ISSN: 1307-4628

112480 **temmuz** 2009/07 **6** TL

ROLL 142

michael jackson

JULIETTE GRECO • MARIA PAGES • GRIZZLY BEAR • YINON MUALLEM • MARILYN MANSON

bob dylan

‘together through life’ şarkıları

BİR ŞEYLER DEĞİŞECEK GİBİME GELİYOR
Gözlerimi dünyaya çeviriyorum
Bakıyorum ta uzaklara, doğuya
Geldiğini görüyorum bebeğimin
Yürüyor köyden çirkin bir herifle
Bir şeyler değişecek gibime geliyor
Ve günün son bölümü de geçti bile

Öyle çok ortak yanımız var ki
Aynı malûm sonlar için debeleniyoruz
Ve artık bekleyemiyorum
Birbirimizle arkadaş olmak için
Bir şeyler değişecek gibime geliyor
Ve günün dördüncü bölümü de geçti bile

Evet, hayat aşk için vardır
Ve diyorlar ki aşkın gözü kördür
Huzurlu bir hayat için bebeğim
Topla eşyalarını benimkilerle birlikte
Bir şeyler değişecek gibime geliyor
Ve günün dördüncü bölümü de geçti bile

Yani şimdi düş kurmak neye yarar
Yapılacak daha iyi işler var
Düşler bana hiç uymaz bu arada
Gerçek olduklarında bile hatta

Her zamanki gibi kuru ve geçirgensin
Bebeğim, bir yangın çıkarabilirsin
Aklımı kaybetmiş olmalıyım ben
Çünkü arzumun objesi sensin
Bir şeyler değişecek gibime geliyor
Ve günün dördüncü bölümü de geçti bile

Billy Joe Shaver dinliyorum
Ve James Joyce okuyorum
Bazıları diyor ki
Yurdun kanı varmış benim sesimde

Herkesin parası çok
Herkesin elbiseleri güzel
Herkesin çiçekleri bol
Bendeyse yok tek bir gül bile
Bir şeyler değişecek gibime geliyor
Ve günün dördüncü bölümü de geçti bile

BURADAN ÖTESİ YOK
Ah evet, seni seviyorum güzel bebek
Sen benim tek aşkımsın
Benimle kaldığın sürece
Tüm dünya tahtımdır benim,
Buradan ötede bir şey yok
Bizim diyebileceğimiz bir şey yok

Evet, geceyarısından sonra gidiyorum
Hurda arabaların yattığı bulvarlar boyunca
Bilmiyorum onsuz ne yaparım
Bizim olan bu aşk olmadan ne yaparım
Buradan ötede bir şey yok
Ay ve yıldızlardan başka

Her caddede bir pencere var
Ve her pencere de camdan
Birbirimizi sevmeyi sürdüreceğiz güzel bebek
Aşkımız varolduğu sürece
Buradan ötede bir şey yok
Geçmişin dağlarından başka

Evet, teknem bekliyor limanda
Yelkenleri açık
Dinle beni, güzel bebek
Elini başıma koy
Buradan ötede bir şey yok
Yapılmış ve söylenmiş bir şey yok

KARIMIN MEMLEKETİ
Allahın belası bir işle uğraşmaya gelmedim buraya
Sadece gümüş yüzüğün düşerkenki sesini duymaya
Beni susturma şansın hiç yok
Demek istediğim, bu cehennem karımın memleketi

Evet, her şeyin bir nedeni olabilir tabii
Hiçbiri aklıma gelmiyor şimdi ama bundan eminim
Güneşte oturuyorum derim bronzlaşana kadar
Demek istediğim, bu cehennem karımın memleketi
Memleketi...

Sana hırsızlık yaptırabilir, soygun yaptırabilir
Kurdeşen döktürür, işini kaybettirir
İşleri karıştırır, daha beterini de eder
Bir çingenenin lanetinden daha güçlüdür ondaki

Bugün yarın bu kaçış bitecek
Eminim ki beni katil de edecek
İçeri giriyorum, indireceğim perdeleri
Demek istediğim, bu cehennem karımın memleketi

Evet, hatırlanacak çok şey var, unutulmuş çok şey
İlk karşılaştığımız günü hatırlıyorum hâlâ ben
Nedenlerini unutalı çok oldu ama
Ona duyduğum aşk bildiğim tek şey

Ülke kırılıyor, toprak kurudu
Öyle kem gözlerle bakma bana
Yürümeye devam et, ortalıkta dolanma
Yine diyorum ki bu cehennem, karımın memleketi
Memleketi...

MESELE YOK
Benden bahset bebeğim, eğer buna mecbursan. • Kirlerini dök, tozlar öbek öbek. • Yapabilseydim aynısını yapardım ben de • Ne diyorlar biliyor musun? Mesele yok diyorlar • Yok • Mesele yok •• Büyük politikacılar yalan söylüyor; • Lokantanın mutfağı sineklerle dolu. • Hiçbir değişiklik olmuyor ama olmalı; görmüyor musun. • Ama yolunda her şey, çünkü mesele yok • Mesele yok. •• Kadınlar kocalarını terk ediyor; amaçsızca dolanıyor. • Partiden çıkıyor ve asla eve gitmiyor. • Yapabilseydim bile değiştirmezdim bu durumu • Ne diyorlar biliyor musun? Mesele yok diyorlar. • Mesele yok. • Yok. •• Taş taş üstünde bırakmıyorlar • Bir çay bardağı su yetiyor boğulmaya. • Bilmen gerekir, yapabilselerdi eğer • Mahvederlerdi her şeyi. Mesele yok. • Yok. • Diyorlar ki mesele yok. •• Taşradaki insanlar, köylerdeki insanlar. • Bazıları öyle hasta ki zor dayanıyorlar. • Yapabilselerdi kaçıp giderlerdi • İnanması güç ama mesele yok. • Evet yok. •• Dullar ağlıyor evet, kimsesizler yalvarıyor. • Nereye bakarsan bak perişanlık diz boyu • Benimle gel bebeğim, gelmeni isterim. • Ne diyorum biliyor musun, mesele yok. •• Yok. • Diyorum ki mesele yok. •• Soğukkanlı katil iniyor kasabaya • Polis arabasının lambası yanıyorsa belli ki felaket kapıda • Binalar çöküyor komşu kasabada. • Ama üzülmeye ne hacet, çünkü aslında mesele yok. • Mesele yok. • Diyorum ki mesele yok. •• İçimden geçeni yüzüne de söyleyeceğim. • Bu kez kaçarı yok, yarın yanına varacağım. • Yapabilseydim bile değiştirmezdim bu durumu • Ne diyorlar biliyor musun? • Diyorlar ki mesele yok. • Mesele yok. • Mesele yok.

Türkçesi: Tezgör Hilmi

ROLL
142
temmuz '09

08 Michael Jackson
12 Aylin Aslım
18 Yinon Muallem
23 Madness
26 Grizzly Bear
27 Gossip
32 Nine Inch Nails
38 Maria Pagés
43 Juliette Gréco
42 İdil Üner
45 Neco Çelik
57 Michael Jackson (devam)

04 Ajans
11 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
35 Kıraathane
36 Kısa dalga

Jack Peñate, Khaled, La Roux
Marilyn Manson, Eels, Liechtenstein
Regina Spektor, Patrick Wolf

50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Deniz İpek, Deniz Öztürk, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fevzican Abacıoğlu, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Serdar Beyaz, Sinan Yusufoğlu, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, V. Can Yazıcı, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu **baskı:** Ezgi Matbaacılık [Sanayi cad. Altay sok. No: 10 Yenibosna-İstanbul Tel: 0.212.452 23 02] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Temmuz 2009 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Süslü Saksı Sok. no:5-3 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0.212.251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 13 **sayı** 142 **temmuz** '09 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0.535 576 21 11)

ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Bir kazandibi, altı kaşık

Sait Kozacıoğlu: Dünya malî açıdan küreselleşmeye uzak olsa da zihnî olarak küreselleşmeyi inşa ediyordu. Marcuse'ün "Tek Boyutlu İnsan"da geliştirdiği sınaî toplum eleştirisi, hem kapitalist hem de sosyalist ülkelerdeki sistemi eleştiriyordu. Dünyanın bütün köşelerine nüfuz eden bir gençlik kültürü yaratılıyordu. Türkiye'de marksist, sosyalist solun ilk kitleselleşmesi olan Dev-Genç hareketi bu uluslararası gençlik kültürünün eseriydi. Nesillerin rolü tersine dönmüştü. Ana-babalar giyinmeyi bile çocuklarından öğreniyordu. Bu kültür enternasyonal, küresel bir olguydu. Rock müziği bazen sanıldığı gibi kültür emperyalizminin etkisi değildi. Çünkü Karayipler'den, Latin Amerika'dan, Afrika'dan, Hindistan'dan beslenmekteydi. 1968 deyince, kulağımda kalan tını bir Beatles şarkısında çalınan sitardan.

Esra Koç: Okul çayları düzenlenirdi haftasonlarında, hafif içkiler içer, danslar ederdik. Ayın son haftası yarı aç yarı tok yaşardık; pastanede bir kazandibi, altı kaşık istediğimizi hatırlıyorum. İlk üç haftadaysa diskoya bile gidebilirdik. Burs kitaplara, giyim kuşama da yeterdi. "Graduate"i çok tartıştık; orta yaşlı bir kadınla genç bir delikanlının ilişkisi, hayal bile edilemeyecek bir şeydi. Çok mu kasabalıydık? Film mi çok cüretkârdı? O günlerden aklımda kalan "Doktor Jivago", "Bonnie ve Clyde", "Bir Erkek ve Bir Kadın" beni hâlâ heyecanlandırıyor. Beatles, Rolling Stones, Moody Blues, Tom Jones, Simon & Garfunkel, Joan Baez, Sony & Cher'in yanısıra Timur Selçuk, Cem Karaca, Moğollar dinlerdik. Brecht tiyatrosu, Beatles müziği çok eğitici farklılıklardı. Gözümüzün önünde her alanda farklı dünyalar açılıyordu. Ruhi Su çok müthişti; Aşık İhsani'nin "Balta"sı orijinaldi. "Enternasyonal"i söylemek bana çok heyecan veriyordu. Güzeli seçebiliyorduk. Ama sonraki yıllarda kültürel olarak kara bir dönem yaşandı, güzeli kaybettik.

Çetin Uygur: Taner (Çakıroğlu) arkadaşımız, şu anda yaşamıyor, duvara slogan yazarken polisler geliyor. Koşturup onu polislerin elinden aldık ama, yazı yarım kaldı. Polis falan derken boya kutusuyla fırçayı orada unuttuk. Meğer İlhan Selçuk'un eşi Handan hanım, camdan seyrediyormuş. Herkes çekildikten sonra sokağa çıkıyor, o yazıyı tamamlıyor. 1990 küsurlarda, Cumhuriyet'teki sendikal örgütlenmeye karşı olumsuz karar alan yönetimle görüşürken İlhan Selçuk'a "Sizden Handan hanımın o günkü davranışına benzer bir davranış beklerdim" dedim. Şaşkın şaşkın baktı, ne demek istiyorsun dercesine.

Işık Alumur: Annem çok tutucu ve katı bir kadındı. Ağabeyimle "klasik müzik konserine gidiyoruz" diye evden çıkıp diskoteğe giderdik. Sigara ve içki kokularıyla dönerdik. Anlıyordu da bir şey demiyordu. Sosyalist işler başlayınca, yine izin yok tabii. Bu kez diskoteğe diye çıkıp toplantılara gidiyorduk. Mini etek giyenler, kadınsı kılığından hiç vazgeçmeyen, ama sonuna kadar da işin içinde kızlar vardı. Rüçhan ara sıra etek giyiyor, makyaj yapıyor, saçlarını sarıyordu. Suna da Rüçhan gibiydi. Makyajını yapardı, ama parka giyerdi. Ertuğrul (Kürkçü) genel başkan olunca "hippiden başkan olur mu" lafları çıktı... Maltepe (cezaevi) ince uzun bir baraka. Pikap var, plak var. Toplam altı nöbetçi dışarıda dikiliyorlar ve düdük öttürüyorlar. Uykunun imkânı yok. Bir keresinde dayanamadık, gecenin bilmem kaçında "Burada bir sürü türkü var. Koyalım bir tane. Şaşırırlar düdük öttürmeyi" dedik. Hoparlörü de pencereden dışarı attık. Birden fark ettik ki, Neşet Ertaş'ın "memeli" türküsünü koymuşuz (Gel yakından yakından / Koynundaki gül memenin / Ben gelirim hakkından). Düdük sesi kesildi ama, biz utançtan perişan olduk.

Neşe Erdilek: "Tütün" gibi devrimci mücadele romanlarına öykünüyorsun, sınıfından vazgeçmek istiyorsun, palto yakasındaki kürkleri çıkarıyorsun, makyajdan vazgeçiyorsun. Mesela ben evlendim, boşanana kadar bir kere bile Metin'le dans etmedim. Necdet'le birlikteydik, arkadaşlarla onun evine gittik, dans etmeye başladık. Adama bak diyorum, hem sosyalist, hem dans ediyor, hem hayattan zevk alıyor, Boney M falan.

Mustafa Lütfi Kıyıcı: "Ayak Bacak Fabrikası", "Sezuan'ın İyi İnsanı" gibi oyunlara, "Yılanların Öcü" gibi filmlere toplu olarak giderdik. Spagetti western'leri kaçırmazdık. İdris (Küçükömer) hocanın "Düzenin Yabancılaşması" çıktı. Ben okudum, "anlamadım bu kitabı" dedim. Çünkü bütün ezberimizi bozuyordu. Işıtan Gündüz, "Fosfostimol al da öyle oku" dedi. Hâlâ unutamadığım bir laftır.

Hatice Yaşar: Mezuniyet balosuna hazırlanıyoruz. Kürtçe bir şarkı tutturmuşum, arkadaşlardan biri "bu şarkı çok güzel, Fransızca mı" diye sordu. "Kürtçe" dediğimde, yüzü renkten renge girdi. Şaşkınlıkla "sen onlardan mısın" dedi, etrafımda dönmeye başladı. Ne aradığını biliyordum. "Bak canım, bizdeki kuyruklar da hayvanlardaki gibi çeşit çeşittir. Benimki keçininkine benzer, kolay fark edilmez" dedim, şarkıma devam ettim... 1969'da, Gazi Eğitim'e geldiğimde, ilk yıl bütün ramazan oruç tuttum. Aynı günlerde Hüseyin Cevahir okuldaki seminere geldi. Sonrasında, otururken çay uzatınca "oruçluyum" dedim. "Sen marksistsin" der demez kaşlarımı çatarak "ideal ayrı, ideoloji ayrı" cevabını verdim. Şaşırdı ama, sevgiyle bakmaya devam etti. Mahir Çayan, Hüseyin Cevahir ve diğerleri en saçma sapan görüşlerime saygı duyarak beni dinliyorlardı ve ben de hayatımda ilk kez ailem dışında birilerini ölümüne seviyordum. Deniz ve Mahir'le aynı havayı teneffüs etmekten hep gurur duyacağım.

("Sokak Güzeldir –68'de ne oldu?", haz: Nadire Mater)

İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi boykotta, Haziran 1968

Bana bir varmış de / Bir varmış bir yokmuş deme / İçime dokunuyor **CAN YÜCEL**

çeşmelere dilenir herkesin elleri **MUSTAFA ERDEM ÖZLER**

Kapitalistlerin "uygar" iktidarına taraftar olanlar ve bu iktidarı savunanlar şu kanıdadırlar: Kıçlarını bit ısırmışsa, bundan ne bit, ne de kıç sorumludur. Biricik sorumlu "tabiat kanunu"dur. Hayır, bundan sorumlu olan, kalın kafalının rahat oturmaya alışmış olan kıçıdır. **MAKSİM GORKİ**, Küçük Burjuva İdeolojisi

Wilhelm, iyi olduğumuz zaman hayal mi görüyoruz? **GOETHE**, Genç Werther'in Acıları

Yanlış mı belledim, insan sorumluluktur **GÜLTEN AKIN**

Aşk kendini hatırlamaktır baştan, en baştan **MURATHAN MUNGAN**

Yaz rüzgârında / Kuşlar taş kesilmiş / Ağaç uçuyor **PELİN ÖZER**

DAVID LYNCH albüm çıkarıyor! 1994 yılında gitarist Dave Jaurequi'nin bestelerinin üzerine yazdığı şarkı sözlerini okuyan ünlü yönetmen, Jaurequi 2006'da hayata veda edince bu kayıtları günışığına çıkarmaya karar vermiş. Yedi şarkılık albümün ismi "Fox Bat Strategy: A Tribute To Dave Jaurequi" olacak. Lynch bu yakınlarda Danger Mouse / Sparklehorse projesi "Dark Night Of The Soul"a da sesiyle katılmıştı.

AIR, 2007 tarihli "Pocket Symphony"yi izleyecek yeni albümü "Love 2"yu ekimde çıkarıyor. Grup albümden önce "Do The Joy" adlı parçayı dijital olarak yayınlayacak, ardından "Sing Sang Sung"u single olarak basacak.

ALICE IN CHAINS eylül sonunda "Black Gives Way To Blues" adında yeni bir albüm çıkarıyor. Solistleri Layne Staley'yi overdose'dan kaybettikleri 2002 yılından bu yana yeni bir albüm yapmayan grunge grubu, yeni şarkıcıları William DuVall ile üç seneden beri birlikte.

Bugünlerde New York'ta ikinci albümünü kaydeden **VAMPIRE WEEKEND**'in solisti Ezra Koenig yeni **THE VERY BEST** albümü "Warm Heart Of Africa"da plağa ismini veren şarkıda mikrofona geçecek. **M.I.A.**'yı ise aynı albümdeki "Rain Dance"de dinleyeceğiz.

Beck **BECK & FRIENDS MUSIC CLUB** adında ilginç bir projeye imza atıyor. Müzisyen ve dostları düzenli olarak buluşacaklar, bir albümü seçip tek gün içinde yeniden kaydedecekler –prova yok, düzenleme yok! MGMT, Devendra Banhart, Jamie Lidell ve Nigel Godrich gibi isimlerin katıldığı kulüpte cover'lanmak için seçilen ilk albüm "The Velvet Underground & Nico" olmuş. Kayıtlardan seçilen "Sunday Morning" yorumu Beck'in sitesinden dinlenebiliyor.

Produktör ve keyboard'cu **BARRY BECKETT** 66 yaşında hayata gözlerini yumdu. Çalıştığı müzisyen ve gruplar arasında Aretha Franklin, Bob Dylan, Bob Seger, Elton John, Sting, Dire Straits, Staple Singers, Willie Nelson gibi isimler vardı.

CALVIN HARRIS ikinci albümü "Ready For The Weekend"i yaz sonuna çıkarıyor.

Danger Mouse'un Londralı folk şarkıcısı Helena Costas ile ortak projesi **JOKER'S DAUGHTER**'ın albümü "The Last Laugh" geçtiğimiz günlerde yayınlandı. Albümün misafirleri arasında Neutral Milk Hotel'den Scott Spillane de bulunuyor.

JULIETTE LEWIS'in Mars Volta'dan Omar Rodriguez-Lopez yapımcılığında kaydettiği yeni albümü "Terra Incognita"nın çıkışı eylül başı olacak. Albümde "Romeo", "Hard Lovin' Woman", "Uh Huh", "Noche Sin Fin" gibi 12 şarkı bulunuyor.

"Definitely Maybe"den "Dig Out Your Soul"a yedi **OASIS** albümü ve 1998 tarihli B-yüzü toplaması "The Masterplan" plak formatıyla bir box-set'te bir araya getirilecek. Grup, Devendra Banhart'tan son albümlerinden bir parça seçip remikslemesini de rica etmiş. Banhart'ın "chill out" usûlü "(Get Off Your) High Horse Lady" yorumu Oasis'in internet sitesinden dinlenebilir.

Massive Attack'ın meşhur "Blue Lines" albümünün prodüktörlüğünü de yapan ünlü yapımcı **JONNY DOLLAR**, henüz 45 yaşında, kanserden hayatını kaybetti.

ELEKTRO İLKEL DANS

Mehmet Can Özer, sağolsun, müziğin daha çok matematik ve fizik olduğu bir yerden, deneysel sulardan ufuk açıcı bir çalışmayla çıktı karşımıza: "Siyah Kalem Dansı". Albümdeki altı adet elektro-akustik kompozisyonda Özer'in kılavuzları yüzyıllar öncesinden "insanların ve cinlerin efendisi" ressam Mehmet Siyah Kalem, Mevlâna ve Alman filozof Leibniz olmuş. Albümde klarnet, bağlama, ney, piyano ve kemanın yanısıra, kuş, duş, böcek, rüzgâr sesi kolajları, canlı elektronik tınılar başka bir ahenkle, doğaçlama bir dans tutturuyor.

MILES DAVIS'İN İSPANYASI 50 YAŞINDA

İki acının karışımı

"Kind of Blue"nun ardından, erdi "Sketches of Spain" de elli şeref yaşına... Miles Davis, siyah caz tarihini esmer flamenkoya açan bu efsanevî albümü, Gil Evans'ın yönettiği kalabalık bir orkestrayla, Kasım 1959 - Mart 1960 tarihleri arasında kaydetmişti. Birer Rodrigo ve Manuel de Falla kompozisyonunun yanısıra, sonradan Almodóvar filmlerinde bile kullanılan Gil Evans besteleriyle "Sketches of Spain" 20. yüzyıl sanatının en güzel istasyonlarından biri. Türkiye'de de yayınlanan iki CD'lik ellinci yıl özel baskısında, beş parçanın orijinalinden gayrı, farklı versiyonları, konser yorumları ve ilaveten "Song of Our Country" çeşitlemeleri bulunuyor. 136'ncı sayımızda Hülya Tunçağ "Sketches of Spain"den şöyle bahsediyordu: "Hem yaşama sevinci vardır, hem de gizli bir hüzün. İspanya çok acı çekmiş bir ülke, onun da etkisi var o müzikte. Bir yandan da müthiş bir modal müzik olayı... O gizli acıyla blues'un acısı mı birleşiyor, garip bir olay."

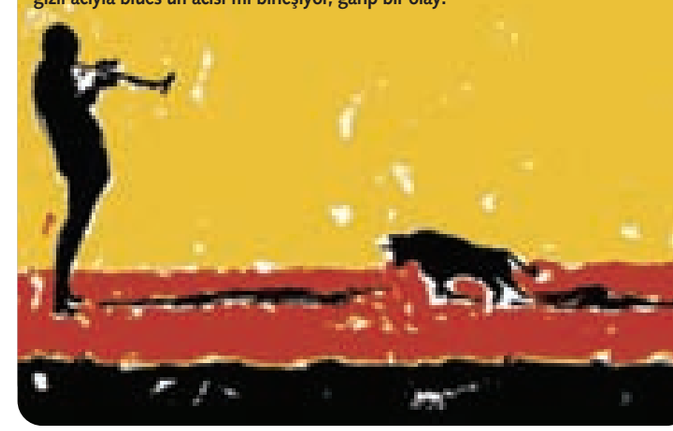

Black Lips üyeleri, King Khan ve bir diğer Kanadalı müzisyen BBQ (nam-ı diğer Mark Sultan) ile bir araya geldi ve **THE ALMIGHTY DEFENDERS** adında bir "süper grup" kurdular. Orkestranın ilk albümü eylüle çıkıyor.

Rich Machin ve Ian Glover'dan oluşan İngiliz prodüksiyon ikilisi **SOULSAVERS**'ın Mark Lanegan eşliğinde kaydettiği "Broken" adlı üçüncü albümüne Spiritualized'dan Jason Pierce, Butthole Surfers'dan Gibby Haynes, Mike Patton ve Richard Hawley de el veriyor. Albümden önce çıkarılacak 7 inçlik single'dan sa Lanegan bestesi "Sunrise"ı Will Oldham söylerken, arka yüzde Lanegan, Oldham şarkısı "You Will Miss Me When I Burn"ü okuyacak.

MIKE SKINNER, Twitter sayfasında yeni albümünün adının "Computers and Blues" olacağını ve şubatta yayınlanacağını açıkladı.

The Raconteurs'de Jack White'la mikrofonu paylaşan **BRENDAN BENSON** dördüncü solo albümü "My Old, Familiar Friend"i ağustosta çıkaracak.

Bir süredir birlikte şarkı yazma niyetinde oldukları konuşulan **PAUL MCCARTNEY** ve **BOB DYLAN**'a **RINGO STARR** da katılmaya karar verdi.

YO LA TENGO sonbahar başı çıkacak yeni plağına "Popular Songs" adını verdi.

RICHARD HAWLEY yeni kaydı "Truelove's Gutter"ı eylülde çıkaracak.

Bright Eyes'ın Conor Oberst'i, gitarist ve prodüktör Mike Mogis, My Morning Jacket'dan Jim James ve M.Ward **MONSTERS OF FOLK** adı altında güçlerini birleştirdiler. Dörtlü aynı adlı albümlerini eylül ayında piyasaya sürüyor.

WILLIE NELSON 1978'de çıkardığı "Stardust"dan sonra yeniden Amerikan klasiklerini yorumlamaya karar verdi. Yaşlı kurda "American Classics" albümündeki "Baby It's Cold Outside"da Norah Jones, "If I Had You"da Diana Krall eşlik edecek.

LINKIN PARK 19.07
THE PRODIGY 18.07
NINE INCH NAILS 18.07
KAISER CHIEFS • RAZORLIGHT • DUMAN
MANGA VS. CARTEL • JANE'S ADDICTION • HAYKO CEPKİN
EMREAYDIN • JULIETTE LEWIS • SANTIGOLD • AYLİN ASLIM
JANELLE MONAE • COLD WAR KIDS • HOWLING BELLS • FOMA • BADEM
SAKİN • BORA UZER • ÇİLEKEŞ • GREN • THE TWELVES • AYYUKA • WE HAVE BAND
ASFALT DÜNYA • SATTAS • FAİRUZ DERİN BULUT • FUAT • SALTUK ERGİNER VE KARGA SÜRÜSÜ • POST DIAL • PROUDPILOT • AGENTORANGE • MABBAS VS. STYLE-IST • GECE • D2
DEARHEAD • WUFI
ROCK'N COKE 2009 İSTANBUL
18-19 TEMMUZ'DA İSTANBUL PARK'TA
WWW.ROCKNCOKE.COM
Coca-Cola ve Konser Şişe, The Coca-Cola Company'nin tescilli markalarıdır.
Coca-Cola zero
1989 pozitif 20 2009
HAYATA ARTI KAT Coca-Cola www.hayataartikat.org
TUZLA BELEDİYESİ
mavi
dream
biletix
vodafone
BY Coca-Cola

Benim çocukluğumun tek oyuncağı taş parçalarıydı. Taşa ip bağlar çekerdim –ben at olurdum, taş da Şah'ın Yaldızlı Saltanat Arabası. *(Ryszard Kapuscinski'nin "Şahların Şahı" kitabında, 1980'de Tahran'da kayda geçmiş tanıklıklardan)*

Düşünce yüksek bir mertebeye ulaştığı halde zarafetten yoksun olabilir, o zaman da ruhlar üzerindeki gücünü kaybeder. İşbirliği kurmaktan yoksun bir güç, sadece bir yüktür. **FERNANDO PESSOA**, Huzursuzluğun Kitabı

takvim değişir, içinde aynı resim **MURATHAN MUNGAN**

Eğer bir insan başka birçok hayatı yaşamadıysa, kendisininkini de yaşayamayacaktır. **PAUL VALERY**

Vücudumuzun elbiseye olan ihtiyacından fazla hissiyatımızın örtüye ihtiyacı vardır. **REFİK HALİT KARAY**

VIVIAN GIRLS ikinci albümleri "Everything Goes Wrong"un kaydını altı günde tamamladı, eylülde çıkarmak üzere rafa kaldırdı. Grup ilk albümlerini üç gün içinde kaydetmişti.

MANIC STREET PREACHERS davet etti, British Sea Power, Four Tet, St. Etienne, Patrick Wolf, Adem, Fuck Buttons, Underworld gibi nice isim "Journal For Plague Lovers"ı yeni baştan remiksledi. Yeni yorumlara şimdilik internet üzerinden ulaşmak mümkün, CD formatı yıl sonuna doğru gelecek.

BEASTIE BOYS, sonbaharda çıkması planlanan yeni albümleri "Hot Sauce Committee, Pt. 1"ın devamı üzerinde çalışmaya başladı bile. Bir sample şimdiden hazır: Grubun hayranı olduğunu ifade eden **BOB DYLAN**'ın radyo programı Theme Time"da kendilerini sunuşu.

THE BLACK CROWES iki yeni albümle birden sevenlerine kavuşuyor: "Before The Frost..." ve dinleyicilerinin yirmi yıldır süren desteğine bir teşekkür olarak bedava dağıtılacak "...Until The Freze".

Ağustos sonunda çıkacak yeni **ARCTIC MONKEYS** albümünün ismi "Humbug" olacak. Şarkılar şöyle sıralanıyor: "My Propeller", "Crying Lightning", "Dangerous Animals", "Secret Door", "Potion Approaching", "Fire and The Thud", "Cornerstone", "Dance Little Liar", "Pretty Visitors" ve "The Jeweller's Hands".

THE CRIBS dördüncü albümüne "Ignore The Ignorant" adını verdi. Johnny Marr'ın da grup üyesi olarak kayıtlarına katıldığı albümden ilk single olarak "Cheat On Me" adlı parça seçilmiş. İsmi aşırı sağcı Britanya Milliyetçi Partisi'nin Avrupa Parlamentosu'nda sandalye kazanmasına tepki olarak da konulan albümün prodüktörü ise Nick Launay.

Beşinci **MUSE** albümü "The Resistance" eylül ortasında raflarda olacak.

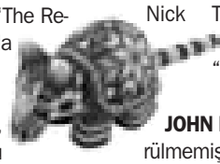

Fratellis'den Jon Fratelli, Glasgow'lu arkadaşı Lou Hickey ile **THE CODEINE BREAKFAST CLUB** adında yeni bir grup kurdu, çalışmalara başladı.

BİR RAGA'DAN, BİR BLUES'DAN

Amerika (Chicago) blues'u ve Hindistan ragası iki devini yitirdi. Türkiye'de de izlediğimiz Koko Taylor'ı izbe barlardan çıkaran, kendisiyle özdeşleşen "Wang Dang Doodle" şarkısını da yazan Willie Dixon'dı. Benzersiz bir kumlu sesi, güçlü, tutkulu bir yorumu vardı. Koko ismini çikolata sevgisine borçluydu. 1984'te Grammy almış, David Lynch filmi "Wild At Heart"da da rol almıştı. 3 Haziran'da, 80 yaşında hayata veda etti...

Üstad namını bileğinin hakkıyla kazanmış Ali Ekber Han, Bengladeş doğumluydu, müzisyen bir ailenin çocuğuydu. Babası Alâaddin Han tarafından yetiştirildi; Ravi Shankar'ın da üvey kardeşiydi. Hocalık da yaptı, film müzikleri de. Sarod çalışı eşsizdi. Yehudi Menuhin, La Monte Young gibi Batılı isimlerin ilk tanıdığı ve etkilendiği Hint müzisyeni oydu. 18 Haziran'da, üstad henüz 87 yaşındayken, ragalar öksüz kaldı...

James Chapman yeni **MAPS** albümü "Turning The Mind"ı Death In Vegas'dan Tim Holmes'la birlikte kaydediyor.

SANTIGOLD yeni albümünde Diplo, Switch ve Spank Rock'un yanısıra Pharrell Williams'la da çalışacak.

NEW ORDER üyeleri Bernard Sumner, Stephen Morris ve Phil Cunningham, bası Blur'den Alex James'e emanet ettikleri yepyeni bir grup kurdular. **BAD LIEUTENANT** ilk albümünü tamamladı bile. Peter Hook'la üçlünün araları geçtiğimiz sene açılınca New Order dağılmıştı.

Prodüktör Nigel Godrich ile Supergrass'dan Gaz Coombes ve Danny Goffey **HOT RATS** adında bir grup kurdular. Üçlü sonbahara Sex Pistols, Kinks, Pink Floyd, Elvis Costello, Doors ve Beastie Boys cover'larından oluşan bir albüm yayınlama niyetinde.

Nick Thorburn'ün projesi **ISLANDS**'ın üçüncü albümü "Vapours" eylülde çıkıyor.

JOHN LENNON'ın daha önce görülmemiş ev hali fotoğraflarını da içeren "White Feather: The Spirit of Lennon" adlı sergi bu ay sonunda Liverpool'da açılıyor.

Battles'dan **TYONDAI BRAXTON** "Central Market" adında bir solo albüm çıkaracak.

STING yeni albümü "If On A Winter's Night..."ı sonbaharda çıkaracak. Kış temalı albüm, daha önce yayınlanmış iki Sting parçasıyla, birlikte çeşitli anonim İngiliz ninni ve ilahilerini içerecek.

THE CLIENTELE yeni albümü "Bonfires On The Heath"de iki cover'a yer verecek. İlki İsveçli grup Evergreen Daze'den "Tonight", diğeri kendi parçaları "Graven Wood"un yeni versiyonu.

TV On The Radio'dan Kyp Malone **RAIN MACHINE** adı altında kaybettiği ilk albümünü sonbahara çıkarmayı düşünüyor.

THE VENTURES'ın iki kurucusundan biri olan gitarist **BOB BOGLE** 14 Haziran'da vefat etti. Bugüne kadar 100 milyondan fazla albüm satan enstrümantal grup, '60'ların surf rock sound'unun mucitlerindendi.

Sovyet dönemi Rus folkunun anıt isimlerinden **LYUDMILA ZYKINA** 80 yaşında kalp krizinden hayatını kaybetti. Operaya yakınlaşan üslûbuyla tanınan Zykina, "Rus Edith Piaf'ı" olarak da anılıyordu.

Quincy Jones tarafından 1993 yılında kurulan ve r'n'b, hiphop dünyasına odaklanan aylık müzik dergisi **VIBE** kapanma kararı aldı.

EVANESCENCE'ın üç elemanı American Idol yıldızı Carly Smithson'la birleşerek **WE ARE THE FALLEN** grubunu kurdu.

Yepyeni **TIM BUCKLEY** şarkıları yolda: Ağustosta yayınlanacak "Tim Buckley - Live at the Folklore Centre, NYC: March 6th, 1967" adlı konser kaydında yer alan 16 şarkıdan altısı, folk devinin bugüne kadar yayınlanan hiçbir stüdyo ya da konser albümünde yer almış değil.

COURTNEY LOVE solo albüm yapmaya niyetlendiği "Nobody's Daughter"ı **HOLE**'un adı altında çıkarabilir. "Nobody's Daughter" için yapılan ilk açıklamalarda Love, kendisini kimsenin kızı, karısı, osu busu gibi hissetmediğini, sadece bir çocuğun anneliğini üstlendiğini, diğer toplumsal kadınlık rollerini benimsemediğini açıkladı. Ayrıca, geçtiğimiz aylarda tasarımcı Dawn Simorangkir tarafından kendisine internet üzerinden hakaret ettiği gerekçesiyle mahkemeye verilen Courtney Love, kredi kartı firması American Express'in açtığı davayla da meşgul olacak.

EDITORS yeni albümünün kayıtlarını tamamladı, "In This Light and On This Evening" eylülde çıkacak.

Kült rock grubu The Seeds'in basçısı ve vokalisti **SKY SAXON** 25 Haziran'da, 63 yaşında dünyadan ayrıldı. The Seeds, 1960'larda Los Angeles'ta "Pushin' Too Hard" gibi single'larıyla ünlenmiş, dönemin saykodelik havasının izlerini taşımasına rağmen sert ve tekrara dayalı müzikleriyle garage rock'un standartlarını belirlemiş, punk'ın temellerini atmıştı. Saxon'un vefatından önce Billy Corgan'la beraber yazdığı ve söylediği "Choose To Choose Love", Facebook sayfasından dinlenebiliyor.

YO LA TENGO'nun Nashville'de kaydedilen duble albümü "Popular Songs" eylül başında piyasaya sunulacak. Albümde yer alacak "Periodically Double Or Triple" şimdiden internet üzerinden dinlenebiliyor.

Ömrümüz, çoğu kişinin iddia ettiği gibi kısa değil, tam aksine uzun ama biz onun küçük bir bölümünü hatırladığımız için her şey bize çok çabuk olup bitmiş, zaman uçup gitmiş gibi geliyor. Yaşadığımız günlerin ne kadar azını hatırladığımızı düşünsenize. **MEHMET AÇAR**, Çok Uzaklarda Bir Yaz ıstasyon aynı, biz başkayken **MURATHAN MUNGAN**

Orhan Gencebay, "Yunus Emre'nin dişisi" olarak tarif ettiği annesi Habibe hanımı 89 yaşında yitirdi. Acısını paylaşıyoruz.

Ziggy Marley'in şarkısındaki gibi adalet hâlâ tek sözcüklü bir dua değil mi? Tarih baştan başa gerçekleşmesi beklenilen, yitirilen ve yeniden yeşeren ümitlerden ibaret. **JOHN BERGER**, Kıymetini Bil Herşeyin

Altyazı ve Mesele dergilerindeki Roll ilanlarında, bu sayımızda John Berger'ın yer alacağını duyurduk. Ama Michael Jackson'ın ani ölümüyle derginin akışı değişti. John Berger'la yaptığımız uzun söyleşi bu sayıda değil, pek yakında!

'80'lerin indie gruplarından Miracle Legion'un şarkıcısı **MARK MULCAHY**'nin geçim derdine derman olmak ve müziğe devamına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan "Ciao My Shining Star: The Songs Of Mark Mulcahy" isimli tribute albümde **MICHAEL STIPE**, **THOM YORKE**, **DINOSAUR JR.**, **MERCURY REV**, **FRANK BLACK** gibi isimler yer alıyor.

THE SLITS 25 yıl aradan sonra yeni bir albüm çıkarmak için bir arada. Kadroya Sex Pistols davulcusu Paul Cook'un kızı Hollie Cook'u da dahil eden grubun yeni albümü "Trapped Animal" ekim ayında, ilk albümleri "Cut"ın 30. senesinde çıkacak. Bu arada Lee "Scratch" Perry'nin son albümlerine vokaliyle katkıda bulunan grubun şarkıcısı Ari-Up, Lee Perry ve Dubblestandart'la beraber "Return From Planet Dub" adında bir albüme imza attı.

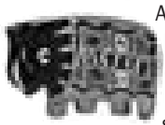

R.E.M. sonbaharda çıkması planlanan iki CD'lik konser albümüne hazırlık niyetine, 2007 Dublin konseri kayıtlarından dört şarkıyı EP formatında piyasaya veriyor.

Sonbaharda yayınlanacak olan ve 1968-75 arasını kapsayan dört CD'lik **BIG STAR** derlemesi "Keep An Eye On The Sky"da hiç gün yüzü görmemiş dört şarkı da yer alacak.

OY DENİZ KARADENİZ

Foto: Tanju Duru

Kâzım Koyuncu, Karadeniz kültürünü değiştirdi, diriltti. İspatı, genç kuşak. Mesela, Kalan'dan ilk albümlerini çıkaran iki genç grup. Karmate, "Nani" albümünde, Şevval Sam, Engin Arslan, Hilmi Topaloğlu gibi misafirlerle, hafif tertip ama olgun bir etnik rock'la, Karadeniz şivesinden Lazcadan, Hemşinceden, eski, yeni türkülerden söylüyor. Bar programlarından da tanınan Marsis'in "Marsis"iyse gitarları köklüyor, distorsiyonu kemençeye, tuluma, kendi bestelerine uyduruyor. Karadeniz'de nihayet bin çiçek açıyor, bin şarkı söyleniyor...

Kanadalı piyanist, besteci, şarkıyazarı ve şarkıcı **GONZALES**, Paris'te verdiği 27 saat 3 dakika 44 saniyelik konserle Guinness Rekorlar Kitabı'na girmeye hak kazandı. 120 kişilik küçük bir salondaki performansında Gonzales piyanosunun başında "Summertime"dan "Eye of The Tiger"a, kendi bestelerinden Beethoven'a, hatta Britney Spears'ın "Baby One More Time"ına varıncaya kadar 300 civarında parça seslendirdi. Daha önce en uzun konser rekoru, sahnede 26 saat 12 dakika boyunca ragalar çalan Hintli sanatçı Prasanna Gudi'ye aitti.

WHITE STRIPES'ın 2007 Kanada turnesini belgeleyen "Under Great Northern Lights" adlı film sonbaharda gösterime girecek. Jack White'ın 23 yaşındayken –daha henüz John Gillis– adını taşırken küçük bir rolde oynadığı "Mutant Swinger From Mars" adlı bilimkurgu parodisi de bir takım festivallerde gösterilecek.

Şu ekibe bakar mısınız: Nirvana ve Foo Fighters'dan **DAVE GROHL** davulda, Queens Of The Stone Age'den **JOSH HOMME** gitarda, Led Zeppelin'in **JOHN PAUL JONES**'u basta: Üçlü, beraber yapacakları ilk albümün çalışmalarını hızlandırdı.

Yeni yayınlanan **"THE ART OF TOURING"** adlı kitap ve DVD, Devendra Banhart, Au Revoir Simone, The Ex, Mecca Normal, Sonic Youth gibileriyle birlikte indie dünyasının turne maceralarının izini sürüyor.

Joy Division ve New Order'dan tanıdığımız **BERNARD SUMNER**'ın yeni grubu **BAD LIEUTENANT**'ın ilk albümü ekimde çıkıyor. Eski New Order gitaristi Phil Cunningham'ın gitarda, henüz duyulmamış bir genç yetenek olan Jake Evans'ın vokalde yer aldığı grubun çalışmalarına Stephen Morris ve Blur'den Alex James de destek atıyor.

Güney Afrika turnesi sırasında domuz gribi mikrobu kapan **JENS LEKMAN** memleketi İsveç'te tedavi altına alındı, sitesinde hayatî bir durum olmadığı, sanatçının dinlendiği açıklandı.

TING TINGS yeni albümünün kayıtlarını Berlin'de yapacak, eski bir caz kulübünü stüdyoya dönüştürecek.

NICK CAVE, Bob Dylan'ın "Like A Rolling Stone"uyla başladığı Glastonbury performansını **FARAH FAWCETT**'a ithaf etti. 80'ler deyince akla ilk gelen isimlerden, Çarli'nin meleklerinden Fawcett, 25 Haziran'da, 62 yaşında vefat etti.

Michael Jackson

(29 Ağustos 1958 - 25 Haziran 2009

"Hayatının yarısını siyah, yarısını beyaz geçiren büyük Beşiktaşlı Michael Jackson, ruhun şad olsun!" Çarşı'ya nazire, bir Roll pankartı açsak, "Hayatını koyu laci-açık mavi geçiren büyük Internazionale'li..." derdik. Rhythm & blues'u –lacivert ve maviyi– yeniden yarattı, "İrlandalı çiftçiden Harlem'deki temizlikçi kadına" gönüllerde taht kurdu. Vefatı dünyayı sarstı, Midyatlılar gıyabında cenaze namazı kıldı, Filipinli mahkûmlar "Thriller"ı icra etti. 1995-2007 arasında verdiği söyleşilerden yaptığımız derlemeyle uğurluyoruz. Ruhu şad olsun.

AYa DÖNÜŞ

KÜÇÜK KARDEŞ MICHAEL
Michael Jackson plak doldurmaya, kardeşleriyle birlikte Jackson Five grubunun üyesi olarak 8 yaşında başladı.

ANNEMLE ÇAMAŞIRHANEYE GİTTİĞİMİZDE ÇAMAŞIR MAKİNESİNİN RİTMİYLE DANS EDERDİM. İNSANLAR ETRAFIMDA HALKA OLURDU. DANS ETTİĞİM İLK SAHNE ORASIYDI.

Dünyanın sizi nasıl bilmesini, tanımasını istersiniz?
Michael Jackson: Nasıl hatırlanmak mı isterim?
Hayır, hatırlanmak değil, şu anda nasıl bilinmek istersiniz?
Bir sanatçı olarak, büyük bir sanatçı olarak bilinmek isterim. Yaptığım şeyi seviyorum ve insanların yaptığım şeyi sevmelerini istiyorum. Ve sevilmek istiyorum. Dünyanın her yerinde sevilmek istiyorum.
İnsanların sizi sadece sanatınızla mı değerlendirmesini istiyorsunuz?
Öyle olmasını umuyorum. Mesela ben Michelangelo'yu çok seviyorum. Onunla konuşma imkânım olsaydı, esin perilerini sorardım, onu Michelangelo yapan şeyleri, sanatının anatomisini öğrenmek isterdim. Gece kiminle çıktığını değil.
Bir çizgiroman kahramanı olabilseydiniz, hangisini seçerdiniz?
Batman'i çok severim, ama "X-Men"deki Morph'u tercih ederim. Çünkü kendisini sürekli dönüştüren bir karakter. Öteki çizgiroman kahramanları kadar popüler değil, ama çok heyecan verici.
Fil Adam'ın kemiklerini satın almak istediğiniz doğru mu?
Hayır. Bu da başka bir medya zırvası. Fil Adam'ın, John Merrick'in hikâyesini çok seviyorum. Filmi ("Elephant Man", 1980) seyrettiğimde ağlamıştım, çünkü o öyküde kendi hayatımı görmüştüm. Ama Merrick'in kemiklerini satın almak hiç aklıma gelmedi, niye gelsin?
İskoç oyun yazarı ve romancı J.M. Barrie'yi sever misiniz?
Elbette. Yalnız "Peter Pan"i değil, diğer eserlerini de seviyorum.
"Peter Pan"in hayal ülkesinin adı "Neverland"; malikânenize o adı verip orada kendinize adeta bir ülke kurmanızın sebebi ne?
Benim sokağa çıkıp sinemaya gitmem, bir yerde oturup dondurma yemem, çocuklarımı Disneyland'e götürmem mümkün değil ki. Bütün bunları rahat rahat yapabilmek için kurdum Neverland'i. Başkaları Ferrari'leriyle, özel uçaklarıyla filan mutlu oluyor. Ben de minyatür Disneyland'imle...
Televizyon seyrediyor musunuz?
PBS'i, Discovery Channel'ı seviyorum. "The Simpsons"ı seviyorum. "Susam Sokağı"nı seviyorum, onu saatlerce seyredebilirim. Ama favorim "Malcolm In The Middle". Bana çocukluğumu ve kardeşlerimi hatırlatıyor.
Hangi karakteri kendinize benze-

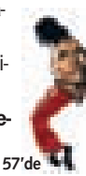

devamı ➜ 57'de

TRAJİK ÖLÜMÜN ARDINDAN: **MICHAEL JACKSON** VE ÇAĞIN RUHU

Michael Jackson şanına yakışır biçimde büyük geri dönüşüne hazırlanırken, günlerce, haftalarca sürecek Londra konserlerinin hemen öncesinde, 51 yaşında aniden aramızdan ayrıldı... Pop Kralı'nın şahsında, mirasyedi '70'lerden kopuş dönemi '80'lere, müzik endüstrisine, medyanın linç kampanyalarına, siyah müziğin tarihine, küresel ekonomik sisteme ve neoliberalizme bir bakış...

'zombi' için blues

Michael Jackson'ın çocukların gönlünü nasıl fethettiğine kendi hayatlarımızla şahidiz. Üç kuşak onunla beraber büyüdük. Acı haberi duyduğumuzda içimizden bir şey koptu. Onun yerinde şimdi kopkoyu bir mavi duruyor. Yaşamı boyunca süren yağma, Michael'ı trajik ölümünde de rahat bırakmadı. Cansız bedeni bir "adlî vaka" olarak didik didik incelendi. Kültürel kanibalizm, hayasızca işini görmeye devam ediyor. Müzik endüstrisi son vurguna hazırlanıyor; "King of Pop" bir voli daha vuracak onlar için. Ve bizden bütün bu yağmayı normal karşılamamız bekleniyor. Öyle ya, Michael Jackson zaten tepeden tırnağa müzik endüstrisinin ürünü değil miydi? Kendini böyle bir ölüm seremonisinin beklediğini bilmiyor muydu?

Hayır, medyanın star yaratma gücü yoktur. Starları biz, halk, yaratırız. Medya durmaksızın yeni yüzler, yeni personalar önerir, ama kimi star yapacağımızı biz seçeriz. Michael'ı seçtik, çünkü hepimizin aynasıydı. Bu mavi gezegenin insanları, onda kendimizden bir şeyler bulduk. "Çağın ruhu"nun ta kendisiydi.

Filipinli mahkûmların Michael'ın anısına bir kez daha sahnelediği "Thriller" dansı, gene tüyler ürperticiydi. Çünkü onlar sadece koreografi gereği değil, hakikatte de "yaşayan ölü" idi. Yapılan, gerçek zombilerin dansıydı. 1980'lerin depresif dünyasının kuşkusuz en güçlü simgelerinden biri olan "Thriller" albümünün şoke edici "zombi kenti" imgesi, evrensel insanlık kültürünün belleğinde daima yer alacak. Michael içinde yaşadığı çağa dair olgulara kendine özgü sesiyle, sözleriyle, müziğiyle, dansıyla, kılığıyla can verdi, onları ete kemiğe büründürüp pop kültüre mâl etti. Tarihsel video klipte "canlandırılan" zombi kenti uçuk bir atraksiyon falan değildi, hakikatte de böyle bir şey vardı. Reagan-Bush döneminin endüstriyi tasfiye politikaları sonucu işçi sınıfı, özellikle Amerikan işçi sınıfının en geniş kesimini oluşturan siyahlar, işsizliğe ve acımasız bir ekonomik dışlanmaya mahkûm edilmişti. Endüstri devriminin kalbi New York'ta, siyah işçi sınıfının yoğun olarak yaşadığı Harlem ve Güney Bronx bölgeleri, dönemin BM kayıtlarında dünyanın en yoksul ülkesi olarak gösterilen Bangladeş'ten de berbat demografik özellikler gösteriyordu. Aç yığınlar, kelimenin gerçek anlamıyla "zombi ulusu" hâline gelmişti.

"Küçük Michael" büyürken

Olağanüstü bir yetenek olarak çocuk yaşta şöhret kazanan Michael, hem siyah müziğin, hem de sivil haklar hareketinin öncü simalarıyla iç içe büyüdü. Siyah direnişin önde gelen politikacılarından rahip Jesse Jackson, babasının yakın arkadaşı ve Michael'ın ömür boyu rehberiydi. Michael, 20. yüzyılın son çeyreğine damga vuran birçok olayı gerilim hattının yanıbaşında yaşadı. Bu dolaysız tanıklık ona belli bir "farkındalık" bahşetmişti. Jackson 5 ile birlikte veya solo olarak doldurduğu erken dönem Motown albümleri, r&b müziğin görece sığ ve tehlikesiz sularında seyretti. Michael'ın her zaman bir "pop fantezisi" olma ayrıcalığı vardı. Ama kariyerinin Motown döneminde, '70'lerin müzikal dönüşümüne büyük katkıda bulunduğu söylenemezdi.

Martin Luther King suikastiyle başlayan, Vietnam Savaşı'nı muhafazakâr-milliyetçi bir propaganda gereci olarak kullanıp özgürlükçü hareketlerin burnunu sürtmeye çalışan Nixon ve petrol krizlerinin yarattığı ekonomik çöküşün enkâzının altında kalan Carter dönemlerine uzanan çalkantılı süreçte, r&b müziğin progresif kanadı giderek politikleşip büyük kentleri çepeçevre saran funk dalgasını yaratmıştı. Bu süreç, aynı zamanda, Michael'ın ergenleşme dönemiydi.

1979'da, büyümüş bir delikanlı olarak beşinci solo albümü "Off The Wall" ile çıkagelen Michael, yeni prodüktörü Quincy Jones'un da yardımıyla, hem içine düştüğü "folklorik" kısırdöngüyü, hem de devrin disko sound'unun hegemonyasını kırdı. Böylece funk dalgasına ilk ciddi katkısını yaptı. Albüm kapağına yansıyan graffiti estetiği tarihsel bir belge niteliği taşır. Zira, hiphop kültürünün iki asal elementi, graffiti ve break dans halihazırda sokaktaki yerini almıştı. Üçüncü element rap müzik ise, "Off The Wall"dan birkaç ay sonra ortaya çıktı. Hiphop'un milâdı olarak kabul edilen ilk rap plağı, Sugarhill Gang'in "Rapper's Delight" 45'liği yayınlandı. Bütün bunlar, pek yakında popüler kültürde patlayacak bombanın ilk işaretleriydi.

Ayrıca Michael hukuken reşit olmuş, o zamana kadar yaptığı her işe bulaşan nemrut babasının boyunduruğundan kurtulma şansını ele geçirmişti. Onu dayakla terbiye etmeye çalışan adama karşı biriken öfkesini, aileyi terk edip yalnız yaşamaya başlayarak gösterdi. Özgürleşme yeni mecralara yönelmesini kolaylaştırdı. Efsanevî "Thriller"a giden yol ardına kadar açılmıştı.

"Thriller"daki mahşer imgesi, 1980'de Ronald Reagan iktidara geldikten sonra uygulamaya konan neoliberalizmin getirdiği toplumsal yıkımdan başka bir şey değildi.

"Thriller"ın bileşenleri

Michael'ın 1982'de çıkardığı ve bütün zamanların en çok satan albümü (dünya çapında 109

milyon kopya) unvanını hâlâ koruyan “Thriller” albümü, çığır açan fenomenler toplamıdır. Mesela, bugünkü anlamda video klipler ilk kez bu albüm için çekildi. “Thriller”, “Billie Jean” ve “Beat It” klipleri, siyah olduğu için MTV ekranında yer bulamayan Michael’ın ırkçı bariyerleri yıkmasını sağladı. Üstüne üstlük müzik televizyonculuğuna yeni bir bakış getirmiş, MTV’yi yayın politikasını radikal biçimde değiştirmeye zorlamıştı.

Michael’ın rock müziğe yönelmesi, ayrı bir fenomendi. Geçmişten, özellikle ‘60’ların ezici etkisinden kurtulma dürtüsünün hâkim olduğu ‘80’ler müziğini derinden etkiledi. ABD ve İngiltere’nin popüler müziğinde ‘70’ler, ‘60’ların egemenliği altında yaşandı. ‘60’larda atılan bütün ham fikirler, ‘70’lerde kendine uygulama alanı buldu. Bu sadece müzikte değil, kültürün bütününde böyleydi. Keskin bir kültürel kopuşun yaşandığı ‘80’lerin ortaya döktüğü “acayiplikler müzesi”, biraz da bu geçmişten kaçışın ürünüydü.

Etnolog George Lipsitz, Jamaika kökenli Musical Youth grubunu analiz ederken, Michael Jackson ve Prince’in öncülük ettiği müzikal restorasyonun Londra’daki siyah varoşlarda hemen yankı bulduğunu ve İngiltere’de daha sonra ortaya çıkacak urban müzik akımlarının önünü açtığını anlatıyor. Paul McCartney, Toto grubunun elemanlarının bir kısmı ve efsanevî gitarist Eddie Van Halen’ın icracı olarak bulunduğu albümde, bu referanslarla tezat oluşturan denemeler de yapılmıştı. Başta “Thriller” ve “Beat It” olmak üzere birçok şarkıda canlı davul yerine, hiphop’un baştacı ettiği sample teknikleri ve davul makinaları kullanıldı. Ortaya çıkan fütüristik sound buradan geliyordu. Michael Jackson’ın bir pop star olarak geçirdiği evrimi tamamlayıp kendi personasını bulması da bu albümle gerçekleşti. Dans onun reçetesinde önemli bir yer tutuyordu. İlkel olanla mükemmel olanı birleştirdiği, uçlar arasında simültane olarak gezindiği özgün tarzı her türlü dış etkiye açıktı. Motown’ın 25. yıldönümünde gerçekleştirdiği “Billie Jean” şovunda, medyanın sonradan “moonwalk” (ay yürüyüşü) adını verdiği hipnotik dans numarasını ilk kez yaptı. Bacaklar ileri gidiyormuş gibi görünürken vücudun geriye doğru hareket ettiği dans illüzyonu böylece Michael’ın alâmet-i farikası hâline geldi. Geriye doğru gidildiğinde hareketin mucidinin Fransız mim sanatçısı Marcel Marceau olduğu ve rock sahnesinde ilk kez David Bowie tarafından kullanıldığı gözlenebiliyor. Michael, 1974’te, Bowie’nin bu harekete de yer verdiği “Diamond Dogs” şovunu izlemiş, çok etkilenmişti. Ama numaranın inceliklerini sokak dansçılarından öğrendiğini söylüyordu. Michael’ın idolleri arasında saydığı Marceau ve Bowie’nin yanısıra en büyük idolü James Brown da, üstelik 1980 yapımı ünlü “Blues Brothers” filminde, aynı hareketi yapmıştı. Bu akrabalıklar, Michael’a yakıştırdığımız “çağın ruhu” nitelemesinin sağlamasıydı. Nitekim, pop kültür “ay yürüyüşü”nü Michael’a mâl etti.

Kanadalı pop-art sanatçısı Christian Marklay’in eseri, “Thriller”ı Sidney Barnes ve Roxy Music LP kapaklarıyla “tamamlıyor”.

Klipleri, siyah olduğu için ekranda yer bulamayan Michael’ın ırkçı bariyerleri yıkmasını sağladı. MTV’yi yayın politikasını radikal biçimde değiştirmeye zorladı.

Aç sınıfın laneti

Her şey bir yana, “Thriller”ı esas sarsıcı yapan, işlediği karanlık temalardı. Bu yönüyle, bilinen pop reçetelerinin dışına çıkmış, neredeyse “anti-pop” bir tavır almıştı. Albümün arka planındaki apokaliptik sahne ise dünyanın içinde bulunduğu ekonomik, toplumsal ve kültürel dönüşümü doğrudan yansıtıyordu. Burada “Thriller”ın henüz gelişme hâlindeki hiphop akımıyla kurduğu organik bağa özellikle dikkat çekmek gerekiyor. Çünkü “Thriller”ın ortaya koymaya çalıştığı mahşer imgesi, 1980’de Ronald Reagan iktidara geldikten sonra uygulamaya konan neoliberalizmin getirdiği toplumsal yıkımdan başka bir şey değildi.

Serbest piyasa ekonomisini bütün dünyaya yayarak küresel kapitalizmi tesis etmeye çalışan büyük sermaye, operasyona kendi evinde, endüstriyi tasfiye ederek başladı. Neoliberal mantığa göre, ABD’de yapılan endüstriyel üretim bazı büyük sektörler dışında akılcı olmaktan çıkmış, üretimi işgücünün ucuz olduğu üçüncü dünya ülkelerine kaydırmak çok daha kârlı bir seçenek hâline gelmişti. Reagan’ın “piyasa totalitarizmi” bir zamanlar Amerikan endüstri devriminin övünç kaynağı olan devasa fabrikaları birer birer kapattı ve bu fabrikalarda çalışan yüzbinlerce işçiyi herhangi bir alternatif geliştirmeye bile gerek duymadan işsiz bıraktı. Amerikan işçi sınıfının yüzyılı aşkın süredir verdiği sendikal mücadelenin getirdiği bütün kazanımlar birkaç yılda eridi. Bunun kaçınılmaz sonucu ise, “Thriller”da tasvir edilen zombi kentlerin ortaya çıkmasıydı.

Neoliberalizmin gerçek mağduru olarak ona ilk tepkiyi veren hiphop akımı, işe post-endüstriyel Amerikan toplumunun eleştirisinden başlamıştı. Grandmaster Flash & Furious Five’ın “Message” adını taşıyan ve siyah gettoları ele geçiren sefaleti anlatan ilk salvosu “Thriller”dan kısa bir süre önce yayınlanmıştı. Michael’ın konuyu alıp pop kültürün merkezine yerleştirmesindeki zamanlama gerçekten müthişti. Bunu yaparak “inandırıcı” oldu ve bütün dünya tarafından kucaklandı. Geçen çeyrek asır gösterdi ki, o zombiler bizdik. Anlatılan bizim hikâyemizdi. Nitekim hemen ardından gelen “Bad” albümü Türkiye’de 650 bin kopya sattı. Mardin’de Michael’ın gıyabında cenaze namazı kılınması, bu ruhsal akrabalığın yalın bir göstergesiydi.

Buruk veda

Medya her şeyi sömürür. Michael da bundan nasibini fazlasıyla aldı. Hakkında “çocuk tacizi” suçlamasıyla açılan davalar sırasında ahlâksızlığın binbir türünün sergilendiği medyatik linç kampanyasına tanık olduk. Muhafazakâr kesimler, görünürde karşı oldukları pornografiyle sinsi bir işbirliğine girip “çocuk tacizi” kavramını mümkün olan bütün pornografik çağrışımları uyandıracak biçimde kullanarak Michael’ın kırılgan kişiliğine tecavüz etti.

Michael, davalardan aklandıktan sonra yapılan bir söyleşide konu “çocuk tacizi”ne gelince şunları söylemişti: “Çocuklarla uyumak neden insanların kafasında seksi çağrıştırıyor, anlamıyorum. Ben çocukken Marvin Gaye bize kalmaya gelirdi ve birlikte aynı yatakta uyurduk. Bunda ne var?” Şimdi benzer bir pornografiyi Michael’ın bir türlü ebedî istirahate kavuşamayan cesedinin üstünde sergiliyorlar. Üstelik utanmadan sık sık “zombi” metaforunu kullanıyorlar. Bu kültürel kanibalizmin Türkiye’deki temsilcisi Hürriyet, “otopsi raporundan sızan şok detaylar” başlığı altında bakın neler yazdı: “Michael Jackson sadece 50 kiloydu ve bir deri bir kemik görünümündeydi. Saçları tamamen dökülmüştü. Peruk takıyordu. Midesinde bir dizi ilaçtan başka bir şey yoktu. Dizlerinde ve baldırlarında açıklanamayan morluklar mevcuttu. Sırtında 10 santimetrelik kesik izi vardı. Kollarında, kalçasında ve bacaklarında sayısız iğne izi bulundu...”

“Çocuk tacizi” davalarının arkasından seks skandalları çıkarmayı umanlar, şimdi de otopsi raporundan “cinayet” çıkması için dua ediyor. Michael’ın trajik ölümü bir türlü tamamlanamıyor. Bize düşen, onun aziz ruhunu bu güruhun elinden almak ve bir daha asla geri vermemek. Nur içinde yat Michael!

Erdir Zat

TUNCER ERDEM
sesilegolge@yahoo.com.tr

endişe

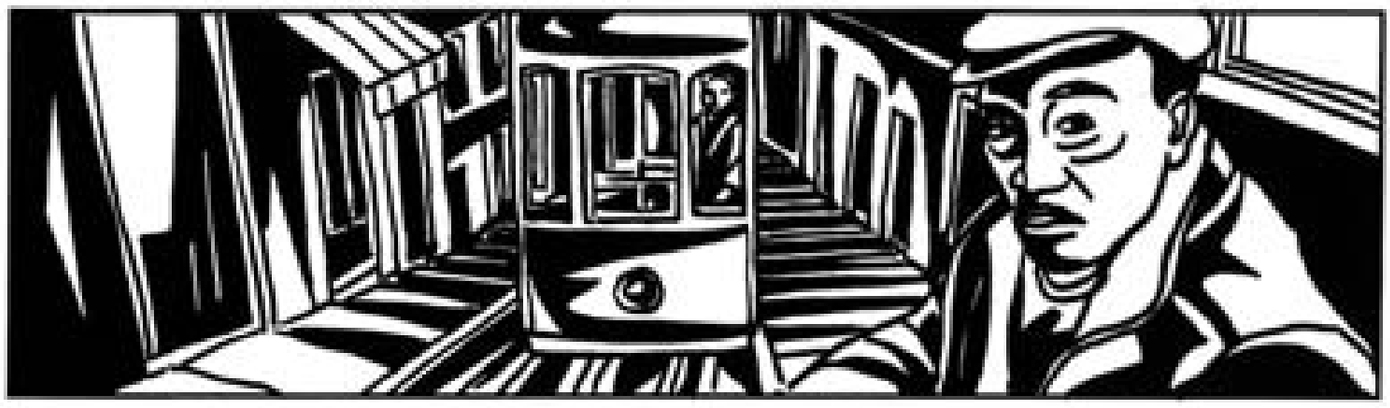

bir tıkırtı geziniyor metal çubuk üzerinde, taşlarda gölgenin serinliği, senin gözün sokak köşelerinde

bir çift çıplak ayak bekliyor gibi suya inen merdiven, baktığın yolun ucunda yosunlu kaygan basamak

dünyaya bak şöyle bir vakit varken, ıssız bahçeler bul yıkık duvarların arkasında, terk edilmiş eşya arasında otur

yollarda şarkılar mırıldan göç eden çocukların hüznüyle, yüzündeki çizgilerde gece gündüz silinmeyen bir endişe

Aslında rock'çuydu. Ama yirmili yaşlarının başlarında yazdığı ilk şarkılarıyla "Gel Git" elektronik bir seyre durdu. Araya girdi bir beş sene, aşk acısı, istikbal kaygısı çeken o genç kız öfkeli bir genç kadın olarak çıktı geldi, "Gülyabani"yle dalgasını geçti, dansını etti, postasını koydu. Aradan geçti bir dört sene, hepi topu yarım saatlik, ama cayır cayır gitarlarla gülle gibi ağır "Canını Seven Kaçsın" raflara düştü. Aylin'le itirafçı kadın şarkıyazarlarının, feminizmin siyasete en büyük armağanı "bireysel olan politiktir" şiarının izinde yol alan sekiz şarkıyı, dört senenin getirdiğini, götürdüğünü konuştuk.

AYLİN ASLIM

DIŞAVURUMCU MAHREMİYET

Habire şu soruyla karşılaşıyorsun galiba: Albüm niye bu kadar kısa?
Aylin Aslım: "Bu resim daha bitmemiş, boş yer var burada" gibi bir şey. *(gülüyor)* Hülya Avşar, Perihan Mağden'e çemkirmişti ya "amaan, o da ince ince kitaplar yazıyor, kendini bir şey sanıyor" diye. *(gülüyor)* Bu albüm böyle iyiydi sonuçta. İki tane daha balad koysam denge bozulacaktı, birkaç tane daha çemkiren şarkı koysam çok sertleşecekti.
Albüm bir bütünlük de oluşturuyor aslında, şarkıların duyguları birbirini izliyor, birbirini tamamlıyor...
Evet, benim albümlerimde öyle bir bütünlük oluyor. Şarkılar belli bir dönemde çıkmış olduğu için de kompakt bir iş oldu. Tabii ki üç-dört senedir aldığım notların, eskizlerin evrilmesiyle çıkıyor şarkılar ama, onları şarkı haline dönüştürmek belli bir vakit alıyor. Üç ay gibi bir süre her gün, evden hiç çıkmadan, dünyayla minimum kontaktla çalıştım şarkılar üzerinde. O yüzden organik bir bağ var aralarında, birbirine geçişler de görülüyor.
Nasıl kuruyorsun şarkı matematiğini genellikle?
Hızlı değilim. Notları da çok düzensiz alıyorum aslında, not demek bile çok havalı geliyor o karalamaları düşününce. Farklı defterlerde bir sürü farklı şey oluyor.
Defterci misin sen de?
Evet, defter severim, ama harita metoddan başka bir defterde çalışamıyorum. *(gülüyor)* Büyük sayfa çalışabiliyorum ancak, o karalamalara devam ediyorum çünkü, sağına, soluna, altına, üstüne düzeltmeler yapıp duruyorum. Enstrümanla fazla çalışmıyorum şarkıları yazarken. Sadece destek için enstrüman kullanınca sözler de, melodi de çok güçlü olmak durumunda, o anda kulağına çok iyi bir şeymiş gibi gelebilmesi için. Ama birazcık daha iyi çalsam da bir çeşit tuzağa düşebilirim, "süper bir akor buldum" deyip onu şarkı zannedebilirim. O yüzden çok ilkel, ama çok sağlam bir temel üzerine yapıyorum şarkıları. Hayatım boyunca kimsenin yanında oturup şarkı yapmışlığım da yoktur, çok çok mahremiyet gerektiriyor şarkı yazmak benim için. Minimum sayıda arkadaşla görüşmeye çalışıyorum o dönemlerde. "Canını Seven Kaçsın"ı büyük oranda Övünç'le (Dan) beraber yaptık, o biraz bunu kırdı. Bir şey çalmaya başladı bir gün mesela, daha önce yazdığım bir takım sözler vardı ama, müzikleri yoktu, oracıkta söylemeye başladım, "Aşk Geri Gelir" öyle çıktı, ki istisnadır o da. Albümde sekiz şarkı olması mevzuunda başka ne söyleyebilirim, bilmiyorum. Bir de şöyle bir tarafı var işin çünkü: Satış rakamları belli, durumumuz belli. Zar zor albüm yapıyoruz, indiriyorlar, "niye sekiz şarkı var" diyorlar. Satın bile almadığın bir şey üzerine ne hak iddia edebilirsin ki? "Yetmedi, keşke daha çok olsaydı" başka bir şey, ama "yapa yapa bunu mu yaptın" demek bana biraz ayıp geliyor.
Gerçi bu işler belli olmuyor, Duman'ın son albümüne de iki CD diye uzun diyenler var...
Adamlar böyle istemiş, öyle uygun görmüşler canım, ötesi var mı? Onlar da ceplerinden yapıyor, müzisyenler zor durumda. Ters bir laf söylenince de insan demoralize oluyor haliyle. Hem tek şarkılık çöp gibi albümler almadık mı yıllarca? Mis gibi sekiz tane şarkı var burada işte...
Albüm kavramı ne ifade ediyor senin için? Elli-altmış senelik bir şey sonuçta, bir ara artık tarihe karışacağı da söyleniyordu...
Artık anlamını yitiriyor aslında. Biz istemiyoruz yitirmesini, ama artık bitiyor galiba albüm denilen şey. İnsanın müzikle ilişkisi değişiyor sanki. Ama benim için bir bütün demektir albüm, tamamı bir hikâye anlatır.
Albümlerin arasında dört sene, beş sene gibi uzun zamanlar var. Nasıl geçiyor o seneler?
Ben de anlamıyorum ki, bir bakıyorum, geçmiş. *(gülüyor)* Çok şükür, ben hep çok konser veren birisi oldum. Zamanın nasıl geçtiğini biraz da o yüzden anlamıyorum. Konser aralarında, otobüslerde filan beste yapabilen biri de değilim, o hengamede o ruh haline asla giremiyorum, yoğunlaşamıyorum. "Senin Gibi"nin nakaratını altı ay düşünmüştüm mesela. Yok, bulamıyorum, bilmiyorum, yapamıyorum gibi bir noktaya gelmiştim. Şarkıdan nefret ediyorsun, sürekli geri dönüyorsun, aynı noktada dönüp duruyorsun... Bi-

Foto: Şahan Nuhoğlu

Birinin üstüne basıp yükselmeyi kabul etmiyorsan, birinin seni ezmesine de tahammül edemiyorsan, ne yapacağını şaşırıyorsun. "Canını seven kaçsın" dedirtecek bir ortam.

raz ahesteyim canım ben, her konuda öyleyim. *(gülüyor)*
Ama konser esnasında pek aheste sayılmazsın...
Hiç! Sahneye geldi mi başka! Bu albümde çok düşündüm sahneyi. İlk iki albümde sahneyi düşünmemenin bedelini çok ağır ödedim. Belli bir temponun altındaki şarkılar sahnede çok zor oluyor, konserin devamlılığını zorlaştırıyor. İnsanlar bir noktadan sonra dağıtmak, enerji atmak istiyor. Fakat insanların böyle istemesinden çok, kendi isteğim daha baskın çıktı, "bu albümle sahnede çok eğlenmek istiyorum" dedim. Kayıtları yaparken de birbirimizi doldurup durduk öyle.
Çok dansa elverişli şarkılar da değil aslında seninkiler. Nasıl bir eğlence senin sahnendeki?
Eğlenmekten kastım, rahatlamak aslında. Söylemek istediğini söyleyince rahatlar ya insan, öyle bir rahatlama. Biraz şiddet var içinde galiba, çünkü o "down tempo" şarkılarda yeterince deşarj olamıyorum. Karşılıklı olunca en güzeli tabii, ama ben sahnede öyle yaşayınca, karşımdaki de öyle yaşıyor zaten. Sahnede eğlenen birini görmek her zaman iyidir, orada olmaktan mutlu olur insan.
Sana böyle bir mutluluk yaşatan konser hangileri oldu?

Bilemiyorum, o kadar uzun süre hiçbir yere gitmedim ki... Aaa, Patti Smith! İlk gecesine gitmiştim, zaten hazırlıklıydım o hale gelmeye. Son izlediğim en kayda değer konser odur herhalde... R.E.M. çok iyi çaldı, ama maalesef ses çok kısıktı, hiç içine giremedim olayın.

Onlar da şarkılarını epey sertleştiriyor konserde. Son albümleri "Accelarate" de "Canını Seven Kaçsın" gibi biraz: Kısa, öz ve sert, ama eski indie'ci hayranları bayıldı bu değişikliğe...

Kimse demedi yani onlara "kısa albüm yapmışlar" diye. *(gülüyor)* Galiba benim tek tek şarkılarda varmaya çalıştığım yer de orası. Az lafla çok şey anlatmak istiyorum. Türkülere niye o kadar hayran oluyoruz? Adam azıcık lafla öyle şeyler söylüyor ki, seni vuruyor. Az yazmak daha zor ama. Uzun da sürüyor. Uzun uzun hikâye anlatmak daha kolay. Artık metaforlarla da aram iyi değil galiba, doğrudan söylemeyi tercih ediyorum.

Senin asıl gönlünü çelenler, eski alışkanlıkla söyleyelim, albümün A yüzünün ilk şarkıları mı, B yüzü şarkıları mı?

Öyle bir ayrım yaptığımı zannetmiyorum. Benim A1'lerim zaten B yüzü şarkıları gibi olduğu için. *(gülüyor)* Hepsi benim şarkım sonuçta. Önceki albümde "Gülyabani" de, kanto da ("Ben Kalendermeşrebim") çok çizgidışı şarkılardı. Kanto zaten benim değil ama, onu bilerek seçtim, o kantoyu seçtiğim için söyledim. Fakat o iki şarkı da bu kadar doğrudan, bu kadar sert değildi. Ya bunları söyleyeyim ve kurtulayım, ya da söylemeyeyim ve öleyim, bırakayım bu işleri gibi bir noktadaydım. Yani bu albüm ya böyle olacaktı ya da olmayacaktı. Acayip şirketlerle acayip görüşmeler yaptık, "daha ticarî olsun" gibi yerlere dayandı iş. "Çok sert, çok gürültülü, hiç radio friendly değil" gibi şeyler söylüyorlar. Değilse değil, benden bu çıkıyor sonuçta.

"İçtim İçtim"e kadarki dört parça hep bir öteki düşünülerek yazılmış, bir takım erkek modelleri üzerine kurulmuş şarkılar galiba, değil mi?

"Sen mi"deki bir adam değil aslında. Adamlar, kadınlar, sistem insanları, bugünkü dünya. Bana yakın olan tarafından, müzik medyası, müzik endüstrisi ve her türlü diğer sektörler. Hepsi aynı şekilde işliyor sonuçta. Gayet politik bir şarkı denebilir onun için. "Senin köyün" diye kastedilen de İstanbul ya da Türkiye. "Kızlar Anlar"da, "Hoşuna Gitmedi mi"de, "Güzel Gözlü Güzel Çocuk"ta bir adam kahraman var. Şarkıları arka arkaya dizince, çok mu aynı yere gidiyor, çok mu nefret doluyum, diye düşünmedik de değil. Ama albümün sonuna doğru normale dönüyorum. *(gülüyor)*

O üç şarkıdaki erkekler nasıl insanlar?

Ayrı ayrı tipler. Baba parasıyla hava atan bir maço bir tanesi, baba parasıyla hava attığı için ezik, o yüzden de maço. Kıza "onu giyme, öyle oturma" çekiyor. "Güzel Gözlü Güzel Çocuk", bir kırık aşk hikâyesi aslında, tam doğru dürüst yaşanamamış, sonlanamamış. Güzel ama korkak bir çocuk yani. En fenası bence "Kızlar Anlar"daki tip. Gelip kızın dünyasına çöreklenen işsiz güçsüz bir adam. Bir de, dünyanın en büyük yalancısı.

Galiba kızın fazla bir beklentisi de yok üstelik...

Tabii canım. Kız diyor: "Misafirim olacaktın, böyle uzun kalmayacaktın." Ne yaptın abi diyor, bir geldin, gitmedin, böyle konuşmamıştık en başta... *(gülüyor)* Oradaki favori sözüm, "ateşimi alacaktın, korumu söndürmeyecektin". Hayatına çöküyor kızın, ama kızın eşekliği de bunu farketmemek. O kadar da iyi niyetli olmamak lâzım.

Sen bu şarkıları kendi tecrübelerinden, kendi hayatına giren erkeklerden yola çıkarak mı yazdın, yoksa yaygın erkeklik eğilimleri olarak paylaşılan dertler mi bunlar?

Benim hikâyem gibi anlatıyorum ama, o kadar çok böyle hikâye var ki. Etrafımda da, televizyonda da, her yerde var. "Hoşuna Gitmedi mi"deki herif bütün Türkiye'de var, hatta onlar çok popüler, bu dönem onların dönemi. "Kızlar Anlar"daki adam daha bohem mesela. Ama bir ortaklıkları var. Kadınların da dert ortaklığı var. *(gülüyor)* Aşağı yukarı benzer şeyleri yaşıyoruz hepimiz. Bu adamların en azından bir tanesi bir sürü kadının hayatından geçmiştir.

Kızlardaki durum nasıl peki? Onlar daha özgürleşebiliyor, adamlar mı aynı kalıyor?

Yok, pek öyle de diyemeyiz herhalde. Kızların büyük şehirlerde az biraz özgürleştiğini söyleyebiliriz belki ama, erkeklerin maçoluğu bâki ve eskiye dayanan bir şey bence. Şartlara göre değişen, azalan, artan bir şey değil yani.

İlk albümünde kırık bir kız vardı ama, erkeğe bu kadar kızan, çatan biri yoktu, giderek öyle oldu galiba...

Evet, giderek öyle oldu. O zamanki dertlerim hiç böyle şeyler değildi. Yirmi yaşımda başlamışım o albümü yapmaya. O yaşta hayatın kendisi o kadar büyük bir soru işareti ki. Hiçbir şey bilmiyorum ve bu beni çok korkutuyor, yalnızım, ne yapmam, nasıl bir yol çizmem gerekiyor, bilmiyorum. Müzik yapmak istiyorum ama, şarkı nasıl yapılır, bilmiyorum. Yeteneğim var mı acaba, cüret edebilir miyim böyle bir şeye, insanlar dinleyince beğenir mi, kirayı nasıl ödeyeceğim? Böyle dertlerin peşindesin o yaşta. Kadın-erkek oyunu daha sonra, büyüdükçe, ikili ilişki tecrübeleri yaşadıkça geldi. İstanbul'da tek başına yaşayan bir kadın olarak tecrübeler biriktikçe, olayın zorluğunun kadın olmak olduğunu görüyorsun, bu da hırslandırdı beni biraz. Eve belli bir saatte nasıl gideceğin bir sorun, tek başına yaşadığında bütün mahalleye karşı bir defans geliştirmen gerekiyor, kıyafetlerin, şuyun buyun... O defansın içinde başına dert gelmesin diye daha erkeksi bir tavır geliştirmek var, esnafla mesela. Bütün bunlar içeride bir takım olaylara yol açıyor. Böyle yol aldı hikâye, sonra "Gülyabani"yi yaparken Güldünya olayı oldu, sonra zaten ip koptu.

O erkeksi tavrı sadece kadınlar değil, erkekler de geliştirmeye mecbur hissediyor kendini aslında...

Tabii ki. Çok bariz bir şey değil midir: Şartlar insanı şekillendirir. Bana hâlâ "ilk albümdeki naif, melankolik kız"dan bahsediyorlar. Gidin başımdan abi! O albümü kaale almadınız, altı sene sonra farkına vardınız, ama artık ben başka bir insandım. "Beni sizler var ettiniz" yani, ne yapayım?

İlk albümün "Gel Git"i yapan Aylin Aslım, artık senden bağımsız, ayrı biri gibi mi değerlendirilir oldu?

Ayrı bir kafa çünkü. Gerçekten de çok kabul edilebilir, naif, kırılgan, kimseye zararı olmayan, kimseye laf sokmayan biri. Kimseyi eleştirmiyor, kendini arıyor. Bütün şarkılar, ben neyim, ne olacağım derdinde, ilk aşk filan... Kimseye zararı olan bir albüm değil o. Sonrakiler pek öyle sayılmaz, o yüzden o kadar ayrı tutuluyor ve seviliyor. Çok "tatlı" bir kız o yani. Sonradan müziğin sertleşmesinde bir takım müzikal tercihler de var tabii, sebep sırf bu değil. Sahne müziği rock benim için, bunu farkettim. Daha yeni Tricky'yi seyrettim, Motörhead çaldılar sahnede, bayağı "Ace Of Spades"i söylediler. Rock yapıyor herkes sahnede. Tricky de bahtsız, uçağı havadayken '99 depremi olmuştu, geri gitmişti. Depremzedele-

Sahne müziği rock benim için. Tricky'yi seyrettim, Motörhead çaldılar sahnede, "Ace Of Spades"i söylediler. Yılların Tricky'si sonuçta, trip-hop'un babalarından.

→13

re yardım yaptı sonra. Çok uzun zamandır bekliyordum onu, ama yine ses çok kısıktı. Adam zaten Allah tarafından kısık volümlü. *(gülüyor)* Yine de onu görmek heyecanlandırdı beni. Güzel çaldılar, basçısı çok iyiydi. Yılların Tricky'si sonuçta, trip-hop'un babalarından.

Amerika'dan, İngiltere'den çıkan bir sürü genç grupla, metale kaymadan sert bir rock yapılmaya başlandı son senelerde...

Evet. En sevmediğim şey de sentez olayı. "Rock, elektronik öğelerle". Aman abi, aman! Mal meydanda olsun, ne olduğu belli olsun. O yüzden bu albümden çok memnunum. Bana göre, yaptığım en iyi iş.

"İçtim İçtim"den sonra albümün tansiyonu da düşüyor, değil mi? Baladlar hâkim olmaya başlıyor...

"Umuda yolculuk" var albümde. *(gülüyor)* Kronolojik olarak şarkıların çıkışı da öyle oldu. Kusmam gereken zehri kusunca biraz daha insancıl bir tip oldum sanki.

"Sen mi"nin klibinde de bir ham rock'n'roll tavrı var. Grup ve şarkıcı, çalıp söylüyorlar, standart, en bildik rock klibi...

O da bir seçimdi. Benim hiç performans klibim yokmuş, onu farkettim bu arada. Klibin de hiçbir numarası olmasın istedik. Bir de şarkı o kadar direkt ki, hikâyeli bir klip şarkının gücünü azaltabilirdi. Başka hiçbir şey olmasın, söylemem gerekeni söyleyeyim diye düşündüm.

"Canını Seven Kaçsın", müziğin sertliğini imleyen bir başlık mı?

Şu bahsettiğimiz adamlar kaçmak isteyebilir bu albümden pekâlâ. Sadece adamlar da değil, insanlar diyelim. Benim hayatımda da işler "Sen mi"de anlattığım gibi yürüyor. "Ayinesi iştir kişinin" lafta kalmış bir şey artık. Yapılan işin hiçbir önemi yok, kim olduğunun, kimlerin tanıdığı olduğunun önemi var. İşinde ne kadar iyi olduğunla kimse ilgilenmiyor. "Canını seven kaçsın" dedirtecek bir ortamda yaşıyorum ben de. Nereye kaçarız, onu bilmiyorum. Birinin üstüne basarak yükselmeyi kabul etmiyorsan veya birinin seni ezmesine tahammül edemiyorsan, ne yapacağını şaşırıyorsun. Türkiye'de bir sürü şeyin altı boş, kafasına göre büyümüş, garip bir yaratık haline gelmiş. Bir köksüzlük var Türkiye'de, gelişigüzel yürüyor işler ve sanki geri dönüşü de yok.

"Hoşuna Gitmedi mi"deki "Onu giyme içini gösterir, bunu giyme kıçını gösterir" gibi sözler, "İçtim İçtim"de bir kızın gönlünce sarhoş olamaması, çevresinden tepki alması, böyle şeyler senin hayatında hâlâ baskın meseleler mi?

Kısmen biraz daha geçmiş dönemlerde kalmış şeyler tabii. Ama içip dağıtan kadın hiçbir zaman problem olmaktan çıkmayacak bence. Böyle şeyler bazılarının hayatında problem bile olamayacak şeyler ayrıca. Fakat hayatımda bir kere bile buna maruz kalmak, öyle şeyler söyleyen birine rastlamış olmak bana çok acayip gelmişti. Bütün hayatımı, yaşadıklarımı falan düşününce, bir herifin gelip "aa, bunu mu giyeceksin?" demesi çok komikti. Ne diyosun oğlum sen ya? *(gülüyor)* Sonra İzmit otoyolunda adamı arabadan... Geçen gün internette bir şey okudum, hâlâ teenage şarkıları yazıyormuşum gibi bir şey. Bunu yazan muhtemelen yirmilerinde bir erkek ve bu şarkıların anlattığı meselelerin otuzlarındaki, kırklarındaki kadınların hayatlarında hâlâ problem olduğunu bilmeyecek kadar küçük. Bu tür problemler teenage'ken başlıyor ve hep öyle gidiyor. Bir de punk tavır teenage'likle birleştiriliyor, Amerikan punk müzikler yüzünden. Tersine, punk arkasında gayet güçlü felsefesi olan bir akım sonuçta. Hiç yeni bir şey de değil hem.

"Şiddet vakaları düştü, bakın istatistiklere" diyorlar. Sanki kadınların polise gitmeye korktuğu bilinmezmiş gibi. Beyoğlu Emniyeti, Hotel California gibi, giriş var, çıkış yok!

Büyük şehirler dışında sık sık konser verebiliyor musun?

Veriyorum. Albüm çıkmadan önce de küçük bir tur yaptık, Kırşehir, Bodrum, Van, Lüleburgaz, yani dört tarafa gittik. Çalmadığım şehirlerin sayısı azalıyor, bunu söyleyebiliyor olduğum için mutluyum. Kimsenin gitmediği şehirler var, hedefim oralar. Tunceli mesela, kimse gitmek istemiyor oraya, ama eminim çok güzel bir şehirdir. Anadolu'nun birçok yerinde konser vermek, olay büyüyormuş gibi bir his veriyor bir kere. Bir de, bir sorumluluk yüklüyor sanki. Bakıyorsun, seni oralarda tanıyorlar, şarkını biliyorlar. Çok klişe olacak ama, İstanbul'da yalan bir hayat yaşadığımızı hemen anlıyorsun. Bambaşka kurallar ve dinamikler var. "İçtim içtim diye şarkı yapıyorsun, biz burada kapımızın önüne çıkamıyoruz" deseler, haklılar, ne yapalım, öyle. Sokaklarında kadın görmediğimiz büyük şehirler de var. Beş bin kişilik konserde üç kadın vardı bir keresinde, "kadınlar ellerini kaldırsın" dedim harbiden. Ana caddesinde sadece kuyumcu, çeyizci ve cağ kebapçısı olan şehirler var. Cağ kebabı demişken, Anadolu'yu gezmenin bir de dezavantajı var, İstanbul'a döndüğünde "ben ne yaptım" falan oluyorsun. Fanta turnesinin sonuçları çok ağır olmuştu mesela. Bir ayda 17 şehir gezdik, in, konsere çık, otele gidip uyu, yine otobüse bin... Sonra ne gıdısı, ne göbeği? Turne fotoğraflarına bakınca nasıl başlamış, nasıl bitmiş, görüyorsun. *(gülüyor)* Gittiğim yerlerin mutfağını da merak ediyorum, bir sürü malzeme alıyorum.

Türkülere merakın nereden?

Çok büyük adamlar ozanlar. İdealimdeki şeyi yapıyorlar, çok az lafla büyük iş yapıyorlar. Türkü formuna da hayranım.

Sabahat Akkiraz'la aynı sahneye çıktığını duyduk...

Evet, Haydarpaşa garında beraber düet yaptık bir-iki türküde. Orient Expressions'la beraber gelmişti. Çok ilginç bir kadın. En son Sting'le düet için uğraşıyorlardı, bilmiyorum ne oldu. Çok güzel bir sesi var. Bir de çok gülerek söylüyor ya, bayılıyorum. Çok mutlu oluyor sahnede.

Genç dinleyicilerinle nasıl bir ilişkin var, özellikle Anadolu'dakilerle? Sen nasıl bir genç kızdın lise çağlarında?

Ben ailemin evinden ayrılmadan önce çok sıkışmış ve baskı altında hissediyordum kendimi, evden çıkamıyordum. Acayip bir enerji birikiyor içinde, onu bir yere patlatman lâzım. Manyak gibi okuyordum, manyak gibi yazıyordum, müzik araştırıyordum. Birisi olmaya, gizli gizli filizlenmeye çalışıyorsun, fakat bunun istenmediği bir ortamdasın. Şimdi o yaşlarda olanlar için bir şeyler yapabilmek istiyorum. Bana ulaştıklarında bir işe yarasın istiyorum, özellikle onlarla yazışıyorum. Umut vermeye çalışıyorum kendimce, kendi yaşadıklarımı biraz anlatıyorum, biraz taktik veriyorum. Güçlü ve sabırlı olmaları gerektiğini söylüyorum. Reşit olana kadar bir şey yapamıyorsun, ama bu süreyi kendini yetiştirerek, daha donanımlı hale gelerek kullanabilirsin. Benim için okul büyük bir kaçıştı. İyi yıllar gibi hatırlamıyorum okul yıllarını, ama hakikaten kurtardı beni. Lisede bir orkestra vardı, orada şarkı söylemeye başladım ilk, söyleyebildiğimi orada gördüm. Aile de destekliyor o zaman, kafana göre bir yerde şarkı söylemiyorsun da, gidip okulla Milliyet yarışmasına katılıyorsun. Onlar için de bir gurur vesilesi oluyor. "Bizim Aylin geçen gün birinci oldu!" *(gülüyor)*

Dinleyicilerinle konuşabiliyor musun gittiğin şehirlerde?

Tabii. Gittiğim her yerde kadın dernekleriyle buluşuyorum zaten, civardakilerle telefonda konuşuyorum. Bitlis'teki Güldünya Derneği'ni kapatıyorlar bu ara. Sanıyorum Dernekler Yasası çok zorlayıcı ve kuralcı bir hale gelmiş, çok kitabına göre olması gerekiyor her şeyin. →

TÜRKİYE'DE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ

Türkiye'de İfade Özgürlüğü, bu alanda yoğunlaşan tartışmalara arka plan bilgisi oluşturma ve sosyolojik bir bağlam kazandırma çabasıyla hazırlandı. Kitabın ilk bölümü, ifade özgürlüğünün işlevi ve ifade özgürlüğüne getirilen yasal sınırlamaların ne zaman meşru sayılabileceği sorusuna yanıt vermeye çalışıyor. Türkiye'de devletin çıkarlarını merkeze alan uygulamaların, geniş kesimler açısından yarattığı mağduriyeti gözler önüne sermeyi amaçlıyor.

Çalışmanın ikinci bölümü, "imparatorluktan millet yaratma" projesinin gayrimüslimler, Kürtler, sünni müslümanlar, aleviler, solcular, kadınlar, cinsiyet kimliği tercihini özgürce kullananlar ve vicdani retçiler açısından yarattığı ifade özgürlüğü sorunlarını ele alıyor. Edebiyat ve sanat, insan hakları, çevre hakları, medya ve muhalif kurumlar gibi alanlarda yaşanan düşünce ve ifade kısıtlamalarını tartışıyor.

BİLGİ SORUNLARI ve DİL MANAGUA DERSLERİ

Bilgi Sorunları ve Dil, Noam Chomsky'nin, dilbilim alanına ilişkin güncel sorunları, dilbilimci olmayan ama dil konuları ile ilgilenen kişilerin anlayabileceği şekilde sunduğu, en kolay okunabilen eseridir. Chomsky, derslerinde şu dört temel soru üzerinden bir tartışma yürütür: Bir dili konuşabiliyor ve anlayabiliyorsak bu bilgi nedir? Nasıl edinilir? Nasıl kullanılır? Bu bilginin gösteriminde, ediniminde ve kullanımında devreye giren fiziksel düzenekler nelerdir?

Chomsky, temel kavramlardan başlayarak, bu sorulara günümüzde verilen yanıtların ana hatlarını çizer ve gelecekteki araştırmalar için öneriler ortaya koyar. Tartışmanın büyük bir bölümü, insanın temel doğasına ilişkin kavrayışımız çerçevesinde döner. Doğamız, zengin, oldukça sistematik ve karmaşık bir dili yalın verilerden edinebildiğimiz için benzersizdir. İşte bu noktada Chomsky'nin dil konusundaki görüşleri onun politik görüşleriyle örtüşür.

bgst YAYINLARI
www.bgst.org

Desenli şiirlerle bir kentin panoraması

"İstanbul'a bak ey okur. Zamanın taze yaralar açıp eski izleri kapattığı; yeni tüneller, çukurlar kazıp eski dehlizleri, sarnıçları doldurduğu; her geçen gün kılık değiştiren, eskinin üzerine betonlar örten, zamanın aralıksız darbeleriyle durmadan biçim değiştiren şu şehre bir bak. Bugün baktığın şehir yarın aynısı olmayacak."

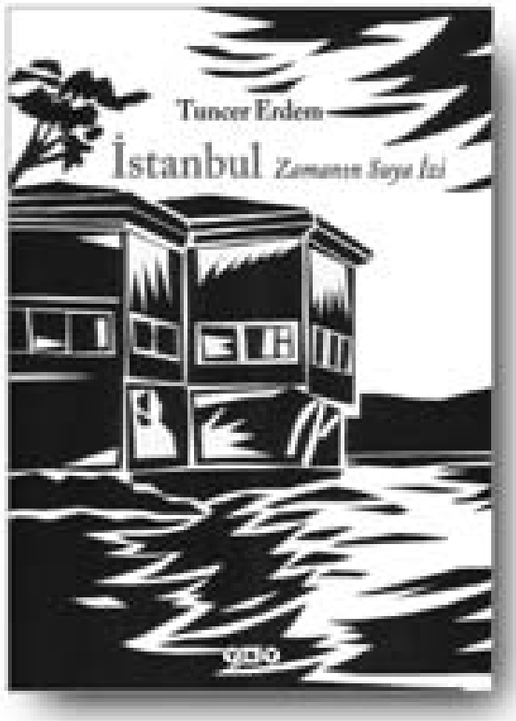

İstanbul: Zamanın Suya İzi
Tuncer Erdem

Yazar ve çizer Tuncer Erdem, **İstanbul: Zamanın Suya İzi**'nde geçip giden zamanı durduruyor, okuru, kendi İstanbulu'nun köşelerinde gezdiriyor. Kırk beş yeri desenli şiirlerle anlatan Tuncer Erdem, candan, hüzünlü ve kederli bir İstanbul panoraması seriyor gözler önüne. **İstanbul: Zamanın Suya İzi**'nde, "eski İstanbul" nostaljisinin kendini duyurduğu her dize, bir bakıma geçip giden zamana birer övgü de...

104 sayfa, 8 TL

YKY Yapı Kredi Yayınları

YapıKredi Kültür Sanat Yayıncılık

Seninle paylaşılan ortak dertler ne genellikle?
Bir sürü vaka var, onları anlatıyorlar bir kere, bir şey yapabilir miyim diye. Hepsi birbirinden feci hikâyeler. Van'da çok ciddi bir mülteci sorunu var mesela. Afganistan'dan, İran'dan kaçıp gelen, en az altı çocuklu kadınlar... Dernek çalışanları artık evlerine alıyorlar onları, yer yok çünkü, destekleyen de çok az.

"Güldünya" şarkısı seni feminist cenaha, kadın sorunlarına yakınlaştırdı mı?
Bilmiyorum ki. Bazı feminist etkinliklere çağrıldığım oldu, hoşuma da gitti. Fakat kendi aralarında sürekli kavga halinde olmaları sinirimi bozuyor. Rap'çilerin birbirine düşman olması gibi mânâsız buluyorum. Biri öbürünün konserine gitmiyor, dinleyiciler de aynı şekilde. Amerika'dan özenti bir tavır, ne East'i ne West'i, Kadıköy-Bakırköy mü olacak illâ burada da?

"Kadınlar Vardır" derlemesini tetikleyen de "Güldünya" şarkısı mı oldu?
Galiba. Naim Dilmener, sağolsun, çok sahiplendi TRT'nin sansürü meselesini.

Ne gerekçe göstermişlerdi?
Gerekçe için dilekçe gerekiyordu, ben de yazmadım. *(gülüyor)* Bazen adalet varmış deyip seviniyorsun.

Dinlediğin müziklerle devam edelim. Kendi müziğin sertleşirken dinlediklerin de sertleşti mi?
Biraz öyle oldu. Eskilere çok döndüm. Acayip Jimi Hendrix dinler oldum mesela. İlk albümden sonra şarkı yazarlığı önem kazanmaya başladıkça, galiba çalınıp söylenen şeyleri daha çok dinler oldum, ambient müziklerden hafiften kopmaya başladım. Bu albümü hazırlarken fazla müzik dinlemedik. Bu bir karar değildi, kendiliğinden öyle oldu. Bütün gün şarkı üzerine çalışınca gece ancak rahatlamak için dinliyorduk, "bir kaset koy da neşemizi bulalım" tadında. *(gülüyor)* O dönem ara ara baştan sona koyup dinlediğim tek albüm Marianne Faithfull'un son albümü "Easy Come Easy Go" oldu. Müthiş bir albüm, o zaten yetti bana.

Daha genç gruplar, Yeah Yeah Yeahs, Liars gibileri mesela?
Bir dönem çok dinledim onları. Sağlam gitarlı, sağlam tavırlı, sağlam şarkılar var onlarda. Oturup bir playlist yap desen, bir Yeah Yeah Yeahs mutlaka olur içinde. Bir ara Howling Bells'i çok dinledim, şimdi Rock'n Coke'a geliyorlar.

Kahramanın Leonard Cohen de İstanbul'a geliyor...
Evet, acaba ben gidebilecek miyim? Bitmiş biletler, öyle diyorlar.

Nesi güzel geliyor sana Cohen'in?

Hâlâ ilk albümdeki naif, melankolik kızdan bahsediyorlar. Gidin başımdan abi! O albümü kaale almadınız, altı sene sonra farkına vardınız, ama artık ben başka bir insandım.

Sezen Aksu sayesinde şarkının itibarı iade edilince öyle oldu. Onun şarkıyı okuyacağını öğrendiğimde Kuşadası'nda bomboş bir plajdaydım, elimde de bir deniz kabuğu vardı, hâlâ saklıyorum. Çok sevinmiştim, özellikle de şarkı için. Herkesin şarkısını söyleyen biri de değil sonuçta.

Kadına yönelik şiddet vakaları iyice arttı, değil mi?
Evet, ama hassasiyet arttıkça görünür mü oldu bu vakalar, yoksa hakikaten sayıları mı arttı, bilemiyorum. "Kadına el kalkmaz" diye bir şey yok artık ama. Sokakta insanlar müdahale ederdi eskiden, kimsenin umurunda değil artık, çatır çutur girişiyor herifler kadınlara sokakta. Geçen yaz evin önünde çöp atarken canımı zor kurtardım, gece 10'du daha. Çevremde bir ara böyle çok vaka oldu, çok yakın bir arkadaşımı hastanelik ettiler gece evine dönerken. Rapor edilmiyor tabii bunlar, o zaman da adamlar "şiddet vakaları düştü, bakın istatistiklere" diyor. Sanki kadınların polise gitmeye korktuğu bilinmezmiş gibi. Beyoğlu Emniyet ya, Hotel California gibi, giriş var, çıkış yok! *(gülüyor)*

Nesi güzel değil ki? O da uzun uzun, yavaş yavaş yazdığı için yakınlık hissediyorum ona. *(gülüyor)* Gerçi benim uzun aralarım onunki kadar keyfi olmuyor her zaman.

Onunki de keyfi değil. Bu konserlere muhasebecisi onu dolandırdığı için çıkıyor.
Şaka yapıyorsunuz! Leonard Cohen'i nasıl dolandırırsın ya? Eyvaah! Bir yandan, o kadar benim de başıma gelebilecek bir şey ki! Bu dünyaya gelmiş en büyük şarkı yazarlarından, ozanlardan biri Cohen. "Şarkı yazarı olmak istiyorum" diyorsan, albümlerini topla, şarkı sözleri kitabını da al, öğrenirsin. "Nasıl şarkı yazılır"ın karşılığı benim için.

Sen Cemal Süreya da seviyordun, ortaklıkları olan adamlar bunlar...
Evet. Çok direktler, açık sözlüler. Yüreğini açabilen bir insan cesurdur bana göre. Erkeklerde genelde olmayan bir özellik bu. Zaaflarından bahseden şarkılar yazan erkek azdır. O yüzden de cazip geliyor kadınlar herhalde onlara. Ee, kadınlar da onları seviyor canım, karşılıklı yani. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Merve Erol - Murat Meriç***

Tüm Müzik Mağazalarında!

COLUMBIA

YİNON MUALLEM

Yedi senedir İstanbul'da Türk müziğini öğrenen, öğrenirken öğreten bir misafirimiz var. Vurmalılara sevdalanarak müziğe dört elle sarılan, besteciliğini farkedip bir ud sesinin peşinde kendini İstanbul'da bulan Yinon Muallem, Türkiye'nin değme müzisyenleriyle kaydettiği dört albümü ("Değişen Anlar", "Sultan İçin Klezmer", "Olduğu Gibi", Şirin Pancaroğlu'yla "Telveten") hediye bırakarak memleketine dönüyor. Giderayak kapısını çaldık...

YÜZDE DOKSAN RAST

Sizi Ortadoğu müzikleri üzerine yaptığınız çeşitlemelerle, bestelerle, ekip çalışmalarıyla tanıyoruz. Hiç pop ya da rock dinlediğiniz olmadı mı?
Yinon Muallem: Olmaz mı? Bak, bunlar hep eski long-play'lerim. *(kütüphaneden bir dizi LP çıkarıyor)* Prince çok severdim, sonra Genesis, ama en çok Pat Metheny dinledim gençliğimde. Abim de çok rock severdi, ama şimdi müzikle ilgisi kalmadı, ticarete verdi kendini. Fakat benim son albümü dostlarına hediye etmeyi çok seviyor, bir sürü alıyor albümden. *(gülüyor)*
Siz Irak kökenli Yahudilerdensiniz, değil mi?
Evet. Ben hiç gitmedim Irak'a. Galiba çok az Yahudi kalmış Irak'ta, 15 kadar. Üzerlerinde devlet baskısı başlayınca, babamlar 1948'de İsrail'e göçmüşler, Dedelerimden biri parlamentodaymış 1920'lerde, diğeri de sinagogda muganni. Babam İsrail'e geldiğinde 17 yaşındaymış, önce polis olmuş, sonra hukuk okuyup avukat. En son hâkimlik yapıyordu, şimdi emekli. Arap müziğine çok düşkündür. Gençliğinde klasik keman da çalmış, yıllar sonra Arap usûlü kemanı da öğrendi. En son bir nota kitabı çıkardı Arap ve Türk makamları üstüne, makamları birbiriyle karşılaştırıp analiz ediyor. Kitapla beraber bir de CD var, Yahudi bir kanunî her makamdan taksimler çalıyor küçük küçük. O da Irak'tan gelmiş, şimdi 80 yaşında.

Türk müziğinde ud bana sihirli bir şey gibi gelmişti. Araplar daha büyük koma alıyorlar, tuşeleri daha farklı. Daha kompleks bir ses var Türk müziğinde.

Babanız eski Irak'ı anlatıyor muydu?
Çok değil, ama güzel bir hayatları varmış orada. Ancak İsrail'e gitmeden birkaç yıl önce bazı problemler başlamış. Bazen hikâyeler anlatıyor, ama benim pek aklımda kalmamış. Geçen sene bir İsrailli gizli şekilde Irak'a gidip çekimler yaptı, en yakın oradan gördüm ben Irak'ı. Ama o da savaş hali tabii.
Babanız yaşında Doğulu, Sefarad bir Yahudiyle yine aynı yaşta Avrupalı, Aşkenaz bir Yahudinin Araplara bakışı arasında bir fark var mıdır?
Bilmiyorum ki, insanına bağlı. Fakat Mısır'dan, Tunus'tan, Fas'tan, Irak'tan gelen Sefaradlar yüzyıllar boyunca Araplarla beraber yaşamış, onların kültürlerini biliyorlar, empati kurabiliyorlar. Aşkenazlar biraz farklı bir dünyadan geldiler sonuçta. İsrail'in kuruluş yıllarında belki kendilerini Araplardan biraz daha üstün de görüyorlardı, Sefaradlardan da üstün görüyorlardı aslında. Ama Sefarad ve Aşkenazlar arasındaki kültür farkı yıllar içinde eşitlendi.
Aynı zamanda Araplara bakışları da mı eşitlendi?
O da insanına göre değişiyor aslında. Ben çok uzman sayılmam bu konularda. İsrail'in Araplara bakışında sorunlar olduğu gibi, Arapların İsraillilere bakışında da sorunlar var. Objektif bir bakış kurmak genellikle mümkün olmuyor iki tarafta da. Türkiye'deki insanlar da oralarda neler olduğunu, nasıl bir hayat yaşandığını genellikle tam bilmiyor. Bu konularda konuşmak için Filistin-İsrail ilişkilerinin tarihini iyi bilmek gerekiyor. Ben de bazen İsrail devletinin politikalarına karşıyım. Lübnan savaşı zamanında Tel Aviv'de büyük protestolar oluyordu savaşa karşı. Ama bunun yanında İsrail nüfusu da kendini hiç güvende hissetmiyor. Yıllar boyunca nereden füze geleceğini bilemedi İsrailliler.

Foto: Şahan Nuhoğlu

İsrail'de gündelik hayatta Arap müziği duymak mümkün mü?
Tabii. Arap televizyon ve radyo kanalları var. İsrail'de büyük bir Arap kitlesi yaşıyor, İsrail vatandaşı olarak. Benim pek çok Arap arkadaşım var, aralarında birlikte çaldığım müzisyenler de var. Hatta bu hafta biri geliyor, İstanbul'u gezdireceğim ona.
Sizin Ortadoğu müzikleriyle ilişki kurmanız nasıl

ve hangi koşullarda oldu?
Gençken dinlemezdim Ortadoğu müziklerini, babamla da sık sık tartışırdık, zaten en fazla o dinlediğinde dinlerdim ben de. Makara bantları vardı babamın, Ümmü Gülsüm'ün Kahire'de her ay başında düzenli verdiği konserleri kaydetmişti. O zaman garip gelirdi bu müzikler bana, eski bulurdum, ama şimdi öyle değil tabii... İsrail'de askerlik mecburî, ben de üç sene yaptım. Askerden dönünce bir süre aylaklık ettim, çeşitli kulüplere girip çıkıyordum. Sahilde bir samba kulübü vardı, orada bir Afro-Küban kongo gördüm, biraz çaldım, çok hoşuma gitti. Latin perküsyonu dersleri almaya başladım, daha önce müzisyenliğim de yoktu pek, geç bir yaşımda başladım müziğe yani. Evde bir darbuka vardı, ama nasıl çalınacağını tam bilmiyordum, ilgimi de çekmiyordu. Ama bir gün İsrailli ve Arap karması Bustan Abraham grubunu dinledim, '90'larda enstrümantal etnik müzik yapan çok popüler bir topluluktu. Onlardan çok etkilendim ve darbukayı ilk defa ciddi olarak elime aldım. Derken def aldım, Iraklı Yahudi müzisyenlerin provalarını, konserlerini takip etmeye başladım, onlardan öğrendim bu aletleri çalmayı.

Babanız nasıl izliyordu bu gelişmeleri?
Çok hoşuna gitti tabii. Ama müziğe bu kadar bağlanmamı da istemiyordu, onun için müzisyenlik belirsizliklerle dolu bir meslekti, benim avukat filan olmamı istiyordu. Biraz hukuk okudum nitekim, ama devam etmedim. Sonra sonra baktık ki, müzik zevklerimiz benzeşmeye başlıyor, birbirimizden çeşitli şeyler öğreniyoruz, beni daha rahat bırakmaya başladı. Bir proje yaparken hep bana danışıyor artık. Ben de yeni kayıtları hep ona gönderiyorum, yorumlar yapıyor, fikirlerini söylüyor.

Yinon Muallem, bir buçuk aylık oğlu Jan Rast'la

Albümleriniz İstanbul'a gelişinizden sonra çıkmaya başladı, değil mi? Sizi İstanbul'a sürükleyen ne oldu?
İlk önce kısa bir ziyaretim olmuştu, ama turistiktikti. Üç gün şehri tek başıma dolandım durdum, hayran kaldım. O aralar uda merak saldım, çünkü ritm aletleri yetmemeye başlamıştı, melodiyle, beste yapmakla da ilgileniyordum. Evde eski bir ud vardı, bu niyetle onu çalmaya başladım. Ama ben solağım, tam beceremedim, bunun üzerine bir tanıdığa sağ elle tutulup sol elle vurulacak şekilde bir ud yaptırdım. Araplar Türklere göre bir alt perdeden çalıyor udu, bir ses aşağıdan akort yapılıyor. Bazen Arap udîler Bach filan da çalar virtüozitelerini göstermek için, halbuki bırak Bach'ı, ben ağlamak istiyorum, sen bana bir taksim çal önce! *(gülüyor)* Bir arkadaşım Emirgan Ensemble'ın bir albümünü verdi İsrail'e döndükten sonra, çok hoşuma gitti, ud taksiminde uçtum. Yurdal Tokcan çalıyormuş. Sonra ondan ders almak için geldim, on gün burada kaldım. Udî değilim ama, udla uğraşıyorken Türk müziğinin renklerinden daha fazla etkilendim. Araplar daha büyük koma alıyorlar, tuşeleri daha farklı. Türk müziğinde ud bana sihirli bir şey gibi gelmişti. Daha kompleks bir ses, daha zekice teknikler var Türk müziğinde. Türkiyeli müzisyenler tekniğe de çok önem veriyor.

Mısırlı Ahmet çok büyük bir usta oldu. Bütün dünyası bir darbukanın içinde. Araplar, İsrailliler de çok etkilendi ondan, şimdi her yerde onun gibi çalıyorlar darbukayı.

Yurdal Tokcan'dan ilk dersleri aldıktan sonra bir daha ne zaman geldiniz İstanbul'a?
2002'de ilk albümümü, "Değişen Anlar"ı yapmak için geldim sonra. Yurdal'ın grubu İstanbul Sazendeleri'yle beraber kaydettik albümü. İyice beste yapmaya başlamıştım albümün öncesinde, hissediyordum ki, bazı besteler Türk müzisyenler istiyor. Albümü kaydettikten sonra Yurdal'lar kalmamı, beraber çalışmayı teklif ettiler. İsrail'e döndüm ve kendimle çok savaşmaya başladım, "gideyim mi Türkiye'ye" diye. Korkuyordum, ailemi, arkadaşlarımı bırakacaktım, Türkçe bilmiyordum, düzenli bir iş de yoktu, ayda bir konsere çıkacaktık belki en fazla. Ama çok büyük bir merak içindeydim bir yandan da.

İsrail'de bir grubunuz var mıydı?
Öğrencilerimle beraber kurduğum bir topluluk vardı. Bir de Arap perküsyonu DVD'si yayınlamıştım, başka sanatçılarla da çalıyordum.

"Değişen Anlar"da Yurdal Tokcan'dan Göksel Baktagir'e, Halil Necipoğlu'ndan Hadass Pal-Yarden'e, işinin ehli bir eşlikçi ekibiniz var. Güzel bir başlangıç, değil mi?

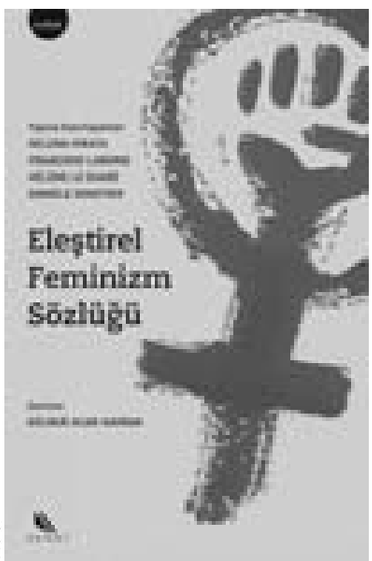

440 s.

"Toplumsal olanın cinsiyetlendirilmesini ve onun etkilerini yöntemsel olarak görünür kıldığı ölçüde bu eserin doğası gereği epistemolojik bir ereği vardır. Aslında, nesnelerin temsilinde ve sözcüklerin, düşüncelerin, düşünce sistemlerinin üretilmesinde etkin olan erkek-merkezliliğin sorgulanması için bir sistematiğe varmanın peşindedir. Bu kitap, hiçbir görüngünün yansız akıllar tarafından şekillendirilmiş olamayacağı fikrini zorunlu hale getirmeyi ummaktadır – bunlar, ekonominin finansa ya da genel olarak iletişimin bilişime dönüşmesi kadar görünürde erkeklerle kadınlar arasındaki ilişkilerden uzak görüngüler olsa bile.

Feminist teori, kişiden kişiye, bir dönemden diğerine gezinirken, yeni kullanımlara ve bazen de farklı disiplinlere göre dönüşen göçebe teorilerdendir. Bu kitap bu yolculuğun rehberi olabilir ama yolculuğun yerine geçemez."

Cinsiyete dayalı işbölümü ve toplumsal cinsiyet ilişkilerinden lezbiyenliğe, cinsellikten ev emeğine, annelikten istihdama, fuhuştan esnekleşmeye, feminist teorinin ve politikanın başvurduğu çeşitli kavramları ele alan bu sözlük, feminist tartışmalar için bir zemin oluşturacak nitelikte. Sözlükte ele alınan kavramlar kısa makalelerde, gerek tarihçeleriyle, gerekse güncel politikadaki uzantıları bakımından inceleniyor. Dolayısıyla *Eleştirel Feminizm Sözlüğü*, feminist teoriye olduğu kadar feminist politikaya da ışık tutuyor.

WEB: www.kanatkitap.com KANAT **Tel:** (0212) 252 42 80 • **Faks:** (0212) 293 15 44

Tabii, çok usta müzisyenlerle çaldım. Ben de bazen kendime sordum nasıl oluyor diye. Bu insanlarla çalmak için yeterli miyim diye hep sordum kendime. Öte yandan, bunun her iki taraf için de çok güzel bir deneyim olduğunu düşündüm. İlk albümdeki grupla beş buçuk sene çaldım, onlarla geçirdiğim zaman müzisyen olarak bana çok özel bir tecrübe kazandırdı. Bazen İsrail'den arkadaşlar kıskanıyor "nasıl çalıyorsun böyle müzisyenlerle" diye. *(gülüyor)* Başka bir kanaldan Akın Eldes, Erkan Oğur gibi usta müzisyenlerle çalmak da çok gurur verici. Tekfen Filarmoni Orkestrası'yla farklı ülkelerden, Irak, Suriye, İran, Mısır gibi ülkelerden müzisyenlerle çaldım. Bütün ülke bayrakları birlikte sahnede, arkada yer alıyordu. Bu çok hoşuma gitti. Türkiye'de gerçekten çok iyi müzisyenler var, çok da saygı duyuluyor onlara Ortadoğu coğrafyasında. Mısırlı Ahmet mesela, çok çok büyük bir usta oldu. Çok başka bir adam, bütün her şeyi, bütün dünyası bir darbukanın içinde. Nasıl olabilir böyle bir şey diye düşünüyor insan, ama o böyle istedi, böyle yaptı. Araplar, İsrailliler de çok etkilendi ondan, şimdi her yerde onun gibi çalıyorlar darbukayı. Halil Karaduman, İsmail Tunçbilek, Hüsnü Şenlendirici gibi isimler de son derecede etkili.

Albüm yapma fikrine nasıl geldiniz peki, geç yaşta müziğe başlamış biri olarak?

"Değişen Anlar" albümünü İsrail'de kaydetmeye başlamıştım aslında. Albümün ilk parçası "Mavi Dere" de hayatımda yaptığım ilk beste, o parçada çalan bütün müzisyenler de İsrailli ve Arap. Albümdeki altı parça ise İstanbul'da kaydedildi. Bütün albümlerimde böyle karma bir kayıt durumu var; ağırlıkla Türkler var, ama hep İsrailli müzisyenler de var. "Olduğu Gibi" albümünde Ido Segal var mesela, çok tatlı bir çocuk, Hint gitarı çalıyor. Gitar gibi ama, delikleri yok, kanun gibi çalınıyor. Tesadüf, Türkiye'ye geldi Ido Segal, bazı konserlerde beraber çaldık. Diğer insanlarla da böyle oldu aslında, insanları bir araya getirmeyi seviyorum.

Şirin Pancaroğlu'yla beraber yaptığınız son albüm "Telveten"de çok rastlanmamış bir birliktelik var. Vurmalılar ve arp bir arada...

Öyle. Şirin'in solo arp albümünü dinledim ve hoşuma gitti. Arp sesi bana özel geldi ve beraber çalmanın nasıl olabileceğini düşünmeye başladım. Şirin klasik dünyadan, baroktan geliyor, etnik müziği, bizim tarz müziği az biliyor. "Telveten", iki farklı dünyadan insanların, çalgıların karşılaşması, bu farklı dünyaların yarattığı bir sinerji. Bence bu müzik buluşması özel bir şey çıkarttı ortaya. Şimdi Almanya'da bir arp sanatçısıyla tanıştım, kendi yapıyor arpı, boyutu daha küçük ve elektrikli, bu sayede taksim geçmesi filan daha kolay oluyor. Ama sonuçta çok özel bir enstrüman arp, kral enstrümanı gibi. *(gülüyor)*

Sizin albümlerinizde çalmak klasik Türkiyeli müzisyenlerin de çok alışık olmadığı bir şeydi herhalde...

Belki de. Onlar çok usta müzisyenler, her müzik gibi çalabilirler, ama Türk klasik müziğinde uzman çoğu. Tabii benim müziğim de her zaman değişiyor, hep farklı şeyler koymak istiyorum. Türk müziği gibi besteler de yaptım. Rast saz semaisi yazdım diyorum mesela, diyorlar ki "biz Türk müziğinde rast makamında genellikle böyle yapmıyoruz, üçüncü hanede şöyle şöyle yapıyoruz". Ama bana ne, ben farklı bir şey yapmak istiyorum. Tamam, yüzde doksan sizin bildiğiniz gibi olsun, ama yüzde on da orijinal bir şey olsun, isterse esasa uymasın. Benim bakışım her zaman böyle. Buradaki arkadaşlarımı İsrail'e de götürdüm konserler için, bir kere de bir müezzin, Halil Necipoğlu geldi Kudüs'e konsere. Böyle ilginç şeyler yaptık işte yedi senedir. Hem zor hem güzel şeyler yaşadım.

Peki İstanbul'da yaşamaya sizi ikna eden ne olmuştu?

Bu soruyu da kendime çok sordum. Bazı zamanlar çok dönmek istedim, ama içimdeki derin bir istek ve merak burada tuttu beni. Ailem İsrail'de, orada daha konforlu bir hayat var, buradaysa bazen yalnızsın, bazen hayat zorlaşıyor, ama bir yoldasın ve istediğin yere daha varamamışsın. Bir güç devam etmemi sağladı yedi yıl boyunca. Bilmiyorum, şimdi o aradığımı bulduğum için dönüyorum belki İsrail'e. Burada aşk buldum, bir çocuğum oldu. Ama İsrail'e dönüyor muyuz tam anlamıyla, bilemiyorum. Bir sene zaman tanıdık kendimize. Eşim Türk, yeni bir dille, kültürle tanışacak orada. Daha çok çocuğum için dönmek istiyorum İsrail'e. Türkiye'de yaşarken İsrail'de hep bana burada ne işim olduğunu sordular, müzik için dedim, dünyanın en iyi müzisyenleri burada dedim, anlamadılar. Tayyip Erdoğan ilk seçildiğinde İsrail'de büyük bir kaygı doğmuştu, "radikaller iktidara geldi, Akdeniz'de ne olacak" diye.

Enstrüman öğrenmek için yolculuk yapıyorum gibi duruyor, ama asıl bambaşka kültürler ve insanlar yaratıcılığımı tetikliyor. Her yerde, her şeyde bir yolculuk var.

İsrail'de din eğitimi öğrencileri askere alınmıyor, onun dışında kadınlı erkekli herkes askerliğe tâbi, değil mi?

Bu büyük bir sorun İsrail'de. İsrail'de de dinci parti güçleniyor, "bizim çocuklar askere gelmeyecek, çünkü bütün gün Tevrat okuyorlar" diyorlar. Okulu bitirip askere gittiğimde ben 18 yaşındaydım, niye onlar askerlikten muaf tutulsun ki? Ya da, ben niye askerlik yaptım ki, hem de üç sene? Bugün İsrail'de birçok insan istemiyor askerlik yapmayı. Bir de İsrail'de askerden sonra da her yıl bir ay tekrar silah altına alınıyorsun. Aman, konuşmayalım böyle şeylerden, can sıkıcı işler bunlar.

İstanbul'da geçen bu yedi sene size ne kazandırdı?

Genellikle benim müziğim buradan, kalbimden çıkıyor. Elbette etkileniyorum başka şeylerden, ama kendi bireysel müziğimi kurmaya çalışıyorum. Yaratıcı ve besteci tarafımın İstanbul'dan, bütün bir şehirden çokça etkilendiğini söyleyebilirim.

Mısırlı Ahmet hacca gider gibi çöle, ritm çalışmaya gitmişti. İstanbul da sizin için öyle mi oldu?

Belki de. *(gülüyor)* Mısırlı Ahmet'le Sina'da görüşmüştüm. Acayip güzel bir yerdi. Bir tarafta Kızıldeniz, bir tarafta dağlar. Sekiz ay bir Bedevi kampında yaşadı Mısırlı Ahmet, kardeşiyle birlikte. Sabah dağa gidip on saat çalıyorlardı, akşam da yemekten sonra keyif için çalıyorlardı. İsrail'den insanlar gidiyordu onları merak edip, ben de öyle görüştüm. Perküsyon ve darbuka açısından yeni bir şey gösteriyorlardı. Ben hiç darbukaya çok zaman ayırmadım, Hint kanjirasını, İran zarbını daha çok seviyorum. Evet, perküsyon sanatçısıyım sahnede ama, kendimi daha çok besteci gibi görüyorum. Mısırlı Ahmet gibi tek bir enstrümana bağlanabileceğimi, bütün bir hayatı bir darbukaya sığdırabileceğimi zannetmiyorum, ama o da çok saygıdeğer bir şey tabii. Bazı insanlar enstrümanı çok çalıyorlar, ama aslında tam anlamıyla hâkim olmuyorlar. Ben de bazen böyle hissediyorum. Bir sürü perküsyon aleti çalıyorum, kayıtlarda defi, bendiri, darbukayı beraber kullanıyorum, ama tek bir şeye çok hâkim gibi hissetmiyorum kendimi. Hindistan'da adam yirmi seneyi, kırk seneyi tabla çalarak geçiriyor. Böylesi benim mizacıma uymuyor galiba.

Hint vurmalılarında sizi özellikle çeken neydi?

Enstrüman öğrenmek için yolculuk yapıyorum gibi duruyor, ama hep bambaşka kültürlerle, insanlarla karşılaşıyorum, asıl bunlar benim yaratıcılığımı tetikliyor. Güney Hindistan'a özellikle kanjira öğrenmek için gittim. Küçük bir def gibi kanjira, kertenkele derisinden yapılıyor, çalmadan önce yumuşaması için hafif ıslatmak gerekiyor. Genellikle mridangam veya ghatam'la birlikte, iki perküsyon olarak kullanılıyor Hindistan karnatik müziğinde. Bir ay gittim Hindistan'a kanjira öğrenmek için, ama bu çok kısa bir zaman. Şimdi daha uzun kalmak istiyorum Hindistan'da. Her yerde, her şeyde bir yolculuk var. Mesela Kadıköy'de dolaşıyorum, bir ezan sesi, veya bambaşka bir ses, bunlar hep bir fikir veriyor bana.

Şehirlere has bir ses dokusu var mı?

Elbette. İstanbul deyince aklıma müezzinler geliyor mesela. *(gülüyor)* Sonra martılar, kediler, vapurlar...

Söyleşi: ***Merve Erol***

TEMMUZ- AĞUSTOS 2009

altyazı

AYLIK SİNEMA DERGİSİ

JIM JARMUSCH

YENİ FİLMİ THE LIMITS OF CONTROL

ve TÜM FİLMLERİYLE...

PERMANENT VACATION / STRANGER THAN PARADISE / DOWN BY LAW
MYSTERY TRAIN / NIGHT ON EARTH / DEAD MAN / YEAR OF THE HORSE
GHOST DOG / COFFEE & CIGARETTES / BROKEN FLOWERS

Bianet
http://www.bianet.org/
HABER
KAYNAĞIMI
AÇIKLIYORUM!
Türkiye'nin bağımsız haber sitesi Bianet,
birçok gazete ve derginin "görmediği" haberleri
görmeniz, gelişmeleri derinliğine anlamanız için,
bir "tık" mesafede. Farklı habercilik anlayışıyla Bianet,
birçok olayda, habercilerin de haber kaynağı.
Okuduğunuz gazetelerin, izlediğiniz kanalların görüş
alanına girmeyenleri de görmek için,
mutlaka tıklayın.
www.bianet.org
Haberin devamı için tıklayın »
bianet
bağımsız iletişim ağı

Madness

One step beyooond! Ska'nın ilk çığlığı, şifresi, parolası onlardan çıktı. "Baggy Trousers"dan "Night Boat To Cairo"ya, türün en büyük hitlerini de onlar yazdı. İngiliz punk'ına iki tonun –siyah ve beyazın– güzelliğini ve kardeşliğini taşıyan Madness, olgunluk çağı albümleri "The Liberty Of Norton Folgate"de Londra'nın cemaziyelevveline bakıyor. Başta Word, çeşitli yayınlardan bir derlemeyle karşınızda en baba ska...

GÖÇEBE BERBERİLER GİBİ

2009 itibariyle Madness'da moraller nasıl?

Suggs: Şahane! İkinci yarıya başlamış bulunuyoruz ve 3-0 öndeyiz.

Carl: Genç gruplarla haşır neşir olmak, güzel insanlar olduğumuzun ispatı oldu kendimize. Herkesle iyi geçiniyoruz, bizim sahamızda herkes rahat ediyor. Kaiser Chiefs'çilerle konuştuk geçenlerde, hepi topu daha beş yıldır bu işlerin içindeler, grup olarak akıbetlerini merak ediyorlar. 17 yılı geride bıraktıklarında hakiki bir öğüt verebileceğimi söyledim onlara.

Size öğüt almak için gelen çok oluyor mu?

Carl: Elbette. Adam Ant geldi, Suede'den Brett (Anderson) geldi mesela. Dayanışmayı elden bırakmamalarını ve paylaşımcı olmalarını tavsiye ediyorum herkese. Paylaşım esastır. Bütün bu genç çocuklar yepyeni tecrübelerle karşı karşıya kalıyor, ne yapacaklarını da pek bilemiyorlar. Gerçekliğe dönmek için birilerinin yardımcı olması lâzım.

Suggs: Benim söylediğim en önemli şey, misketlerini yeniden keşfetmeleri gerektiği. Uğraşıp durduğumuz her şey sonuçta altı üstü bir oyun.

Galiba bir gruba mensup olmanın kıymeti otuz yıl sonra anlaşılıyor...

Suggs: Evet, öyle. Gençken, olan biten sadece bir delilikten ibaret.

Carl: Bir gruba mensup olmak, gençken kişisel bir şey. Sonra ayrılıyorsunuz, beraber takılmak değil de, sadece çalışmak, işe konsantre olmak istiyorsunuz. Derken bir yalnızlık dönemi başlıyor ve sonra yeniden bir araya gelmek istiyorsunuz. Hep böyle değişip duruyor. Şimdi hayatın bir kabileye mensup olmak gibi bir şey olduğunu anlıyorum, hepimiz Malili göçebe Berberiler gibiyiz.

Ünlü olduğunuzu ilk ne zaman hissettiniz?

Suggs: 2 Tone'dan ilk single'ımız çıktığı zaman. Eski şarkıcı-davulcu-menajerimizin kafasında bir trafik kukasıyla "The Prince"in kapağını tuttuğu o fotoğrafı asla unutamam. Bir de, 1992'de Finsbury Park'ta sekiz yılın ardından verdiğimiz ilk konseri unutamam.

Madness gibi bir grup mevcut hit şarkılarıyla sürekli turne yapabilir, ama yıllar sonra yepyeni bir albümle çıkagelmek daha zor.

Suggs: Öyle, ama bir sonraki safha için pozisyonumuzu alıyoruz böyle ce, artık her ne olacaksa. İnsanlar ne istiyorsa onu vermek lâzım. Ben şahsen Stevie Wonder'ı yeni bir konsept albümle görmek istemem, hep "Superstition" çalsın isterim.

Skinhead serserilerken, Glastonbury'ye çıkmak tuhaf olurdu. Şimdi yetişkin skinhead'leriz, şartlar daha münasip. Joe Strummer'ın dediği gibi, "sonuçta hepimiz hippi değil miyiz".

Carl: Onu son izlediğimde çok kötüydü. Üstelik yirmi yıl önceydi bu. Bir country şarkısıyla başladı konsere, başında bir denizci şapkası vardı. İzleyiciye şarkılara katılmaları için çağrı yapınca biz de salonu terkettik. Tam kapıdan dışarı adımımızı attık ki, "Superstition"a başladı. Hey Allahım yarabbim!

"The Liberty Of Norton Folgate" bir konsept albüm. Belli bir anlatım akışı var mı?

Carl: Suggs bu sefer Londra'ya dair bir albüm yapmak istedi, ama biz zaten hep Londra hakkında yazıyoruz. Sonuçta, neysek oyuz işte.

Suggs: Kendimize gelmek için ska ve reggae cover'larından oluşan "Dangermen" albümünü yapmıştık, niye müzik yapmak istediğimizi tekrar bir düşünelim istiyorduk. Yoğun, daha derinlikli bir albümle devamını getirelim dedik. Evet, bütün şarkılarımız zaten Londra hakkında, ama bu sefer daha derinlere yelken açtık. Fakat bu sefer biraz daha tarihte yolculuğa çıkalım istedik. Iain Sinclair'in, Peter Ackroyd'un Londra'sı, o psiko-coğrafya her zaman ilgimizi çekmiştir, fakat bu albüm, yüzlerce yıllık göç dalgalarının Londra'yı bugünkü haline nasıl evrilttiğiyle ilgili. Londra, asimilasyon mânâsında devasa bir tecrübe demek. Dünya daha önce hiç böylesi bir şeyi görmemişti. Sonu gelmeyen hikâyelerle ve sonu gelmeyen bir değişimle yüklü, karmaşık ve bize her zaman ilham vermiş bir şehir hakkında bu albüm.

Neden özellikle Norton Folgate mahallesine vurgu yapıyor albümün adı?

Suggs: Şehrin merkezinde tutunamayan insanlarla dolu bir kenar mahalle haline gelmişti Norton Folgate. Göçmenler, dışlanmışlar, yazarlar, müzisyenler, sefihler, kafadan kontaklar... İngiliz kanunlarınca "liberty" statüsüne kavuşup bir tür serbestiyet kazanmıştı, kendi kuralları ve kanunları vardı, burada serbest düşünceli insanlardan müteşekkil bir cemaat oluşmuştu.

Yaşadığınız yerlere çok düşkünsünüz galiba...

Suggs: Madalyonun bütün yüzlerini selâmlamak istiyoruz biz.

Carl: Bütün dünya Dickens'vari bir hal aldı. Her yerde Ortaçağ şehirleri dolu. Açık denizlerde korsanlar var. Dünya her zaman olduğu gibi hâlâ!

Suggs: Ayaklarımıza bulanan toz hâlâ aynı, Dickens'ların ayağını kaplayan toz bulaşıyor bizim de ayaklarımıza. Bunun ayırdına varmak bir tuhaf ediyor insanı. Hem insanların kafalarının kazıklara çakıldığı çağların üzerinden öyle çok uzun zaman da geçmedi.

Carl: Eskisinden daha az sert değil bugünkü dünya. Küçükken elimize bir dilim reçelli ekmek tutuşturur, bütün gün dışarda sürtmemizi, ayak altında dolanmamamızı söylerler, bizi kapı dışarı ederlerdi. Ama şimdi çocuklar sokağa adım bile atmıyor. Medya denen makine insanlara korku salıyor.

Siz çocuklarınıza bütün gün dışarda sürtmelerini mi söylüyorsunuz?

→23

metis'ten YENİLER

Ayşegül Devecioğlu

Kış Uykusu

Öyküler

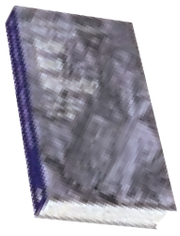

Jean-Paul Changeux
Paul Ricoeur

Neden Nasıl Düşünürüz?

ETİK, İNSAN DOĞASI VE BEYİN ÜZERİNE BİR TARTIŞMA

Çeviri: İsmet Birkan

Jacques Rancière

Filozof ve Yoksulları

Çeviri: Aziz Ufuk Kılıç

Ahmet Ada

Taşa Bağlarım Zamanı

Şiir

George Levine

Darwin Sizi Seviyor

DOĞAL SEÇİLİM VE DÜNYANIN YENİDEN BÜYÜLENMESİ

Çeviri: Aslı Biçen

Murathan Mungan

Hayat Atölyesi

Deneme

Serpil Sancar

Erkeklik: İmkânsız İktidar

AİLEDE, PİYASADA VE SOKAKTA ERKEKLER

KİŞİSEL ANLATILAR İLE DÖNEMİN ARKAPLANINA AİT BİLGİLERİ BİR ARAYA GETİREN BU KİTAP 1968'İN HAKİKATE DAHA YAKIN BİR RESMİNİ ÇİZEBİLMEK, HAKİKATİ TARİHTEN GERİ KAZANABİLMEK UMUDUYLA YAZILDI. HİÇ KUŞKUSUZ TEK BİR 68 YOKTU, KİTAPTA DA HERKES KENDİ 68'İNİ ANLATTI. YİNE DE DİYEBİLİRİZ Kİ 68 KUŞAĞI TUTKULU VE BAŞKALDIRAN BİR KUŞAKTI. EVİNDEN ÇOK SOKAĞI SEVERDİ, BİR DE DEVRİMİ VE ARKADAŞLARINI. İNANÇLARI İÇİN ÖLÜMÜ GÖZE ALMAKTAN ÇEKİNMEYEN KİŞİLER ÇIKTI BU KUŞAĞIN İÇİNDEN. ONLARIN HİKÂYELERİNİ BUGÜN HATIRLAMAMIZ BU YÜZDEN ÖNEMLİ. ÖTE

NADİRE MATER

SOKAK GÜZELDİR

68'DE NE OLDU?

YANDAN HİKÂYELERİN ÖZGÜRLEŞTİRİCİ OLDUKLARI KADAR KETLEYİCİ, EZİCİ DE OLABİLDİKLERİNİ UNUTMAMAK GEREK. EFSANE HALİNE GETİRİLMİŞ BİR GEÇMİŞİN, SONRAKİ KUŞAKLARIN SIRTINDA AĞIR BİR YÜK OLDUĞUNU DA UNUTMAMALIYIZ. GEÇMİŞİ YÜCELTMEK KOLAYLIKLA BUGÜNE BOYUN EĞMENİN BAHANESİNE DÖNÜŞEBİLİR. BU YÜZDEN 68'DE GERÇEKTEN NE OLDUĞUNU BİLMEK, NEYİN OLMADIĞINI DÜŞÜNEBİLMEK İÇİN DE ÖNEMLİ. BUGÜNDEN BAKILDIĞINDA 68'DE OLUP BİTENLER, BİZE ESİN VE GÜÇ VERDİĞİ KADAR, NEYİN OLMADIĞINI, NEYİN HAYAL EDİLEMEDİĞİNİ, NEYİN YAŞANMADIĞINI DA GÖSTERİYOR. HENÜZ NE KADAR ÇOK ŞEYİN DENENMEMİŞ OLDUĞUNU, UFKUMUZDA BİZİ NE KADAR ÇOK BAŞLANGICIN BEKLEDİĞİNİ GÖSTERİYOR. BİZLER, YAZAR VE YAYINCI, SOKAK GÜZELDİR'İN BÖYLE BİR UMUTLA OKUNMASINI İSTERİZ.

16 x 21 cm, 404 sayfa
ISBN-13: 978-975-342-723-4

metis

Suggs: Metaforik olarak, evet.
Carl: Biz ailecek öyle yapıyoruz esasen. 16-17 yaşlarımızdayken bir savaş sanatları okulu açmıştık, belayı nasıl anlayacağımızı, tehlikeyi nasıl sezeceğimizi öğrenmiştik. Ee, bizim çocuklar da büyüdü, nerede nasıl davranacaklarını bilirler herhalde. Bir takım drum'n'bass kulüplerinde takılan tipler olup çıktılar.

Karate hareketlerine hâlâ hâkim misiniz?
Carl: Tabii ki. Los Angeles ve Hong Kong'da Bruce Lee'nin halkıyla beraber öğrendim ben bu işleri.
Suggs: *(gülüyor)* Elleri iyi iş görür arkadaşın.

Madness müziğinde her zaman bir varyete havası hâkim oldu. Eski Londra müzikhollerinden etkilendiniz mi hiç?
Suggs: Bizim nezdimizde "eski güzel günler"dir onlar. Çizgili blazer'ıyla bir adam, çiçeklerle kaplı bir salıncakta bir kadını sallıyor... Böyle şeylerle pek alâkam yoktu aslında. Ama bir değişim sonucu –belki Ian Dury ve The Kinks yüzünden– yakınlaştık bu tarzlara. Son zamanlarda müzikhollere dair araştırmalar yapıyorum. Chrissy'nin (Chris Foreman) babası bu konularda tam bir uzman, eski müzikhol şarkılarını çok iyi söylüyor, bir takım numaraları bize de öğretti. Zamane popuyla o âlem arasında ilginç benzerlikler de var. Ukalâ bir Viktorya devri eleştirmeni şöyle yazmış vaktiyle, geçenlerde gördüm: "Korkunç derecede çirkin kostümler giyen, uzun saçlı bir takım adamlar, saçmasapan şarkılar söyleyip duruyorlar." Son kırk yılın herhangi bir pop grubuna uyarlayabilirsiniz bu lafları. Eski dönem varyetelerini hep sevmişizdir. Max Wall, Tommy Cooper, Benny Hill, Morecambe ve Wise, Wilson, Keppel ve Betty... Grupta herkes bu kadar dışa dönük tipler olduğu için şanslıyız. Carl'ın ailesi İrlandalı dansçılarla dolu, onun için dans hareketleri bu kadar iyi. Lee (Thompson) görsel açıdan hep ilgi çekicidir, en aptalca rolleri ona veririz. En içe dönük olanımız Mike'tır (Barson) ama, tuhaf şekillere girmekte de üstüne yoktur. Hiçbirimizin kendimizle dalga geçmek konusunda bir kaygımız yok. Eğer "aptal gibi görünüyorum" diye düşünürseniz, niyetiniz kendini belli eder. Ama görünüşünüzü hiç umursamadığınız bir fikre yüzde 110 bağlanırsanız, bambaşka bir durum elde edersiniz. Aşkın bir hal yakalarsınız, aynı Tommy Cooper gibi.

Hep böyle nostaljik miydiniz siz?
Suggs: Tuhaf, değil mi? Hep mevcut halimizden daha yaşlı olmuşuzdur. Bütün diğer gruplar Yeni Romantik hayat tarzına göre yaşarken, dekadans ve hedonizm üzerine yazarken, biz aileden, dostluktan, zamanın geçip gidişinden dem vuruyorduk. Bu niye böyle bilmiyorum, aslında çok da nostaljik biri değilimdir. Londra hakkında iyimserim, bence şehir her geçen gün iyiye gidiyor. Ama insanların sevdiği ve büyüdüğü yerler gözlerinin önünde değişiyor, bu durumu idrak etmenin zorluğunu da anlıyorum. Şarkılarımızda biz de bu tür şeylerden bahsediyoruz, ama hep farklı bir bakışımız da var. "Our House"daki hasret duygusu mesela, "İçinden bir ses çekip gitmeni söylüyor" gibi bir dizeyle dengelenmiştir. Ya da "Baggy Trousers"daki şu dizeler: "Ne eğlenceymiş bizimkisi / Ama o günlerde amma da sıkıcı gelirdi." "Pathos" kelimesini ilk duyduğum zamanı hatırlıyorum, Neil Tennant açıklamıştı anlamını. Kafamda sanki bir ampul yanmıştı. Aynı anda hem mutlu hem üzgün olma hali... Bizim yapmaya çalıştığımız şeylerde hep bu duygu var.

"Pathos" kelimesini ilk duyduğum zamanı hatırlıyorum, kafamda sanki bir ampul yanmıştı. Aynı anda hem mutlu hem üzgün olma hali... Bizim işlerde hep bu duygu var.

İlk albümlerinizde hep neşeli bir ton vardı, sonra sanki biraz durgunlaştınız. Niye böyle oldu?
Suggs: Palyaço burunlarıyla dünyayı turlayıp insanları neşelendirmeye çalışmaktan gına gelmişti. Çıktığımız bütün televizyon programları çılgın gibi davranmamızı istiyordu, daha önce ne yaptıysak onu devam ettirmemizi talep ediyorlardı, ama biz hep o havalarda olmuyorduk. "Yesterday's Men", "One Better Day" gibi son dönem şarkılarımızın eğlenceyle uzaktan yakından ilgisi yoktur. Yıllar içinde biraz huysuzlaşıp neşemizden kaybettik herhalde hakikaten.

Bu sene Glastonbury Festivali'nde sizinle beraber The Specials da var. Bir 2 Tone rüzgârı esecek herhalde...
Suggs: Onları ilk Roundhouse'da görmüştük, çok esin verici bir gruptu. Trombonları otobüsün camlarından çıkıyordu. Onlarla kıyaslayınca, beyaz ayaktakımıydık biz. Eski zamanlarda, skinhead serserilerken biz, Glastonbury Festivali'nde sahneye çıkmak tuhaf bir durum olurdu. Şimdi yetişkin skinhead serserileriz, şartlar daha münasip. Joe Strummer'ın dediği gibi, "sonuçta hepimiz hippi değil miyiz". Yani, diyeceğim, barış, aşk ve anlayışta komik olan ne var?

Madness başarılı bir grup olmasaydı, bugün nasıl insanlar olurdunuz?
Suggs: Beş kuruş para yapamayan enteresan bir bohem kişilik olurdum ben.
Carl: Benim petro-kimya sektöründe belli bir kariyerim var zaten. Daha 13 yaşımda İran ve Irak dolaylarında geziniyordum. 1976'da eve haftada 80 pound götürüyordum, ki servet sayılırdı bu o zaman. Ezoretik bir hayatım oldu. Sekiz yaşımda Babylon'daydım. Daha yedi yaşımda ispiritizmayla havaya yükseliyordum. Bilmiyorum bu gizem dalgaları bir şey ifade ediyor mu size...

Hayatınız size neler öğretti?
Suggs: Eeee....
Carl: Oynadığın oyuna sarıl, aileni gözet, senden daha kötü durumdaki insanlardan menfaat sağlama. Yetişkinlik gözlerde başlar.
Suggs: Hep de böyle lafı ağzımdan alırsın Carl! Otuz yıldır aynı şey.
Carl: Nazik ol. Birbirimize karşı dürüst olalım.
Suggs: Egolarımızı yenmeye çalışıyoruz. Hakikaten deniyoruz.
Carl: İnsanlara saygı duyuyoruz. Halkla ilişkiler faaliyetlerinden nefret ediyorum, ama mesajımızı da bir şekilde ulaştırmamız lâzım insanlara. Biz işçi sınıfının Grateful Dead'iyiz. Hayat nerede yaşanıyorsa oradadır. Gerisi parazit, sömürgen bok püsür.

Aranızda hâlâ tartışmalar çıkıyor mu, yoksa itirazlarınızı içinize mi atıyorsunuz?
Carl: Münakaşalarımız oluyor, ama artık daha küçük boyutlarda. Üç büyük kaza geldi başımıza ve her biri sekiz-dokuz yıl sürdü. Avustralya'da bu eski kazalardan biri patlak verdi yeniden, bir arkadaşımızın eşi ağlamaya başladı, bir başka arkadaşımız da koyverdi gözyaşlarını. Öyle olmadı mı Suggs? Ha? Hakikaten böyle olmadı mı?
Suggs: Evet Carl, öyle oldu galiba. Her ne haltsa.

Bu tür kavgalar için artık olgunlaşmış sayılırsınız herhalde...
Suggs: Ha ha ha! Artık o nevrotik enerjiyi taşımıyoruz içimizde.
Carl: Geçenlerde yumruk yumruğa geliyorduk valla. Ama bu işler böyledir. Şu arkadaş hayatımdaki en büyük dostum benim. Kafasının içinde nelerin dönüp durduğunu biliyorum. Onun hakkında hiçbir şeyi hiç kimse benim kadar önemseyemez.

Dünyaya mesajınız ne?
Carl: Vücudunuzu onurlandırın, ilişkilerinizde kendinize ve başkalarına karşı dürüst olun, kendinize bir misyon biçin, ruhanî bir hayat yaşayın, destek verin ve destek alın, neşe yaratın.
Suggs: Hiçbir şey göründüğü kadar kötü değildir.

Çeviren: ***M.E.***

→25

Grizzly Bear

Amerika'nın doğu sahillerinde dalgalar durulmuyor... Brooklyn'den dört adam sazı eline alıyor ve biraz pop, biraz folk, biraz da psychedelic seslerle yılın en iyi işlerinden birine imzayı atıyor... Tarihler 2009 mayısını gösterirken Grizzly Bear'ın üçüncü uzunçaları "Veckatimest" erken gelen klasikler arasındaki yerini garantiledi... Spin, About.com ve Rose Quartz'tan naklen...

Kafası kırık folk

"Veckatimest", eski işlerinize kıyasla daha mutlu bir albüm...

Daniel Rossen: Karanlık ve nostaljik şarkılar yaparken bir anda daha mutlu ve neşeli bir işe dalmak "Veckatimest"la ilgili en iyi şeylerden biriydi. İşleri sadeleştirmenin daha ilginç olabileceğini düşündük. Ayaküstü bestelediğimiz parçaların albümü daha pozitif ve katılımcı bir hale getirdiğine inanıyorum.

Ed Droste: Şu sıralar geçmişe nazaran daha mutlu sayılırız. Biraz da büyüdük galiba. Beraber çalışmayı öğrendiğimizi, çok fazla seyahat ettiğimizi, herkesin kendi rolünde kendini güvende hissettiğini, yeteneklerini sergilemek hususunda daha rahat olduğunu ve zayıflıklarını görebildiğini göz önüne alırsak, bu pek iddialı bir önerme sayılmaz. Etrafımızda daha az bariyer olduğundan, daha özgür ve etkileşimli bir süreç yaşadık.

Müzikteki keyif unsurunu yakaladığınızı düşünüyor musunuz?

Daniel: Umarım öyledir. Mesela "Southern Point", kayıtlar sırasındaki neşeli bir anımızda öylesine çıkıverdi. Çalışma biçimimiz genellikle aynıdır. Şehirden uzaklaşır, güzel bir yere gider, eve kapanıp beraber yaşar ve günün her anı kayıt yaparız. Bir ajandamız olmadığından bazen bu çok uzun sürebiliyor. Bu sefer üç ayımızı aldı.

Bu albüme ustalık eseriniz diyebilir miyiz?

Daniel: Albümün hem her birimizin kişisel katkıları hem de bir grup olabilme bağlamında yaşça geçkin, daha özgüvenli ve tatmin edici olduğunu düşünüyorum

Ed: Kendimden örnek vermek gerekirse, işe ilk başladığımda başım önde gitarımla vücudumu gizlemeye çalışıyordum. Zamanla kalabalığa bakabilmeyi başardım. Emeklerken ayakta durabilmeyi öğrendim. Bir nevi şahsi evrimimi tamamladım diyebilirim.

Gerçekten "Horn of Plenty"den beri epey yol kat ettiniz...

Christopher Bear: İlk albümü tamamlamak bizim için epey zordu. Beraber çok fazla zaman geçirmemiştik, ne Ed ne de ben daha önce bir grupta çalmıştık. Bir dizi saçma sebepten kavgaya tutuştuğumuz, armoniler üzerine saatlerce tartıştığımız yorucu bir süreçti.

Ed: Bugün "Horn of Plenty"ye Grizzly Bear albümüymüş gibi bakamıyorum. Daha ziyade anne karnındaki bir ceninin şipşak fotosuymuş gibi geliyor bana.

Peki ikinci albümden koptuğunuz noktalar neler?

Ed: "Yellow House" tek bir noktada kaydedildi, tabir caizse biraz statikti. "Veckatimest"ı ise birden fazla mekânda kaydettik. Müzik daha dinamik, şarkı sözleri ise daha anlamlı bir hal aldı.

Christopher: Bir önceki albüme kıyasla "Veckatimest" daha temiz ve anlaşılır bir kayıt. "Yellow House" bizim için daha ziyade bir geçiş dönemiydi. Eski albümleri inkâr etmiyoruz.

Albümdeki küçücük seslerin ardında dahi incelikli bir özveri var...

Ed: Gruptaki tek alaylı müzisyen benim. Diğerleri ya caz ya da klasik müzik eğitimi aldılar. Ayrıntılara dikkat göstermemiz bu melez estetik anlayışının bir parçası. Parçaları düzenledikten sonra birkaç kere dinleyip ardından yaptığımız eklemeler onları daha detaylı kılıyor olabilir.

Remiks işlerine de sıcak bakan bir grupsunuz...

Ed: Bu işe en çok bayılan galiba benim. Şarkıları hazırlandıkları biçimlerinden daha farklı perspektiflerden duymak güzel oluyor. Şarkıların her zaman yeniden icraya açık bir tarafları oluyor ve bir başkasının bakış açısını, neleri seçip nelerden vazgeçtiğini görmek keyifli bir hal alabiliyor. Grup içinde de bu tür yeniden yorumlamar yapabiliyoruz. Elimizdeki aletlere bağlı olarak akustik parçaların elektronik versiyonlarını yahut diğer parçaların akustik veya üflemeli versiyonlarını yapabiliyoruz. Elimizdeki materyalle oynamayı seviyoruz.

Konserlerde daha kalabalık bir mürettebatla çalıyorsunuz...

Ed: Besteler genellikle çok katmanlı olduklarından, birkaç kişi daha olmadan besteleri yeniden yaratmak imkânsız bir hal alıyor. Albümün debdebeli hissiyatını yakalamak namına bir yaylı dörtlüsü yahut orkestrayla çalabiliyoruz. Yine de sadece dördümüz olduğunda hepimiz vokal yapabildiğinden ve bir sürü loop kullandığımızdan işin altından kalkabiliyoruz. Dört-parçalı armonileri bir şekilde yakalamayı başarabiliyoruz.

Benzetildiğimiz insanlarla tek ortak noktamız, hangi türe ait olduğumuzun kestirilemeyişi. Muhasebecim ne tür bir grupta çaldığımı sordu, nasıl cevap vereceğimi bilemedim.

Bir süredir Radiohead'in ön grubu olarak çalıyorsunuz, öyle ki Jonny Greenwood konserde sizi favori grubu olarak takdim dahi etti...

Chris Taylor: Bu benim için inanması güç bir durum. "OK Computer" kesinlikle hayatımı değiştirdi diyebilirim. Daha önce genellikle caz dinlerken Radiohead, dinleyebildiğim, gerçek bir derinlik sezinlediğim ve âşık olabildiğim ilk rock grubu oluverdi. Minnettarlıktan başka durumu açıklayacak bir kelime bulamıyorum. Bu adamlarla aynı sahneyi paylaşmaktan dolayı müteşekkiriz.

Christopher: Thom Yorke gibi birinin Grizzly Bear'ı tanıyor oluşu fikri bile benim için halen şok edici. Ama öte yandan, tanımadığımız insanların yaptığımız işle ilgili olarak heyecan duyduklarını düşünmek üzerimizdeki baskıyı artırabiliyor.

Kendinizi hangi sahnenin parçası olarak görüyorsunuz?

Chris: Herhangi bir sahnenin parçası olduğumuzu düşünmüyorum. Böyle bir şey varsa bile, coğrafi konumumuzdan gayrı bir gerekçe göremiyorum. Müzik yapan arkadaşlarımızla tek ortak noktamız, aynı mahallenin çocukları oluşumuz.

Christopher: Benzetildiğimiz insanlarla tek ortak noktamız, onların da, bizim de yaptığımız müziğin hangi türe ait olduğunun kestirilemeyişi. Geçen gün muhasebecim ne tür bir grupta çaldığımı sordu. Nasıl cevap vereceğimi bilemedim; belki kafası kırık folk doğru bir tanımlama olabilirdi.

"Veckatimest" ile ilgili bundan sonrasına dair bir dileğiniz var mı?

Chris: İnsanların uzanıp müziğimizi dinlerken nerede olduklarını unutmalarını isterdik.

Çeviren: ***V. Can Yazıcı***

Grizzly Bear: Ed Droste, Daniel Rossen, Chris Taylor ve Christopher Bear

[GOSSIP]

Ne demiştik 118'inci sayımızda: Ditto, şişko, lezzo, feministo... Punk ve soul ateşiyle Tina Turner / Janis Joplin barutunu yan yana getiren Beth Ditto ve iki arkadaşı, "Standing In The Way Of Control", "Listen Up!" gibi şarkıları ve George Michael cover'ı "Careless Whisper"la kalbimize kazındıktan sonra, Rick Rubin prodüktörlüğündeki dördüncü albümleri "Music For Men"le yola devam ediyor... Beth'le Les Inrockuptibles, Technikart, Spin görüşmüş...

KOLESTEROLÜM MÜKEMMEL

Gossip'in kuruluşunu, ilk zamanlarını anlatır mısın?

Beth Ditto: Çok eğlenceli, çok hoş, çok masumdu. Paraya hemen hemen hiç ihtiyacımız yoktu, çok az sorumluluğumuz vardı. Ben 18 yaşındaydım, Nathan (Howdeshell) 19, o zamanki bateristimiz Kathy (Mendonca) 20 yaşındaydı. Hepimiz Arkansas-Searcy'liydik. Sonra, Washington eyaletinde '90'ların başında Riot Grrrl hareketinin doğduğu Olympia'ya taşındık. Grubu 1999'da orada kurduk, sonra da aralıksız devam ettik. Sleater-Kinney, John Spencer, White Stripes, Sonic Youth, Le Tigre ve daha bir sürü grupla turneye çıktık.

Bir rock grubu kurmak çocukluktan beri hayalin miydi?

Hayır... Nathan, Kathy ve ben aynı evde oturuyorduk. Nathan bir punk grubundaydı, konserler veriyorlar, partilerde çalıyorlardı; bense yemek sektöründe çalışıyordum. Sonra bir gün, Nathan'ların grubunun provasının ardından Kathy bateriye geçip çalmaya başlamış. Beş dakika sonra koşa koşa merdivenleri çıkıp "gel bizim grubumuzda şarkı söyle" dediler, "tamam" dedim. Üç gün sonra da bir evin bodrumunda konser verdik. Her şey tastamam böyle başladı. Hiçbir zaman bir gruba girmek gibi bir niyetim yoktu. Kesinlikle. Tamamen beklenmedik bir şekilde oldu.

Senin gibi bir beyazdan bu Tina Turner sesi nasıl çıkabiliyor?

Ben hep şarkı söylerdim, özellikle de gospel, çünkü küçükken Arkansas'ta kilise korosundaydım. Ama o zamanlar söylediğimiz gospel bana feci yapış yapış ve tarih öncesinden kalma gelirdi. Gerçek bir soul duygusu vermiyordu.

Pek seksî de sayılmaz...

Kesinlikle, hiç alâkası yok. Annem de o kilisede söylüyordu. Black Sabbath ve Michael Jackson dinlerdi. Babam bir batakhane orkestrasındaydı. Country çalarlardı, Johnny Cash'e hastaydı. Annemle ikisinin tek ortak grubu Kool and The Gang'di. Ben bunlarla büyüdüm.

Rock gitar-vokal-bateriye dayanan müziğinizin kökleri aynı zamanda siyah müziğine, rhythm'n'blues'a olduğu kadar soul'a da uzanıyor; bu çok sık rastlanmayan bir durum. Bu arada, Amy Winehouse, Cold War Kids, Antony Hegarty gibi pek çok sanatçı da soul'u yeniden öne çıkardılar...

Bir siyah kadın şarkıcının bu tarzla ortaya çıkıp şöhreti yakalamasının zamanı geldi artık diye düşünüyorum. Bu saydığınız sanatçıların hiçbiri siyah değil, insanlar soul müziği ancak beyazlar tarafından söylendiğinde kabul ediyor ve bu çok garibime gidiyor. Çok ırkçı bir tavır. Antony Hegarty aynen Nina Simone gibi söylüyor. Tamamen. Yaptığını seviyorum, ama o kadar Nina Simone'vari ki, komik oluyor. Amy Winehouse da öyle. Tıpkı Gladys Knight gibi; aynı sound. Benim sound'um kiminki gibi, bilmiyorum, ama eminim çocukluğumda dinlediğim o kadın şarkıcılardan birine benziyorumdur. Lisedeyken, benim gözümde Aaliyah'ın üstüne kimse yoktu. Favori şarkıcımdı. Bugün adı aklıma gelen ve popüler olan bir tek Mary J. Blige var... Bir de tabii Rihanna, ama o daha ziyade ergen popu. Hakikaten de bir siyah şarkıcının çıkıp ortalığın tozunu attırması lâzım.

Gossip'in Britanya'da çok popüler olmasına karşılık ABD'de o kadar da dikkate alınmamasına ne diyorsun?

Bazen Amerika'nın Britanya'nın emperyal çocuğu olduğunu düşünüyorum. Britanya Amerika'ya ne yapacağını söylemediği sürece, Amerika ne yapacağını bilemiyor.

Sağlıklı yaşam bir yalan! İster radikal deyin, ister komplo teorisyeni, bu lafları edenler ya ne dediklerini bilmiyor ya da bedenlerinden nefret edenleri ciddiye alıyor.

Şarkılarınızı nasıl yazıyorsunuz?

Genelde Nathan bir riff atar ortaya, Hannah bateriyle katılır, ben de daha önce yazdığım sözlerle girerim ya da emprovize bir melodi söylerim. Çoğunlukla böyle, emprovize olarak ortaya çıkıyor şarkılar.

Niye Olympia'yı bırakıp Portland'a taşındınız?

Olympia çok boğucu olmaya başlamıştı. Herkesi tanıyorsun, sanki liseye gider gibi. Seattle'a gitmek istemiyorduk, fazla grunge'dı, San Francisco bizi aşardı, söz konusu bile olamazdı. Portland ne çok uzaktı ne de çok pahalı, çok tanıdığımız vardı. Burada müzik cool; hâkim şablonların dışında tarzlar geliştiren bir takım underground gruplar hep oldu. Altı yıldır buradayız ve memnunuz. Portland'a bayılıyorum: Burada çok fazla şişman kadın, çok fazla lezbiyen ve çok fazla müzik tutkunu var. Benim gibi insanlar yani. Londra ya

→27

da Paris'i de çok seviyorum, ama oralarda buradaki gibi rahat edemem. İnsanlar hemen beni tanıyorlar. Ayrıca, bir kere çıplak poz verdin mi, artık her şey serbest sanıyorlar, sanki çıplaklık bir tür aile bağı yaratıyormuş gibi.

Konserlerinde soyunmanla da tanınıyorsun. Bu, kadın müzisyenlerin kaçınmak isteyeceği türden bir ilgiyi üzerine çekme tehlikesi barındırmıyor mu?

Bu konuda söyleyecek çok şeyim var. Bunlardan biri de, insan bedeninin normalleşmesini önemsiyor olmam. Ayrıca, Courtney Love ya da Kathleen Hanna için geçerli olan kurallar benim için geçerli değil. Çünkü benim bedenim onlarınki gibi kabul gören bir beden değil. Sahneye ilk çıktığımda, iri kıyım bir kadın olmam insanları rahatsız ediyordu, dolayısıyla sadece sahneye çıkmam bile radikal bir siyasî durumdu. Daha da radikal olan şey, çıplakken bedeninin bir nesneye dönüşmemesi. Ayrıca sahne çok sıcak oluyor, soyunmak ferahlatıyor.

Basın kilondan ve eşcinselliğinden söz etmeyi çok seviyor; usanmadın mı bundan?

Hayır, iyi bir şey bu. İnsanların artık şişman ve lezbiyen olmayı cool bulmasının zamanı geldi. Çünkü bugüne kadar bu hiç de cool bulunmuyordu. Benim için de o kadar kolay değildi. Kadınları mı, erkekleri mi seviyorsun, bilmiyorum ama, diyelim ki kadınları seven bir kadınsın ve bir kız arkadaşın var, ona şişman olduğunu söylemen hoşuna gitmez herhalde, gerçekten öyle olsa bile.

Çocukluğunda kilonla aran nasıldı?

Galiba annem benden utanıyordu. Şişman olmamın onun hatası olduğunu düşünüyordu, çünkü o da şişmandı. Yedi kardeşim içinde bir tek ben anneme benziyordum. Annem kendisi gibi yapıp şişmanlığımı saklamamı istiyordu, sürekli aşırı bol tişörtler giydirirdi bana. Çok uzun bir süre zayıflamaya, değişmeye çalıştım. Ama bir faydası olmadı. Sonra sonra, bu enerjiyi kendimi değiştirmek yerine dünyayı değiştirmek için kullanmanın daha mânâlı olacağını anladım.

Kilo sorununun bir imaj konusu değil, bir sağlık konusu olduğu yolundaki görüşlere ne diyorsun?

Bu mevzu beni sinir ediyor. Sağlıklı yaşam bir yalan! Bana ister radikal deyin, ister komplo teorisyeni, bu sağlıklı yaşam lafını edenler ya ne dediklerini bilmiyor ya da bedenlerinden nefret edenleri ciddiye alıyor. Grip olduğum için doktora gidiyorum, bana ilk sorduğu soru "kilo vermeyi hiç düşündün mü?" oluyor. Ben de içimden diyorum ki, "Kolesterolüme baktın mı? Tansiyonumu ölçtün mü?" Kolesterolümün de, tansiyonumun da mükemmel olduğunu gördüklerinde apışıp kalıyorlar. Ben zayıf arkadaşlarımın birçoğundan daha düzgün besleniyorum. Afedersiniz, biraz önce tavuk kanat yedim, şahaneydi. Şişmanım ama, sağlıksız değilim. Bir saat kesintisiz dans edip şarkı söyleyebilen kaç kişi tanıyorsunuz?

Sahneye ilk çıktığımda, iri kıyım bir kadın olmam insanları rahatsız ediyordu. Daha da radikal olan şey, çıplakken bedeninin bir nesneye dönüşmemesi.

Keire Knightly, seni seksî bulduğunu, "muhteşem bir bedene sahip olduğunu" söyledi. Yetersiz beslenmeden mustarip gibi görünen birinin yaptığı bu iltifat sana ne düşündürüyor?

İnsanların onun ağzından böyle bir şey duymaları faydalı. Ben kadınları zayıf olmak istedikleri için yargılamıyorum, çünkü "kendinden nefret et, kendinden nefret et, kendinden nefret et" diye koşullanıyorlar. Ben dünyayı kadın karşıtı olduğu için yargılıyorum.

Şişmanlık ve lezbiyenlik konusunun Gossip'in müziğinin önüne geçmesinden çekinmiyor musun?

(uzun uzun düşünüyor ve ağır ağır konuşmaya başlıyor) İyi bir şarkı yazarsan, her şey yolunda gider. Ama eğer boktan bir albüm yaparsan, o zaman başın ağrır. Mühim olan bu işte: Şarkılar. Çünkü eninde sonunda yaptığımız işin niteliği konuşacaktır bizim adımıza. Beyazsan, ince, zarif ve usluysan, dünyanın en boktan şarkılarını yazabilirsin, sarışın güzeller nasıl iş yapıyorsa, öyle tutar... Ama hakikaten iyi şarkılar yapıyorsan, kim olduğunun, neye benzediğinin bir önemi yoktur. Eğer güzel olduğuna kendin inanmıyorsan, yeteneğinin üzerine çok daha fazla gitmen gerekir. "Freak" gibi görüldüğün için sonuçta sana "cool" denmesi o kadar da mühim değil; sırf kendin için iyi bir albüm yapmaya mecbursun, sonuçta insanların yargısında o rol oynayacaktır.

Senin kafanı kurcalayan bir konu bu anlaşılan, kelimelerini çok tartarak, düşünerek konuşuyorsun...

Evet, medyanın büyük bir gücü, iktidarı var ve bize sorulan sorular çok ilginç. Ama çok güçlü bir kişiliğim var, böyleyim işte, biraz kaçık. Matrak bir sıra arkadaşı gibi biraz. Oyun değil bu. Kimse yeni albümümüzü iplemese de, ben yine aynı insan olacağım. Biri çıkıp da Gossip'in hayatında dinlediği en boktan grup olduğunu, solistinin dünyanın en çirkin kızı olduğunu, gitaristinin derhal gitarı bırakması gerektiğini söylese, umurumda olmaz.

Olympia'dan ayrıldıktan sonra giderek punk'tan uzaklaştığınız söylenebilir mi?

Yıllarca harfi harfine punk ideolojisine uydum. Ama zamanla, punk ortamının ne kadar hoşgörüsüz, boğucu ve sınırlayıcı olduğunu fark ettim. Punk olmanın, feminist ve gey olmanın tek kabul edilebilir biçimi olduğu fikri beni çok bunalttı. Sanki başka hiçbir müzik iyi olamazmış gibi. Ben aşırı sıkı kuralların geçerli olduğu, çok muhafazakâr, dindar bir eyalette büyüdüm. Ama bazı anlarda punk ortamı da bana aynı duyguyu yaşatmaya başlamıştı. Her şey İncil'e, kutsal kitaba, bir dine benzer olmuştu. Çocukluğumdaki kâbuslar geri dönmüş gibiydi.

Sony gibi endüstrinin devlerinden birinin alt şirketi Music With Twist'le (Sony'nin geylere yönelik şirketi) sözleşme imzalamanız hayranlarınız tarafından nasıl karşılandı?

Satılmış olduğumuzu, kendimizi, müziğimizi sattığımızı söyleyenler de yok değil tabii. Bence büyük bir şirketle anlaşarak doğru olanı yaptık. Hiç değilse homoların yönettiği bir şirket! Grup olarak çalışma tarzımızda en ufak bir değişiklik olmadı. Öte yandan, internetin yaygınlaşmasından ve albüm satışlarının yerlerde sürünmeye başlamasından beri plak şirketleriyle sanatçılar arasındaki güç dengesi tamamen değişti. Artık sanatçıların plak şirketlerine ihtiyacından çok, şirketlerin sanatçılara ihtiyacı var. Bugün, isteyen herkes single'ını MySpace'e koyabilir, bunun için şirkete gerek yok. Plak şirketlerinin canlı performans yapacak, turneye çıkabilecek kapasitede müzisyenlere ihtiyacı var. Müzik endüstrisi öldü, ölüyor deniyor. Kesinlikle katılmıyorum! Tam tersine, bence günümüzün piyasası '60'lı yıllarınkine çok benziyor, Johnny Cash ve June Carter'ın ömürlerinin yollarda geçtiği günlere... Ben kazandığım bütün parayı sahneden kazandım. Zaten milyoner olmak gibi bir derdimiz de yok. Tek istediğim huzurlu olmak ve bir daha McDonald's'da çalışmak zorunda kalmamak. Ayrıca, '90'lı yılların başın-

Beth Ditto, Pop Magazine için moda çekimlerinde (solda) Ditto kapaklı Les Inrockuptibles ve Love dergileri ve en altta son Gossip albümü "Music For Men"

Gossip: Nathan Howdeshell, Beth Ditto, Hannah Billie

dan, Sonic Youth ve Nirvana'dan beri biliyoruz ki, mainstream ile underground arasındaki sınır o kadar da keskin değil.

"Music For Men"in özellikle kapağı çok "camp" ve "queer" estetiğinde. Plak şirketinizin etkisi ne kadar bunda?

Adı "Music For Men" olan bir feminist albüm yapmak çok eğlenceli olur diye düşündüm. Bu fikir aklıma bir İngiliz grubunu seyrederken geldi. Solist kız gülümseyip duruyordu, çok nazik ve kibardı. Karşısındaki erkek seyirci kitlesinin arzularına ayak uydurmaya çalışıyordu, halbuki onların umurunda bile değildi. Yaşadığımız dünyanın bir metaforu gibi aslında. *(bir süre duruyor, düşünüyor)* Gossip'in mainstream'e gelmesi aslında mantıkî bir ilerleme. Bizim amacımız hep zihniyetleri değiştirmek oldu. Bizimki gibi queer bir grubun prodüktörlüğünü Rick Rubin'in yapması ve albümün Sony'den çıkması ilginç bir buluşma, öyle değil mi? Kariyerimiz boyunca ilk defa, bir albüm yapmak için zamanımız ve paramız vardı. "Standing In The Way Of Control"u on günde yapmıştık. "Music For Men"i üç ayda kaydettik. Rubin'e albümümüzün prodüksiyonunu yapmasını teklif etmeyi aklımızdan bile geçiremezdik. Bugüne kadar yaptığı bütün albümlere hayranız, özellikle de Johnny Cash'le yaptığı son albümlere. Bir akşam, Los Angeles'ta küçük bir konser mekânı olan Troubadour'da bizi seyretmeye geldi. "İnsan kendisini bir partide gibi hissediyor" demişti... Stüdyoda ise yaptıklarımızın hepsini çok beğendi. Büyük bir coşkuyla yaptı albümü.

Müziğe bakışın gibi dünyaya bakışın da değişti mi son dönemde?

Bütün seyahatler, Avrupa yolculukları, varlığından bile haberdar olmadığım çevrelerle tanışmak bakışımı elbette değiştirdi. Milyonlarca euro kazanan kızlarla, top modellerle ve daha bir sürü farklı insanla tanıştım. Dünyanın nasıl işlediğini çok daha iyi kavradığımı sanıyorum. Olgunlaştım. Yoksul olmaktan usandığımı fark ettim. Başarılı ve şöhretli olmaktan suçluluk duymamam gerektiğini öğrendim. Yaratıcılığını ve muhalifliğini bir takım kurallar çerçevesinde değil, kendin olarak sürdürebileceğini düşünüyorum. Sistemin içinde kalarak başlangıçtaki hedeflerimi daha iyi gerçekleştirebileceğime inanıyorum. Bilinçlenmemde Kate Moss'un çok büyük katkısı oldu. Benim için abla gibi. Kendi giyim tarzımı geliştirmeye ve başkalarının dediklerine kulak asmamaya teşvik etti beni. Çünkü o kimseyi umursamıyor, hakikaten. Hakkında yazılıp söylenenleri düşünürsen, olağanüstü bir başarı bu. Ben asla susacak kadar güçlü olmadım. İnsanlar çok güçlü olduğum için, fazla gururlu olduğum için hiçbir şeyi cevapsız bırakmadığımı düşünüyorlar; halbuki, tam tersi.

1990'ların Riot Grrrl gruplarından esinlenen biri olarak kadınların rock dünyasındaki haline, örneğin Cat Power'ın ya da Amy Winehouse'un durumuna baktığında neler düşünüyorsun?

Onların her nevi dengesizliklerini veya kırılganlıklarını ifade etme hakları var. Riot Grrrl tavrının bir zafiyeti olduğunu düşünüyorum, duygusallığı dışarda bırakıyor. Fazla köşeli bir bakış. "Kıskançlık aşkı öldürür" şiarı mesela çok köşeli. Kıskançlık doğal bir duygu. Riot Grrrl bakışına göre kıskançlığını bastıramıyorsan, kendini suçlu hissetmen gerekiyordu. Yoğun duygular dikkate alınmıyordu, katı kurallar söz konusuydu. Ama hiç kuşku yok ki, bir devrimdi. Gelgelelim, duygusal olmak da bir güçtür. Toplum içinde ağlamak yürek meselesidir. İşte bu yüzden Britney Spears'i gayet radikal buluyorum ve çocuklarının velayetinin elinden alınmasına öfke duyuyorum.

Niçin?

Çünkü dünyada bir dengesizlik var. Britney gibi, bir erkek kadar güçlü ve başarılı olabiliyorsun, ama çocukların senden alınıp Kevin Federline gibi birine verilebiliyor. O herif bugüne kadar hayatında ne başarmış?

Geçen yaz Cyndi Lauper'ın "True Colors" turnesine katıldın. Genç kızlığında Madonna'cı mıydın, Cyndi'ci mi?

Ben Boy George / Cyndi takımındandım.

Kate Moss benim için abla gibi. Kimseyi umursamıyor. Hakkında yazılıp söylenenleri düşünürsen, olağanüstü bir başarı bu. Ben asla susacak kadar güçlü olmadım.

Cyndi'yle takılmak çok hoştu. Biz sahneye çıkmadan önce "seyirciyi esir almak yok" derdi. Bir de bol bol nasihat ederdi, "maddelere takılmayın" filan...

Senin böyle bir nasihate ihtiyacın yok herhalde. Marihuana dışında takıldığın bir madde oldu mu?

Bir defa ecstasy aldım. Marihuana benim harcım değil, aklımı başımdan alıyor.

Bundan sonrası için ne düşünüyorsun?

Zamanımın büyük bir kısmını gruba ayırsam da, ilerisini de düşünmek zorundayım. Salak değilim, bu kariyer ilelebet süremez. Onu beceren bir Madonna, bir de U2 var... Bir takım moda projelerinin yanısıra, İngiliz televizyonu için hazırladığım bir televizyon şovu üzerine çalışıyorum. Şu sıralar, kendimi çok özgür hissediyorum, aklıma ne eserse yapabilirmişim gibi geliyor.

Peki gerçekleşmesini istediğin bir hayalin var mı?

George Michael'la tanışmak! Bayılıyorum ona. Kate Moss tanıyor onu, kim bilir, bakarsın sayesinde hayalim gerçekleşir.

Çeviren: ***Siren İdemen***

BETH DITTO & ALISON MOSSHART FİSKOS SEHPASINDA

The Kills ve The Dead Weather gruplarının şarkıcısı Alison Mosshart ile Gossip'in Beth Ditto'sunun aralarından su sızmıyormuş meğer. Les Inrockuptibles dergisi ikisini bir araya getirmiş, ortaya Amerika'nın derinliklerinden punk rock'un serinliklerine kıyak bir muhabbet çıkmış...

sen kız, ben oğlan I want your sex

Ne zaman, nasıl tanıştınız?

Beth Ditto: Beş-altı yıl önceydi. Daha ünlü filan değildik, iki küçük gruptuk. Harika bir dönemdi, turneye çıkıp küçük kulüplerde konserler veriyorduk. O sıralar, On Our Backs'te *(bir lezbiyen dergi)* kapak olmuştum, üzerimde derginin ismi yazılı bir tişört vardı. Kills'i sahnede ilk gördüğümde kendimden geçtim. Çok uçuktular, öyle bir enerji yayıyorlardı ki! Konser sonrasında sohbet ettik, çok naziktiler. O âlemde hakikaten hayran olduğum insanlar. Sık sık rastlaşıyoruz. Alison'la sıkı dost olduk.

Alison Mosshart: Beth'i sahnede ilk gördüğümde, anında, bu kadın gelmiş geçmiş en mükemmel performansçı diye geçirdim içimden! Seyirciyle öyle tuhaf bir ilişki kuruyor ki, başka kimsede benzerini görmedim.

Beth: Alison'a hemen hayran kaldım, saçlarına, sesine, edasına... İnsanlar genelde bu tür kadınlar için "çok seksî" derler ya, bütün kadınlığıyla tam bir kadın vardı karşımda. Alison sahnede çok sert, vahşi, gerçek hayattaysa inanılmaz yumuşak. Sanki sahnede kendini tam ele veriyor. Katışıksız bir enerji. Ama sende asıl sevdiğim şey, bunun hiç hesaplı kitaplı ve yüzeysel olmaması, tamamen içinden geldiği gibi. Sahnede aynadan kendisini seyrediyormuş duygusu uyandıran sanatçılardan nefret ederim.

Alison: Ben çok çekingenimdir. Sahnede sanırım bir şekilde kendimi unutuyorum. Kendimi sezgilerime, içgüdüme bırakıyorum; tamamen özgür olabildiğim, istediğimi yapabildiğim, hiçbir yargılama olmadan olmak istediğim gibi olduğum tek yer sahne galiba. Sahnede geçirdiğim anlar hayatımın en yoğun anları. Beraber turneye çıkmak da beni müthiş heyecanlandırdı.

İkiniz de Güneylisiniz, Beth Arkansaslı, Alison Floridalı...

Alison: Arkansas tam mânâsıyla güney. Florida pek o kadar güney sayılmaz. Birbirinden çok farklı iki eyalet. Belki de tek ortak noktaları ikisinin de muhafazakâr olması.

Beth: Arkansas ortaçağ gibiydi! Metadonla kafa bulmaktan, hamile kalmaktan ya da cehennemin dibini boylamaktan başka yapacak bir halt yoktu. Güneyin yoksul eyaletlerinin hakikaten bir özgünlüğü var. Florida öyle değil. Florida'da yaşayanlar, orada yaşayacak parası olan ihtiyarlar. Cumhuriyetçilere oy vermeleri de boşuna değil, çünkü onların paralarına sahip çıkıyorlar. Arkansas ise çok farklı, insanların Cumhuriyetçilere oy vermesi için hiçbir sebep yok, İsa'dan başka. Arkansas aşırı muhafazakâr bir eyalet olsa da, ben Demokratların içinde büyüdüm.

Alison: Bizim evin yakınında bir köprü vardı, bir taraf nehir, öbür taraf okyanus. Nehir tarafında zengin beyazlar yaşardı, öteki taraftaysa çulsuzlar, siyahlar... Köprüden geçtiğinde başka bir dünyaya girerdin. Aslında, Amerika'nın tamamı böyle, zıtlıklarla, eşitliksizliklerle dolu...

Beth: Çok erken yaşta toplumsal sorunlarla, eşitsizliklerle ilgilenmeye başladım. Ufakken, kelimenin tam mânâsıyla İkinci Dünya Savaşı'na takıktım. Durmadan o konuda kitaplar okuyordum. Dokuz yaşındaydım, çevremi inceliyordum ve anlayamıyordum. Hemşire olan ve deli gibi çalışan annem niçin para kazanamıyordu, niçin bir sosyal güvenlik parasını dahi ödeyemiyordu? Hastaneye gidince para vermek gerektiğini fark ettiğim günü hatırlıyorum; peki ama ya hiç paran yoksa? Dehşete düşmüştüm, şaşırmıştım, öfkelenmiştim... Anneme sorup duruyordum: Polis için de mi para vermek gerekiyor? İtfaiye için de para vermek gerekiyor mu? Habire bunları düşünüyordum. Küçükken hep Seattle'a taşınacağım derdim. Nirvana yüzünden. Bence en cool gruptu, Kurt Cobain'e hayrandım. "Coming out" yapmamdan önceydi. Büyüdüğüm yerde plakçı dükkânı yoktu, eline bir gey dergisi geçmesi ihtimali sıfırdı. MTV bile seyredemezdin, dünyadan tamamen kopuktun. Punk kültürünü keşfetmemden önce, hayatım hiç de kolay değildi. Neyse ki Nathan *(Howdeshell, Gossip'in gitaristi)* vardı.

Alison: Ben kendimi hakikaten apayrı bir dünyada, yapayalnız hissediyordum. Çok çekingendim, öteki çocuklarla pek oynamıyordum, çoğu zaman tek başıma takılıyordum. Ama halimden memnundum, şarkı söyleyerek, fotoğraflara, resimlere bakarak geçiriyordum vakti-

Ben hâlâ bir şey çalmayı bilmiyorum! İnsanlara bunun en ufak bir önemi olmadığını söylemek lâzım. Nathan da benim gibi tamamen sezgilerinin peşinden gidiyor. Punk bu işte!

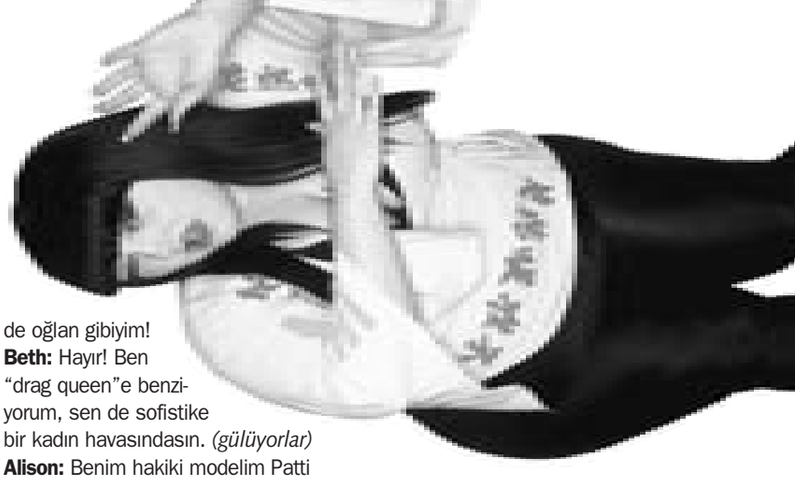

mi... Müziği keşfedince, kaykay yapmaya başladım. O sayede arkadaş edindim. Okulda pek arkadaşım yoktu. Kaykay aynı zamanda oğlanlarla arkadaşlık etmenin bir yoluydu, onlarla çok daha iyi anlaşıyordum. İlerde ne yapmak ya da ne olmak isterim gibi sorular geçmezdi aklımdan. Sevdiğim şeyleri yapıyordum hep: Müzik dinliyordum, şarkı söylüyordum, kaykay yapıyordum... İlk defa bir gruba dahil olduğumda 13 yaşındaydım, grubun adı Discount'du; 14 yaşımda da ilk defa turneye çıktık. Okul birden fuzulî gibi gelmeye başladı.

Beth, sen Discount'un fanı mıydın?

Beth: Arkadaşlarımdan biri Discount hastasıydı; bana da albümlerini vermişti. Orada Kills'den çok farklı, tam bir ultra-punk yapıyordunuz!

Alison: Çok gençtik o zamanlar ya! Doğru dürüst şarkı yazamıyordum daha. O oğlanlarla takılıyordum, onların yaptıkları müzikler üzerine şarkı söylemeye çalışıyordum, ama tutturduğumuz söylenemez. Bir süre sonra da usandım zaten. Nasıl bir müzikle şarkı söyleyeceğime karar veren ben değildim. Sonuçta bu yüzden gruptan ayrıldım. Büyüdüm ve değiştim.

İkiniz de punk'tan bahsediyorsunuz; punk sizin için yeni bir aile gibi miydi?

Beth ve Alison: *(bir ağızdan)* Evet, kesinlikle!

Alison: Yeni bir aile ve yeni bir dünya. Turneye çıkmaya başladığında, her yerde dostların olduğunu fark ediyorsun. Her şehirde sana benzeyen birileri var. Büyük bir özgürlük duygusuna kavuşuyorsun. İstediğin gibi seyahat edebiliyorsun. Hiçbir şeye ihtiyacın yok: Reklam, basın, menajer, ajan, plak şirketi... Hiç sorunsuz hayatta kalıyorsun. Bu tür tecrübeler insana güç veriyor. Daha sonra, hayatın akışı içinde, özellikle de "profesyonel" müzisyen olunca, "şuna ihtiyacın var, bu lâzım, şöyle birisini bulmalısın" diyen insanlar sarıyor etrafını. Kafayı yiyorum, çünkü bir türlü alışamadım buna.

Beth: Tamamen aynı fikirdeyim! Müzik bir tutku işi, insanın sahip olabileceği en şahane meslek. Benim de etrafımda bu endüstriden güya beni korumaya çalışan bir dolu insan var, ya da her ne halt yapıyorlarsa, ama sonuçta tamamen ters tepiyor, daha fazla burnumun dikine gitmeye itiyor beni bu. Sahnede üstümü başımı çıkarmamın planlı olup olmadığını soruyorlar sık sık. Elbette bunu yapmamın bir nedeni, benim için bir anlamı var, ama yaparken tamamen kontrol dışı. Bir saniye bile düşünmüyorum.

Punk, kimliğinizi dolu dolu yaşamanızın, kendinizi ifade edebilmenizin de bir biçimi mi olmuştu?

Alison: Özellikle bir yaşama biçimiydi. Çünkü benim yetiştiğim yerde kültür diye bir şey yoktu. Sokakta gördüğüm tek şey, Cadillac'larına kurulmuş, en yakın kürkçüye giden insanlardı. Bana müziği öğreten ya da müziğe ilgi duymamı sağlayan hiç kimse olmadı. Evimizde pikap falan yoktu. Babam hangi müziği seviyorsa onu dinlerdim, o da arabasında. Sonraları kaset almaya başladım, Michael Jackson, Led Zeppelin, Devo... Müzik grubuna girdiğimde hiçbir enstrüman çalmayı bilmiyordum. Bir garaja gittik ve başladık çalıp söylemeye.

Beth: Ben hâlâ bir şey çalmayı bilmiyorum! İnsanlara bunun en ufak bir önemi olmadığını söylemek lâzım. Her gün Nathan'la tanıştığım için şükrediyorum, o da benim gibi kendi kendini yetiştirmiş, tamamen sezgilerinin peşinden gidiyor ve kesinlikle aynı dili konuşuyoruz. Punk bu işte! Müziğe gelince, bayağı radyo dinlerdim: Otis Redding, Aretha Franklin, Güney müzikleri... Annem George Michael'ın "I Want Your Sex"ini dinleyerek temizlik yapardı!

Ergenlik çağındayken sizin için en önemli sanatçılar kimlerdi?

Alison: Fugazi ve Sonic Youth! Hakikaten. Benim ilâhlarımdılar. Ehliyetimi aldığımda yaptığım ilk şey, birkaç hafta boyunca, sesi sonuna kadar açıp Fugazi dinleyerek araba kullanmak oldu. Nerdeyse takıntı haline gelmişti. "Benim" grubum olmuşlardı. Velvet Underground'a ve Andy Warhol'un çevresindeki bütün müzisyenlere de hayrandım. Dönemin sanatsal ortamıyla içiçe geçen, sadece müzikten ibaret olmayan, daha bütünlüklü bir şeyin peşinden giden bütün o gruplar ilgimi çekiyordu. Müthiş bir stilleri vardı!

Beth: Kaç yaşındasın?

Alison: 29.

Beth: Ben 27 yaşındayım. O dönemden bahsederken, iki yıl büyük fark yaratıyor. Bir Washington DC sahnesi vardı, bir de Olympia. Sen belki daha çok Detroit sahnesiyle yetiştin. Biz Olympia sahnesinin parçasıydık. Riot Grrrl sahnesinin içindeydik, öyle ki sonunda Nathan'la taşındık bile. Riot Grrrl olayı bütün yeni konsept sloganların taşıyıcısıydı. Bizim hayatımız bu sahneyle sınırlıydı. Dünyanın en cool şeyi buydu. Başka hiçbir şey o kadar ilgimi çekmiyordu, nerdeyse hiç CD dinlemiyordum, bir tek sahnenin gruplarına takılıyordum. Tamamen onun içindeydik. Ama sanırım bize dikkatli baktığında, nelerden etkilendiğimizi görürsün!

Alison: Sen kıza benziyorsun, ben de oğlan gibiyim!

Beth: Hayır! Ben "drag queen"e benziyorum, sen de sofistike bir kadın havasındasın. *(gülüyorlar)*

Alison: Benim hakiki modelim Patti Smith olmuştu, ondan çok etkilendim. Yazdığı sözler, yazma biçimi hakikaten inanılmaz.

Beth: Ya stili! O açıdan da bence gelmiş geçmiş en önemli figürlerden biri.

Alison: Onun hakkında konuşmak benim açımdan kolay değil; tanıştıktan sonra bakışım değişti. Negatif olarak demek istemiyorum, ama insanın kesinlikle idolleriyle tanışmaması lâzım. Patti Smith'in benim için yeri bambaşkaydı. Bir de PJ Harvey'e büyük saygım var.

Beth: Hâlâ ondan çok şey öğreniyorum. Son sıralarda albümlerini yeniden dinliyorum; prodüksiyon uçurdu beni, ilk dinlediğim zamanlarda kaçırdığım bütün o detayları yakalayınca vuruldum. Gitar ve klarnet çaldığı bir şarkı var; bütün zamanların en muhteşem fikri!

Siz de birileri için model olmaya başladınız, ne hissediyorsunuz?

Alison: Bu fikir beni huzursuz ediyor açıkçası. Benim bütün hayat tecrübem, model arayışıyla, beni esindiren modellerle aramdaki gerilimle özetlenebilir. Şimdi kendim bir model olmuşum gibi hissetmiyorum. Müzisyen olmayı seçmenin çok egoist bir tavır olduğunu düşünüyorum, çünkü bu insanlara yaklaşmak için yapıyorsun bunu. Dolayısıyla da bunun getirebileceği sorumluluk beni rahatsız ediyor. Ama bir yandan da böyle figürler gerekli. Beni etkileyen o insanlar olmasaydı, ben olmazdım.

Beth: Ben genellikle bir model olarak, şişmanların, lezbiyenlerin, feministlerin sözcüsü olarak sunuluyorum. Bu çok ağır bir sorumluluk. Bazen kafama bir sürü soru takılıyor, "şu harekete ya da bu davaya yeterince katkıda bulunamıyorum" diyorum. Bunu hissetmeye başladığımda, ya da bazı insanlar bana kendi adlarına konuşmam gerektiğini hatırlattıklarında, korkuya kapılıyorum, bu bana ket vuruyor. Bir sürü fan beni görmeye geliyor. Bütün sorularına cevaplar bulmamı istiyorlar.

Alison: Beyhude bir şey bu, herkesi memnun edemezsin ki. Yapabileceğin en iyi şey, hiç tavizsiz kendin olarak kalmaya çalışmak. Başkalarının sorularına cevap bulamazsın. Senin kendi hayatın var ve en önemlisi de yaptığın müzik.

Erkeklerin hakimiyetindeki müzik endüstrisinde kadın olarak kendinizi nasıl konumlandırıyorsunuz?

Beth: Sürekli bunu düşünüyorum! Şimdi bile. Böyle işte, herifler çükün daha cool olduğunu düşünüyor. Çalışırken, ne zaman "öyle değil de böyle yapalım" desem, bir şey önersem, kulak asılmıyor. Aynı şeyi Nathan önerdiğinde, herifler "peki, öyle yapalım" diyor hemen. Kadın olarak yaratıcılığıma daha az saygı gösterildiğini görüyorum. Gerçeklik bu. Görmezden gelebilirsin, aldırmayabilirsin, eleştirebilirsin, ama hakikat bu!

Ünlü olmak hayatınızı nasıl etkiliyor? Tabloidler gittikçe daha fazla rock starlara ilgi gösterir oldu. Kills'in gitaristi Jamie İngiliz tabloidlerinin baş hedefi halinde. Beth, sen de benzer şeyler yaşadın...

Beth: Sırf bu tabloidler yüzünden asla İngiltere'de yaşamak istemem. Ünlü olmanın en nefret ettiğim yanı ne biliyor musunuz, senin bir insan olduğunu herkesin kolayca unutması.

Alison: Son yıllarda, özellikle teknolojik gelişmeler nedeniyle büyük değişimler yaşandığını düşünüyorum. Sürekli bir anlatı, kesintisiz bir görüntü akışı içinde yaşıyoruz. Artık o eski heyecan kalmadı, hoşlandığın bir grubun hayatının nasıl olduğunu tahayyül ederek saatlerce hayal kurardın. Şimdi, sanki her zaman her şeyi bilmemiz şartmış gibi, her an her şey sana anlatılıyor.

Beth: Hakikaten manyakça bir durum bu; ne yaparsak yapalım, konser ya da söyleşi, anında internete düşüyor. Kızkardeşim 16 yaşında. Her an, her şey internetle büyüyen o kuşağın elinin altında. Aylarca, hatta yıllarca bir albümün hayalini kurduğumuzu hatırlıyorum. Mesela "Dusty in Memphis"in peşine en az iki sene düşmüştüm, çok ciddiyim. Ama bu zorluk, her şeyin çok kolay erişilir olmaması, ilerlememi sağladı.

Alison: Ve harekete geçme arzusu uyandırdı. Her şeyin temeli arzu.

Hastanede para vermek gerektiğini fark ettiğim günü hatırlıyorum; peki ama ya hiç paran yoksa? Anneme sorup duruyordum: İtfaiye için de para vermek gerekiyor mu?

Çeviren: **s.i.**

[Nine Inch Nails]

David Bowie'ye sorsanız, '90'lardaki etkisi '60'ların Velvet Underground'undan az değil. Bowie bu, kaçın kurrası, boşa sallamaz. Endüstriyel rock geleneğini popüler âleme nakleden, dijital dünyanın nimetlerini rock'a –hem icrasına hem demokratik dağıtım mekanizmasına– geri dönülmez şekilde bulaştıran Trent Reznor ve konser bandosunu nihayet 18 Temmuz'da Rock'n Coke'da görmek nasip olacak. Mojo dergisi marifetiyle ısınma turlarına başlıyoruz...

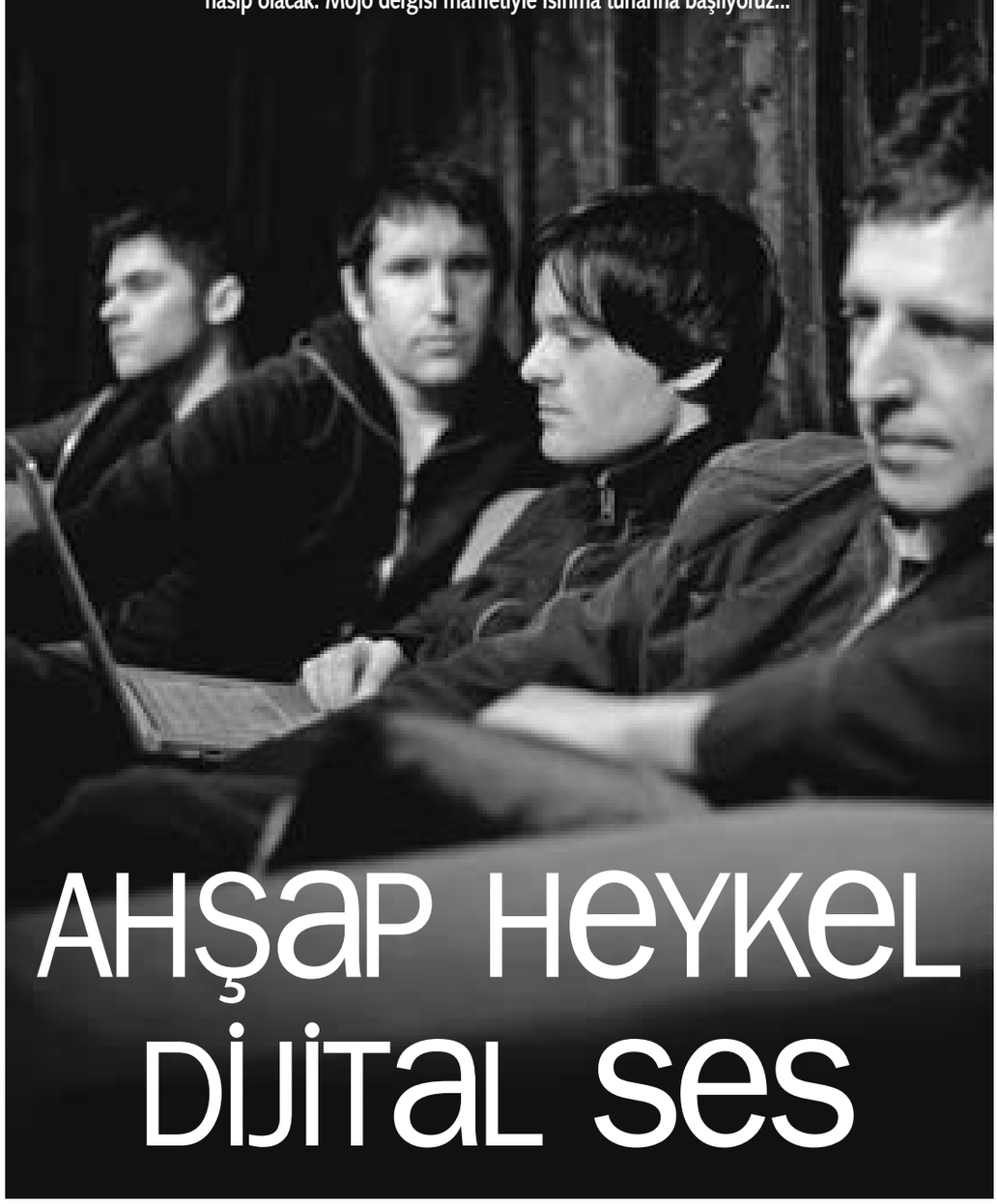

AHŞAP HEYKEL DİJİTAL SES

İnsan Trent Reznor'ı hayal ettiğinde mahzende, vampir dehlizlerinde yaşadığını zannediyor. Ama gayet modern, ışık dolu bir evde oturuyorsun.

Trent Reznor: O dediğin eskidendi. New Orleans'taki ev öyleydi. Orada mahzenim vardı ve gerçekten mahzende yaşıyordum. O zamanlar için doğrusu oydu, ama o dönem bitti benim için. Aklımı da orada yitirmiştim. Artık çıktım mahzenden.

Yine de kafan durulmuş değil ama, değil mi?

Tam aksine. Bir kavşağın ortasındayım. Nine Inch Nails'in alâmet-i farikası sayılan teknoloji ve müzik evliliği ve müzik endüstrisinin geleneksel modelleri çatırdıyor. Benim için kolay olmadı bu. Bilgisayarları her zaman sevdim ve kaybedilen değerlerle boğuşmaktansa önümüzdeki fırsatlara bakmayı yeğledim. Her zaman "hayal gücüne inan" mantığını benimsedim, ama bugün internet kendini dışavurmak için o kadar fazla imkân sunuyor ki sana, işlerin nereye gidebileceğini görmek ilginç olacak. Modern sanatçı buna karşı direnmeli. Sanat önemlidir, reklam için varolan bir şey değildir sanat. Müziğin bir değeri vardır. Bunca yıldan sonra insanların dönüp Nine Inch Nails'in teknolojik açıdan yaptıklarına bir bakmalarını istiyorum. Bugün bunu yapmanın yolu "online" olmaktan geçiyor, "sahnede" olmaktan değil.

Jane's Addiction'la turnedesin şu anda ve ondan sonra Nine Inch Nails'e ara vereceğini açıkladın. Bu turneyle, 1990 başlarında Jane's Addiction'ın sizi kanatlarının altına aldığı turne arasında ilginç bir paralellik var gibi...

Doğrudur. 1991'deki ilk Lollapalooza festivalinde Jane's Addiction'ın desteğiyle yer almıştık. O zamanlar onlar dağılıyordu, biz yeni kuruluyorduk. Bugünse biz duruyoruz ve onlar geri geliyor. Bu turne benim gündelik hayatım açısından bir yük. Günümüzün müzik endüstrisinde turne çok önemli, çünkü para orada, ama insanın yaşı ilerledikçe sıkıcı ve yeknesak bir hal alıyor konser vermek. Günler akıp gidiyor. "Head Like A Hole"u belki 600 defa söylemişimdir sahnede. Nine Inch Nails'ın değerli ve saygı değer olduğundan emin olmam lâzım. Hiçbir şeyi yapıp geçme şansım yok. Birkaç yıl içinde bir albüm çıkaracağız muhtemelen, ama turne olmayacak. Teknolojik işlerle daha ilgiliyim şu anda. Beni cezbeden bu.

Pensilvanya - Mercer'da geçen gençlik dönemin müziğini nasıl etkiledi sence?

Taşrada büyüdüm ben. Hiçliğin ortasında bir yerde. Bugünkü enformasyon yüklemesinin tam zıddı bir ortamda... Kasabada topu topu iki trafik ışığı vardı. Wal-Mart'ın açılmasıyla topu diken birkaç küçük dükkân. Liseden mezun olduğum sene McDonald's açıldı ve olay oldu! Youngstown gibi çelik madeni kasabalarına yakındık ve çelik endüstrisinin çökmesiyle birlikte aynı kaderi paylaştık. Amish-Dutch bölgesine de çok yakındık. Yapacak hiçbir şey yoktu ve nefret ederdim her şeyden. Uyuşturucu bile yoktu. Tek yapabileceğin şey düşünmek, kendine yeterli olmaktı. TV'de gördüğümüz yerler sanki başka bir dünyaydı ve ekranın arkasına geçmek mümkün değildi. 10 yaşımdayken babam bana elektrikli bir piyano aldı ve hayatımın akışı değişti. İlk niyetim klasik bir icracı olmaktı, sonradan kızlarla tanışabileceğim bir şeyler yapmaya doğru evrildim. Kimi müzisyenlerin yurtları müziklerinde hissedilir. Benimkinde öyle bir durum yoktu, ama dönüp baktığımda, belki de gençlik yıllarımın yalıtılmışlığının sesi Mercer'dan geliyor olabilir.

O zamanlar ne dinliyordun?

Üniversite radyoları yoktu. İnternet yoktu. MTV bile yoktu. Sadece Top 40 ve klasik rock'un en sıkıcı örnekleri vardı. Lisede Village Voice'a abone oldum, çünkü başka bir gezegenden gelen ilginç şeylerden bahsediyordu. The Clash çok önemliydi benim için. Pink Floyd'un "The Wall"u sonra... Police'i severdim, güzel şarkıları vardı, ama hiçbir plak dükkânına girmedim, çeşitlerin hepsini bir arada görmedim. Ama o günlerde Top 40 şarkılarına

Bir albüm için bir yıl uğraşabilirsin ve yayınladığın anda biri albümü araklar. Peki senin müziğini sevdiği için albümünü araklayan adamdan nefret edebilir misin?

maruz kalmam bende melodik, akılda kalıcı şarkılar yazma hastalığını bıraktı. Ne yaparsam yapayım, akılda kalıcı bir altyapı kurmaya çalışırım. Mesela Gene Simmons'ın (Kiss) etkisi büyüktür bende. Tabii bugün geldiği noktayı kastetmiyorum. Bugün müzik endüstrisinde nefret ettiğim her şeyin ayaklı hali gibi herif. Ayaklı reklam tabelası...

Sonra üniversiteye gittin. Gerçi doğduğun yere yakındı ama, yine de kozmopolit bir ortam vardı herhalde...

'80'lerde new wave patlaması vardı ve benim herkesin koleksiyonunu çekecek kadar kasetim yoktu. Joy Division çoktan göçüp gitmişti ve onları hiç dinlemedim. Klavye çalan ve bilgisayarlara meraklı biri olarak ilgimi çeken yeni gruplar türüyordu ardı ardına. Bauhaus, XTC, Buzzcocks gibi isimleri keşfettim. Yirmişer kitabı olan yirmi yazarı aynı anda keşfetmek gibiydi, başımı döndürmüştü. Bir yıl sonra üniversiteyi bıraktım. İnsanlar odalarda matematik çalışıp duruyorlardı. İsteseydim becerebilirdim, ama istemediğime kanaat getirdim. Daha önce bizim aileden üniversiteye giden kimse olmamıştı ve okul paramı ödeyen dedemlere bunu anlatmak zor oldu. Niyetim müzikle uğraşmaktı.

Daha sonra Cleveland'a taşındın. Müziğinin "endüstriyel" bir hal alması da Cleveland'la başladı...

Çok zorlarsan böyle diyebilirsin. Evet, Cleveland endüstriyel bir çöldü. İğrenç bir yerdi. Ortalıkta yanmış fabrikalar vardı. Ama endüstrinin sesinin müziğime girmesi bilinçli bir tercih değildi. Öyle oluverdi.

Nihayetinde Cleveland'da bir müzik stüdyosunda kapıcı oldun...

Giriş seviyesinden başladım diyelim! Bir müzik aletleri dükkânında, gelip Van Halen'ın "Jump" şarkısını çalıp duran, üstelik yanlış çalan salaklara klavye satıyordum. Cehennem gibiydi anlayacağın. Prince'in bir stüdyoda işe girip akşamları kendi albümünü kaydettiğini okudum bir yerlerde. Ben de bir müzik stüdyosunda tuvaletleri temizlemeye başladım. Akşamları da stüdyo boşaldığında kendi şarkılarımı yazmaya başladım. İlk defa şarkı yazıyordum. 23 yaşındaydım. Bu şarkılar "Pretty Hate Machine" albümünü oluşturdu.

Bu albümün müziği karanlık ve umutsuzdu. "Down It", "Head Like A Hole", "Terrible Lie" ve "Something I Can Never Have" gibi şarkılarda ise inanılmaz bir samimiyet, bir iç dökme vardı.

Clash gibi cool ve politik şarkılar yazmayı denedim önce, ama nafile... Sonra günlüğümdeki dizelerin aslında şarkı sözü olduğunu fark ettim. Ama söylemesi zordu bu sözleri. Çıplak, çirkin sözlerdi. Ama samimiyet içeriyorlardı. Arkasında bir gerçeğin olduğu hissini verecek şarkı sözleri yazmaya giriştim böylece.

Bu albümün en dikkat çekici tarafı vokallerin esnekliğiydi...

Dostu Peter Murphy ve "kanlısı" Marilyn Manson'la sahnede

Reklam için varolan bir şey değildir sanat. Müziğin bir değeri vardır. İnsanların dönüp Nine Inch Nails'in teknolojik açıdan yaptıklarına bir bakmalarını istiyorum.

İlginçtir, çünkü daha bugün sevgilime bundan bahsediyordum. Turne için ses tellerimi kontrol ettirmeye gittim doktora. Yolda, David Bowie olarak doğmak istediğimi anlattım ona. Bazı insanlarda doğuştan olan yetenekler bende yok. O yüzden daha çok çalışmam lâzım. Kısa boylu, kısa kollu bir yüzücüyüm ben. Gençliğimizde herkes Rod Stewart ve Foreigner şarkısı söylemeye çalışır ve sıçardı doğal olarak. Allahtan Joe Jackson'ı dinledim ve "ben de bu tonda söyleyebilirim" dedim kendi kendime.

"Pretty Hate Machine" platin plak kazanan nadir indie albümlerden biri oldu ve 100 hafta Billboard listelerinde kalarak seni MTV'ye taşıdı. Hayatında ne değişti?

Lotoyu tutturmuş gibi oldum. En iyi yıllarımdı, ta ki imkânsız gerçekleşinceye kadar... TVT Records ile boktan da olsa bir anlaşmamız vardı. Şirket albümden nefret etmişti. Şarkıları budayarak Fine Young Cannibals şarkılarına döndürmek istiyorlardı. Şirketin patronu Steve Gottlieb niye bu kadar öfkeli olduğumu soruyordu. Kariyerimi başlamadan bitirdiğimi söyleyip durdular. Bir ara kuşkuya düştüysem de, kendi yolumda ilerledim. Turneye çıktık. Çalıştık, çalıştık, çalıştık. Peter Murphy, Jesus and Mary Chain gibi saygı duyduğum insanlarla bir arada olma heyecanını yaşadım ve sonunda daha önce gitmediğimiz yerlerde bile insanların bizim şarkılarımızı ezbere bildiğini görünce kendimden geçtim. İnsanların hep bir ağızdan söylediği o sözleri yatak odamda yazmıştım! Yine de plak şirketiyle aramız düzelmedi. İkinci plağı kendi dedikleri gibi yaparsam dört katı fazla satacağımı söylüyorlardı. Doğru bir klip çekmeliymişim. Gotlieb bana katalogdan kızlar gösterip "bak bunun güzel memeleri var" falan diyordu. Sanatı iyi yapanın ne olduğunu bilmeyen bu herifin sanatın sunumundan ve pazarlanmasından sorumlu olması gerçeği beni altüst etti. Nine Inch Nails marka mısır gevreği bile çıkarabilirdi bu adam piyasaya. Nihayetinde Interscope'la anlaştık ve işler yolunda gitmeye başladı. Yine de bu birkaç yıl büyülüydü. 1989'da Meat Beat Manifesto'nun açılış grubuyduk. Bir yıl sonra ise onlar bizim açılış grubumuzdu. Kültürel bir referans noktası olmuştuk. David Letterman bizden bahsediyordu. Simpsons bizden bahsediyordu. Küçük tiyatrolarda başlayıp kapalı gişe çaldığımız arenalarda biten iki buçuk yıllık bir turne sonunda içmeye ve dağıtmaya başladım.

Bir sürü insan "Hurt"ün sözleri yüzünden seni eroinman zannetti. Oysa sen daha çok tekila ve kokain adamıydın.

Doğru. Hayatımın hikâyesi bu: Tekila ve kokain. Birkaç tekiladan sonra canım kokain çekmeye başlıyor. Sabah 9'da halıda kokain kırıntıları arıyorsun ve telefona sarılıp daha fazlasını istiyorsun. New Orleans'ta böyleydi işler. Gökyüzü mor, yanındaki kız çirkin, uyuşturucu bitmiş ve koridorlardaki sıcak, ekşi kusmuk tepecikleri sabah güneşi altında pişiyor.

Los Angeles'ta, Charles Manson tarikatının cinayetlerinin işlendiği villada "The Downward Spiral"ı kaydettin. Niyetin neydi?

Hayattan daha büyük bir yer arayışındaydım. İçimde olup biten gerçek şey ise güvensizlik ve sosyal endişeydi. 1994'te iki buçuk yıllık bir turneye çıkarken evimi boşaltmış, her şeyi bir depoya kaldırmıştım. Sonu belirsiz bir turneydi ve dibine kadar gitme niyetindeydim. Arada bir aylık boşluk olduğunda ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilemedim. Gazeteciler benim üstümden sansasyonel haberler üretiyordu. Çünkü müzik ekstremdi, ama Marilyn Manson gibi sunî bir karakterin arkasına saklanmamıştı. Maske yoktu, ben vardım. Fotoğraflarıma bakıp "bu adam olmalıyım işte" dedim. Herkesin bana baktığını sanıyordum. Bu bir yandan paronoya, diğer yandan ise herkesin bana baktığı gerçeğini gösteriyordu. Kuralların dışında yaşamak ve özgürlük hissini tatmak bir amaçtı. Gerçekte ise korkaklıktı. Bunların hiçbirini hak etmediğimi düşünüyordum içten içe. Bu beni paralize ediyordu.

Bu yüzden mi bir sonraki albüm "Fragile" beş yıl sonra çıktı?

Kesinlikle. Yaratıcılığım yerlerde sürünüyordu. Odaklanamıyordum. Bir remiks ve "Natural Born Killers" soundtrack'ini saymazsak, hiçbir şey üretemiyordum. Bunlar da benim samimi addettiğim müzikler değildi. Kendimle ve yaptıklarımla her zaman gurur duyardım, ama şimdi uçup gitmişti bu. Sonunda New Orleans'ta bir akıl hastanesine yattım, ondan sonra da rehabilitasyon programına girdim.

Marilyn Manson'dan bahsettin. Prodüktörü olarak onun başarısında payın var, sonradan aranız bozuldu. Bugün dönüp baktığında ne görüyorsun?

Beni çok rahatsız etmiyor. Geçenlerde prodüktörlüğünü yaptığım "Antichrist Superstar" albümünü dinledim ve birçok anı üşüştü. Yaptığım en iyi müzikal işlerden biri. Doğru zamanda doğru kişilerle yapılmış doğru bir işti. Bir sürü aptalca işi yaparken eğlendiğim olmuştur. Ama tekrar yapmak istemem. Sekiz yaşındayken de doğumgünümde çok eğlenmiştim, ama artık aynı partiyi vermek istemem. Manson'a gelirsek... Başarı açlığı ve kendini koruma içgüdüsü, Manson'ı etraftaki herkesten ayırırdı. Her zaman tetikte ve ayıktı. Sabahın köründe kalkıp çalışmak isterdi. Aramızın bozulmasında benim de suçum yok değil, ama Manson kötü bir adamdır. Başarı için herkesi ezer geçer ve ar-

“EV KATIRI OLMAKTAN BIKTIM USANDIM ARTIK!”

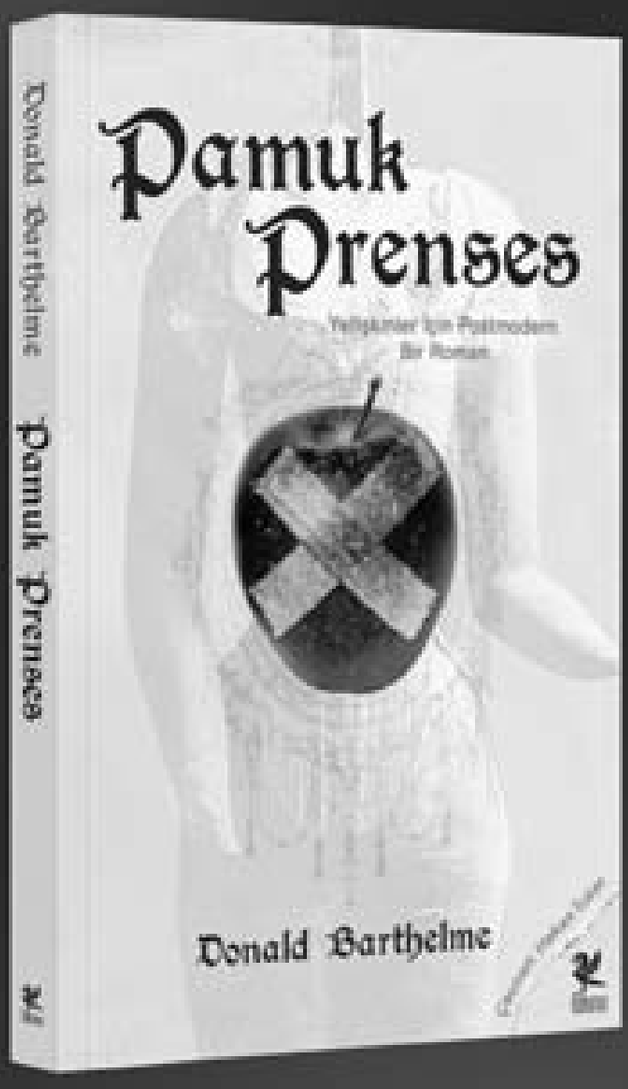

Pamuk Prenses, deneysel yazının devi Donald Barthelme’den inandığımız masallara, uçsuz bucaksız çöp yığınlarımıza, söylediğimiz yalanlara ve ayak uydurduğumuz tüm çarpıklıklara rağmen vazgeçmediğimiz kahramanlık sanrılarına dair sarsıcı, düşündürücü, eğlenceli, başıbozuk ve kolay kolay hazmedilmeyecek, tuhaf, sıradışı ve aykırı bir roman.

SİREN YAYINLARI

Tünel Geçit Han, B Blok 309-312 Beyoğlu - İstanbul
Tel: 212 243 45 65 Fax: 212 251 05 32
www.sirenyayinlari.com

kasından bıçaklar. Bugünse alkol ve uyuşturucunun elinde bir soytarıya dönmüş durumda. Onun yeteneğini takdir eden biri olarak kendini toparlamasını dilemekten başka bir şey yapamam.

2005’te “With Teeth” albümünü ve “The Hand That Shakes” 45’liğini yayınladın. Ayıkken albüm yapmak nasıl bir tecrübeydi?

Her şeyden önce değişik ve eğlenceliydi. Her şarkının en iyi şarkı olması gerektiği saplantısından kurtulmuştum. Daha çok ve daha güvenle yazıyordum. Ama plak şirketinin görüşlerine pay vermek hataydı. Radyonun ne kadar önemli olduğunu biliyordum ve radyolar uğruna bazı şeyleri yumuşattım. Bugün olsa yapmam.

İki yıl sonra da “Year Zero” çıktı. Biyo-terörizm, hükümet baskısı temalarıyla yüklü bir konsept albüm. Hayatında artık daha mı az öfke vardı?

“Pretty Hate Machine”den “Fragile” albümüne kadar yaptıklarım “Ben” albümüydü. Bunun bir sebebi, hayatıma değer katmam gerektiği konusundaki endişeydi. Son yıllarda ise yeni şeylere daha açığım. Tom Petty ve Paul McCartney’e ve hikâye anlatma yeteneklerine, söz yazarlığı yeteneklerini nasıl geliştirdiklerine bakıyorum. Ben hiç mermerden heykel yapmadım, hep ağaçla uğraştım...

Son yıllarda adın yine kültürül referans noktası olarak anılır oldu. Ama müzik ve kişilikten ziyade teknoloji ve pazarlama modelleri konusunda...

O da güzel. Geçenlerde üç boyutlu “My Bloody Valentine” filmini görmek için uzun bir aradan sonra sokağa çıktım. Beş ayrı adam “ne güzel aplikasyon birader” dedi. “Ne?” dedim, sonra iPhone aplikasyonumdan bahsettiklerini anladım. 2007’de Interscope için “Year Zero”yu çıkardık ve bir albüm borcumuz daha var. Bize anlaşmada yazandan daha az para önerdiler, daha az sattığımız için, ama hayır dedik. Bok gibi sattığımız zaman daha fazla ödemediler ki... Anlaşma anlaşmadır. Anlaşma bitiyor. “Peki ne yapacağım?” sorusu önümde duruyor. Ortalık Vahşi Batı! Çok şey öğrendim. Plak şirketine ihtiyacın yok. Son büyük kale dağıtım da çöktü! iTunes’a girmek için plak şirketi gerekmiyor ve laptop’unda albüm kaydı yapabilirsin. En son beğendiğin şarkıyı nerede dinlemiştin? Radyoda mı? Hayır. MTV’de mi? Hayır. Bir albüm için bir yıl uğraşabilirsin ve yayınladığın anda biri albümü araklar. Peki senin müziğini sevdiği için albümünü araklayan adamdan nefret edebilir misin?

Gençliğimizde herkes Rod Stewart ve Foreigner şarkısı söylemeye çalışır ve sıçardı. Allahtan Joe Jackson’ı dinledim ve “ben de bu tonda söyleyebilirim” dedim.

Geçen yıl “Ghost I-IV” ve “Slip”i çıkardın ve bedava dağıttın. Bu yeni dijital dünyayla aranda bir tür alıştırma seferi yapıyorsun. Yeni bir albüm yaptığında pusulan ne olacak?

Son albümler fazlaca hızlı hazırlanmıştı. Şarkı yazarlığına daha çok ağırlık veren, daha özenli albümler yapmak istiyorum. Mr. İnternet Dahisi diye tanınan biri olarak insanların albümü dinlediğinde “çok iyi şarkılar” demesini istiyorum.

Çeviren: ***Ogan Güner***

ROLL KİTAPLIĞI

Amin Maalouf Çivisi Çıkmış Dünya –Uygarlıklarımız Tükendiğinde (YKY)
Antonio Lopez Campillo Hızlandırılmış Ateizm Dersleri (Versus)
Cumhur Canbazoğlu Kentin Türküsü: Anadolu Pop-Rock (Pan)
Don DeLillo Koşan Köpek (Everest)
G. Demet Lüküslü Türkiye'de Gençlik Miti –1980 Sonrası Türkiye Gençliği (İletişim)
Hal Foster Gerçeğin Geri Dönüşü –Yüzyılın Sonunda Avangard (Ayrıntı)
J.G. Ballard Hayatın Mucizeleri (Ayrıntı)
Jacques Deguy Simone de Beauvoir –Özgürlüğü Yazmak (YKY)
Jean Genet Cenaze Merasimi (Ayrıntı)
Jean-Paul Sartre Varlık ve Hiçlik (İthaki)
John Fante Büyük Açlık (Parantez)
Mahmud Derviş Gazze İçin Sessizlik –Alışılagelmiş Hüznün Günlüğü (Özgür)
Marc Levy Özgürlük İçin (Can)
Müjde Arslan *(der.)* Kürt Sineması –Yurtsuzluk, Sınır ve Ölüm (Agora)
Nadire Mater Sokak Güzeldir –68'de Ne Oldu (Metis)
Özgür Akgül Romanistanbul –Şehir, Müzik ve Bir Dönüşüm Öyküsü (Punto)
Robert Musil Niteliksiz Adam (YKY)
Timur Soykan Tanrı Misafirleri Oteli (Kırmızı Kedi)
Tom Robins Villa Meçhul (Ayrıntı)
Yevgeni Zamyatin Biz (Versus)

Eşitlikçi bir şehir-devlet

Dionysos'tan, pagan ayinlerinden, tek tanrılı dinlerin boğduğu, modern hayatın iyiden iyiye bastırdığı karnaval, şölen, esrime ritüellerinin, insanla insanla yakınlığının arkeolojisini kuran Barbara Ehrenreich, doğal olarak konuyu rock devrimine –ve sönüşüne– getiriyor...

Hippi rock'çular, karnavalı –ve daha da fazlasını– yeniden canlandırmışlardı. Katılımcıların çoğu için, rock festivalleri donuk ve çalışmakla geçen hayatlarında kısa bir kesintiden daha öte bir şeydi. Bu etkinlikler, eskisinin yerini alan yeni, esrik bir kültüre geçiş yerleriydi, ya da Jim Miller'ın ifadesiyle, "pastoral ve kozmopolit bir ütopya, şefkatli bir özgürlüğün, mutlu bir konformizm karşıtlığının ve paylaşmayı seven mucizevî bir bireyciliğin dünyası, kalabalığın içinde serbestçe çıldıran yüzleri boyalı dansçıların şimdi yıldızlar gibi sahnede müzik yaptığı eşitlikçi bir şehir-devletti".
(...) Rock'a duyulan hoşnutsuzluk, daha az göze batan bir ırkçılık güderek ve bazen daha sofistike biçimlere bürünerek varlığını günümüze kadar sürdürdü. Politik muhafazakârlar onu "geleneksel değerlerin" güya hedonizm tarafından altının oyulduğu "zehirli 1960'ların serbestisinin" ifadesi olarak sınıflandırma eğiliminde. Örneğin Jerry Garcia'nın ölümü üzerine, sağcı Washington Times, rock'u "bugüne dek kültüre zarar veren çocukça bir hedonizme tapınırken Grateful Dead'in çıkardığı sesler" olarak azlediyor ve "cangıl" temasını tekrar ediyordu: Rock "uygarlığın ne kadar kırılgan, ormanın karanlığının ne kadar yakın olduğunu" hatırlatıyordu. Ya da bugün Pastor David L. Brown'un internet sitesinde "cinselliği" ve "yasa tanımazlığı" nedeniyle rock'a saldırıldığını görüyoruz, bu saldırıyı soluk almadan şöyle sürdürüyor: "Ama tek sorun bu değil! Rock'un ritmi yeni bir şey değil. Pagan, animist kabilelerde, o Amerika'ya gelmeden çok daha önce 'rock ritmi' vardı. Bu canlı ritmi 'yükselmek' ve farklı bir bilinç haline geçmek için kullanıyorlar... Görüyorsunuz, ritm 'şeytan istilâsının bir icadıdır".
Rock, elbette, ilk düşmanlarının söylediklerini yuttuklarını görecek kadar yaşadı. Daha önemlisi, plak şirketlerini zenginleştiren bir meta olduğu ortaya çıktı, canlı izleyicileri ise artık salonlarda kontrol edilemez olduklarından, çoğu kez tam anlamıyla esrik etkinlikler için futbol stadyumlarını ve daha büyük yerleri doldurmaya başladı. Piyasa ortadaydı: 1960'ların sonlarına gelindiğinde, artık yeni olmayan bu müzik yalnızca sarsmakla kalmıyor, kuralları da belirliyordu.
(...) Ticarîleşmenin rock üzerindeki etkisi kuşkusuz zayıflatıcıydı. Örneğin "I Can't Get No Satisfaction" gibi bir şarkının kendini cüretkâr bir biçimde ortaya koyuşu, şarkı bir alışveriş merkezinin fon müziğine dönüştüğünde kaybolur gider. Daha da kötüsü, şirketlerin bu cüretkârlığı kendilerine mal etme çabasıydı; 1990'larda "yeni ekonomi" şirketlerinin rock'u kendi yeniliklerini, cool'luklarını ve eskiye tahammülsüzlüklerini yansıtması için reklamlarında kullanıldığı zaman olduğu gibi. Bir devrimi bozmanın onu para kazanmanın hizmetine sürmekten daha iyi bir yolu yoktur.

Bir pazarlama aracı olarak kullanılmasından çok ayrı olarak, rock'un tam anlamıyla her zaman her yerde bulunması, yalnızca onun fiziksel katılım ve kolektif hazla olan hayat verici bağlantısını koparmak yoluyla, daha da evcilleştirici bir sonuç yarattı. Her yerde duyulabilen rock, büyük ölçüde, fiziksel tepkinin olanaksız olduğu yerlerde duyulan rock'tur. İnsanların bir ritme duyarlılığını azaltmanın, onlara bu müziği, fiziksel tepkinin kabul edilemez ya da yasak olduğu alışveriş merkezleri gibi pek çok ortamda dayatmaktan daha iyi yolu var mı? Bir RadioShack'a ya da Winn-Dixie'ye pompalanan melodilere uyarak –bir güvenlik görevlisinin müdahale etme riski olmaksızın– dans etmeye başlayamayacağınız için ritmin algılanışına kaslarımızın verdiği yanıtı bastırmayı öğrenirsiniz.
(...) Ama rock ayaklanmasında ortaya çıkan bir şey vardı, bunun izlerini yalnızca günümüzün kulüp ortamında değil, rock için banal ortamlar olan ayakkabı mağazaları ya da süpermarketler gibi yerlerde de görüyoruz. Rock'roll esrimeye, en azından tüketici kültürünün sunabileceği herhangi bir şeyin ötesindeki bir hazza yeniden imkân tanıdı. Uyuşturucular, özellikle esrar ve LSD, esrime imkânının yeniden canlanmasına katkıda bulundu; cinsel devrim de öyle, ki bu, 1960'larda ve '70'lerde, orgazmın yalnızca erkeklerin hakkı olduğu anlayışının karşısında kadınların da orgazm talep etmeleri anlamına geliyordu. İnsanlar elbette alışveriş, içki ve zararsız bir çekiciliği olan paket eğlenceler vasıtasıyla haz aramaya devam ediyor. Ama her şey ortada ve en azından 1960'lardan beri böyle: Çok daha fazlasına muktediriz.
Barbara Ehrenreich, "Sokaklarda Dans –Kolektif Eğlencenin Bir Tarihi" (Versus)

JACK PENATE

Döneklik pahasına

Londralı şarkıyazarı ikinci albümü "Everything is New"u yayınladı…

"Matinée" gitar ağırlıklı bir rock albümüydü. "Everything Is New" ise elektronik bir dans albümü; neler değişti bu arada?
Jack Peñate: İhtiraslı olmayacaksan müzisyen olmanın bir mânâsı yok. Müzikte en berbat şey, insanın kendini tekrar edip durması. Britanya indie gruplarının hiçbirinin birden fazla albümünü dinleyemiyorum, ufak tefek ilavelerle hep aynı şeyler. Ben radikal bir değişiklik yapmak istedim. Meydan okumak, sanatçı olmanın bir parçası. İlk başlardaki folk albümlerinde ısrar etseydi, kimse David Bowie'yi hatırlamazdı.
Bu albümün ruhunu nasıl tanımlarsın?
Neşe ıstırabı da barındırır, acının ardından ise hep sevinç gelir. Bu albümde çok fazla duygu iç içe, bir ambiyans var. Tarif etmesi

zor. Neil Young bu sene Glastonbury'ye geliyor, düşünsenize, adam nerdeyse 70 yaşında! Bir albümle büyük patlama yapıp yok olup giden bir star olmaktansa, öyle kariyerim olsun isterim. Uzun ömürlü solo müzisyenleri kendime örnek alıyorum.
Bob Dylan tarz değiştirdiğinde sıkı hayranlarının hışmına da uğramıştı...
Ama o yine de bildiğini okudu. Eminim birileri de benim için "hain", "dönek" diyordur. Farklı müzikleri denemekten korkmaya bir anlam veremiyorum. Indie bitti, özellikle de İngiltere'de. Bu sene tutan grupların hiçbiri tam indie değil, MGMT mesela.
Kayıtlara başladığında başka bir yöne gitmeye karar vermiş miydin?
Bu sefer tamamen demokratik bir albüm olsun istedim. İlkinde sırf benim sesim ve gitarım vardı. Bu albümde her müzisyen eşit önemde.
Kendi kendine sıkıcı gelmekten mi, yoksa dinleyiciyi sıkmaktan mı korktun?
Albüm yaparken dinleyiciyi o kadar düşünmemek lâzım. Öncelikle kendin için yapacaksın. Beni mutlu ediyorsa, eğlendiriyorsa, başkalarını da eder diye düşündüm.
Albümün adı baştan beri kafanda mıydı?
Hayır, tam tersine, puzzle'ın son tamamlanan parçası o oldu.
(Sound Of Violence, çev: Siren İdemen)

KHALED

Düğünde gibi

Cezayirli rai kralı beş yıl aradan sonra "Liberté" albümüyle döndü...

Albümün hikâyesini anlatır mısın?
Khaled: Yeni bir albüm çıkarmamın zamanı gelmişti. Prodüktör arayışındaydım. Nasıl bir yönde gideceğimi bilmiyordum. Sonra, Martin Meissonnier telefon etti. Buluştuk. Tam yirmi yıl önce, beraber "Kutché"yi yapmıştık! Cezayir'den Fransa'ya geldikten sonraki ilk albümümdü. Birbirimizi iyi tanıyoruz yani. Elimde bazı demolar vardı. İlk yaptığı, bana "bunları çöpe atabilir miyim?" diye sormak oldu. Başka parçalar seçtik. Albümü tamamen canlı kaydetmeyi teklif etti. Cezayir'deki gibi intro'lar eklememi istedi. "Rahat ol, kasma, tıpkı düğünlerde söylediğin gibi söyle" dedi. Bu albümde vokal çok ön planda. Çok daha fazla akustik saz var. Her tarafta Mağrip'e has sound'u olan Kawai synthesizer'larından aradık. Genelde, stüdyoda prodüktörleri perişan ederim, her şarkıyı en az on kere baştan alırım. Ama bu sefer bir çırpıda çıktı.

İntro'ların özel bir anlamı var mı?
O girizgâhlar insanı şarkıya hazırlıyor. "Liberté"de (Özgürlük) mesela, şöyle diyorum: "İki ay hapis kaldım, ama bir hâkim var ki adil, Tanrı işte o, bana doğru yolu gösterdi ve şimdi dışardayım, özgür hayat ne güzelmiş." Ve şarkıya başlıyorum. Arap âleminde buna "tarab" denir. Aşık önce şiir okur, ardından şarkısını söylemeye başlar. Ümmü Gülsüm'ün şarkılarına baksanıza, klasik Mısır tarzında şarkı söylerken, her kıtayı üç-dört kere tekrarlıyor, şarkıları da saatlerce sürüyor!
Mısır ve Faslı müzisyenler ilham kaynaklarınız arasında mı?
Bizim için ilk sırada gelen Afrika müziği, Fas müziğidir. İlk grubumu on yaşımdayken kurmuştum, Noudjoum El Khams, Beş Yıldızlar. Herkesin Nass El Ghiwane'ye hayran olduğu dönemdi. Düğünlerde bize "tamam, iyi hoş, rai çalıyorsunuz da, Nass El Ghiwane yok mu repertuarda?" diye sorarlardı. Müslüman bir ülke olarak, Mısır'ın etkisinde büyüdük. Mısır bizim Amerikamızdı! Şark müziğine kişiliğini veren o çeyrek tonlar Mısır'da var. Benim için, Şark müziğiyle Afrika rai müziğini bir araya getirmek mükemmel bir karışım demek, daha iyisi Şam'da kayısı.
(RFI Musique, çev: Siren İdemen)

LA ROUX

Yeni Bowie

21 yaşındaki Elly Jackson ve stüdyo ortağı Ben Langmaid, synth-pop'larıyla İngiltere'yi sallıyor...

Senin olayın "80'leri seviyorum" tişörtleri gibi bir şey mi?
Tozluk, vatka, kabarık saçlar... Hayır. Şu gördüğünüz perçem '50'lerden esinlenmiştir. Artık idare edeceksiniz.
Rock'n'roll'dan folk'a, çok çeşitli müziklerle büyümüşsün. Elektronikte nasıl karar kıldın?
Kendiliğinden oldu. Geçenlerde hakkımda yazılan bir şeyi okuttu bir arkadaşım, "La Roux hakiki underground elektronik müziğin sınırlarını zorlamak için fazla ışıltılı bir pop yıldızı" gibi bir laf diyordu. Şimdi, a) Kendimi asla ışıltılı bir pop yıldızı gibi sunmaya çalışmadım, ama güzel fotoğraflarımın çekilmesine müsaade ettim, dolayısıyla siktir git, b) sonuçta bu pop müzik,

ama hayatta duyduğunuz en ışıltılı albüm olduğundan emin değilim, c) bir kere anaakıma girdiysen bir müziğin sınırlarını nasıl zorlayabilirsin? Kendi içinde çelişiyor.
İlk single'ın pek satmamıştı, ama albüm patladı. Bu başarıyı bekliyor muydun?
Ben'le kendimize güvenimiz tamdı. Ben hep "benim duyduğumu başkaları da duyarsa bu iş olur" diyordu. Müziğin insanların yüzüne çarpılmadan yayılması hoşuma gidiyor. Bu kadar tanınmanın en hoş tarafı insanları etkileyebilmek herhalde. Geçenlerde pub'da bir kız geldi yanıma, "siz La Roux musunuz" diye sordu ve şöyle dedi: "Beni kendimle barışık kıldınız." Saçları kısa kesilmişti, ama lezbiyen olduğunu zannetmiyorum, "lezbiyenleri iyi temsil ediyorsun" der gibi değildi. Çok kadınsı değildi, bronzlaşmamıştı, koca memeleri yoktu, topuklu ayakkabı giymiyordu. Benim ergenlik halim gibiydi ve sanki şöyle diyordu: "Bizim gibileri için bir rol modelinin çıkması çok güzel bir şey, David Bowie'den beri ortalarda kimse yoktu."
La Roux'yu müzikal olarak etkileyen isimler kimler?
Talk Talk, New Musik, Heaven 17'in geç dönem işleri, daha epik olanlar ve Tears For Fears. Biraz da Young Americans, ama biraz saksofon da lâzım. Belki Timbaland iş görür ha, ne dersiniz? *(gülüyor)*
(The Quietus, çev: M.E.)

MARILYN MANSON

Amerikan kâbusu

"The High End of Low" Marilyn Manson'ın onbeşinci yılında, yedinci stüdyo albümü...

Eminem'le aynı anda albüm çıkardınız; 2000'lerin başında ikiniz de Bush'un ahlâkçı Amerikasının kâbusu gibiydiniz. Obama'nın seçilmesiyle sizin de rolünüz bitti mi?
Eminem'i iyi tanırım, cool heriftir. Bush zamanında Cumhuriyetçilerin nefret ettiği ne varsa onun sembolü gibiydik. Eh, artık Obama seçildiğine göre, bakalım göreceğiz kaç kıratmışız. *(gülüyor)* Biliyorsunuz, benim işim çocukları korkutmak.
Obama Avrupa'da süperstar muamelesi görüyor...
Hak ediyor, cool adam. Beni çok etkiledi. Hatta, doğruyu söylemek gerekirse, kıçımı kaldırıp ona oy vermeye bile gittim. Çoğunlukla bir şeyin aleyhinde olurum, lehinde olduğum nadirdir. Obama beni ikna etti, onu parlak, zeki, sakin, zaman zaman da yakışıklı buldum. Siyah olduğunu fark etmemiştim bile. Fark ettirdiklerindeyse, artık çok geçti, oyumu vermiştim. *(gülüyor)*
Britney Spears ve Lindsay Lohan gibi kız-

lar bugün sizden daha yıkıcı sayılmaz mı?
Çok doğru. Yırtık kızlar, bayılıyorum onlara. Amerikalıları korkutmak için saatlerce karga makyajı yapmak gerekmiyormuş meğer. Bir jean mini şort ve pullu bir badi Amerika'yı sallamaya yetiyor: İyi haber doğrusu. Ama insan hayatını mini şort giymeye adamamalı, bunu da öğrenmeleri lâzım. Şahsen, yıllarca medyalarla boğuştuktan sonra, kendimi tamamen müziğime ve bu yeni albüme hasredebilmeyi başardım.
Bir aşk acısı yaşadınız ve uzun süre ortalarda gözükmediniz...
İnzivaya çekildim ve kafayı yiyordum. Haftalarca, mail ve Myspace dışında kimseyle başka bir temasım olmuyordu. Twitter'a da başlayacaktım ama, uğraşamadım, evden çıkmayınca insanın anlatacak pek bir şeyi de olmuyor.
O kapanma döneminde çok film, müzik, kitap keşfettiniz mi?
Evet. Beni en çok kimin çarptığını merak ediyorsanız, hemen söyleyeyim: Beatrice Dalle. Fransız olduğunuz için söylemiyorum, karşımdaki Türk de olsa aynı şeyi söylerdim. O kız inanılmaz. "Trouble Every Day"de seyrettim, harikaydı. Size öyle gelmedi mi?
(Les Inrockuptibles, çev: Siren İdemen)

EELS

Mötley Crüe groupie'leri

"Arzuya Dair 12 Şarkı" altbaşlıklı "Hombre Lobo", Eels'ın yedinci albümü...

Wikipedia'daki Eels maddesinde grubun şarkılarının "yalnızlık, ruhsal hastalıklar ve karşılıksız aşk" hakkında olduğu yazıyor. Doğru mu?
Mark 'E' Everett: Wikipedia'ysa doğrudur. Geniş bir ağları olduğunu zannediyorum. Geri kalan şarkılarım da azgın ve ihtiyar kurtadamlar hakkında.
Eskiden sizin gibi bol sakallı müzisyenleri dinler miydiniz?
Pek değil. Hippilerden nefret eden bir sakallı adamım ben. Onları ikiyüzlü buluyorum. Her ne için mücadele ediyorlarsa, asıl tam tersi geçerli onlar için. John Lennon barış şarkıları söylüyordu, çünkü kadınları döven bir adamdı. Lennon'ın barış şarkıları söylemesi kötü bir şeydir demek istemiyorum tabii. Ama o duyarlı halin ardında nelerin yattığına da bakmak lâzım. Annesi hakkında şarkı söylerken insanları siyasete çağırırkenki halinden çok daha inandırıcıydı.
Zor bir insan olarak tanınıyorsunuz...
Dün bütün gün zincirleme söyleşiler yaptım Alman gazetecilerle, hepsi de aynı şeyi söyledi. Koca gün dil dökmek zorunda kaldım. Ama Amerikalı rock müzisyenlerinin gözündeki kendi imajlarını da bilmeleri lâzım. Korkunç söyleşiler yapıyorlar. Aynı anda aşırı derecede kaba ve sıkıcı olmayı başarabiliyorlar.
Niye lazer ışıklarıyla körleştiğinizi uyduruyorsunuz?
Öyle çünkü. Sürekli şişe dibi gözlükler takmamın sebebinin kızkardeşimin götürdüğü Who konseri olduğuna kaniyim. Daha gelişme çağındaydım ve o lazer şovu gözlerimi mahvetti. Her ne kadar Pete Townshend artık arkadaşım olsa da, evet, onu suçluyorum.

Rock'n'roll'un aptal işi olduğunu düşünüyor musunuz?
Evet. Ama istisnalar da var, özellikle indie rock âlemi zeki insanlarla dolu. Gelgelelim belki de bu yüzden seks ve tehlike ortadan kayboldu, bunların yerini saçma bir dürüstlük merakı aldı. Bir miktar da budalalık ve hayvanlık lâzım bize.
Hayatta yaptığınız en aptalca şey ne?
Bir sürü şey var. Ama yaptığım en aptalca şey, henüz yapmadığımdır. Mesela hiç çırılçıplak otel koridorunda kalmadım, ki bizim sektörde çok insanın başına gelmiştir. Hiç lüks bir motoru tam gaz havuza sürmedim ve, esefle söylüyorum, sahneden hiç düşmedim.
Öyle görünüyor ki, düzenli bir groupie âleminiz de yok galiba...
Groupie'miz filan yok. Kafası karışık, solgun, sanat düşkünü, bütün gece şiir okumak isteyen kızlar düşüyor payımıza.
Leonard Cohen'in groupie'leri gibi mi?
Aynen. Halbuki benim aklım fikrim Mötley Crüe'ye takılanlarda.
(Uncut, çeviren: M.E.)

PATRICK WOLF

Romantik siyaset

Patrick Wolf'un iki albümlük "The Battle" serisinin ilk ayağı "The Bachelor" çıktı...

"The Battle" serisinin sebeb-i hikmeti ne?
İlk albüm yalnızlıktan, ikinci albüm aşktan dem vuruyor. "The Bachelor"da yalnızlığa, istediğin yere gidebilmeye, istediğin kişi olabilmeye, istediğin şeyi yapabilmeye duyulan aşk var. Ama bu yalnızlığa bazen melankoli de eşlik ediyor. Düğünlerde tek bekâr hep ben oluyordum, ama yalnızlık hoşuma da gidiyordu. Fakat diğer çiftler bunu bir başarısızlık olarak görüyordu.
İkinci albümde değişen ne peki?
Aşık oldum. İkinci albüm bu yüzden çok daha tempolu. Şu an dünyanın sonu gelse ve ailem dışında tek kişiyle kalacak olsam,

aşık olduğum erkek arkadaşımı seçerdim. Pratik veya finansal meselelerle tanımlanmayan, romantik bir aşk yaşıyoruz.
Tilda Swinton nasıl girdi "The Bachelor"a?
Deneysel sanatlarda bir ikondur o. Amerika onu bir Hollywood yıldızı olarak tanıyor, İngiltere'deyse Derek Jarman ve Sally Potter işleriyle tanınır. Cesaret toplayıp ona bir CD verdim, hemen bir mail atıp bir monologla destek vereceğini söyledi.
"The Bachelor"ın müziği nasıl?
Bilgisayardan kemana, baslı davullu bir albüm. Brezilya ritmleri, büyük bir koro, bir İngiliz marş bandosu, bir sürü şey var. Albümü kendi plak şirketimden yayınladım. Büyük şirketler büyük imkânlar sunuyor, ama sanatsal özgürlüğü de kısıtlıyorlar. Eskiden müzik ve sanat düzeni sorgulardı, punk ve Yeni Romantikler zamanında öyleydi, ama artık müzikte çok az siyaset var. Siyaset, müziğin kendisini de geliştirir. Halbuki beni yeni Elton John olarak pazarlamak istiyorlar. Şöyle düşünün: Bırakma imkânınız olmayan bir işte çalışsanız, ama uyum sağlamadığınız takdirde patronunuz size kötü davransa ne hissederdiniz? Bugün müzisyenlerin başına gelen bu. Benim köklerim Bob Dylan ve Joni Mitchell'da. Ben bir şarkı yazarıyım, sound'una ve görünüşüne güvenen bir prodüktör, deneysel noise'la iştigal eden bir sanatçıyım. Bir ütopyada yaşamayabiliriz, ama en azından kendimiz olarak özgürleşebiliriz.
Kılık kıyafetine de müziğin kadar dikkat ediyorsun...
Eskiden Vivienne Westwood ve Alexander McQueen'den giyinmek isterdim, ama çok çulsuzdum, ben de ucuz kumaşlar alıp dikiş makinemin başına otururdum. Bireyselliği özendirmek, herkesin dikiş makinelerinin başına oturmasını, herkesin kendisi gibi olabilmesini sağlamak istiyorum.
(Popmatters, çeviren: M.E.)

REGINA SPEKTOR

Uzay, şehir, orman

SSCB doğumlu New York'lu şarkıcı-piyanist-şarkıyazarının beşinci albümünün adı "Far".

Albümün açılış şarkısı "Laughing With", insanların neden tanrıya döndüğünü tartışıyor...
İnanç ve dinler beni hep büyülemiştir. Bazen alaya alırım, bazen de huşu verir. Bazen bağlanırım, bazen de kızıp nefret ederim. Hep farklı açılardan bakıyorum, kaleydeskop gibi.
Albümün adı neden "Uzak"?
Uzay fikri beni çok meşgul ediyor. Ne kadar küçük olduğumuza, güneş sistemindeki her şeyden ne kadar uzakta olduğumuza dair yavaş çekim bir farkındalık ânında çıktı o başlık. Bu mesafe düşüncesini kafamdan atamıyorum. Her şeyimizin başladığı bu tozlu yerleri terketmeden nasıl ilerleyip mesafe alabiliriz diye düşünüyorum hep.
2002'de konservatuardan mezun olduktan sonra New York'taki anti-folk harekete katıldın. Nasıl anıyorsun o yılları?

O zamanlar yazdıklarımın farklı hallerini yazıyorum şimdi de. Çok kişisel şeylerden yola çıkarak büyük meseleler hakkında kafa yoruyorum şarkılarımda. Tek işim şarkı yazmaktı eskiden de, çok da hoş bir iş elbette, ama yaptıklarım çok az sayıda insana ulaşıyordu o zamanlar, hayatı döndürmeye yetmiyordu. Nihayet annemlere odama dönmek için ricacı olmak durumunda kaldım. Son zamanlardaysa şehirden uzaklaşıyorum galiba. Eskiden militan bir şehirciydim, başka yerde yaşanamaz derdim, ama ormanları, doğayı, okyanusları gördüm, artık hayatı yaşamanın en iyi yolunun şehirde yaşamak olduğundan emin değilim.
Piyano öğretmenin çalışına ne diyor?
Albümlerimi dinledi, çok nazikti yorum yaparken. Hoşuna gitmiş. Ama okuldayken sürekli uyarırdı beni, pedalı fazla kullanmamam için. Hataları çok iyi gizler çünkü.
(Scotland On Sunday, Discopop, çev: M.E.)

LIECHTENSTEIN

'80'lerin bittiği yer

Yalın distorte rock'u ve koro duygusuyla "Survival Strategies In A Modern World", İsveçli üç kız ahbabın ilk albümü...

Gruba Liechtenstein ismini koymak nereden geldi aklınıza?
Renée: Oraya gidenimiz bile yok, ama isim hoşumuza gidiyor. Ayrıca, işsizlik oranı sıfır bir ülkeden bahsediyoruz, gerçeküstü değil mi? '80'lerin İngiliz sosyalist grubu McCarthy ile İsveçli Nixon'un, grup isimlerini bizatihi bir tür politik beyan olarak ele alan tavrı bize de uydu.
Grup nasıl doğdu?
Teresa ve Naemi'yle üç sene evvel çalmaya başladık. Kısa bir süre sonra davulda Elin katıldı aramıza. Tasarım işlerine ağırlık vermeyi tercih eden Teresa'yla yollar dostane bir şekilde ayrıldı. Kız grubu olarak gezinmek daha rahat, ayrıca sahnede daha cool görünüyor.
İsveç gibi eşitlikçi bir ülkede bir kız grubu olarak kendini var etmek daha mı kolay?
Her yerde zor. Sürekli bir savunma halindesiniz. Anaakım müziği kuşatan görünmez kurallar çok boğucu. Ancak indie dinleyicisi de nasıl göründüğünle diğerlerinden daha az ilgili değil.
Müzisyenlik harici mesaileriniz var mı?
Öğrencilik sürüyor. Hepimizin yarı zamanlı işi-gücü var. Sadece kültür-sanatla hayatı döndürmek İsveç'te de nâmümkün.
Esin kaynaklarınız kimler?
Herhangi bir İsveç topluluğundan daha çok ilgilendik İngilizlerle. Hemen akla gelenler Dolly Mixture, Girls At Our Best!, The Modettes, The Slits, Robyn Hitchcock, The Go-Betweens, Burning Hearts, The Zombies, Postmarks, Vivian Girls ve The School... İçinde kadınların yer aldığı ya da sadece kadınlardan oluşan gruplara düşkünlüğümüz Liechtenstein'da etkili oldu, ama o grupların sayısı da malûm. Halen de '80'lerdeki üretimin kalibresinde değil bugünün kadınlı grupları. '80'lerin bittiği yerden başladık. Indie-pop, post-punk geleneğindeniz.

(All That Ever Mattered, çev: Şahan Nuhoğlu)

MARIA PAGES

Sevilla'da doğan, efsanevî dansçı Antonio Gades'in topluluğunda pişen, yaklaşık yirmi yıldır kendi flamenko topluluğuyla hem uluslararası arenada kendine özgü çalışmalarıyla haklı bir ün edinen, hem de tutuculuklarıyla meşhur Endülüs Çingenelerinin "mahalle baskısı"na yıllar yılı direnmeyi bilen Maria Pagés geçtiğimiz ay ilk defa İstanbul'da, CRR'deydi. 2002 İspanya Ulusal Dans Ödülllü dansçının arkadaş ve hayran listesi, ünlü Rus dansçı Barışnikov'dan İspanyolların kült yönetmeni Pedro Almodóvar'a uzanıyor. Pagés ile gösteri öncesinde buluşup teybin düğmesine bastık, Tom Waits'ten, Astor Piazzola'ya, Lorca'dan Saramago'ya uzanan esin kaynaklarını konuştuk. Arada Carlos Saura'nın, Luis Buñuel'in de kulaklarını çınlattık...

TOM WAITS FLAMENKO DİYARINDA

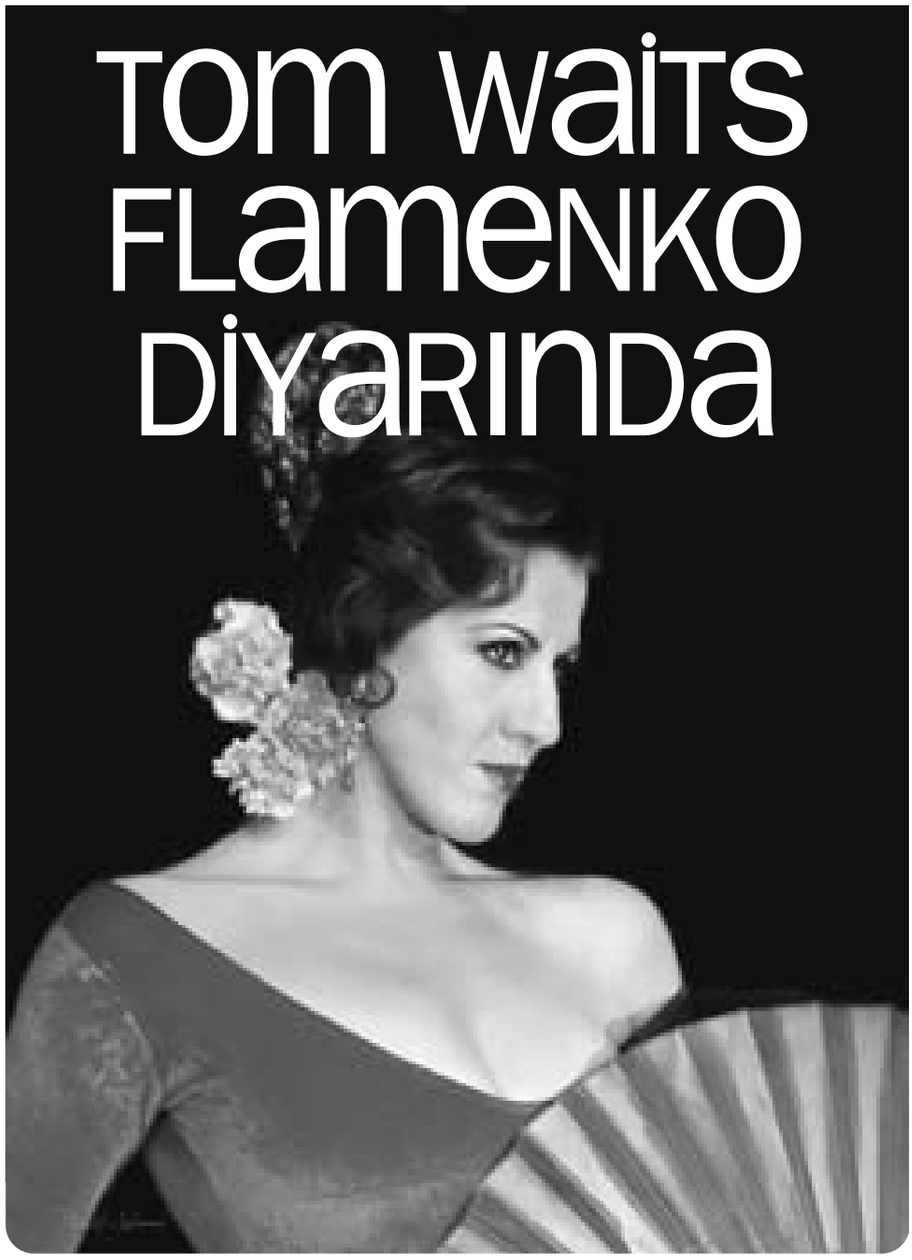

Antonio Gades'in topluluğunda uzun yıllar dans ettiniz, üzerinizdeki etkisi nasıl oldu?

Maria Pagés: Gades'le iki dönem çalıştım. İlki Carlos Saura ile "El Amor Brujo" (Büyülü Aşk) projesini yaptıkları zamandı. Filmde küçük bir rolüm de vardı. Daha sonra araya bir ayrılık girdi. İkinci defa çalıştığımız dönemse, benim kendi grubumu kurmamla son buldu. Gades gibi büyük bir ustayı değerlendirmek kolay değil. Kendi adıma, flamenko algımı en derinden etkileyen kişi olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Dansın da ötesinde, bir sanatçı grubuna nasıl davranılacağını, işlerin nasıl çekilip çevrileceğini de ondan öğrendim. Her anlamda ustam olmuştur benim.

Ayrılırken aranızda bir sorun yaşandı mı?

Yok, hiçbir sorun olmadı. *(gülüyor)* Gades'ten ayrılırken karışık duygular içindeydim. Ne yapmak istediğimi biliyordum ve bunun getirdiği bir heyecan vardı, ama öte yandan, bana kızmasından korkuyordum. Sonunda dayanamayıp konuşmak istediğimi söyledim, küçük bir prova odasına çekildik. Söze nasıl gireceğimi bilemiyordum, neredeyse ağlayacaktım. Beklediğimin aksine, hiç kızmadı. Tam tersine, kendi grubumu kurabilecek donanıma sahip olduğumu, başarılı olacağımdan emin olduğunu söyleyip beni cesaretlendirdi. Üzerimden büyük bir yük kalkmıştı. Şimdi dönüp baktığımda, sadece nezaketen öyle davranmadığını, o anda bile bana ayaküstü bir ders verdiğini daha iyi anlıyorum. Aynı durumlar yıllar sonra benim de başıma geldi, eğer bir dans topluluğunuz varsa kaçınılmaz bir şeydir bu. İnsanlar gelirler ve giderler.

Daha sonra gösterilerinize geldi mi?

Evet, bu da başka bir sürpriz oldu aslında. Genelde başkalarının gösterilerini takip etmez pek. İlk gösteriyi ("Flamenco Republic") çıkardığımızda kendisini arayıp davet ettim. Pek de ümidim yoktu, bir süredir sağlığı da bozulmuştu. Yine de kalktı geldi, sahne arkasında bizi tebrik etti, "iyi iş çıkarmışsınız" diye bizi yüreklendirdi.

Aynı dönemde bir başka efsane isimle, Cristina Hoyos'la da çalışmış olmalısınız...

Tabii, o da Gades'in grubundaydı. Hoyos kanımca daha karanlık bir kişilikti. Birçoklarının söylediğinin aksine, Gades ile Hoyos arasında harika bir uyuma şahit olmadım. Sahnede birlikte müthiş dans ediyorlardı, ama onun dışında pek de iyi anlaştıklarını söyleyemeyeceğim.

"Büyülü Aşk" filmi hakkında ne düşünüyorsunuz? Üçlemenin öbür iki filmiyle kıyaslandığında daha sönük kalıyor sanki...

Bence de. Saura büyük bir yönetmen. Onun işleri hakkında ileri geri konuşmak bana düşmez, ama benim o üçlemede en sevdiğim film "Kanlı Düğün"dür. Belki de ilk olduğundan. "Carmen"i de çok severim, "Büyülü Aşk" onlar kadar başarılı olamadı. Bildiğiniz gibi, "Kanlı Düğün" Gades'in önce sahne için tasarladığı bir projeydi, sonra Saura devreye girdi ve film gündeme geldi. "Büyülü Aşk" ise ilk iki filmin başarısından sonra doğrudan film olarak tasarlandı. Bazı şeylerin oturmamış olmasında bunun da rolü olabilir.

Saura konulu filmleriyle dünya çapında bir yönetmen olsa da, dönüp dönüp flamenkoyla ilgili filmler yaptı. Hatta siz de "Flamenko" adlı meşhur filminde birçok önemli isimle birlikte yer aldınız. Saura'nın bu ilgisini nasıl açıklarsınız?

Katıksız bir aşk hikâyesi. Aragon bölgesinde yetişmiş biri için pek olağan bir durum değil ama, hiçbir karşılık beklemeden tutkuyla bağlı flamenkoya. Ondan ne anladığı, ne kadar bildiği, neyin doğru neyin yanlış olduğu pek ilgilendirmiyor onu. Sadece seviyor. Bu çok önemli, çünkü çoğu insan işin içine girince neyin ne olması gerektiği konusunda fikir yürütmeye, kendi egosunu devreye sokmaya başlar. Saura'da bu hiç yok. Onunkinin son derece cömert bir tutku olduğunu söyleyebiliriz. Filmlerinin çok büyük katkısı oldu flamenko sanatçılarına, herkesin ufkunu açtı. Bugün dünyada flamenkonun belirli bir şöhreti varsa, bunda Saura'nın payını unutmamak gerekir.

Farklı yaklaşımları deneyen, füzyon arayışında olan günümüz flamenkocularıyla katıksız, gerçek flamenko yapma iddiasında olanlar arasındaki çekişmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Katıksız, saf flamenko nedir, anlayamıyorum. Bu gibi tanımlar dışlayıcı nitelikte her şeyden önce. Sanatın doğasına da aykırı. Sanat biraz da kişilik meselesidir.

Katıksız, saf flamenko nedir, tam anlayamıyorum açıkçası. Saf, hakiki gibi tanımlar dışlayıcı nitelikte her şeyden önce. Üstelik sanatın doğasına da aykırı. Sanat doğrudan insana dair olduğu için benim kitabımda çok daha geniş bir yelpazeye denk geliyor. Herkesin kendince katkıda bulunabileceği, icra ettiği sanatı zenginleştirebileceği bir anlayışı benimsiyorum. Sanat biraz da kişilik me-

38→

selesidir. Herkes kendi kişiliğini ortaya koyar. Herkesin eğitimi, birikimi, kişiliği, bakış açısı yansır sanatına. Flamenko için de aynı şey geçerli. Bende Farruquito'nun, Antonio Canales'in ya da Joaquin Cortes'in bakış açısı yok örneğin. Ben de kendimce bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Ne bileyim, bir Tom Waits şarkısıyla flamenko yaptığım zaman, bunu birileri teklif etti diye değil, o şarkıyı dinlediğimde içimden dans etmek geldiği için yapıyorum, bu da benim yoğurt yiyişim. Benim gibi duyduğu, gördüğü her şeyden etkilenen biri için çok doğru bir zamanda yaşıyormuşuz gibi geliyor bana. Dünyanın her yerinde yapılan işleri görmek, takip etmek mümkün bugün.

Yaptığınız projelerde, a'dan z'ye hemen her şeyle kendiniz ilgileniyorsunuz...

Evet, ama zaten öyle olması gerekir, flamenko özünde böyle bir şeydir. Benim kendimi ifade etme biçimim flamenko. Endülüs'te doğup büyüdüğüm için de flamenko yapıyorum. Türkiye'de doğmuş olsaydım Türkiye'de yapılan dansları yapardım. Gösterilerin neredeyse bütün ayrıntılarıyla uğraşmama gelince, eskiden de anneannelerimiz, babaannelerimiz hem kıyafetlerini diker, hem şarkı söyler, hem kendilerince koreografi yaparlarmış. Dans edenler, şarkı söyleyenler, çalgıcılar hep birlikte müzik yaparlarmış. Şüphesiz bu üretim süreci ciddi bir evrime uğradı, ama özünde aynı yaklaşım varlığını sürdürüyor.

"Flamenco Republic" dışında birçok farklı koreografiniz var, İstanbul'a bu gösteriyle gelmek sizin kararınız mıydı?

Organizatörlerle ortak kararımızdı. Türkiye'ye ilk defa geldiğimiz düşünülürse, mantıklı bir karar. Yaklaşık yirmi yıldır kendi grubumla dünyanın farklı yerlerinde gösterilere çıkıyorum. Tecrübelerim, grubumuzun işlerine yabancı olan seyircilerin "Flamenco Republic"le iyi bir giriş yaptıklarını gösteriyor bana.

Biraz da "Autoretrato" (Otoportre) adlı koreografinizden bahsedelim. Yanılmıyorsak Mihail Barışnikov'la yaptığınız çalışmalardan ortaya çıkmış bu yapıt, kendisiyle nasıl tanıştınız?

Daha önce çeşitli ortamlarda tanıştırılmıştık. Bundan üç yıl önce Madrid'de bir gösterisine gitmiştim. Gösteri sonrası bir grup sanatçı bir araya gelip laflamaya başladık. Madrid kültür dairesi müdürü, Pedro Almodóvar, başka dansçılar da vardı. Bir ara Pedro tutturdu, "Mişa, Maria'nın mutlaka New York'a, Barışnikov Art Center'a gelmesi lâzım" gibi şeyler söylüyor. Benimse öyle bir yerin varlığından bile haberim yok. Pedro bir anda böyle bir çıkış yapınca başımdan aşağıya kaynar sular döküldü, ama herif öylesine dışa dönük, öylesine ısrarcı ki, sonunda Mişa'yla sözleştik. Aradan bir yıl geçtikten sonra New York'a gittim. Önce bir hafta Barışnikov Art Center'da sahneye çıktım, sonra on gün boyunca Mişa'nın modern dansçılarıyla çalıştık. Benzersiz bir deneyim oldu benim için doğrusu.

Sonuçta siz tipik bir flamenko şahsiyeti sayılırsınız, nasıl geçti çalışmalar?

Açıkçası, ben flamenkodan başka dans bilmem. Her ne kadar farklı müziklerden, edebiyattan, şiirden beslensem de, yaptığım klasik flamenko. Modern danstan anlamam yani. Ama orada mesele benim modern dans yapmam ya da onların flamenko yapması değildi zaten. Önemli olan, bulunduğumuz farklı yerlerden bir diyalog oluşturmak, karşılıklı etkileşime girmekti. Biz dansçıların kendi aramızda anlaşmak için evrensel bir dilimiz var. Müzisyenler gibi, kimi gitar çalar, kimi trompet çalar, biri caz geleneğinden geliyordur, öbürü blues çalıyordur, bunların hiç önemi yok. Önemli olan birinin ortaya bir laf atması, öbürlerinin de buna kendi meşreplerince cevap vermesi. Paco de Lucia örneğin John McLaughlin'le çaldığında, tam da bu anlattığım oluyor.

"Endülüs Köpeği" adlı bir gösteriniz var, Buñuel'i sever misiniz?

Bence İspanya'nın gelmiş geçmiş en büyük sinemacısıdır. Bir dahiydi. Şu ana kadar temsil ettiğinden de dahi. Her filmini tekrar tekrar seyrediyorum. İnsanoğluna bakışı çok özgün. Özellikle çalışma koşulları dikkate alındığında. Düşünsenize, Meksika'da film yaptığı dönemlerde, bir yandan da sansür var, ortaya ikili bir durum çıkıyor. Filmler bir boyutuyla sansürden geçecek hikâyeyi

Eskiden de anneannelerimiz, babaannelerimiz hem kıyafetlerini diker, hem şarkı söyler, hem kendilerince koreografi yaparlarmış. Flamenko özünde böyle bir şeydir.

anlatıyorlar, ama altında Buñuel'in anlatmak istediği hikâye de var. Çok kendine özgü bir şey çıkıyor ortaya. "Endülüs Köpeği"ni biraz da Buñuel'e saygı duruşu olarak düşündüm. Hâşâ, onun yaptıklarına öykünmek değil de, kendi çapımda ustayı anmak istedim. Buñuel hayal gücüyle, kararlılıkla ve hatta ciddiyetle, ama belki de hepsinden daha çok bilgiyle çok müthiş şeyler ortaya çıkarılabileceğini göstermiştir herkese.

Koreografilerinizde Lorca'nın, Machado'nun, Saramago'nun şiirlerine yer veriyorsunuz. Edebiyatı takip eder misiniz, şiir okur musunuz?

Çok. İşimin bir kısmı da okumak zaten. Güzel bir şarkı duyduğumda nasıl kalkıp dans etmek geliyorsa içimden, beni duygulandıran güzel bir metin ya da şiir okuduğumda da içimden dans etmek geliyor. Biraz kaçık bir tipim, biliyorum. *(gülüyor)* Geçenlerde Clézio'nun bir kitabını okuyordum, "Çöl" diye bir roman. Okurken gözlerim doldu, öyle şiirsel bölümler var ki, aklım dansa gitti.

Bir Tom Waits şarkısıyla flamenko dansını birleştirmeniz belki bir dereceye kadar anlaşılabilir, ama Astor Piazzola'yla flamenkoyu nasıl birleştiriyorsunuz?

Tom Waits şarkısı üzerine çıkıp flamenko yapmanın neresi anlaşılır, pek anlamadım... *(gülüyor)*

Tom Waits son derece nev-i şahsına münhasır bir müzisyen, onun şarkısıyla sizin dansınız aykırı bir arayış olarak kabul edilebilir belki, ama Astor Piazzola'nın müziği doğrudan bir başka dansa, tangoya referans yapan bir müzik. Bu özdeşleşmeyi aşmak mümkün mü?

Bence ikisi arasında hiçbir fark yok. *(gülüyor)* Tabii ki daha önce tango dinlemişliğim, seyretmişliğim var, ama bir dans olarak tangodan kelimenin tam anlamıyla bîhaberim. Yani beni olumsuz yönde etkilemiyor. Tom Waits ise başlı başına bir vaka. Çok gülüyorum ona. "Pasties and A G-String" diye bir şarkısını keşfetmiştim, şarkı basbayağı flamenkodaki tangos makamı. Onun dünyadan haberi yok tabii, kendi dünyasında olduğu için. Flamenko ritmiyle şarkı söyleyen bir siyaha benziyor o şarkıda. "Flamenco Republic" gösterisinin kapanış parçası da "Tangos de Tom" adını taşıyor, bahsettiğim şarkıdan esinlenerek yazdığım bir tangos şarkısı.

Dans etmek için öbürlerine tercih ettiğiniz favori bir makam var mı? "Tangos" ya da "seguirias" mesela?

Daha yavaş "palo"ların (vuruş) olduğu makamları seviyorum. Daha yavaş ve daha derin. Dans etmeye uygun bir vücudum olduğundan mıdır nedir? *(gülüyor)* Baksana, boyum uzun, kollarım daha da uzun, makamlar dar geliyor bana. *(gülüyor)* Şarkıların ağır ağır akıp gittiği seguirias ya da bulerias makamlarını severim çok.

Favori bir şarkıcınız var mı?

Yaşayanlar arasında en beğendiğim Enrique Morente sanırım. Camarón olağanüstü bir şarkıcıydı zaten, geçelim bir kalem. Enrique Morente'yi de bu yüzden seviyorum: Camarón'a rağmen kendisi olabilmiş bir şarkıcı. Flamenko şarkıcılarının çoğu daha yolun başında Camarón'un heybetine toslayıp dağılıyor. Kolay iş değil. Eskilerden Manuel Vallejo'yu, Tomas Pavón'u beğenirim.

ABD'de oldukça tanınan bir sanatçısınız, bu sizin için bir önem taşıyor mu?

New York'u ayrı bir yere koyuyorum. Yapıtlarımızın New York gibi bir yerde karşılığını bulması tabii ki önemli. Bu noktaya kolay gelmedik, neredeyse millî dans topluluğu boyutlarında bir kurumuz. Oldukça ciddi bir sabit kadromuz var, sürekli planlama yapmamız gerekiyor. Benim asıl derdim prova yapmak, dans etmek. Ama grubun sorumluluğu, işin seyircilerle en doğru şekilde buluşması üzerine kafa patlatmak gibi zorunluluklar dayatıyor. New York'ta iyi iş çıkarmak benim de angarya işlerle daha az vakit kaybedip gönlümce prova yapmamı sağlar, bu da en önemli getirisi.

Dans ettiğiniz mekânlar arasında en çok hangisini sevdiniz?

Her mekânın kendi ruhu var. Elhamra'nın bahçesi Generalife'de dans etmiştik bir keresinde, gerçekten etkileyici bir atmosferi var.

Kadim dostunuz, ünlü cajon ustası Manuel Soler'i anmadan bitirmeyelim...

Manuel'in yeri bambaşka benim için. Daha dün akşam bir arkadaşımla uzun uzun kendisini andık. Hem kişi olarak beni çok etkilemiştir, hem de topluluğumuzun üzerinde çok emeği vardır. Olağanüstü bir insandı, eşine az rastlanır bir sanatçıydı. Aslında dansçıydı. Günün birinde Paco de Lucia ile birlikte çıktıkları bir Güney Amerika turnesinde Peru'da cajon'a rastlamış. Manuel, flamenkoya cajon'u sokan sanatçı olarak büyük bir çığır açmıştı. Ama bunlar bir yana, çok yakın arkadaşımdı. İnanılmaz bir mizah duygusu vardı, varlığı bana hep güç verdi. Onun gibi birine daha rastlamadım. Birkaç ay içinde kanserden eridi gitti. Ama hatırası o kadar canlı ki, sevgiyle yâd edebiliyorum onu. İnsan böyle dostlarıyla olunca, bir topluluk olmanın bir anlamı var.

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

Gréco 1960'larda sahnede

BİR YÜZYIL **JULIETTE GRECO**'YLA DİRİLDİ: ROLL ORADAYDI

Fransız şansonunun gelmiş geçmiş en büyük yorumcularından Juliette Gréco, hem yeni bir albüm yayınladı hem de onyıllardır dinmeyen bu büyüyü eskisi kadar etkileyici bir biçimde sahneye taşıdı... Sartre'dan Miles'a, Brel'den Ferré'ye, o gece kutsal ruhlar bizimleydi...

SARTRE DA ORADAYDI

Fransız şansonunun yaşayan en büyük efsanesi Juliette Gréco, geçtiğimiz günlerde yeni bir albüm ve bir dizi konserle –dile kolay– sahnedeki 60. yılını kutladı. Jean-Paul Sartre'ın ifadesiyle "gırtlağında henüz yazılmamış milyonlarca şiiri barındıran" Gréco'nun, belki de üstlendiği öncü rol itibariyle 20. yüzyıl popüler müzik tarihinin en alt-üst edici kadın figürlerinden biri olduğu rahatlıkla iddia edilebilir. Her şeyden önce, şarkı söyleyerek dünyayı değiştirme gücüne sahip olduğuna inanmış ilk kadın yorumculardan biri. Marianne Faithfull, Patti Smith gibi birçok tarihsel figür ona bakıp yönünü tayin etti.

Gréco'yu gerek kendinden önce gelen, gerekse çağdaşı kadın şarkıcılardan ayıran en büyük özellik, söylediği şarkılarda önceliği kendine vermiş olması. 20. yüzyılın ilk yarısı henüz tamamlanırken, mikrofonun önünde, siyah elbisesi içinde bedenini sabit kılıp "ben bana benzerim, böyle yaratılmışım, gülmek istediğimde kahkahalarla gülerim" diye haykırma cesaretini kendinde bulmuş ilk kadın şarkıcı Gréco. Jacques Prévert'den Raymond Queneau'ya kadar birçok büyük şair, Jacques Brel'den Léo Ferré'ye, Georges Brassens'den Serge Gainsbourg'a kadar birçok büyük şarkı yazarı, yazdıklarını öncelikle Gréco'nun sesine sunmayı tercih etti yıllar boyunca. Paul Verlaine, Robert Desnos, Paul Eluard ve Louis Aragon gibi şairlerin eserleri de daha en baştan Gréco'nun kendi şarkısı, kendi sözü kılmayı başardıkları arasında...

Hep genç büyük hanımefendi

Herkesin yavaş yavaş kendi köşesine çekildiğini düşünmeye başladığı bir dönemde, 1998 yılında yayınladığı, tamamı Gérard Jouannest ve Jean-Claude Carrière'in şarkılarından oluşan "Un jour d'été et quelques nuits..." isimli albümle beklenmedik bir biçimde tekrar tüm bakışların kendine yönelmesini sağlayan Gréco, o gün bugündür son hızla albümler kaydetmeye ve Avrupa'nın dört bir yanında konserler vermeye devam ediyor. 2004 tarihli "Aimez-vous les uns les autres ou bien disparaissez" albümü itibariyle Gérard Manset, Benjamin Biolay, Christophe Miossec, Art Mengo, Bénabar gibi yeni kuşak Fransız şansonunun öne çıkan isimlerini etrafına toplayan siyahlar içindeki büyük hanımefendi, yeni albümü "Je me souviens de tout"da da yakın dönem Fransız şarkısının en önemli isimlerini arkasına almış. Maxime Le Forestier, Christophe Miossec, Olivia Ruiz, Adrienne Pauly ve Abd Al Malik, yazdıkları şarkı sözlerini Gréco'nun gırtladığında hayat bulmak üzere bestelemesi için Gérard Jouannest'e veren isimlerin sadece birkaçı. Albümde Jacques Brel'in piyanisti, birçok şarkısının ortak bestecisi ve aranjörü, Gréco'nun kocası Jouannest tarafından bestelenmemiş tek şarkı Brigitte Fontaine'in imzasını taşıyan "Le Solitaire." Fontaine geleneği bozmamış ve sözlerini Areski Belkacem'e emanet etmiş.

Tüm bu isimlerin etkisiyle ve Gréco'nun 2000'ler itibariyle albümlerinde elektronik efektler dahil birçok denemeye açık bir tavır içinde olduğu bilgisiyle "Je me souviens de tout"nun günümüzün popüler müzik trendleriyle uyumlu bir sound'a sahip olacağını düşünmüş olmak hiç de şaşırtıcı değil. Ancak Gréco bu albümde de dinleyicinin beklentileriyle oynamaktan sonsuz keyif aldığını bir defa anlamamızı sağlıyor. "Je me souviens de tout", Gerard Jouannest'in piyanosu ve Jean-Louis Matinier'nin akordeonu aracılığıyla sunulan ilk notaları itibariyle, Gréco'nun kariyerinin ilk günlerinde kaydettiği şarkılarla aynı atmosferi paylaşıyor. Albüm sadece bu iki enstrüman eşliğinde kaydedilmiş. Ancak Jouannest ve Matinier büyük bir ustalıkla çaldıkları partileriyle dev bir orkestrayı aratmayacak kadar renkli bir biçimde eşlik ediyorlar Gréco'nun söylediklerine... Albüm daha yayınlanmasından haftalar önce Fransa'da gündeme oturdu. 82 yaşını süren Gréco, bir anda ülkenin dört bir yanındaki Fnac'larda yer alan devasa posterleriyle genç yaşlı sayısız insanın hayatına sızmaya başladı. "Je me souviens de tout", mayıs itibariyle bir ayı geçkin bir süre Fnac'ın çok satanlar listesindeki yerini korudu. Gréco, radyo ve televizyon programlarında boy gösterip yeni şarkılarını söylemenin ötesinde, bir de albümünü tanıt-

Gréco, şarkı söyleyerek dünyayı değiştirme gücüne sahip olduğuna inanmış ilk kadın yorumculardan. Marianne Faithfull, Patti Smith gibi birçok isim ona bakıp yönünü tayin etti.

2004

40→

mak ve şarkılarını sahnede yaşama fırsatını yakalamak amacıyla bir dizi konser vereceğini açıkladı. Bu fırsat kaçmazdı.

Gréco'nun elleri

Bize Gréco'yu 30 Mayıs akşamı Paris'in biraz dışında, meşhur Mistinguett'in doğduğu kasaba Enghien Les Bains'de fazlasıyla küçük bir gölün kenarında yer alan fazlasıyla şık bir salonda, Théâtre du Casino d'Enghien Les Bains'de dinlemek nasip oldu. Dikkati çeken ilk şey, ellerinde kâğıt-kalemleriyle Gréco'yu karakalem bir figüre dönüştürmek üzere heyecanla bekleyen genç sanat öğrencilerinin birbirlerinden habersiz varlığıydı. Bir diğer ilginç durum ise, beklenilebir enerjiyle söyledi. Sıra Gréco'nun ellerini karşısındakileri tamamen etkisi altına alacak şekilde kullandığı Piaf klasiği "Les amants d'un jour", "Avec le temps" gibi şarkılara geldiğinde, seyirci tamamen teslim olmuş, şarkıların ritmiyle nefes almaya başlamıştı. Aynı hava Gainsbourg imzalı "La chanson de Prévert" ve Maxime Le Forestier imzalı "Né quelque part" gibi şarkılarla daha da ileri bir boyuta taşınıp dinleyiciye artık bunun ötesine geçilemez dedirttiyse de, Gréco esas yapacağını konserin sonuna sakladığı üç Brel şarkısıyla, "La chanson des vieux amants", "J'arrive" ve "Ne me quitte pas"yla yaptı. Gréco'nun yaptığı, bu şarkıları

Gréco'nun tekrar nefes almasını sağladığı sadece Brel, Ferré ya da Gainsbourg değil, bugün artık iyice geride bırakmaya başladığımız koskoca bir yüzyıldı.

ceği üzere Gréco'nun kuşağından ya da bir sonraki kuşaktan pek kimsenin olmayıp büyük çoğunluğu gençlerin ve orta yaşlıların oluşturmuş olmasıydı.
Kırmızı perde tam anons edildiği üzere 20:30'da sahnenin sol tarafında yer alan Jouannest'in çaldığı piyano ve Matinier'nin çaldığı akordeondan dökülen ilk notalarla beraber açıldı. Kısa bir süre sonra Gréco konserin açılış şarkısı "Je me souviens de tout"yu söylemek üzere sahnede belirdiğinde, izleyicinin nasıl aynı anda ayağa fırlayıp divalarının şarkısına başlamasını dakikalarca önleyecek şekilde alkış tutturduğunu, o anda tüm salona yayılan enerjiyi anlatabilmek mümkün değil. "Je me souviens de tout"yu yine yeni albümün en çarpıcı şarkılarından "Dans ma chambre de dame"a bağlayan Gréco, üçüncü şarkı itibariyle "Jolie Môme", "Un petit poisson, un petit oiseau", "Accordéon", "Deshabillez-moi",, "La Javanaise" gibi hepsi bugün Fransız şansonunun klasikleri arasına girmiş şarkılarını '50'li-'60'lı yıllardakini aratmayacak yorumlamaktan öte, doğrudan Brel'in ruhunu sahneye taşımaktı. Dakikalarca şansonun siyahlı hanımefendisinin nasıl kimsenin beceremeyeceği bir ustalıkla büyük şair-şarkıcıyla iletişime geçtiğini izledik.
Gréco'nun tekrar nefes almasını sağladığı sadece Brel, Ferré ya da Gainsbourg değil, esasında bugün artık iyice geride bırakmaya başladığımız koskoca bir yüzyıldı. 2009 değil de, 1949 yılının bir yaz akşamı olabilirdi bu. Karşıda şarkı söyleyense bugün artık kült bir figür haline gelmiş Gréco değil de, şarkı dünyasına adım atmaya çalışan genç bir kız olabilirdi. O gece orada sanki Sartre, Prévert, Camus, Queneau salonda dolanıp duruyordu. Boşuna değildi her şeyi unutup köşesine çekilme hakkını çoktan elde etmiş Gréco'nun ısrarla "her şeyi hatırlıyorum" diye tekrarlaması. Bir yüzyıl onunla nefes alıp veriyordu. Gréco o gece orada olan herkese, müziğe teslim olmanın, müzik tarafından ele geçirilmenin, kuşatılmanın ne demek olduğunu öğretti.

Donat Bayer

EDEBİYAT KURAMI>

Post-Entelektüel Dönem ve Edebiyat
Hasan Bülent Kahraman

"Post-entelektüel dönemin edebiyatı, son kertede 'boşluk duygusu'ndan beslenir ve belirli bir 'sorunsal'ı yoktur. İnsan romandan uzaklaştırılmıştır, gelecek düşüncesi eksiktir ve her şey sadece bir yazma teknolojisine indirgenmiştir. Sonunda da kendini bir hiçliğe mahkûm eder."

SİNEMA>

Kürt Sineması
Yurtsuzluk, Sınır ve Ölüm
Müjde Arslan

Sinema Kürtler için neredeyse en önemli 'kendini anlatma' aracına dönüşmüş durumda. Bu kapsamda umutla ve inatla çekilen Kürt filmleri, çok uzun zamanlardır tarihsel, siyasal ve ekonomik sebeplerle içine kapanmış bir halkın dışarıya ses vermesini, dışarıya açılmasını temsil ediyor.

ROMAN>

ONCA YOKSULLUK VARKEN
Emile Ajar
Türkçesi: Vivet Kanetti

Bir hayat kadınının oğlu olan Arap bir çocuğun, fahişe çocuklarına bakan Yahudi Madam Rosa'yla birlikte geçen hayatını anlatan ve Goncourt Ödülü'ne layık görülen "Onca Yoksulluk Varken", ünlü yazar Romain Gary'nin, müstear isimle yayınladığı romanlarındandır...

TEORİ>

DEVLET VE DEVRİM
Vladimir İ. Lenin
Türkçesi: Ferit Burak Aydar

Lenin'in Ekim Devrimi'nin hemen öncesinde, Ağustos-Eylül 1917'de kaleme aldığı bu temel eseri, devlet, devletin niteliği ve işlevi, Marksizmin devlete yaklaşımı, devrim sonrasındaki safhalarda devletin dönüşümü ve sönümlenmesi konusunda en kalıcı teorik kitapların başında gelir...

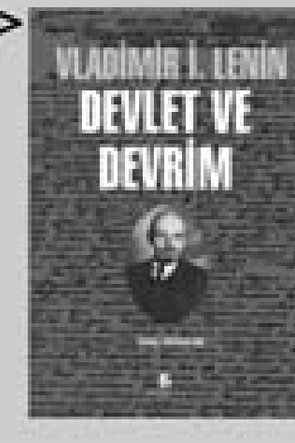

www.agorakitapligi.com
agorakitapligi

[İDİL ÜNER]

Temmuz ayında İstanbul'da düzenlenen Almancı Festivali ırağı yakın etti, "far away, so close" topraklarda ne cevherler yattığını cümle aleme gösterdi. "Temmuzda", "Duvara Karşı" gibi Fatih Akın filmlerinden ve "Anlat İstanbul"dan aşina olduğumuz İdil Üner, "Şehir Gerillaları", "Saniye'nin Arzusu", "Torbacı" filmlerinin oyuncusu ve "Gazino Arabesk" müzikalinin assolistlerinden biri olarak misafirler arasındaydı. Üner'le, Almancıların mabedi Büyük Londra Oteli'nde buluşup konuştuk...

DAMARDAN PİAF

Foto: Şahan Nuhoğlu

"Gazino Arabesk"te eşin Laurens Walter, Almanca arabesk söylüyor. Onu arabesk yorumları yapabilen biri haline nasıl getirdin?

İdil Üner: Yapabildi mi sence?

Evet. Sizin yorumlarınız da çok güzeldi, ama onunkiler hem güzel, hem şaşırtıcıydı.

Bundan üç sene evvel, Hebbel am Ufer tiyatrosunda, Beyond Belonging Migration Festivali kapsamında, "Berlin Arabesk" diye buna benzer bir oyun yapmıştık. O oyunda yine ben, kardeşim ve eşim oynuyorduk. Tim Seyfi'nin rolünde başka bir Alman arkadaş vardı. Oyundan sonra, ciddi olarak arabesk dinleyen ve seven birisinden bir eleştiri aldık: "Erkekleri çok beğendim, çünkü olayı ciddiye aldılar. Kadınlarsa arabeskle dalga geçtiler." Bunu duyunca önce biraz bozulduk. Ama haklıydı. Biz pek arabesk dinlemedik, ama orda burda hep duyduk. Senede bir kere mutlaka Türkiye'ye geldiğimiz için, minibüslerden kulağımızda vardı, filmleri izliyorduk, şarkıları tanıyorduk. Ama doğrusu sevmiyorduk, ciddiye alamıyorduk, bize abartılı geliyordu. Oyunda da bu abartıyı kullandık. Arabeskle bir mesafe var aramızda. Ama Alman oyuncular, hiç bilmeden, olaya en baştan, sıfırdan başladıkları için ciddiye almak zorunda kaldılar.

Evde Laurens'le birlikte hiç arabesk dinlemiyor musunuz?

Yok valla, dinlemiyoruz. *(gülüyor)* Ama kardeşim İlke (Üner) nereden kapıldıysa, 14-15 yaşından itibaren bu müziğe takıldı. Arabasına bindiğimiz zaman, trak diye arabesk açıyor. En hardcore'larını, en damardan olanlarını dinliyor, mesela Hakan Taşıyan. Zaten oyundaki bütün şarkıları ondan aldık, o bizim pınarımız.

Türk arabeskinde, Alman romantik şarkılarında, Fransız şansonunda, Amerikan blues'unda hepimizi birleştiren bir şey var. Duygu taşıyan insanlarız, bu bir zenginlik.

İlke de senin gibi oyuncu mu? Kaç yaş fark var aranızda?

Benden 12 yaş küçük... Mimarlık okuyor. Oyunculuk yapmıyor, sadece böyle aile prodüksiyonlarında görünüyor. Oynamıyor ki. Zaten o öyle! Harika şarkı söylüyor, bizim onun yanında ağzımızı açmaya utanmamız lâzım.

Arabesk dünyasında kendini yakın hissettiğin hiç kimse yok mu?

İbo'nun "Keskin Bıçak" versiyonu çok etkiliyor beni. Sezen'inkinden daha çok beğeniyorum. Müzik anlamında aslında ritmlerini, kemanlarını seviyorum, ama sürekli "öldüm bittim"ler can sıkıcı. Ben mutlu biriyim. Arabeske ihtiyacım yok. *(gülüyor)*

Sen hangi müziklerle büyüdün?

Anne-babamın dolabında epey long-play vardı. Miles Davis, Cem Karaca, Ruhi Su, Selda, Beethoven... Bunlarla büyüdüm.

Almanya'ya nasıl gitmişler?

Tam kadro "Gazino Arabesk": İdil Üner, İlke Üner, Laurens Walter, Aziza A, Tim Seyfi ve yönetmen Neco Çelik (soldan, saat yönünde)

Annem bir Çerkez köyünden. İlk fırsatta dünyayı görmek istemiş. Köyden İzmit'e, İzmit'ten İstanbul'a, sonra Avrupa… İşçi olarak ablasıyla Almanya'ya gitmişler, ama önce Avrupa'yı gezmişler. Bir sene aileyle konuşmamışlar bu yüzden. Gittiklerinde annem 18, teyzem 20 yaşında. Genç kızlıklarını Avrupa'da yaşadılar. Elbette çalıştılar, para kazandılar, ailelerini desteklediler, ama hayatlarını da yaşadılar. Akşam parti, sabah iş: Öyle bir durum! Sonra bir yaz tatilinde Türkiye'ye geldiklerinde babamla tanışmışlar. Tepebaşı'nda bir binada ablaları oturuyormuş, bir kat aşağıda da babam. Annem balkondan örtü silkelerken babamın saçına değmiş. Birbirlerini görmüşler ve birbirlerinin peşine takılmışlar. Tipik işçi ailesi olayı bizde yok. Bir aşk durumu var. *(gülüyor)* Annem '66'da, babam '71'de Almanya'ya gelmiş...

Baban ne işle meşguldü?

Almanya'ya üniversite öğrencisi olarak geldi. Gemi mühendisliği okudu, ama bitirmedi. Politikayla da uğraşıyordu. Aslında askerî öğrenciymiş. Bir ara burada solculuktan içeri atılma durumu da olmuş…

Okuduğumuz kadarıyla, çocukluğunda, Berlin'de Türkçe oyunlar sergileyen Tiyatrom topluluğunun temsillerine ailece gidermişsiniz. Sonra da Tiyatrom'un oyuncularından biri olmuşsun.

Babam da Tiyatrom'un kurucularındandı. Berlin'de HDF'nin (Halkçı Devrimci Federasyon) kültürel çalışmalarını yürütenlerden biriydi. Küçüklüğümde HDF'nin toplantılarında sürünüyordum. *(gülüyor)* Şermin'in (Langhoff) şimdi yönettiği Ballhaus Naunynstrasse'de, '80'li yıllarda annem çalışıyordu. Annemin yaptığı organizasyonlarda Türkiye'den oyunlar sahnelenirdi, konserler olurdu, konuşmacılar gelirdi, Yıldız Kenter bile gelmişti. Ben liseyi bitirmeden, Tiyatrom'un gençlik koluna girdim. Pek kadın oyuncu olmadığı için hemen kadroya alındım. Hiçbir zaman bir yol ayrımıyla karşılaşmadım. Tamamen doğal olarak tiyatro oyuncusu oldum. Tabii ki yetenek sınavına girdim, kazanma-kaybetme heyecanı, ders korkusu yaşadım...

Müzik, senin hayatına oyunculuğunun bir parçası olarak mı girdi?

Aslında müzikle başladım. Altı yaşımdan itibaren 17 sene piyano dersi aldım. Her zaman şarkı söylüyordum. İki sene opera şan dersi de aldım, ama o bana hiç iyi gelmedi. Operayı sevmiyorum, sesimin de uygun olduğunu düşünmüyorum. Şimdi oyunlarda ya da Fatih'in (Akın) filmlerinde şarkı söylüyorum, ama öyle band mand düşünmedim. Düşündüm, ama yapmadım.

Niye yapmadın?

Tembellik yaptım. *(gülüyor)* Oyunculuk okurken çok kısa sürede film teklifi geldi, 1993'te sinemaya başladım. Bu birçok oyunculuk öğrencisinin düşüdür. Ne şanslıyım ki, daha okul sırasında filme başladım. Senelerdir devam eden "Tatort" isimli polisiye bir dizide, Lübnanlı bir mülteci kızı canlandırdım, ilk rolüm buydu.

Kendi kendine nasıl şarkılar söylerdin?

Fransız şansonu söylerdim. Fransızcayı çok seviyordum, fronkofildim. Okulda Fransızca öğrendim. Biraz bohem takılıyordum. *(gülüyor)* 17 yaşımda Paris'e bir arkadaşımı ziyarete gitmiştim, çok feci bir gidişti, rüya gibi geldi bana. Müzeleri gezmek, sanatçıların arasında olmak, filtresiz Gauloises içmek... *(gülüyor)*

Kimi seversin Fransız şansonunda?

Piaf'tı benim kahramanım. Bir de caz söylemeyi severdim, Sade gibi hafif cazlar… Konser de verdim o şarkılarla. Piyanist bir arkadaşımla şiirli ve müzikli bir gece hazırlamıştık. Nâzım'ın, Hermann Hesse'nin şiirlerini müzikledik, o gece birkaç Fransız şansonu söyledim. Öyle ünlendim Berlin'de. Hâlâ bana "hadi bir şanson patlatsana" derler.

Edith Piaf'tan neler söylerdin?

"L'Accordioniste", "Padam Padam", "Sous le ciel de Paris"... Bir de Ella Fitzgerald, en sevdiklerimden. "Misty" mesela... Onun sesi muhteşem. Sanki ağzını açıp konuşur gibi şarkı söylüyor.

Piaf öyle değil halbuki.

Piaf arabesktir. Piaf yanıyor, yırtıyor, "yaktın beni" dercesine şarkı söylüyor. "Batsın bu dünya". *(gülüyor)* Jean Cocteau onun için bir monolog tiyatro oyunu yazmıştı, tam bir arabeskti.

Türkçe bir şey patlatmaz mıydın ara sıra?

Pop dinlerdim. Mesela Ajda Pekkan… Dün akşam söylediğim "Sardı korkular, gelecek yıllar…" gibi şarkıları ezbere bilirim hâlâ. Demin Ruhi Su dedim, ama onu pek dinlemezdim. Cem Karaca'yı severdim, çünkü daha hareketliydi…

Ella Fitzgerald'ın sesi muhteşem. Sanki konuşur gibi şarkı söylüyor. Piaf ise arabesk. Yanıyor, yırtıyor, "yaktın beni" dercesine söylüyor. "Batsın bu dünya".

Bestecilik de var mı sende? "Temmuzda" filminin şarkısı "Güneşim"i sen mi besteledin?

Sözlerini ben yazdım, müziği başkası yazdı. Çok âşıktım o anda. Tak diye yazdım. İlk ve son! Bir kere bestecilik yaptım, bir kere söz yazdım, bir kere film yönettim. Ben birlerle gidiyorum. *(gülüyor)* Bunlar içimden geldi. Oyunculuk ise işim. Onu öğrendim, onunla para kazanıyorum.

İkinci bir film çekmeye niyetin yok mu?

Çok istiyorum, ama senaryom yok. İstendikçe yapıyorum. Biri gelip sorsa, yaparım yine. *(gülüyor)* Ben hayatı yaşamayı da çok seviyorum, biliyor musun? Oyunculuk, tiyatro ve sinemanın yanında, benim için her zaman ailem ve arkadaşlarım çok önemli oldu.

2004'te "Visions of Europe" filminde, Fatih Akın'ın yönettiği "Die alten bösen Lieder" isimli epizodda bir arya söyledin.

"Die alten bösen Lieder", Schumann'ın müziklediği, Heinrich Heine'nin yazdığı bir şiir. "Eski Kötü Şarkılar", 1900'lerdeki savaşlardan bahsediyor. O yıllarda herkes herkese karşı. Almanlar Fransızlara karşı, Fransızlar bilmem kime karşı düşmanlık şarkıları söylüyor. İşte Heinrich Heine o şarkıları bitirelim diyordu, o şarkıları oluşturan şeyleri de bitirelim. Onların hepsini bir tabuta koyup gömelim. Tabutu devler taşısın. Tabut niye bu kadar ağır diye sorduklarında, "çünkü içinde acım da var" diyeyim... Çok güzel bir şiir, değil mi? Heine de çok arabesk. Bu "Gazino Arabesk" çalışması sırasında, hatta daha öncesinden bir fikrim vardı: Türk ve Alman şarkı repertuarındaki farkları değil, ortak noktaları ortaya çıkarmak istiyordum. Eminim orada da arabesklik var. Dün gece, hani sahnede beyaz elbiseyle söylediğim "Ağla Sevdam" şarkısında bütün teksti Heine'nin şiirleriyle oluşturdum, birkaç şiirden parçaları direkt aldım. Çok uydu. "İllâ bu kadar acı olması gerekiyor mu" gibi sözler… "Neredeyse pes edecektim, bu kadarını kaldıramayacağımı zannettim, ama yine kaldırdım, yine kaldırdım…" Duygu aynı, ama ifadeler farklı. Sadece Türk arabesk şarkılarında ya da Alman romantik şarkılarında değil, Amerikan blues'unda, Fransız şansonunda hepimizi birleştiren bir şey var. Çünkü duygu taşıyan insanlarız. Herkes –Türk ya da Fransız olarak değil– her bir kişi kendine göre farklı ifade ediyor bu duyguları. Duygusal olmak bir zenginlik. Ama bütün bu makineler, betonlar üstümüze çöküyor. Ama bu da belki bizim doğamız, madem bu betonları biz oluşturduk. Mükemmel varlıklar değiliz.

O şarkıyı okurken, şan dersleri aklına geldi mi?

Evet. O tarz bana yapay geliyor. "Die alten bösen Lieder"i yorumlamak için ciddi ve iyi bir şancı olmak gerekli diye düşündüm önce. İçimden bir ses bu fikre karşı direndiyse de, onu dinlemedim. Allahtan, o şarkının prodüktörü Einstürzende Neubauten topluluğundan F.M. Einheit'tı. Beni rahat bıraktı. Beceremememekle birlikte, güzel söylemek istiyordum, ama o benden güzel söylememi beklemiyordu, ben kendimden bunu bekliyordum. Sonra bu takıntıyı bir kenara bıraktım. Çok deneysel bir çalışmaydı. Sonuçta kendim gibi de söylemedim. Çok fısıldayarak, nefes vererek söyledim. O da aslında benim sesim değil, ama filme çok güzel uydu. Benim doğal sesim, şansonlar ya da Sade şarkılarındaki ses. Türkçe şarkılara da uygun, onu da yeni yeni fark ediyorum.

"Duvara Karşı"da mı fark ettin?

Hayır, "Im Juli"deki "Güneşim" bana daha uygun, çünkü şarkı benden çıktı zaten. "Gegen die Wand"dakiler içinse çok çalıştım. O duyguyu iyi yakalayabildiğime hâlâ inanmıyorum doğrusu. Çünkü yaslanacak bir başka şahıs, Brenna MacCrimmon vardı ve o daha güzel söylüyordu...

Birçok kişi senin yorumlarını daha çok seviyor. Filmde, kırk yıllık fasıl kızı gibisin...

(gülüyor) Memnun oldum şimdi. İnternette bir forumda "o şarkıları Brenna söylüyor, İdil filmde sadece orda duruyor" diye yazmışlar. Ne anlamı

varsa orda sap gibi durup ağzımı açıp kapatmamın? *(gülüyor)* "Gegen die Wand"daki geleneksel şarkılarla karşılaşmış ve onların üzerine çalışmış olmam beni çok sevindiriyor.

"Güneşim" şarkısı burada çok sevildi. Bar repertuarlarına bile girdi.

Herkes öyle söylüyor. "Burada çıkartsana o şarkıyı" diyorlar.

Fatih Akın'ın yeni filmi "Soul Kitchen"da ne yapıyorsun?

"Soul Kitchen"la hiç alâkam yok. *(gülüyor)*

Fatih'in sensiz filmi var mı hiç?

Bu ilk.

Kavgalı mısınız?

Yok. *(gülüyor)* Öyle icap etti. Nasılı, niyesi yok. Büyüdük, artık çocuk değiliz. *(gülüyor)* Bundan sonra olmayacak anlamında değil, ama bu filmde yokum.

2001'de çektiğin kısa filmin "Die Liebenden vom Hotel von Osman"da (Osman'ın Otelindeki Aşıklar) Fatih'le iki aşığı canlandırdınız.

Evet, Berlin'den bir çift İstanbul'a geliyor, bir otelde kalacaklar. Evli değiller, otelde sorun çıkar mı acaba diye korkuyorlar. Onları suçüstü yakalamak için otel görevlisi ve polisler tam odaya dalarken, harala gürele kavga etmeye başlıyorlar. Bakıyorlar ki, sevişen bir çift değil, kavga eden bir çift, dolayısıyla bunlar evli! Özür dileyerek odadan çıkıyorlar.

Niye böyle bir konuyu çektin?

Benim durumum buydu. Şimdi sakinleştim, ama bir zamanlar senede dört-beş kere buraya geliyordum. Çünkü İstanbul'u çok seviyordum, buradan ilham alıyordum. Filmde anlattığımı zaten yaşadım, o yüzden çektim.

Buraya gelip ne yapıyordun?

Mesela Film Festivali'ne gelip on gün boyunca film izliyordum. Burada bir sürü arkadaşım var, onların yanında kalıyordum. Geziyor tozuyor, yazıyor çiziyordum. Akrabalarımı ziyaret ediyordum. Delilikler yapıyordum.

Berlin'le İstanbul'u karşılaştırsana. Burada nasıl bir ilham var?

O zamanlar bu beton binalar rahatsız etmiyordu beni. Burası başlı başına bir film seti, bir film kulisi. Çarpık çurpuk, renkli renkli binalar. Mimarisi can sıkıcıdır Berlin'in. Belki bir tek Kreuzberg ilginç, ama orası zaten tanıdığım bir yer. Ama İstanbul'u tanımıyordum. Paris de çok güzel, ama bu kadar renkli değil. Buradaki düzensizlik bize canlı geliyor, çünkü burada yaşamak zorunda değiliz. Sadece ve sadece güzel taraflarını yaşıyoruz. Para cepte. Zamanımız var, iş güç yok. Sadece eğlence ve serserilik düşünüyoruz. Sonra da vatanımıza, Berlin'e dönüyoruz! Birkaç ay önce, bir Alman prodüksiyonu için buraya bir çekime geldim. Otelim belliydi, sabah otelimden alınıyordum, sonra geri getiriliyordum. Küçük kızımı da annemlerin yanına, Yalova'ya bırakmıştım. Ben yaşayacağımı yaşadım, gezmek tozmak artık beni çekmiyor. Şimdi sakinliği ve doğayı tercih ediyorum.

Geçmişimiz bir problem değil, bir güzellik. Başımızdan geçenleri ya Neco Çelik gibi komik bir biçimde anlatma gücüne sahibiz ya da Fatih Akın gibi çok ateşli biçimde.

Annen-baban artık Yalova'da mı yaşıyor? Ne yapıyorlar?

Hem Berlin'deler, hem Yalova'da. Annem politikayı çoktan bıraktı. Babamların kuşağı toptan emekli oldu. Pazartesileri arkadaşlarıyla buluşup konuşuyorlar, ne konuştuklarını bilmiyorum. *(gülüyor)*

Sen ne kadar bulaştın politikaya?

Hiç. Politika illâ politikayla yapılmaz. Sanatla daha da iyi politika yapılır. Bir zamanlar o toplantıların hepsine giderdim. Millet fosur fosur cigaralar içer, harıl harıl konuşur, ben saat 12'ye doğru koltukta yamulurdum. Bu beni soğutmuş olabilir. *(gülüyor)* Berlin'deki hayatım Türklerin arasında geçti, ama aktif solcu Türklerin arasında... Her zaman sanat peşindeydim. Bohem durumları, şarap içilen felsefî akşamlar, biliyorsundur işte. *(gülüyor)* Hem sanat yapmak, hem güzel görünmekti bütün derdim. Şimdi hatırlıyorum da, eskicilerden giyiniyordum, Fransız bereleri kafamdan düşmüyordu.

Bugünlerde ne yapıyorsun, yeni projelerin var mı?

"Gazino Arabesk"i toplam 10-12 kere oynadık şimdilik. Tiyatroda kadrolu olmak bana pek uymuyor. Filmlerde oynamayı daha çok seviyorum. Türkiye'de bir tek "Anlat İstanbul"da oynadım. Birkaç dizi teklifi geldi, ama dizi sevmiyorum. Çocuğumu düşündüğüm için o tempoya girmek istemiyorum. Ama burada sinema yapmak isterim. Almanya'da can sıkıcı bu işler.

Biz de hep ordan çıkacak iyi şeyleri bekliyoruz.

Daha çok beklersiniz. *(gülüyor)* Almanlar tarihlerini anlatmada çok başarılılar: Nazi zamanları, ya da Baader Meinhoff, '70'li yıllar... Ama günlük hayata dair filmleri çok depresif.

Beklediğimiz iyi şeylerden kasıt, Almanya'daki göçmenlerin filmleri... Fatih'in veya Neco'nunkiler gibi mesela... Onlarla çalışmak nasıldı?

Onlarla çalışmak çok zevkli, çok hayat dolu insanlar. Tabii ki göçmenlik tecrübesi bizi birbirimize bağlıyor. Geçmişimizi bir problem olarak değil, bir güzellik olarak görüyoruz. Başımızdan geçenleri "Urban Guerillas"daki Neco gibi komik bir biçimde anlatma gücüne sahibiz ya da "Gegen die Wand"daki Fatih gibi çok ateşli, duygulu biçimde… Ama bir kutu içine hapsolmuş değiliz. Herkes yolunu çiziyor, gelişiyor. Berlin'de benim bir çevrem oluştu, sinemada iyi bir durumdayım. Para kazanan bir bohemim! *(gülüyor)* Çok tanınmış değilim, ama bilen biliyor. Yavaş adımlarla, çok şeyi reddederek bu noktaya geldim. Özellikle klişe Türk rollerini reddettim. Benim meslegim Türklük değil, oyunculuk. Hâlâ bunun savaşını veriyorum.

Eşin Laurens Walter daha ziyade tiyatroyla mı ilgileniyor?

Daha çok tiyatro yaptı, şimdi yavaş yavaş filme kayıyor. Oyunculuğu bence sinemaya daha uygun. İkimizin de oyunculuğu minimalistik. "Gazino Arabesk" bizim için sıradışıydı, abartabildiğimiz kadar abarttık. Aslında öyle oyunlarda pek oynamıyoruz.

Laurens'le evde en çok ne dinliyorsunuz?

Funk. İkimiz de funk delisiyiz.

Söyleşi: ***Derya Bengi***

Işıltılı kalemiyle yer yer bilinçaltımızı yoklayarak,
yer yer bam tellerimize basarak soruyor her zamanki zarif muzipliğiyle

Vivet Kanetti

Yepyeni bir TV programı:
Farklı mesleklerden 10 kişi Eşsiz Ev'de bir araya gelir. Yarışmanın amacı henüz açıklanmamıştır, ipucu yoktur... Kanalın izleyici forumunun müdavimleri esrarı çözmek için kolları sıvar.
Hem yarışmayı hem Türkiye'nin gündemini takip ederler...
En uçucu olaylarla en sarsıcıları bir potada erir. Üzücü, yaslı, tırsıtıcı haberler, kapanmayan yaralar, asırlık dertler; bir türlü karşılığını bulamayan AB aşkı, AB düşmanlığı, gözü Batıda olanlar, Türkün gücünü ispat peşinde koşanlar. Her kafadan çıkan sesler, hep bir ağızdan kabul edilivereneler, tekyürektekyumrukçular, anaminajmızbozulmasınlar...

KANAT KİTAP www.kanatkitap.com

Neco Çelik

Almancı Festivali'nin yıldız takımında Neco Çelik de parıldadı. Uzun metrajlı "Şehir Gerillaları", "Manyak Dükkan", kısa metrajlı "Kapının Ardında" filmleri festival kapsamında gösterildi. Esas alkışı ve ilgiyi, sahneye koyduğu "Gazino Arabesk"le gördü. "Batsın Bu Dünya"dan "Nikâh Masası"na pek çok şarkının Almanca söylendiği bu müzikalde, Kreuzberg Beyoğlu'na komşu geldi, koca bir sahneye dönüşen Ghetto'nun salonunda aşk uğruna silahlar, kezzaplar ve göbekler atıldı... Oyun çıkışı, Neco Çelik'le karşı kaldırıma geçtik, Nizam Pide Salonu'nda çay-çorba eşliğinde sohbet ettik...

BİZİ ALMANYA MANYAK ETTİ

"Gazino Arabesk" oyununda olaylar Kreuzberg'te bir gazinoda geçiyor. Kreuzberg senin için ne ifade ediyor? Yıllar içinde Kreuzberg'te neler değişti?

Neco Çelik: Kreuzberg eskiden gettoydu, New York'un gettosu bok yemiş onun yanında. Evler savaştan kalma, annemiz babamız oralarda oturuyor. Askerlik yapmak istemeyenler, punk'lar Berlin'e geliyordu, çünkü Berlin'de askerlik mecburiyeti yoktu, yıkılmış boş evleri işgal ediyorlardı. Biz de aynı evlerde oturuyoruz, ama kira ödüyoruz. Kreuzberg'e turistler geliyor, bizim punk'lar yukarıdan ayakkabı atıyor turist otobüslerine. Hayvanat bahçesiyiz, bize bakmaya geliyorlar! Bu zihniyeti babamız anlayamıyordu, ama biz bu ortamın içinde büyüdük. En kenardaydık, Berlin Duvarı düşünce, Kreuzberg olarak birdenbire şehrin göbeğinde kaldık.

Duvarın yıkıldığı günü hatırlıyor musun?

Türkler için tuhaf bir gün. Düşünün, 80 milyon insan seviniyor, biz bakıyoruz, hesap yapıyoruz, bizim için iyi mi, kötü mü diye. Bankalar Doğu'dan gelenlere 100 mark veriyordu. Kuyruğa giriyorsun, parayı alıyorsun. Ama bizim üçkâğıtçılar çıkışta bekliyor. Yüz metre bile gidemiyorlar o 100 markla, hemen orada alıyorlar ellerinden. Soygun filan değil, ama her şeyi satıyorlar. Mesela adamlar Doğu'da muz görmemiş, bizimkiler onlara muz satıyor. Muzu salatalık diye satan bile var. *(gülüyor)* Sonra birdenbire acayip bir ırkçılık başlıyor. Doğu Almanya'da hiç Türk yaşamıyor, ama en çok yabancı düşmanlığı orada! Kime, niye düşmanlar anlayamadım... Duvar düşeli 20 yıl oldu, şimdi elbette onun üzerine de bir oyun yapacağız.

Mesela ne anlatacaksınız bu oyunda?

'70'li ve '80'li yıllarda pasaportla bir günlüğüne gidilebiliyordu Doğu Berlin'e... Arabesk babalarımız karşıda manita buluyor, orada çocukları oluyor, bu tarafta kimsenin haberi yok, öyle git-gel yapıyorlar. *(gülüyor)* Bir sürü trajediler yaşandı, boşanmalar oldu. O çocuklar şimdi

Foto: Şahan Nuhoğlu

→45

babalarının Türk olduğunu bilmiyorlardır, belki de saklıyorlardır. Önceden Doğu Alman kadınlar için Türkler egzotikti herhalde. Sonra duvar düşüyor, onlarda da jeton düşüyor. *(gülüyor)* Dünya tarihinin en büyük olayı, ama bizim özel sorunlarımızın yanında hiçbir şey değil, saçmalığa bakın! O zaman 17 yaşındayım, ilgim başka yerde: Graffiti, kızlar, aşk... Gençlik geçince farkına varıyorsun, "bu duvar neredeydi ya?" diyorsun. *(gülüyor)*

17 yaşında ne işle meşguldün?

Serserilikle. *(gülüyor)* Sekizinci sınıfa kadar okudum. Okula gitmekten rahatsız oluyorduk. Hayat daha eğlenceliydi. Çete mete vardı. Biz 36'lar (36 Boys) çetesiydik, başkalarına benzemezdik, efendiydik. Sokakta bağırıp çağıranlardan değildik. Yıllardır arkadaş olan, aynı mahallede büyüyen çocuklardık, hepimiz değişik değişik memleketlerden gelmiştik. Karadeniz'den, Doğu Anadolu'dan, Ege'den... Mesela ben Afyonluyum. Çetede birkaç Alman da vardı, ama onlar da Türk sayılırdı. Araplar bile Türkçe öğreniyordu. Annemiz babamız, aman oğlum yapma, aman başkaldırma, diyor. Babamıza dışarıda nasıl davrandıklarını görüyoruz. Küçükken hepimiz tercümandık zaten. Annebabamızla pazara, doktora birlikte gidiyoruz, işyerinden gelen kâğıtları biz okuyoruz. Biz beş kardeşiz, yani evde beş tercüman var, babam en iyisini seçiyor aralarından. Beni pek seçmiyordu. Zavallı ablam hâlâ da yapıyor. Bir şey okunacaksa, babam hâlâ "sen okuma" diyor, "ablana ver". *(gülüyor)* Bunların arkasında büyük bir trajedi var tabii. Bu şartların altından kalkamayan o kadar çok genç var ki, korkunç. Niye vermesinler kendilerini uyuşturucuya? Evde tamamen Anadolu'dan, köyden gelmiş bir hayat yaşanıyor, dışarısı bambaşka... Bizim zamanımızda bir evde yaşayan sekiz-on kişilik büyük aileler vardı. Tam arabesk dünyası işte. Video zamanıydı, herkes topluca evde oturmuş buranın filmlerine ağlıyordu. Ferdi Tayfur, İbrahim Tatlıses, Orhan Gencebay izliyordu. Biz biraz sıkılırdık o filmlerden. Bilhassa şarkılı filmler çok etkileyiciydi. Tam damar. Önceleri, hepsi ağlayacak, ben ağlamayacağım diye yarışa giriyordum. Olmuyordu, ağlıyordum. *(gülüyor)* Film yapmaya başladıktan sonra farkına vardım, o filmlerin dramaturjisi müthişti. Teknik açıdan çok kötü, ama sonunda seni yakalıyorlar, ağlıyorsun, şansın yok.

Baban ve annen nerede çalışıyordu?

Babam bahçıvandı, Batı Berlin'deki ormanda belediye işçisi olarak çalışıyordu. Annem temizlikçilik yapıyordu, ama erken bıraktı. Abilerim çalışmaya başlayınca artık gerekmez dendi.

Kardeşler arasında en serseri sen miydin?

Serseri değildim aslında, ama ailenin kara koyunuydum. Büyüklere laf yok, benim bir küçüğüme de yok, laflar hep bana. Babam, sen teröristsin, uyuşturucu bağımlısısın, başımızı belaya sokacaksın deyip duruyordu. Sanat yapmaya başladığımda bile teröristtim onun için. 2002'de "Alltag"ı çekiyorum, bütün mekânı kapatmışız, sette 40 kişi çalışıyor. Babama "bak, bunların hepsi benim için çalışıyor" diyorum. Bana diyor ki, oğlum etme eyleme, işine geri dön! *(gülüyor)*

İşe girip para kazandığın oldu mu?

Tabii, sosyal pedagogluk yaptım, devlet adına. Hâlâ çalışıyoruz gençlerle. Gençlerle film yapa yapa buraya geldim.

Sizin çete bir süre sonra böyle sosyal işlere mi kanalize oldu?

Evet, Sosyal Hizmetler'de zeki bir Alman kadın vardı, "sizi taklit eden çok gençler var, onlarla çalışın" dedi bize. Ağırlıklı bir hiphop geçmişimiz var. Ama politik yanımız yok. Politik olanlar vardı tabii, aramızı karıştırmaya çalışıyorlardı, ama biz oralı olmuyorduk. Birbirimize güvendiğimiz için aramızda Kürt, Alevi, hiç sorun olmadı. Hiphop manyaklığımız daha önemliydi.

Karaborsalar, işsizlik, kırsal kesimin Almanya'ya gelmesi, kocaman metropole karışması... "Gazino Arabesk"te bunun parodisini yapıyoruz. Yakında manifest-arabesk de çıkabilir.

"Şehir Gerillaları"nda İlke Üner, 2003

Sizi bir arada tutan şey hiphop muydu?

Evet, kesinlikle öyle. Ama böyle normal garage kıyafetler giyerdik, donu düşük tipler değildik. *(gülüyor)* Ben '80'li yıllarda daha çok metroların üzerine graffiti yapıyordum. 13-14 yaşlarındayken, sabah 3'te, annemiz babamız uyurken dışarıya çıkıyorduk ve metroları boyayıp onlar uyanmadan eve dönüyorduk. Bir kere beni siviller yakaladı. Sırt çantamda spreyler tıkırdıyordu, beni teyp hırsızı zannettiler. O zaman Blaupunkt teypler acayip çalınıyordu. Çantayı bir açtılar, boya çıktı, canları sıkıldı. Ama yine de sabah 4'te babamı çağırdılar karakola. O saatte sokakta olmaya yaşım tutmuyordu. Tehlikeli iş, yakalanırsan mahvoluyorsun. Müthiş cezalar var şimdi, Berlin o konuda kopmuş durumda. Duvarları temizlemek için acayip para harcıyorlar. Duvar yıkılmadan önce Doğu böyle bir şeyi hiç tanımıyordu. Biz yüz kişi metrolara bir dalıyorduk! Berlin'in altı delik deşik zaten, metronun durmadığı bomboş yerler vardı, eldorado gibi, boya anam boya!

Ne yazıyordun?

Neco. *(gülüyor)* Herkes kendi ismini yazıyordu, grafittide öyledir. Dışarıda ismimizin görünmesini istiyorduk, ne kadar tehlikeli şeyler yaparsan ünün o kadar artıyordu. Graffiti mantığı budur. Boyadıklarım duruyor, hâlâ görüyorum duvarlarda. Çocuklarıma gösteriyorum, ama hiç ilgilenmiyorlar. *(gülüyor)* Film yapmaya başladığımda sivil polisler çaktı davayı, "o her yere yazan Neco sen değil misin" diye sordular. Ben reddedince, "bırak numarayı, bize de bir tane boyasana" demeye başladılar. *(gülüyor)* Biz o zamanlar metro boyamaktan tablolara geçmiştik. Tanınan galeriler bizi istemeye başlamıştı. Boyama kariyerim tam başlamışken film girdi araya. Aramızda break dance ve rap'le uğraşanlar da vardı. Killa Hakan falan o zamandan gelir. Islamic Force diye bir grup başlamıştı. Onlar da 36'lar çetesindendi.

Islamic Force'un kurucusu Boe B. (Bülent İpek) neden öldü?

Eroinden öldü, o zamanlar müthiş yaygındı. İki seçeneğin vardı, ya uyuşturucu ya sanat. Sanat dediysek, hiphop tabii.

O ikisini de seçti.

Evet, maalesef öyle... İlk rap'i yapan ve hem Almanca, hem Türkçe, hem İngilizce söyleyen oydu. Şunu unutmamak lâzım: '80'lerde Almanya ve Amerika müttefikti, Berlin'de Amerikan üslerinde yaşayan askerlerin çocukları vardı. Alman çocukları rap'i onlardan öğreniyordu. Biz de ilk defa görüyoruz. Mekânlarına gidiyoruz, bakıyoruz sahnede şarkı markı, rap map. Biz Türküz ya, çekil bakayım, göster, biz de yaparız falan dedik. *(gülüyor)* Biz Kreuzberg'te büyüdüğümüz için olayımız arabeskti. Fazla Türkün olmadığı öbür semtlerde büyüyenler Almanlara daha adapte olmuş tiplerdi. Bizimki ise tam kopmuş bir mekândı. Uyuşturucu, arabesk... Ben de o ortamda büyüdüm, ama kullanmadım, gümbürtüye de gidebilirdim. Bu hiphop çeteleri bizi kurtardı. Birkaç arkadaşımız öldü, bazıları çok arabesk oldular, bıçak, silah milah, mafya işlerine girdiler. Biz öbür tarafa kaydık, gangster hayatına bir daha geri dönmedik.

Sen bıçak taşır mıydın?

Taşımazdım. Bela üretirim ya da belayı kendime çekerim diye taşımazdım. Çabuk sorumluluk aldık, 22 yaşımdayken evlendim, şimdi 14 yaşında kızım var. İlk eşimden üç çocuğum var, ikinci evliliğimi yaptım, şimdi de dördüncü geliyor. *(gülüyor)*

"Şehir Gerillaları"yla "Gazino Arabesk"i karşılaştırınca, birini yapan adam diğerini yapamazmış gibi geliyor. Ama sen hem hiphop, hem arabesk kültürünü içselleştirmiş durumdasın. Bunu nasıl açıklıyorsun?

Ben yönetmenim. Kişiliğimle, geçmişimle, felsefemle alâkası olsa da olmasa da oyunu sahnelerim. Mesela "Romeo ve Jülyet"i de sahneledim. '94'ten beri filmle uğraşıyorum, 2006'da tiyatro işine girdim. İlk olarak Feridun Zaimoğlu'nun "Siyah Bakireler"ini sahneledim. Sinema görüşümden ve hiphop'tan gelen şeyleri harman yapabiliyorum. Almancı Festivali'nde sahnelenen "Zeybreak"te de Kadir Memiş zeybeği alıp break dance'la bir araya getiriyor. Kadir, Flying Steps'in en mühim break dance'çısı.

Kadir Memiş'in zeybek kültürü var mı?

Önceden yokmuş, ama hep arayış içinde. Aslında Bilecikli, "Zeybreak"ten önce Ege köylerinde dolaştı, İzmir'de üniversiteye başvurdu, araştırmalar yaptı... Sanata Charlie Chaplin'le başladı, sonra kendinde ne varsa onu aradı ve zeybeği buldu. Eminim şimdi daha da uzaklardadır... Ben de seneye "Duvara Karşı"yla ilk operamı yapacağım, daha önce opera yapmamış film yönetmeni arıyorlardı, beni buldular. Kadir'den de koreografiyi yapmasını istedim. Stuttgart'ta, Almanların en büyük tiyatro mekânında

sahnelenecek. Seçmeler sırasında Birol Ünel gibi bir operacıyla karşılaştık. Adı, Selçuk Kara, 40 yaşlarında. Kafayı yemiş bir adam. Neler görmüş geçirmiş, "sen ibne misin" diyenler bir yanda, "Türksün, nasıl opera yapacaksın" diyenler öbür yanda... O da operaya paralel kung-fu öğrenmiş, kendini manyaklara karşı savunmak için. Sen en büyük sahnelerde opera oku, ondan sonra Türklerin arasında yaşayabilmek için kung-fu öğren. Dedim, "Selçuk, Allah mı gönderdi seni bana?" Seçmelerden sonra buluştuk, içini bir döktü, ortaya arabesk çıktı. *(gülüyor)*

Sen "Gazino Arabesk"te hiphop geçmişinden yararlandın mı?

Kesinlikle. Hiphop'tan gelip graffitiyi ta kübizme kadar götüren, sergiler açan arkadaşlarımız var. Kübizm çıktığı zaman resim camiası nasıl yadırgadıysa, graffitiyle kübizmi birleştirenlere de tepki verdiler. Galeriler kendilerini aşıp sokağa gidiyor ya da graffiti sokaktan galeriye giriyor, sınır yok. Aynısı dansta da oluyor, acayip bir hibridlik var. Buna bir isim bulamıyorum, bu bir yaşam tarzı. Biz ne de olsa Anadolu'dan gelen insanların çocuğuyuz. Annemiz babamız köylü, cahil olsalar da, dünyayı tanımasalar da bir yaşam tarzları, prensipleri var. Bu prensiplerle sokaktaki, hiphop'taki prensipler bir araya gelince çok enteresan şeyler çıkıyor. Bukalemun gibi, her yere uyuyor. Bu insanlara oportünist diyenler de var. Bir oralı oluyoruz, bir buralı. *(gülüyor)* Etiketlenmek çok kötü bir şey. Biz bu hastalığı yaşıyoruz. "Almancı Festivali" de isim olarak korkunç bir şey. Almancı ne demek yani? Bize bir laf bulmasınlar, kendimizden tarif etsinler diye her yerde boğuşuyoruz. Oradaki Türkler de kullanıyor bu kelimeyi, Almanlara da öğrettiler, onlar da "Almancı" diyor. Bir ton etiket var, ama hiçbiriyle alâkamız yok. Onları aşmışız, ötesine de geçmişiz. Artık geri gitmeye mecbur değiliz. Bu festivaldeki Tamer Yiğit'in radikal, çok uçmuş işleri var. Zıddına gitmek için şimdi "ben satanistim" diyor. Ama tabii satanizmle alâkası yok. Konyalı bir çocuk, tamamen arabesk. Ayakkabıları yumurta topuk, kumaş pantolon giyiyor. Kolunu çıkarıp masaya bir koyuyor, iç tarafına dövmeyle "başkaldırı" yazılmış. Şizofren bir şey tamamen. Çok iyi anlıyorum onu, hayranım ona. Benden daha genç olsa da, o da o zamanların çocuğu, bir şeyler kapmış, daha da ötesine gitmiş.

Peki Feridun Zaimoğlu nasıl biri?

Feridun Zaimoğlu bu işlerin şeyhidir diyebiliriz. "Ben müslüman komünistim" diyor. Diyorum, her şey zaten karışık, daha da karıştırıyorsun. *(gülüyor)* Tıp okurken bırakmış, dilinin ne kadar kuvvetli olduğunun farkına varınca onun üzerine çalışmış. Almanca Almanlar için çok mühimdir, mesela tiyatro en yüksek sanattır, köklü bir tiyatro gelenekleri var. Feridun Almancayı o kadar kolay ve iyi kullanıyor ki, Almanlar kıçlarını yırtarken, Feridun kıçının kenarıyla yapabiliyor bu işleri. Hamburg'da deniz kenarındaki Kiel adında küçük bir kasabadan geliyor. Orada "Abschaum"da anlattığı gibi uyuşturucu bağımlısı, psikopat bir Ertan varsa, Berlin'de bin tane öyle manyak var. Bizi Almanya manyak etti. Yine de hem entelektüel görüşe sahip hem de manyak olunca başka bir şey oluyorsun. *(gülüyor)* Feridun'un söyledikleri Almanları çok ürkütüyor, o yüzden Alman tiyatrosu artık "Feridun bizim gurumuz" diyor, "madem yenemiyoruz, o zaman kullanalım!" Feridun "Siyah Bakireler"i yazdığında Alman seyircisi tamamen mat oldu. O oyunda İslâm'la seksi bir araya getiren monologlar yazdı.

Nasıl bir oyun "Siyah Bakireler"?

Beş kadının hikâyesini anlatıyor. Biri İslâm'ı bulmuş bir Alman, biri Bosnalı bir kız, biri free takılıyor, biri üniversite öğrencisi, biri de sakat. Ortak yönleri hepsinin müslüman olması; dinlerini değişik değişik yaşıyorlar. Özel hayatlarını da anlatıyorlar. Seyirciler dinlemek istemedikleri her şeyi dinlemek zorunda kalıyor. Kalkıp gidebilirler, ama yapamıyorlar, sonunu dinlemek istiyorlar ve sinir oluyorlar. Her oyundan sonra seyirciyle bir konuşma bölümü oluyor. Oyun esnasında kostüm ten rengi bir pijama, saçlarında maske var, hepsi kel. Kimin kim olduğunu bile karıştırıyorsun. Sonra konuşmalı bölümde oyuncu kadınlar geliyor, saçlar açılmış, seyirciler şaşırıyor, "siz o kadınlar mısınız?" diye soruyorlar, "bu bir tiyatro oyunu mu?" Hem de Alman entelektüeli soruyor bunu, böyle soru olur mu ya? Bin senelik tiyatro tarihi çöpe gitti. *(gülüyor)*

Fatih punk diyor, ama bilmiyor ki "Duvara Karşı" arabeskin en yüksek filmi. O kadar evrensel ki. Ne kadar arabesk olduğumuzun farkında değiliz.

Feridun Zaimoğlu'nun hikâyesini de anlattığın TV belgeseli "Ganz oben" projesi nasıl çıktı ortaya?

Türkler üzerine belgesel yapmamı teklif ettiler. Ben de kabul ettim, ama başarılı Türkleri anlatmak istediğimi söyledim. 45 sene başarısız olanları anlattılar, ben de başarılıları anlatayım dedim. O insanların da bu ülkede yaşadığını göstermek istedim. En başarılı aşçıyı, müzisyeni, işkadınını, bir de Feridun'u anlattım. Belgesele "Ganz unten" (En Alttakiler) kitabının adını verecektik, vazgeçtik... Pozitif bir şey anlatmak ilk bana düşmüş sanki. Feridun da yazmıştı bunları, tabii karşısında buldu benim gibi adamını, dağıttı ortalığı. Ben ona sordukça, entelektüel bombalar atıyor. Neden Türkler arasından doktor çıkmıyor diye hep sorarlar. Çünkü Türkler alt tabaka. Feridun "Almanlara sormak lâzım, neden sizin alt tabakanızdan doktorunuz yok?" diyor. Almanlar kendi sorunlarıyla uğraşmıyorlar, Türkler onlar için daha iyi bir spor. 45 senedir bizimle uğraşıyorlar, doktoralarını bizim üzerimize yapıyorlar, analizler yapıyorlar, daha da anlayamadılar. *(gülüyor)* Biz de kendimizi anlayamadık, onlar nasıl anlayacak? Hâlâ geri dönecekmişiz gibi hareket yapıyorlar, gel de manyak olma. Bizimle uğraşıyorlar, sanatımızla uğraşmıyorlar ki. Fatih Akın'ın filminin Alman filmi olduğunu Almanlara anlatmaya çalışıyoruz: Bunu Türkiye üretmedi, siz ürettiniz!

Feridun Zaimoğlu adeta bir rapper gibi okuma geceleri de yaparmış.

Evet, ilk okuma gecesini '95 yılında bizim mekânda yapmıştı. Müthiş bir rap oldu, ama yapmıyor artık.

Şu sizin mekân nasıl bir yer?

Bir gençlik evi. 1800'lerden kalmış çok büyük bir ev. Bir sürü odası var, kapılar hep açık. Çok psikopat girip çıkmış oraya. Devlete bağlı bir mekân. Aslında bu evlerden Almanya'nın her yanında var, Alman gençlerine demokrasi öğretilsin diye Amerikalıların inisiyatifinde yapılmış evler. '70'li yıllarda genç yaşlarında babalarımız Almanya'ya geliyor ve oraya takılmaya başlıyorlar, kıraathaneye takılır gibi takılabilir miyiz acaba diyerek. Bu sefer Alman gençler dağılıp çıkıyor. Bizimkilerin öyle demokratik bir sorunu yok ki, ekmek parası kazanmaya gelmiş. Biz de onların çocuklarıyız, düşünün artık. *(gülüyor)*

"Gazino Arabesk"te Brecht'i hatırlatan kabare unsurları var.

Tabii, şarkı söyleme gibi Brecht'vari durumlar var oyunda, bir paralellik var.

Brecht elektro bağlamayı bilseydi orkestrasına almaz mıydı?

Alırdı tabii. Bilseydi zaten DJ kullanırdı, orkestra değil. Tamamen elektronik yapardı. Elektronik zaten Alman zihniyetinden çıkan bir şey. Türkler onu da aldı, tamamen değiştirip arabesk yaptılar. *(gülüyor)*

Almanlar "Gazino Arabesk"i nasıl buluyor?

Bayağı ilgilendiler, ama tam bir şey diyemiyorlar. Türkler ise "Orhan

→47

karga

TEMMUZ 2009

02 07 09 Pe Thr **on the BEATen tracks** Bahadır Dilbaz

03 07 09 Cu Fri **Pure Rock** Dj Sizzle

04 07 09 Ct Sat **Audio Boxing** Osman Kaytazoğlu

05 07 09 Pr Sun **Rock Bottom Riser** Dj Riptide

08 07 09 Ça Wed **belles de nuit** Ali May

10 07 09 Cu Fri **MainTIMEstream** Bahadır Dilbaz

11 07 09 Ct Sat **Saltyspinzitfunky** Salty

14 07 09 Sa Tue **Heartbreaker** Dj Riptide

15 07 09 Ça Wed **Tamirci** Sait Duran

16 07 09 Pe Thr **Altüst** Güney Öztürk

17 07 09 Cu Fri **Real Time Fx 104** Bahadır Dilbaz

21 07 09 Sa Tue **Heartbreaker** Dj Riptide

22 07 09 Ça Wed **Out Of Concept** tai fu

23 07 09 Pe Thr **Les Nude Kids** Ece Kalabak & Aslı Kepekli

24 07 09 Cu Fri **JAMsession** Cem Çınlar

25 07 09 Ct Sat **Kirli Çıkı** Dj Riptide

28 07 09 Ça Wed **Out Of Concept** tai fu

30 07 09 Pe Thr **Cazır Cazır** Deniz K.

31 07 09 Cu Fri **Sek sek sekerek** tai fu

Kadife Sokak No: 16 Kadıköy / İstanbul
T: 449 17 25
www.kargabar.org

Gencebay böyle söylenir mi, nasıl Almancaya çevirirsiniz!" diyorlar. Sözler de birebir çeviri değil zaten. Almanlar, tuhaf hisler yaratıyor içimizde diyorlar. Onlarda "schlager" diye bir kavram var. Bizim arabeskle kıyaslayabiliriz. Almancanın arabesk müziğiyle bir araya gelişi onlar için tamamen ters değil yani.

Oyunda bir de Kurt Wolf adında, Laurens Walter'ın canlandırdığı Alman tipleme var.

İşte onu hiç anlayamadı Almanlar. Ama Türkler anlıyor, "bunu da arabesk yapmışlar" diyorlar. Sonunda en hardcore o oluyor. Aşk deli eder adamı!

Gerçekten Kurt Wolf'lar var mı Almanya'da?

Olmaz olur mu hiç, ne Türkçe bilen Almanlar var. "Şehir Gerillaları"nda da görebilirsiniz. Almanların Almancası artık tamamen değişti, Almancanın bozulması onlar için felaket. Dünyaya sinemayı öğretti kerizler, şimdi ne yapıyorlar, melankolik filmler. Alman melankolisi çok kötü bir şey. Onların melankolik filmleri öldürüyor bizi. Bizimkiler daha canlı, daha cool. Onlarınki daha içe kapanık, bizimki daha dışa dönük. Orada daha çok intihar etmek istiyorlar. Gaz açmayı, hap atmayı ya da camdan atlamayı tercih ediyorlar. Bizimkiler kendine bir şey yapmaz, öbürüne bir şey yapar. Sevdiği için öldürür. Bu anlatılanların ne kadar derin bir hikâye olduğunu, o arabesk filmlerin ne kadar içten geldiğini, aslında sosyolojik öyküler olduğunu "Gazino Arabesk"e çalışırken farkına vardım. O zamanki karaborsalar, işsizlik, kırsal kesimin Almanya'ya gelmesi, kocaman metropole karışması... Biz "Gazino Arabesk"te bunun parodisini yapıyoruz. Daha ileri gidebileceğimizi de anladık, yakında manifest-arabesk de çıkabilir.

Arabesk içinden ne geliyorsa onu patlatıyor, punk'a yakın bir durum aslında.

Eskiden Almanlar güzel film yapardı, Türklerdeyse şarkılar söylenirdi. Şimdi, aman müzik olmasın diyorlar. Böyle bir ülkede çekilen filmlerde müziğin olmaması çok mantıksız.

Bence Fatih de öyle. Fatih punk diyor, ama bilmiyor ki "Duvara Karşı" arabeskin en yüksek filmi. O kadar evrensel ki. Ne kadar arabesk olduğumuzun farkında değiliz. Ne kadar göçmen çocukları ya da çocuklarının çocukları olsak da arabeskiz. Her şey aşırı. "Duvara Karşı" ortada. Böyle aşırılık olur mu? *(gülüyor)* O iki tip, hayatı o kadar emprovize yaşıyorlar ki.

"Duvara Karşı"yı ilk seyrettiğinde ne hissetmiştin?

Fatih kaba montajını göstermişti. Berlin'e gelmişti, zaten Hamburg'da kim anlayacak ki, mecbur bize geldi tabii. *(gülüyor)* Ben hasta oldum filme. "Fatih" dedim, "ya hiç anlaşılmayacaksın ya da göklere çıkaracaklar seni, ortası yok!" Üstüne bir tavla oynadık. *(gülüyor)*

Seni en çok etkileyen filmler hangileri?

Belli filmler söyleyemem, ama benim hayatımda Charlie Chaplin'in çok büyük önemi var. Şarlo çıkınca kimseye televizyonu elletmezdim. Ne kadar büyük bir sinemacı olduğunu sonra anladım. Aynı anda gülmesini ve ağlatmasını biliyor.

"Gazino Arabesk"te de hem ağlatma hem güldürme var mı?

Bence daha çok güldürme var, ama çok yüzeysel yaptık bunu. Gerçekten tiyatro ağırlıklı yapsaydık, daha sancılı yerlere girmemiz gerekirdi.

Eskiden Türkiye'de elit çevrelerde arabesk tamamen tu kakaydı. Şimdi alayla karışık alıştılar, biraz da sevdiklerinin farkına vardılar. "Gazino Arabesk" bu durumun üstüne gidiyor.

Ben bunu düşünerek yapmadım. Zaten her şeyi buramızla *(karnını işaret ediyor)* yapıyoruz, kafamızla değil. Bunların hepsi Charlie Chaplin. Adam seksen sene evvel yapmış en kralından. Bu bizim halimiz, içimiz ağlıyor, yüzümüz gülüyor. Ben de trajik şeyler anlatıyorum, üstüne gülüyorum. Gülmezsek, sancılar girecek.

Artık iyice tiyatrocu mu oldun? Film projen yok mu?

Var, 2010'da çekeceğiz, Ağustos 15'te klaket düşecek. Filmin adı "Aşk Büyüsü". İlhan Uçkan'ın aynı isimli bir romanı var, beni çok ilgilendiriyor. O romanda Türkiye'yi görüyorum. Orta sınıf bir ailenin iki kızından biri aşık oluyor, aşıklar bir araya gelmek istiyor. Annelik, bakirelik, aile nâmı çok mühim. Birbirlerinin aşkını sınamak istiyorlar ve işin içine büyü giriyor. Yalova - Pendik arasında gidip gelen acayip, çok güzel bir hikâye.

Müzik filmde ne derece önemli?

Romanda müzik yok, ama ben kafamda hayalî bir orkestra yaptım. Bizim hayatımızda da hep hayalî bir orkestra var. Bizimle beraber tımbır tımbır gidiyor. Filmde de orkestra bize öyküyü anlatıyor.

Türkiye'deki son dönem filmlerde müziğin eksikliğini hissediyor musun?

Evet, aynen öyle. Türkler de Almanlar gibi olmuş. Eskiden Almanlar güzel film yapardı, Türklerdeyse müzik olurdu, şarkılar söylenirdi. Şimdi, aman müzik olmasın diyorlar. Böyle bir ülkede çekilen filmlerde müziğin olmaması çok mantıksız. O şarkılı filmleri birbirimize hatırlatmamız lâzım.

Söyleşi: ***Çiğdem Öztürk - Derya Bengi***

→49

İstanbul Caz Festivali

16. Uluslararası İstanbul Caz Festivali, 2 - 15 Temmuz tarihlerinde otuzun üzerinde konsere ev sahipliği yapıyor. 7 Temmuz'da Esma Sultan Yalısı'na Amerika'dan bir dilber konuk olacak, blues'u cazla, Latin havalarıyla ve baladlarla karan Melody Gardot kadife sesiyle kulakları okşayacak... Bas gitarın üç üstadının omuz omuza vereceği SMV (Stanley Clarke, Marcus Miller ve Victor Wooten) 8 Temmuz'da Cemil Topuzlu Açıkhava Sahnesi'nin kirişlerini titretecek... "Ustalarla Buluşmalar" serisi, Azerbaycan'ın dünyaca ünlü sesi Alim Qasimov'u Erkan Oğur'la ve kemençenin pîri Derya Türkan'la 10 Temmuz gecesi Aya İrini'de buluşturuyor. Geceye defiyle katılacak olan Qasimov, Nusret Fateh Ali Khan liginde bir yorumcu... CRR ise farklı bir tecrübeye kapılarını açacak 13 Temmuz akşamında. 20. yüzyılın en yaratıcı piyanistlerinden addedilen Brad Mehldau baslı, davullu bir setle geliyor... İzlanda malî olarak battı ama, güzel sesler çıkarmaya devam ediyor: Akustik-folkçu, ozan-şarkıcı Emiliana Torrini de bu senenin konukları arasında. 15 Temmuz'da İstanbul Modern'de Torrini'yle İzlanda'nın izindeyiz.

Melody Gardot

Brad Mehldau

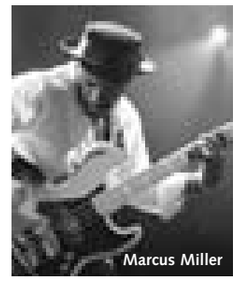
Marcus Miller

Alim Qasimov

Razorlight

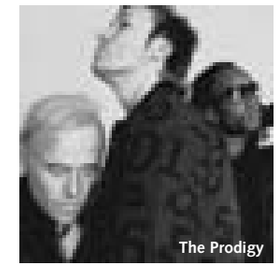
The Prodigy

Santigold

Cold War Kids

Rock'n Coke

Bir sene aradan sonra ve bu defa Kurtköy'deki İstanbul Park'ta vuku bulacak Rock'n Coke için günler azalıyor, festivalin yoğun programı dikkat çekiyor. 17-19 Temmuz arasında şehrin periferisinde kurulacak 40 bin nüfuslu müzik kasabasında iki sahne arasında mekik dokuyacağız. Biraz gecikmeyle de olsa canlı izleyeceğimiz Linkin Park ve Nine Inch Nails, dumanı üstünde tüten albümlerinin ateşiyle "ölmeden görülmesi gereken 50 konser" listesinde kalmaya azmetmiş The Prodigy, Britanya rock'una soluk katan, kızgın ama gamsız Kaiser Chiefs'i kare as olarak elde tutalım. Destede daha ne valeler, ne kızlar var... Duman, Hayko Cepkin, Aylin Aslım, Fairuz Derin Bulut, Santigold, Juliette Lewis, Jane's Addiction, Howling Bells, D2, Cold War Kids, Emre Aydın, The Twelves (DJ Set), Gece, Wufi, FOMA, Agentorange, Sattas, Proudpilot, Fuat, Post Dial, Bora Uzer, DearHead, Mabbas, Style-ist... Yıllar sonra bir araya gelen Cartel'in Manga'yla kotaracağı sahne performansını ayrıca merak ediyoruz.

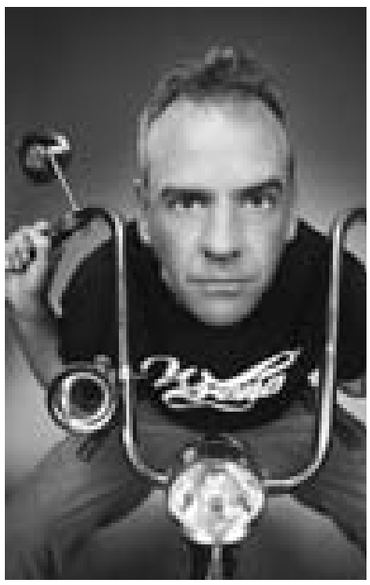

Fatboy Slim

Son albümünde Iggy Pop, Dizzee Rascal ve David Byrne'le ortak mesai yapan İngiliz DJ ve prodüktör Fatboy Slim'e Kuruçeşme Arena dar gelir. Pikabı başında kalabalıkların nabzına ayar çekmekte en mahir adamlardan biri o şüphesiz. Brighton sahillerine neler yaptığı bir dönem televizyonlarda defaten yayınlanmıştı. Dokuz seneki önceki İstanbul konserini unutamayanlar hâlâ var.

Deep Purple

20 Temmuz'da Kuruçeşme Arena bir efsaneyi ağırlıyor. Hard-rock lûgatının genişlemesinde payları büyük. Geçen sene idrak ettiğimiz 40. sanat yıllarınının şerefine çıktıkları turne ve rock'n roll sürüyor... "Soldier of Fortune", "Smoke On The Water" bislerde banko! Ah bir de hafif cazlı "Fireball" albümüne abansalar!..

Uni-Rock Festival

Daha ewel Testament ve Opeth'i konuk eden Uni-Rock festival, bu defa konaklamalı üç günlük bir kamp hayatı da sunuyor. 17-19 Temmuz arasında Maçka Küçükçiftlik Park'ı heavy metal-thrash dinleyicilerinin mabedine dönüştürecek Uni-Rock'un kalabalık programında Kreator, Arch Enemy, Amon Amarth, Paradise Lost, Catafalque, Soul Sacrifice ve Pickpocket gibi türünün kült isimleri ve yeni jenerasyondan öne çıkan gruplar yer alıyor.

Kreator

Arkaoda'da bu ay

03 Temmuz **Ekin Sanaç** (More Pop Songs) / *04 Temmuz* **Hakan Seyrek** (Oda Servisi) / *05 Temmuz* **Limbo** / *09 Temmuz* **Çağlar Sür - Ceren Yançatarol** (Bravoricardo AVact!) / *10 Temmuz* **Ozan Maral - Tayfun Aras** (Bir Deform Gecesi) / *11 Temmuz* **Uğur Beyazıt** (Flirting Tunes) / *14 Temmuz* **Ekin Üzeltüzenci** (Bendensin) / *15 Temmuz* **Doruk Yurdesin (Post-punk Yorumları)** / *17 Temmuz* **Arkaoda DJ'leri** (Dumanaltı) / *22 Temmuz* **Zihni** (Zihinden) / *24 Temmuz* **Barthez** (Phunkadelic) / *26 Temmuz* **David Arthur Brown** / 30 Temmuz **Fun From Non: Emre Aksoy** / *31 Temmuz* **Onur & Gazali** (Reset! The Night)

KONSER

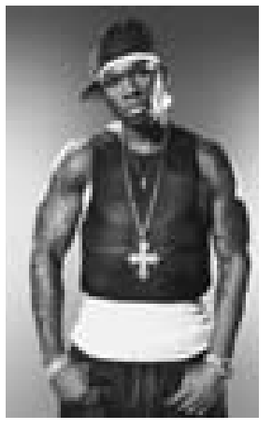

50 Cent

Tübitak tarafından gençler üzerinde yapılan araştırmaya göre birçok yerli ve yabancı starı, yazarı, politikacıyı bilinirlik düzeyinde büyük farkla geride bırakmış 50 Cent. Acun Ilıcalı'nın payı da vardır bunda herhalde. 13 Temmuz'da Kuruçeşme Arena'da rap ve r&b'nin sert görünümlü şeker çocuğu çetesiyle beraber sevenlerine seslenecek. Yo yo!

Katy Perry

Haftalarca müzik listelerininin tepelerinde taht kuran, bir modern zaman pop ikonu haline gelen Katy Perry, türlü ödül töreninin, kırmızı halıların da gediklisi oldu. Madonna'nın sitayişle bahsettiği Perry, 9 Temmuz'da Fenerbahçe'de. Yeni konser mekânı True Blue'daki geceye Bedük'le ısınılacak, dans pistinin hakkı herhalde verilecek...

"Dance Odyssey"

Sıcaklarla mücadelenin türlü yolu var. Meksikalıların tekilaya takılması gibi... StudioLive da dansa duracağımız ve müzikal bir trip'e gireceğimiz bir gece düzenlemiş. "Dance Odyssey!", '80'lerden bugüne new wave, synth-pop, electroclash ve indie dance akımlarının temsilcilerinden seçme parçaların peşisıra akacağı gecenin kaptan pilotları DJ Neu! & DJ Plustic.

P.O.BOX

Fransa çıkışlı ska-punk-rock çetesi P.O.BOX, binlerce kilometrelik dünya turnesi macerasına İstanbul'u da katıyor. İkinci stüdyo albümleri arifesindeki ekip 13 Temmuz'da İstanbul Ska Foundation'la birlikte Kemancı'nın tozunu attıracak.

RADYO

Vertigo'da yaz tarifesi

Vertigo ilgiyi, takibi hak eden Açık Radyo programlarından biri. Roll mürettebatının sol açık dinamolarından Hilmi Tezgör, dile kolay, 600. programı devirdi. Vertigo'nun yaz tarifesinde, 13 Temmuz'da post-punk, 20 Temmuz'da singer/songwriter, 27 Temmuz'da grunge, 3 Ağustos'ta old school heavy metal seçkilerine yer verilecek. Pazartesileri 21'de, 94.9'da...

SERGİ

1 Mayıs Fotoğrafları

"1 Mayıs fotoğraflarından oluşan bu serginin, Türkiye tarihindeki 1 Mayıslara, dünyanın değişik ülkelerinde işçilerin, emekçilerin 'miting düzenlemek' dediklerinde murat ettiklerinin ne olduğuna yeniden bakmanın da bir olanağı olmasını" dileyen fotoğrafçıların tanıklığına İstanbul'un farklı yerlerinde ulaşabileceğiz. 4-5 Temmuz'da Kadıköy'de, 11-12 Temmuz'da Bakırköy'de, 18-19 Temmuz'da Kartal'da, 23-31 Temmuz Beyoğlu'nda Karşı Sanat Galerisi'nde...

"Şeffaf Şehir"

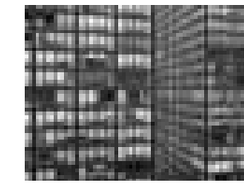

Yerel kültürler, kültürel kimlikler ve mimari yoğunluk konularına olan ilgisiyle bilinen fotoğrafçı-yazar Michael Wolf'un Hong Kong ve Şikago çalışmalarından derlenen "Şeffaf Şehir ve Yoğunluğun Mimarisi" adlı seçki modernizmin suretinde dönemin ruhunu eleveren ipuçları sunuyor. Mevki Çukurcuma, mekân Galeri Elipsis. *(www.galerielipsis.com)*

"Haritasız"

"Medya Sanatlarında Kullanıcı Çerçeveleri" altbaşlığıyla dijital ve etkileşimli medyaları sunan "Haritasız" sergisi, dünyanın farklı yerlerinden tanınmış sanatçıların yanısıra, yenilikçi bakışlara ve sanatçı kolektiflerine yer veriyor. İzleyicileri birer kullanıcı, katılımcı ve yaratıcı olmaya davet eden 80'in üzerinde sanatçının katılımıyla gerçekleşen seçki, sanat ve bilimi buluşturmakla kalmayıp gelişmekte olan teknolojilerle güncellenen sanatsal kavramları ve bunlarla ilişkiyi de tartışıyor. Marcel Duchamp, Peter Weibel gibi isimlerin de aralarında bulunduğu "Haritasız", 18 Ağustos'a dek santralistanbul'da ziyaret edilebilir.

"Günümüz Sanatçıları"

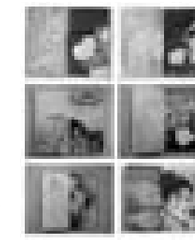

"Türkiye'nin farklı şehirlerinden katılan yirmi sanatçının, kendi dünyasını ve toplumsal olanı merkeze alarak, kültürel kimlik, toplumsal bellek, kişisel mitoloji, kurmaca kimlik gibi, kimi zaman politik yönelimleri de içine alan, farklı mecraları kuşatan işleri", 28. Günümüz Sanatçıları Sergisi kapsamında Aksanat Beyoğlu'nda 31 Temmuz'a kadar izlenebilir.

DANS

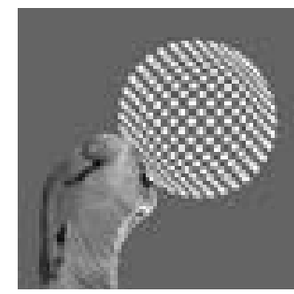

"Engin-ar"

Çıplak Ayaklar Kumpanyası, bireyin ve toplumun meselelerine dansla, tiyatroyla, videoyla eğilen hamarat bir modern dans topluluğu. Hiphop'la çağdaş dansı harmanlayan C dans C ile birlikte kotardıkları, 16. Uluslararası İstanbul Tiyatro Festivali'nde prömiyeri gerçekleşen "Engin-ar"da sekiz dansçı ve DJ Barış K'nın emeği var: "Bir kadının gözüyle sekiz kişilik bir partide yaşananların öyküsü. Sekiz ayrı ruh ve beden. Tabulara, engellere, namuslara, dilere, dillere, ırklara rağmen aşk ve ilişki üzerine bir çeşitleme. Ait olmak, bağlanmak, sahiplenmek, her biri bir oyun olan bu kelimelerin içinde var olma savaşının, kısacası günümüz insanının gündelik hayatından bir parça..." 29 Temmuz'da, Enka Açıkhava Tiyatro'sunda.

yürüdüğün vakit değişsin diye dünya ve yaşam mutlu bir türkü olsun diye dağlarda tek tek yakılan bu ateşler.
KEMAL ÖZER
(Toplumcu gerçekçi şiirin usta isimlerinden Kemal Özer, 30 Haziran'da, 74 yaşında aramızdan ayrıldı)

Saatler geçiyor, kavga da biteceği yerde uzuyor, ortada karşılıklı savrulacak sövmeler, saymalar, küfürler, günahlar kalmayınca bunlar yeni baştan daha kuvvetli, daha koyu, daha şittetli olarak tekrarlanıyor, hele kavgacıların içlerindeki sinir zemberekleri çok bozulan kadınlar, baştan ayağa kadar bütün vücut uzuvlarını mıncıklayarak kan ve ter içinde yerlere yatıp kendi kendilerine tepiniyor, tıpkı her yıl mayısın on dokuzuncu günü Çobançeşmesi'nde Araplar Düğünü diye bir ayin yapan babalı Araplar gibi bir takım yarı marazi haller geçiriyorlardı. **OSMAN CEMAL KAYGILI**, Çingeneler

MARILYN MANSON
The High End Of Low
(Interscope)

"The High End Of Low", Marilyn Manson'ın yedinci plağı. Ayrıca 2000 tarihli "Holy Wood (In The Shadow Of The Valley Of Death)"den sonra dostu-ortağı-şarkılarını beraber yazdığı basçısı Twiggy Ramirez'le birlikte çalıştığı ilk albüm. "The High End Of Low"a gelen başlıca eleştiri, Marilyn Manson'ın artık insanları şoke etmediği, dehşete düşüremediği yolunda olmuş okuduğumuz kadarıyla... "Kendim için tehlike olduğumun farkındayım / Ya sen diğerlerine karşı nasıl bir tehlike oluşturduğumun farkında mısın? / Kalbimde bir çatlak var / Senin gülümseme zannettiğin / Seni öldürmeyen şey / Geride muhakkak bir yara izi bırakır." ("Leave A Scar") "Herkes cenazeme gelecek / Öldüğümden emin olmak için." ("Four Rusted Horses") "Şehit olmak istiyorum, kurban değil / Silahlı bir katil olmak istiyorum ki bana kahraman desinler / Biz Amerikalıyız / Fetüslerimizi yaşatmak isteriz, yetiştirip savaşa gönderebilmek için." ("We're From America")... Her ne kadar Manson "yeni albümünü çok kaba, çok ağır ve çok şiddetli" diye tanımlasa da, arada çok satan bir gazetenin internet sitesine giren, üç akşam üst üste televizyonda ana haber bültenini seyreden birini (yani neredeyse hepimizi) bu sözlerin kesmemesi anlaşılabilir. Manson'ın ilk albümü "Portrait Of An American Family" çıkalı 15 sene geçti. O kadar senede, olan bitenler hepimizin malûmu.

Ancak 1994'te de tertemiz bir dünyada yaşamıyorduk yanlış hatırlamıyorsak. Marilyn Manson'ın gerçekte Brian Hugh Warner adında bir şahsiyet olduğunu, yüzüne makyaj yaptığını, bir menajerinin olduğunu, zaman zaman marketten patates cipsi ve kola satın aldığını o zamanlar da biliyorduk herhalde. Ama seneler içinde büyü bozuldu işte. Onunki kadar iddialı bir sahne personası yarattığınızda, zamanla çözülüp yıpranacağınızı da hesaba katmanız gerekir oysa –David Bowie bile Ziggy'yi kendi elleriyle öldürmemiş miydi? Warner ise şimdilik yaşatmaya devam ediyor alter egosunu. Kendi adımıza konuşalım, mahsuru yok. Eğer bir filmi sonunu bilmek için değil, seyretmenin zevkine varmak için izleyenlerdensiniz, buyurun "Elm Sokağı Kâbusu"nun yeni bölümüne. Ne demiş daha ilk başta adamımız: "Acı kendini tekrar etmekten hiç utanmaz."

Öncelikle albümün ilk yarısına işaret eden, dokuz dakikalık "I Want To Kill You Like They Do In The Movies"e kadar olan kısmı gayet başarılı. Manson ailesinin dirhem dirhem hiphop ve elektronikayla beslediği heavy metal'i hem acayip dans ettiriyor, hem de kafanız her neye bozuksa, daha da kızışmanızı sağlıyor. "Four Rusted Horses" ve ilk radyo single'ı olarak seçilen "Arma-Goddamn-Motherfuckin-Geddon" rahatlıkla Marilyn Manson best-of'una girebilir. Gümbür gümbür gelen bu tekinsiz kırk dakikadan sonra, "Unkillable Monster" ve kapanıştaki –hem Warner'ın, hem Manson'ın doğum tarihlerine gönderme yapan– "15" gibi güzel şarkılar da gelmiyor değil. Ancak yetmiş küsur dakika, bu kadar sert ve yoğun bir albümün keyfini çıkarabilmek için biraz fazla uzun. Bu uzunluk da "The High End Of Low"a koyabileceğimiz tek muhalefet şerhi galiba. Onun dışında Marilyn Manson –hâlâ Depeche Mode'dan bol bol araklasa da– iyi albümler yapmayı bir şekilde beceriyor işte. *İlker Aksoy*

EELS
Hombre Lobo: 12 Songs Of Desire
(E Works / Vagrant)

Hem neşeli hem de depresif olabilmek mümkünse, bunun en iyi temsilcisi nev-i şahsına münhasır bir kişilik olan Mark Oliver Everett, nam-ı diğer E olmalı. Zira senelerdir en karanlık temaları Nick Cave siyahına kaçmadan, Elliot Smith hüznünün ölüm sakinliğine bulanmadan alacakaranlık kuşağının mizahıyla bizlere sunmayı başarıyor. 12 adet birbirinden leziz "arzu" temalı parçayla donanmış yeni albüm de bir istisna değil, hatta her zamankinden biraz daha eğlenceli denebilir...

Albümün adı "Hombre Lobo", İspanyolcada kurtadam anlamına geliyor. Kendisinin yeni imajı da bu adı doğrular nitelikte. Gerçekten albüm kapağını da süsleyen saçı sakalı birbirine karışmış haline bir gönderme midir bu isim, bilinmez ama, evinin bodrumuna kurduğu stüdyosunda kaydettiği albüm bir yandan yalnız kurdun ininden çıkışını kutlarken, öte yandan günümüzün hayat gailesi içinde unutulmaya yüz tutmuş samimi aşk itirafları sunuyor.

Interview dergisine verdiği söyleşide, "Indie müzikte son zamanlarda eksik olan şeyler seks ve tehlike. Hadi biraz kız peşinde koşalım, hadi biraz eğlenelim" demiş Bay E. Bir başka söyleşide albümün temasını şöyle açıklamış: "Burada sevdiği kızı onun için doğru erkek olduğuna ikna etmeye çalışan bir adam söz konusu. Her şarkıda farklı bir tutum takınıyor, bazen daha nazik, bazense daha saldırgan. Ardından artık dayanamayıp diyor ki: "Tamam, gardımı indiriyorum, bırak da sana kendimi anlatayım." Sonuncu parçada ise: "O zaman farklı bir yöntem deneyelim. Sen gerçekten zeki birine benziyorsun. Benim farklı yönlerimi küçümsemek yerine, kendine özgü değerler olarak görmelisin"e kadar getiriyor lafı. Böyle durmadan taktik değiştirince, "The Look You Gave That Guy"da "bana o adama baktığın gibi bakmanı isterdim" deyip "Fresh Blood"da "taze kana ihtiyacım var" diye resmen uluyunca, yalnız kurda kayıtsız kalmak da mümkün olmuyor elbette. "What's A Fella Gotta To Do", "My Timing Is Off", "Ordinary Man" ve "In My Dreams" gibi parçalar ise rock'n'roll dünyasına "platonik aşka övgü" kategorisinden giriş yapmaktalar. E'nin kırık sesiyle obsesifliğin doruklarında gezinen, bol testosteron yüklü, fakat çoğu zaman da çekingen ve kırılgan sözlerle bezenmiş bir albüm bu. Müzikal açıdan ise, her zamankinden biraz daha sade ve melodik... Eels'ın beyni, belkemiği, sabit elemanı Everett'i sevenlerine, eğer mümkünse daha fazla sevdirecek, henüz bu özel şahsiyetle tanışmamış olanları ise kendisine bağlayacak taze bir soluk "Hombre Lobo: 12 Songs Of Desire". Aşkın bir de E halini deneyin, hayal kırıklığına uğramayacaksınız. *Deniz İpek*

Dün, Ankara caddesinde, Vilâyet konağının tam karşısında, herkesin gözü önünde şık giyinmiş genç bir hanımın gözlüklü bir erkeği adam akıllı dövduğu görülmüştür. Erkek, yediği dayağa mütevekkilane ses çıkarmıyor, sadece etrafını ihata eden kalabalığı "şahitsiniz ya" demekle iktifa ediyordu. Kadın, her darbede hiddeti artarak şemsiyesini erkeğin kafasına indirmekte devam ediyor ve "Şahit olsunlar, hele sen şu dayağı ye de!.." diyordu. Dayak yiyen erkek, polis 3 üncü şube ikinci sınıf ketebesinden Adil efendi, dayak atan da 40 ıncı ilk mektep müdiresi Süheylâ hanımdır. Adil ef. ve Süheylâ H. evlenmişler, üç çocuk sahibi olmuşlar. Bir gün Adil ef. karısını, Taksimde, çocuklarına hususî ders verdiği bir erkekle otomobile binerken görmüş, bunu sui tevil etmiş, karakola düşmüşler. Şimdi mahkemededirler. Dün Süheylâ Hanımın babası, torunlarından birile Polis M. ne gitmiş, hizmetçi arıyormuş, Adil ef. kendi çocuğunu görünce yanına almış, sevmiş ve bir şıra içirmek için sokağa çıkarmış, fena bir tesadüf eseri, Süheylâ H. o sırada otomobille geçiyormuş, aşağı inmiş, çocuğu babasından alırken arada fena bazı sözler sarfedilmiş ve netice darp hadisesine müncer olmuştur. *(27 Mayıs 1929 tarihli Cumhuriyet gazetesinden)*

Tiger Lillies

SinDerella

(Misery Guts)

Sinderella transseksüel bir fahişedir, işini gerçekten sevmektedir, zevkle yapar, ancak bir yandan da kendini kurban gibi hissetmektedir. Kokain kullanır bol bol. Çocukken tacize uğramış, annesini kaybetmiştir, üvey annesinden de tiksinmektedir. Ağzı bozuktur ve sokakları tanır.

Tiger Lillies, son albümü "SinDerella"da bu Amerikalı kızcağıza bakıp sadece bunları görebiliyor ne yazık ki. Kışkırtıcı tematik albümler yapmayı seven bu grup, bu sefer de karmaşık cinsiyet halleri ve karanlık yaşamlar üzerine bir albüm yapmayı tercih etmiş, ancak bir klişeyi bitip tükenmezcesine tekrar edince ne derece kışkırtıcı olunabilir? Bir transseksüelin ağzından "ben küçük bir kızken" sözlerini altıncı kez duyduğunuzda, hâlâ komik midir? Sinderella o kadar çok aynı şeylerden bahsediyor ki: Sapık üvey annesi, oral seks, penisin estetik güzelliği, kokain... İnsan merak etmeden duramıyor, acaba Sinderella'nın başka hikâyesi yok muydu, yoksa bunu Tiger Lillies mi dillendirmek istemedi?

Albümün, müzikal bir eserden ziyade, melodik bir hikâye olarak görülmesi daha doğru ve adil olacaktır. "SinDerella" oldukça sert bir kabare gibi, son derece ağzı bozuk, o kadar ki uzun zamandır ne Türkçe ne İngilizce bu kadar kaba söz işitmemiştik. Bunun rahatsız edici olduğunu söyleyemeyiz, hatta hikâyeye katkısı da var. Bu iki CD'lik albüm hoşça dinleniyor, çokça da güldürüyor. Geleceği olmayan ve bundan bahsetmeyi sevmeyen Sinderella'nın geçmişi ve bugünü önemli zaten. Bu hikâye size seçenekler de veriyor: Sinderella'nın yaşamı vur patlasın çal oynasın mı, yoksa hüsran dolu bir dram mı? Belki de ikisi birden... Fakat hikâyenin kahramanının bile yapmaya yeltenmeyeceği bu tercihi biz neden yapalım?

Tiger Lillies burada çok da hayırlı olmayan bir şey yapıyor, dinleyiciyi seks işçilerinden, uyuşturucudan ya da genel olarak kriminal yaşamlardan yabancılaştırmayı başarıyor. Sinderella'nın hikâyesini dinlemek çok zevkli ama, albümü dinlerken insan bu kadınla bir miktar takılmayı, beraber televizyon falan izlemeyi hayal edemiyor. Elbette dinleyicileri ve kahramanları arasında bir empati yaratma görevleri yok, ama bir transseksüeli marjinalize etmek işin çokça kolayına kaçmak oluyor.

Sinderella hayalî bir karakter olarak bu albümün her şeyi ve müzikle ilgili hoş bir şey hatırlatıyor. Havalı saç kesimleri, geçmişten gelen referanslar, entelektüel birikim falan da işe yarar, ama gerçek hikâyeler, anlatmayı bildiğinde dinlenmeye değerdir. Tiger Lillies'in tatlı melodileri de bu işlevi yerine getiriyor güzelce. 1994'ten bu yana toplam 27 albüm yayınlamış İngiliz grup, kendilerini Tom Waits'in en sevdiği grup haline getiren punk kabare/karanlık kabare tarzının öncüleri olarak, bu yeni albümlerinde, uzun uzun dinlenmesi zor bir kayıt sunuyor. Yine de kulak kabartıldığında insana bilmediği bir kapı açma ihtimali olan bir hikâye anlatıyorlar. Buna rağmen Sinderella'nın oldukça ketum bir kız olduğunu unutmamak gerekiyor, anlatacak daha fazla şeyi olduğuna eminiz. Tabii dinlemek isteyenler için. *Haziran Düzkan*

Sunset Rubdown

Dragonslayer

(Jagjaguwar)

Basmakalıp bir girizgâh da olsa, Montreal'li beşli Sunset Rubdown'dan bahsederken şu on yılın gördüğü en bereketli indie rock şairlerinden olan Spencer Krug ile başlamak lâzım lafa. En oturaklı projesi Wolf Parade'la son dört senede iki albüm yayınlayıp sayısız konser verdi müzisyen. Benzer bir müzikal vizyonu paylaştığı "auteur" şarkı yazarları Dan Bejar (Destroyer) ve Carey Mercer (Frog Eyes) ile kurduğu Swan Lake'le de geçtiğimiz mart ayında "Enemy Mine" isimli ikinci albümü yayınladı. Bunca koşturmaca içinde bir de baktık ki, kâğıt üzerinde yan proje olarak geçen Sunset Rubdown, 2005'ten beri yayınladıkları dördüncü uzunçalarlarıyla çıkagelmiş. Her biri heyecanla karşılanan bunca işe bu kadar kısa zamanda imza atmak için sadece kabiliyetli olmak yetmez, çelik gibi bir iş ahlâkına da sahip olmak lâzım.

Krug'un diğer projelerini bir yana bırakıp Sunset Rubdown'a odaklanalım. Bu isimle yayınlanan ilk albüm "Snake's Got A Leg", Krug'un yatak odasında bir başına kaydettiği taslaklardan ibaretti. Ertesi sene yayınlanıp davul makineleri ve synth deneyleriyle yoğrulan "Shut Up I Am Dreaming" ile dört başı mamur bir grup kimliğine büründü Sunset Rubdown. "Random Spirit Lover" ise, geçmişlerindeki sade eğilimleri katmanlaştırıp enstrümantal çeşitlilik ve sağı solu belli olmayan bir art-rock tavrıyla birleştirdi. Sunset Rubdown çabuk tüketilir indie marşları imal eden bir grup değil. Şarkıların ekseni bilinçli olarak yamuk çatılıyor, nakaratların nerede başlayıp nerede bittiği belli olmuyor. Krug'un hırlayıp cıyaklayan kendine has titrek vokaline alışmak zaman alıyor. Şarkı sözlerinde hayal dünyalarında geçen esrarlı serbest çağrışım hikâyeler anlatılıyor. Tüm bu sebeplerden hem sadık takipçiler hem de o sadık takipçilerin ne düşündüğünü anlayamayıp uzaktan seyretmeyi tercih eden şüpheciler oluşturdu grup bugüne kadar.

"Dragonslayer" bu gidişatı tersine çeviren albüm olacakmış gibi. Grup eski muğlaklıklarını topyekün çöpe atmadan en ayartıcı albümlerini yaratmış. Ortalama altışar dakika süren sekiz şarkıdan oluşan albümde donuk ya da lüzumsuz bir an bile yok. Peşpeşe sayısız müzikal fikrin arasında seksek oynuyor grup; odak noktalarını hiçbir zaman kaybetmedikleri için bu zıplamalar fark bile edilmiyor. Özgüvenle kükreyen gitarları iç gıcıklayıcı ksilofon sesleri, özerkliğini ilan etmiş perküsyonlar ve ille de oyun peşinde klavyelerle sarmalamışlar. Camilla Wynne Ingr'ın varlığı fazlasıyla baskın bu albümde, yumuşak kız çocuğu sesiyle Krug'un delici vokallerine derinlik katıyor. İkisi kelimelerle oynarken şarkılar ivmelerini arttırıyor, patlama noktasına gelmeye namzet yeni bir oyun başlıyor, sesler esnekleşiyor, dönüşüyor, yeni zirveler keşfediliyor. Hassas "Silver Moons"dan eşliğinde dans edilesi "Idiot Heart"a, günleri ve ayları ve yılları saydıran "You Go On Ahead (Trumpet Trumpet II)"ya her biri mest eden, dinledikçe daha da çekicileşen coşku dolu bir şarkılar yumağı "Dragonslayer". Belki deney meraklarını askıya almışlar biraz, ama müziklerinin özündeki güzellikleri iyice belirgin hale getirmişler. Çıta bu kadar yükseldikten sonra Sunset Rubdown'u sadece bir yan proje olarak görmek mümkün değil. *Yiğit Atılgan*

→53

Melih Cevdet'e sormuşlar "evlilik nedir" diye. Eskiden demiş, kız tarafının ve oğlan tarafının ailesi bir araya gelir, yeni çiftin kuracağı yuva için beraber hazırlık yapılır, beraberce yeni ev düzülürdü. Tabii o zamanlar evler genelde bahçe içinde müstakil evlerdi. O yüzden buna "evlenmek" denirdi. Şimdi ise yeni evliler apartman dairelerinde, yani katlarda oturuyorlar, bu yüzden artık evlilik "katlanmaktır", demiş.

O gün sabahleyin, erkenden başlayan o pek şatafatlı ve dört başı mamur kavga öğle vakti biraz yemek paydosu verilip öğleden sonra aynı tertiple tekrar başlayarak akşam erkekler evlerine dönünceye kadar sürdüğü ve akşam geç vakit, gerek kendi erkeklerinin, gerek mahalle imam, muhtar, bekçisi ile polislerin müdahalesi üzerine güç yatıştırıldığı halde, her iki taraftan da hiç bir kimse, değil bir hafif tokat, bir minicik fiske bile yemedi.
OSMAN CEMAL KAYGILI, Çingeneler

NOISETTES
Wild Young Hearts
(Universal)

2004'te çıkardıkları "The Three Moods Of The Noisettes" EP'si ile Babyshambles, Bloc Party, TV On The Radio ve Muse gibi grupların altında çalmaya başlayan, "What's The Time Mr. Wolf?" adlı ilk albümleriyle indie rock kulübünde yerini iyice sağlamlaştıran Noisettes, yeni albüm "Wild Young Hearts"la hemen herkesi şaşırtmayı başardı. İsimlerini eskiden NOISEttes diye yazarlardı, artık Noisettes olarak yazacaklar gibi –turneye de Lady GaGa ile çıkıyorlarmış zaten. Ancak gittikleri yolda bir U dönüşü de yapmış değiller kanımızca, sadece gazı sonuna kadar köklemiyorlar, güneşli güzel bir günün keyfini çıkara çıkara, aheste aheste yol alıyorlar...

Noisettes bir üçlü. Grubun iki üyesi, vokal ve bastaki Shingai Shoniwa ile gitarist Dan Smith, Sonarfly adlı bir grupta çalarken, birlikte kayıt yapmaya başlıyorlar. Davulcu Jamie Morrison aralarına katılınca Noisettes de kurulmuş oluyor. Şarkıları hep birlikte yazsalar da, gruba havasını veren Shingai Shoniwa'nın müthiş sesi ve karizması... Bir zamanlar sirk sanatları eğitimi de almış solistimiz, Billie Holiday'den Skin'e en şahane, en vahşi siyahî şarkıcıların kanından geliyor. "Ben geçen yazki ben değilim / Baharda olduğum kişi de değilim / Söyle bana, ne zaman öğreneceğiz / Severiz, terk ederiz ve yanmasını seyrederiz / Şu kahrolası vahşi genç kalpler." Albüme ismini de veren Lily Allen'vari "Wild Young Hearts"ın lirikleriyle Shoniwa'nın "indie sıkıcı, ölü ve tükenmiş" beyanatını yan yana koyarsak, yeni sound'larının sebebini de az çok anlamış oluyoruz. Ancak dediğimiz gibi istikamet aynı; ilk albümdeki r&b, soul ve folk etkileri, elektro gitarı, distorsiyonu aradan çıkarınca iyice su yüzüne çıkmış sadece. Hem Shoniwa'nın siyah bir fıstık olarak Motown kızlarına özenmesinden daha doğal ne olabilir, değil mi? Kısaca göz atacak olursak, mırıl mırıl bir şarkı, "Sometimes" açıyor albümü: "Batan güneşin altında bir adayım ben / Çalkalanan okyanusun ortasında." Ardından gelen ilk single, cıvıl cıvıl "Don't Upset The Rhythm" grubu listelerde üst sıralara taşıyıp popülerleşmesini sağlayan şarkı. Orta tempodaki iki parça, "24 Hours" ve yaylılarla süslenmiş "Every Now and Then" arka arkaya gelen aşk şarkıları... "Beat Of My Heart" grubun eski günlerini hatırlatır bir sertlikte –sertlik demişken ekleyelim, Noisettes'in müzikal yelpazesinde azıcık heavy metal bile var. Adını Harper Lee'nin ünlü romanı "Bülbülü Öldürmek"in ana karakterinden alan "Atticus", hemen ardından gene durgun sulara taşıyor bizi. Amy Winehouse şarkıları gibi tınlayan "Never Forget You" ve tempoyu hafif tertip artıran "So Complicated"den sonra zirveye "Saturday Night"la çıkıyoruz. Róisín Murphy'nin "Overpowered"ından çıkmış gibi duran bir disko parçası bu, pistlerin tozunu attırır. Albümün kapanışını yapan soul-rock kırması "Cheap Kicks" de albümün en iyilerinden.

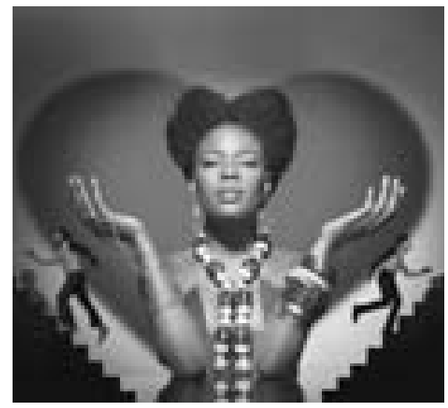

Referanslar gayet açık, "Wild Young Hearts"da daha önce duymadığınız çok şey yok. Ancak bu derece iyi besteleri tek bir albümde toplamak hiç kolay iş değil. Dinlediklerimiz arasından değerlendirecek olursak, şimdiye kadar senenin en iyi pop albümü "Wild Young Hearts". *İlker Aksoy*

DIRTY PROJECTORS
Bitte Orca
(Domino)

Bugünlerde müzik medyası tarafından öve öve bitirilemeyen "Bitte Orca", insanlık için küçük, ama Yale Üniversitesi'nde kompozisyon eğitimi almış David Longstreth'in başını çektiği Brooklyn'li indie kolektifi için büyük bir adım. Bundan önce dar konseptler etrafına örülmüş dört albümlerinde yer yer deha pırıltıları saçan grup, yakın geçmişte David Byrne ve Björk gibi ustalarla çalışma fırsatını da elde etmişti. Ancak kulağı yeni seslere açık dinleyiciler için bile hep fazla aykırı kaldılar, hatta yaptıkları eskiz aşamasındaki deneyler bazen dinlenilemezlik seviyesine dahi düştü. "Bitte Orca" ise Dirty Projectors'ın gerçek bir işbirliğine giriştiği, eskiye nazaran çok daha erişilebilir, keyifli bir albüm. Longstreth birçok dinleyici için itici olabilecek sesini terbiye etmiş, şarkıların sırtını manik gitar melodileriyle Amber Coffman ve Angel Deradoorian'ın vokal harmonilerine dayayıp hengâmeli ama veciz bir albüm yaratmış.

Albümün tam ortasındaki "Useful Chamber'a odaklanalım örneğin. Tembel bir synth meltemiyle başlayan şarkı, grubun üç vokalistinin kurguladığı ses katmanları ve vurgusuz perküsyonlarla usulca inşa oluyor. Çok geçmeden bina çöküyor, bir hiphop ritmi duhul oluyor, uçarı vokaller düz konuşmaya indirgeniyor. Ansızın yüksek perdeden bir afrobeat gitar isyan ediyor, kendisini yadırgatmadan prog-rock melodileriyle el ele veriyor. Şarkı birkaç kere ruhsal dönüşümler yaşayıp altı dakikanın sonunda başıyla ilişiksiz bir şekilde perdeyi kapatıyor. Dirty Projectors'ın sihiri, yan yana işlemeleri mümkün görünmeyen devinimleri bir mantık çerçevesi içerisinde tutkallayabilmesinde. Kopuk zaman düzlemlerinde ilerleyip tezat janrlara göz kırpan ses cümleleri her köşebaşında farklı sürprizler için buluşuyor. Tek tek şarkılar arasında da bu tip tatlı çatışmalar söz konusu. "Useful Chamber"ın hemen öncesinde bir r&b marşı olabilecek "Stillness Is The Move" ile akustik gitar ve yaylılarla inşa edilmiş kırılgan balad "Two Doves" var. Böyle tasvir edince "Bitte Orca" kulağa radyo kanallarını rastgele değiştirme tecrübesine benzermiş gibi geliyor, lâkin biraz emek verince taşlar yerli yerine oturuyor. Dirty Projectors'ın eski gerginliği zail olmuş, kurtlar dökülmüş. Özlerindeki kargaşayı sütliman eyleyip yeniden doğmuşlar. Hemşerileri Grizzly Bear son albümleri "Veckatimest" ile hassas bir denge tutturup senenin en iyi işlerinden birine imza atmıştı; Dirty Projectors da onların peşinden gidiyor. *Yiğit Atılgan*

ÖZÜR: Geçen ay bu sayfalardaki Manic Street Preachers albüm yazısında, Manics'in İrlandalı olduğunu yazmışız. Grup elbette ki İrlandalı değil, Galli.

yol dediğin yoklukta
git git azalır
zamanla
tendeki heves
kandaki macera
MURATHAN MUNGAN

İnsanoğlu olman da gerekmiyor / politik bir anlam kazanmak için / petrol olsan da yeter **WISLAWA SZYMBORSKA**

Ömrün bütün soruları manzaramızı kapatan bir ağaçlık gibi kalmaz mı geride? Ağaçları köklemek ya da hiç değilse seyreltmek aklımıza gelmez pek. Yürümeye devam ederiz, geride kalır ağaçlık; uzaktan bakıldığında gerçi topluca görülebilir bir haldedir, ama bulanıklaşmış, gölgelenmiş ve o ölçüde de esrarengiz bir yığına dönüşmüştür. **WALTER BENJAMIN**, Tek Yön

Bu çingene kadınlarının arasıra yaptıkları böyle kavgalar artık onlar için adeta sıhhi ve içtimai sir adeş şeklini almış. Eğer bunlar arada sırada böyle çalgılı, ahenkli kavgalar edip de sinirlerinde birikmiş olan gerginlikleri gevşetmeseler, sanıyorum ki, istimi fazla gelmiş kazanlar gibi hırslarından patlayacaklar. **OSMAN CEMAL KAYGILI**, Çingeneler

WAVVES
Wavves
(Fat Possum)

Geçen yıl Nathan Williams sadece San Diego'da ailesiyle yaşayan, kaykay yapmayı seven 22 yaşında bir gençti. Plakçıda çalışıyor ve onun dışında arkadaşlarıyla takılmaktan başka bir şey yapmıyordu. İçine düştüğü can sıkıntısından kurtulmak için birkaç kez üniversiteye girmeye de çalışmış, bunu başardığındaysa daha çok sıkılıp devam etmekten vazgeçmişti. Bir gün yatağında uzanmış gitarıyla Nirvana parçaları çalmaya çalışırken aklına bir fikir geldi. Wavves böyle oluştu işte. Sadece bir kişinin kafasında... Kulağa fazlasıyla dolu ve görkemli gelen o kadar akortsuz enstrümana rağmen Wavves solo bir proje. Williams'ın arada yardıma gelen arkadaşlarını saymazsak tabii... Punk ve noise arası bir yerlerde, Beach Boys, No Age ve Sonic Youth karışımı gibi tınlıyor. Yalnız "noise" olayını biraz açmamız gerek. Times New Viking, No Age ve BRMC'nin deneysel son albümüyle birlikte son zamanlarda popülerliği artan bu avangard türün kökleri 1900'lere kadar dayanıyor. "Noise"dan ilk bahseden, "Gürültü Sanatı" manifestosuyla Luigi Russolo adında fütürist bir ressam. Geleneksel müziğin yerini alacağına inandığı için 1917'de kendi küçük orkestrasını bile kurmuş. Türün temelini kafaya göre çalınan ya hepten akortsuz ya da bilerek bozulmuş çalgılar oluşturuyor. Vokalse genelde o gürültü içinde zor duyuluyor. Sert müzik sevenler bile bu kontrolsüz karmaşa içinde sıkılabiliyor. Yani içine girmesi, hatta bazen "dinlemesi" bile zor olan bir tür. Çevrenizden "trafiğin sesini dinlesek daha iyi" tepkileri almanıza sebep olabilir.
Williams'ın ikinci albümü "Wavves", ilk albüm "Wavves"in üzerinden yalnızca yedi ay geçtikten sonra geldi. Bunun sebepleri, kenarda biriktirdiklerinin fazla olmasıyla birlikte, underground grupların kalesi niteliğindeki pitchfork.com gibi siteler ve dergilerin onu yerlere göklere sığdıramaması. Kendisinin de sık sık belirttiği gibi, Williams pek kelimelerin adamı değil. Albümlerindeki parçaların isimleri ve içerikleri "goth-beach-demon-weed" ekseninde seyrediyor. Parçalar ne kadar hareketli olursa olsun, sözler genellikle yalnızlık ve can sıkıntısıyla ilgili. Zamanında Beach Boys'un da pek sık yaptığı bu ironi, Wavves'in de en büyük numaralarından biri gibi görünüyor. Şarkıların yerin altındaki teneke bir odadan geliyormuş gibi olmasının en büyük sebebi de, albümün tamamının "Garageband" isimli bir Mac programıyla kaydedilmiş olması. Williams buna "no-fi" diyor. Açılış parçası "Rainbow Everywhere", bilimkurgu filmlerine tema müziği olabilecek deneysel-elektronik bir parça. Sonrasında ise asıl eğlence başlıyor. İkinci parça "Beach Demon" ve ardından gelen "To The Dregs" albümün en eğlenceli anlarını oluşturuyor. Williams'ın "genç, sıkılmış, garip, yalnız, aptal... Ve bunun gibi şeylerle ilgili işte" dediği "So Bored" ise sonunda yer alan mini solosuyla birlikte en akılda kalıcı parça. Yine moral bozucu bir adı olan "No Hope Kids"de "arabam yok, param yok, hiçbir şeyim yok" demesine rağmen Williams sanki bundan memnun ve özgürlüğün tadını çıkarıyor gibi. En şaşırtıcı anlar ise "Weed Demon" başladığında geliyor. Kulağa diğerlerinden çok daha "temiz" gelen bu akustik parçada birden yanlışlıkla Pixies'e geçmişsiniz gibi oluyorsunuz. Kapanışı ise bir rap parçası melodisi gibi tekrar eden "Surf Goths" yapıyor.
Zor bir şey denemesine rağmen Williams tek başına olabildiğince akılda kalıcı ve melodik parçalarla tekrar tekrar dinlenesi bir noise-pop albümü yapmayı başarmış. Sonuç olarak "Wavves yalnızca annemin küçükken dinlememe izin vermediği şeylerin bir kombinasyonu" diyor kendisi. Endüstrinin inandığı her şeyin tersine doğru yüzmeye devam ettikçe adından daha fazla söz ettirme potansiyeli de artıyor. İşte yine ironi! *Esra Damla İpekçi*

THE FIERY FURNACES
I'm Going Away
(Thrill Jockey)

The Fiery Furnaces, bir ikili. Adları Matthew Friedberger ve Eleanor Friedberger olan bir abi ve bir kızkardeşten oluşuyor. Matthew müziği besteleyip aranjmanları hallederken, Eleanor daha ziyade vokalleri üstleniyor, lirikleriyse birlikte yazıyorlar. Öyle çok yakın bir çocukluk geçirmemişler, yatılı okullarda okuyup birkaç sene kendi hayatlarını yaşadıktan sonra döndükleri memleketlerinde birlikte müzik yapmaya karar vermişler. Sık sık White Stripes'a benzetiliyorlar, benziyorlar da. Sadece iki kişi oldukları için de değil. White Stripes gibi onlar da köklerini blues ve folk'tan alan bir punk yapıyorlar. Fiery Furnaces daha yavaş tempolara meyletmeyi, zaman zaman ilginç deneylere kalkışmayı da seviyor –başlıca esin kaynakları Who, Captain Beefheart ve Os Mutantes. Öyle ki büyükanneleriyle kaydettikleri bir albümleri bile var. Friedberger kardeşler müzisyen bir aileden geliyorlar. Büyükanneleri Olga Sarantos da bir Yunan Ortodoks kilisesinde yıllarca koro yöneticiliği yapmış. 2005 tarihli "Rehearsing My Choir" onun hayatı hakkında bir şarkılar demeti, kurşun yaralarını içine böğürtlen şurubu doldurarak tedavi eden doktor gibi karakterleriyle zaman zaman sürreel bir albümdü. "I'm Going Away"se bu türden deneysel havalardan uzakta, bebop piyanoları eşliğinde hafif bir blues ve eğlencelik folk'un kesiştiği noktada çok güzel şarkılar içeriyor –tek tek saymayalım. Albüme ismini veren ve açılışı yapan parça "I'm Going Away" anonim bir esermiş, geri kalanlarsa kendi besteleri... Prodüksiyonu Matthew'un bizzat kendisi üstlenmiş; kayıt ve miks, albümde basları da çalan Sebadoh'dan Jason Lowenstein'a ait. Kardeşler kayıt sürecinde de ellerine pek çabuklar. İlk albümleri üzerinde çalışmaya 2002'de başlamışlardı. O günden bugüne yedi albüm kaydettiler, canlı kayıtlar, yan projeler hariç. Şu aralar "Silent Record", sahneye bir dinleyicileri tarafından atılan bir takım not kâğıtlarından esinlenerek yazmaya başladıkları "Democ-Rock" ve "Stories From The Old Testament By The Fiery Furnaces" adını verdikleri üç proje üzerinde çalıştıklarını okuduk. Gene uçacaklar gibi gözüküyor, ama ne kadar uzaklara da gitseler, soluğumuz enselerinde. *İlker Aksoy*

ONBEŞŞARKI

Bob Dylan Beyond Here Lies Nothin'
Bulutsuzluk Özlemi Rüzgar
Dezoriental Trans'saharien (La valse d'İstanbul)
Eda Karaytuğ Kalbim Seni Özler
Eminem We Made You
Juliette Gréco Le déserteur
Los Umbrellos No Tengo Dinero
Moby Pale Horses
Pinhâni Zaman Beklemez
Selda Sivas Ellerinde Sazım Çalınır
Stevie Wonder Superstition
The Seeds Pushin' Too Hard
Super Furry Animals The Very Best Of Neil Diamond
Yeah Yeah Yeahs Heads Will Roll

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Aylin Aslım Canını Seven Kaçsın
Elvis Costello Secret, Profane & Sugarcane
Gossip Music For Men
Grizzly Bear Veckatimest
Hanne Hukkelberg Blood From A Stone
Iggy Pop Préliminaires
Joe Jackson Rain
Justin Adams & Juldeh Camara Tell No Lies
Madness The Liberty Of Norton Folgate
Michael Jackson Thriller
Mulatu Astatke & The Heliocentrics Inspiration Information
Ramblin' Jack Elliott A Stranger Here
Sonic Youth The Eternal
Teenage Jesus & The Jerks Big Sexy Noise
Yinon Muallem Olduğu Gibi

AVARE ŞARKILAR

Arif Sağ Ben Ne Biçim Serseriyim
Bob Dylan I Am A Lonesome Hobo
Charles Aznavour La bohème
Erol Büyükburç Avare Aşık
Ferdi Tayfur Derbeder
Jethro Tull The Rover
Marianne Faithfull Vagabond Ways
Michel Polnareff Le clochard des jumbos
Mukesh Awaraa
Oasis The Importance Of Being Idle
Pete Seeger Hobo's Lullaby
Rolling Stones Midnight Rambler
Sadri Alışık Tophane Rıhtımında
Selçuk Ural Serseri
Tanju Okan Parkta Yatıyorum

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. Sonic Youth The Eternal
2. Dave Matthews Band Big Whiskey & The Groo Grux King
3. Iggy Pop Préliminaires
4. E. Clapton & S. Winwood Live From Madison Square Garden

GROOVE / Teşvikiye
1. Lhasa Lhasa
2. Diego El Cigala Dos Lágrimas
3. Bat For Lashes Two Suns
4. Aaron Parks Invisible Cinema

ARAF / Beyoğlu
1. La Cherga Fake No More
2. Kaizers Orchestra Djevelens Orkester
3. Legen Zumba
4. Natacha Atlas La Teetab Alayi

KARGA / Beyoğlu
1. Iggy Pop Je sais que tu sais
2. Ben Harper and Relentless 7 Up To You Now
3. Carl Craig presents Zoos Of Berlin Looking For Water
4. Scott Walker Man From Reno

İNGİLTERE albüm

1. Michael Jackson Number Ones
2. Kasabian West Ryder Pauper...
3. Paolo Nutini Sunny Side Up
4. Take That The Circus
5. Lady GaGa The Fame
6. Bruce Springsteen Greatest Hits
7. Michael Jackson Thriller
8. Daniel Merriweather Love & War
9. Kings Of Leon Only By The Night
10. Black Eyed Peas The E.N.D.

ABD albüm

1. Black Eyed Peas The E.N.D.
2. Jonas Brothers Lines, Vines....
3. Regina Spektor Far
4. Dave Matthews Band Big Whiskey...
5. Eminem Relapse
6. Dream Theater Black Clouds...
7. "Transformers" (Soundtrack)
8. Lady GaGa The Fame
9. Ginuwine A Man's Thoughts
10. "Hannah Montana" (Soundtrack)

FRANSA albüm

1. Black Eyed Peas The E.N.D.
2. Placebo Battle For The Sun
3. Florent Pagny C'est comme ça
4. Grégoire Toi + moi
5. Christophe Willem Caféine
6. Charlie Winston Hobo
7. Calogero L'embellie
8. Seal Soul
9. Patrick Bruel Seul... ou presque
10. "Good Morning England" (Soundtrack)

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Billy Idol White Wedding

Billy Idol'ın 1982 tarihli, kendi adını taşıyan ilk solo albümünden... Idol'ın o dönemki sevgilisi Perri Lister'ın oynadığı video klip sayesinde 1985'te yeniden single olarak basıldı ve listelerde tırmandı... Şarkı, zaman içinde Murderdolls, Ten Masked Men, Tanzwut'tan Ardor, Deathstars, Doro, The Birthday Party'den Rowland S. Howard gibi punk ve metal gruplarınca yorumlandı, Queens of the Stone Age'in "Era Vulgaris" albümünde bonus track olarak yer aldı... Franz Ferdinand, Gwen Stefani'nin "What You Waiting For?"unu cover'larken araya "White Wedding"i de sıkıştırdı... "The Wedding Singer" filminde diğer '80'ler hitleriyle birlikte çalındı... Şarkı "Grand Theft Auto: San Andreas", "Rock Band 2", "Rock Band Unplugged" gibi video oyunlarında kullanıldı... Jack Rokka tarafından "Club Wedding" adıyla dans remiksi yapıldı...

baş tarafı ➜ 08'de

tiyorsunuz?
Malcolm'u. Çünkü topluma ayak uydurmak istiyor ve uyduramıyor. "E.T." ya da "Bambi" gibi. Toplumun mefhumlarına uyum sağlayamıyor. Ben de çoğu zaman Malcolm gibi hissediyorum. Sahnede olmadığımda kendimi tuhaf, sakar, uyumsuz hissediyorum. Mülâkat verirken mesela, sahnede hiç olmadığım kadar tedirgin oluyorum.
Sahnede, bir insan denizinin önündeyken ve seyirciler isminizi haykırırken ne hissediyorsunuz?
Aşk. Sevgi. Kucak dolusu sevgi. Kendimi kutsanmış hissediyorum. Tabiatın beni vasıtası seçmesinden mutlu oluyorum. İnsanlara verdiğim her ne ise, onu vermem için beni seçmesinden onur duyuyorum.
Sizi en çok onurlandıran plağınız hangisi?
"We Are The World". *(single, 1985)* Çok geniş bir dinleyici kitlesine ulaştı ve Afrika'ya önemli miktarda yardım toplanmasını sağladı. Radyolarda çalındığı ilk günü çok iyi hatırlıyorum. Dinlerken ağlamıştım, bir dua gibiydi.
"Off The Wall"u (1979) ve "Thriller"ı (1982) yaparken zaman ötesi klasikler yarattığınızı biliyor muydunuz?
Kibirli görünmek istemem, ama cevabım evet. Çünkü bir eseri duyduğum anda şaheser olup olmadığını anlarım. O iki albüm de melodik olarak, sound olarak insanın ayağını yerden kesiyordu.
Kendinizi "tabiatın seçtiği bir vasıta" olarak tanımladınız. Hepimiz dünyadaki varlığımızın sebebini, niçin burada olduğumuzu, hayatımızın mânâsını sorgularız. Siz bu sorulara nasıl bir cevap buldunuz?
Varlık sebebim ya da hayatımın mânâsı ya da amacı her ne ise, onu ancak şarkıların, dansın, müziğin aracılığıyla gerçekleştirebilirim. Bütün sanatların nihaî amacı maddî dünyayla ruhsal dünyayı birleştirmek; sanatın varoluş sebebi bu birlik arayışı. Kendimi bu dünyaya, her yaştan insana, çocuklara, yetişkinlere, ergenlere müzik, sevgi ve ahenk taşımak için seçilmiş bir vasıta olarak görüyorum.
Müziğin sağaltıcı bir vasfı olduğunu düşünüyor musunuz?
Müzik ruhu ferahlatan bir mantra gibidir. Acıyı dindirir, teselli eder, avutur. Bedenin de gıdasıdır. İster asansörde çalsın, ister mağazada, davranışlarınızı etkiler.
Sizi etkileyen müzikler neler?
Benim ilk aşkım klasik müzik, Çaykovski. Ve müzikaller, özellikle Richard Rodgers ve Oscar Hammerstein'ınkiler...

MÜZİK RUHU FERAHLATIR, ACIYI DİNDİRİR. BENİM İLK AŞKIM KLASİK MÜZİK, ÇAYKOVSKİ. VE DE MÜZİKALLER, ÖZELLİKLE RICHARD RODGERS VE OSCAR HAMMERSTEIN'INKİLER.

Beste yaparken neye öncelik veriyorsunuz?
Müziğin kendi kendisini yaratmasına... Rock'tan popa, folk'tan gospel'e, her türden sound'un, rengin potburisi olmasına, İrlanda'daki çiftçiden Harlem'de tuvaletleri temizleyen kadına, herkes için bir şeyler ihtiva etmesine... İnsanların ıslıkla çalabilmesine ya da mırıldanabilmesine... Piyanoya oturup şimdi güzel bir şarkı yazayım demem. Onun gelmesi lâzım. Gelir de; sokakta yürürken, duş yaparken, bir oyun oynarken, pat diye kucağımda bulurum. Pinball oynarken gelir mesela, hemen koşup bir teybe kaydetmeye başlarım. Dünyanın en spiritüel olayıdır. Geldiğinde bütün eşlikçileriyle birlikte gelir, yaylılar, bas, davul, sözler... Her şeyi duyarım, yaylılar ne yapacak, bas, klavye ne yapacak... Ben sadece aracıyım, vasıtayım. Bazen şarkılarıma adımı yazmak suçluluk duygusu uyandırır. Çünkü zaten gökten inmiş bir şey. Michelangelo'nun dediği gibi, heykel mermerin içinde, orada uykuda bir form var. Çekiçle, keskiyle onu mermerin içinden çıkarıyorsun.
Her heykel Michelangelo'nunkiler gibi değil. Şaheser yaratmanın bir sırrı olmalı.
O sırrı Quincy Jones'dan öğrendim. "Smelly" derdi, "bırak, şarkı sana ne istediğini söylesin". Bana "Smelly" derdi. Eskiden küfür kelimelerini hiç kullanamazdım –şimdi de çok az kullanıyorum–, öyle bir kelime kullanmak istediğim zaman "smelly" (kokulu) derdim. O yüzden Quincy bana Smelly ismini takmıştı. "Thriller"ı yaparken bana sık sık "Smelly, şarkı bir şey istiyorsa söyler, ama söyleyebilmesi için senin aradan çekilmen lâzım. Sen aradan çekil ki, tanrı devreye girsin" derdi. Şaheser yaratmanın sırrı, demin söylediğim gibi, müziğin kendi kendisini yaratmasının yolunu açmak.
Hangi şarkılarınız otobiyografik?
"Stranger In Moscow" *("HIStory, 1995)*, "Heal The World" *("Dangerous", 1991)*, "We Are The World"... "Stranger In Moscow"un sözleri tamamen otobiyografik. "Terkedilmiş, fırlatıp atılıp şöhrete / kıyamet var beynimde..." Tam öyle hissediyordum. Moskova'da, otelde tek başımaydım, yağmur yağıyordu. Şarkı kucağıma düştü.
"Beat It" nasıl düşmüştü?
"Thriller"ı yaparken Quincy Jones "rock kıvamında bir şarkı yazabilir misin?" demişti. "Yazarım" dedim. Aynı gün stüdyoya gittim ve "Beat It"i söylemeye başladım. O kadar çabuk çıktı. Bir sokak çetesiyle karşı karşıya gelsem ne yapardım? Kavgaya girmeden –çünkü ben "öbür yanağını dön" anlayışıyla yetiştirilmiştim– ve ödlek durumuna düşmeden o durumdan nasıl çıkardım? Bunları düşünürken "Beat It" çıkageldi.
"Invincible"daki (2001) romantik şarkı "Speechless"ın esin kaynağı neydi?
Çocuklarla su savaşı yapıyorduk. Oyun bittiğinde o kadar mutluydum ki, oturup "Speechless"ı yazdım. Oyun, eğlence beni esinlendiriyor. Bu tuhaf gelebilir, çünkü çok romantik bir şarkı. Ama esin kaynağı su savaşı.
Müzikle ilişkiniz nasıl başladı?
Ben müziğin içine doğdum. Babam, amcam gitar çalardı, biz de şarkı söylerdik, evde müziksiz gün olmazdı. Gençliğinde, babamın The Falcons diye bir grubu varmış, onlar toplanıp gelirdi, ev müzikhole dönerdi. Salondaki kanepeleri, koltukları koridora çıkarıp dans ederdik. Kızkardeşim Janet'la bulaşık yıkarken, temizlik yaparken şarkı yazma oyunu oynardık. Hayatımız zordu, müzik acıyı hafifletiyordu. Zaten trajedi olmadan sanat olmaz. Palyaçoyu büyük kılan da odur, maskenin ardında acı vardır. Chaplin bunun en mükemmel örneğidir.
Sahneye ilk adım attığınızda kaç yaşındaydınız?

GÜNBATIMINDAN ŞAFAĞA
Efsane klip! John Landis tarafından çekilen ve 500 bin dolara malolan 14 dakikalık kısa film "Thriller"da, Michael'a Playboy güzeli Ola Ray eşlik ediyor

Beş. İlkokulda bir müsamerede. Yapılan anons hâlâ kulağımda. "Michael Jackson 'Climb Every Mountain'ı söyleyecek..." Büyük alkış almıştım. Yerime oturduğumda dedem ve annem gözyaşları içindeydi.

Jackson Five günlerinde, Smokey Robinson sizin için "minik bedende ihtiyar ruh" diyormuş. Kendinizi öyle hissediyor muydunuz?

Evet, o günlerdeki lâkabım "45'lik velet"ti. Etrafımdaki büyükler "ne kadar iyi şarkı söylediğini biliyor musun" derlerdi, şarkı söylemek benim için nefes alıp vermek gibiydi. Çocukken insan herkesin aynı yeteneklere sahip olduğunu sanıyor. Şarkı söylediğimde insanların niye coşkuyla alkışladığını, çığlık attığını anlayamazdım.

Bugünlerdeki lâkabınız "Çatlak Jack" (Wacko Jacko), ona ne diyorsunuz?

Hiç hoş değil. Hastanelere, yetimhanelere gidiyorum, çocuklara torbalar dolusu oyuncak götürüyorum, binlerce dolar harcıyorum, bunun neresi çatlaklık? Heal The World Foundation diye bir vakıf kurdum. Üç amacı var: Çocukların aşılanması, ablalık-abilik eğitimi ve uyuşturucu bağımlılığının bertaraf edilmesi. Jimmy Carter da bize destek oluyor. Los Angeles'ta, Atlanta'da, Saraybosna'da ve başka birçok yerde faaliyetimiz var. Bu çatlaklık mı?

Çocuklara bu kadar düşkün olmanızın sebebi ne?

Sebebi çok basit: Çocukluğumu yaşamadım. Çocukların duyduğu acıyı, kederi hissediyorum. Ve onları biraz olsun mutlu etmek için elimden geleni yapıyorum.

Hayvanlara da çok düşkünsünüz...

Çocuklarda bulduğumu hayvanlarda da buluyorum: Saflık, dürüstlük, masumiyet. Seni yargılamazlar, sadece arkadaşlık etmek isterler. Jane Goodall ve diğer antropologlar, doğabilimciler hayvanlar hakkında ne hissediyorlarsa, ben de aynı şeyleri hissediyorum. Bu ilgimin hastalıklı olduğunu düşünmüyorum.

"Pop Kralı" unvanını almanız nasıl oldu?

Kendime yakıştırdığım bir unvan yok. "Pop Kralı"nı bir ödül töreninde Elizabeth Taylor kullandı. Sonra da benimsendi, basın da ağzına sakız etti.

Size "Pop Kralı" denmesine bir itirazınız yok ama herhalde.

Albümlerim 1969'da ve 1970'de bir numaraydı, 1979'da yine bir numaraydı, 1980'ler ve 1990'larda da hep bir numaraydı, 2001'de de bir numara oldu. Listelerin zirvesinde bu kadar uzun bir süre kalabilen başka bir sanatçı bilmiyorum. Bu benim için büyük bir onur.

Yaşayan ya da yaşamayan hangi sanatçıları seviyorsunuz?

Stevie Wonder; o bir müzik ilâhıdır. Bütün erken dönem Motown'lar. Bütün Beatles'lar. Sammy Davis'e, Charlie Chaplin'e, Fred Astaire'e, Gene Kelly'ye, Jackie Wilson'a, Bill "Bojangles" Robinson'a hayranım. Hepsi hakiki sanatçılar. James Brown, Famous Flames'deyken muazzamdı. O kadar çok müthiş şarkıcı var ki. Diana Ross, Whitney Houston, Barbara Streisand, Sarah Vaughan, Johnny Mathis... Onların bir cümlesini duyduğunuzda hemen tanırsınız. Nat King Cole büyük hadisedir, Ray Charles ve Sam Cooke da öyle. Bee Gees'i de severim... Melodiye vurgunum. İrlanda pub şarkılarını çok severim. İngiliz melodilerini çok severim. Afrika ritmine tutkunum, ritmin anayurdu Afrika'dır. Bir numaram Afrika müziğidir. Afrika, müziğin beşiğidir. Bana dair her şeyin kökeni Afrika'dır.

Hiphop'la aranız nasıl?

Müziği beğeniyorum, ama dansları pek hoşuma gitmiyor. Aerobik yapıyorlarmış gibi geliyor.

"You Rock My World"ün ("Invincible", 2001) remiksi için Jay-Z'yi tercih etmenizin sebebi ne?

Jay-Z popüler kültürün sinir uçlarına dokunuyor. Ritm duygusu müthiş.

İkinizi birlikte tahayyül etmek zor. Sizinkinin aksine, onun sert erkek imajı var.

Jay-Z çok şekerdir. Rap'çiler hakkında birçok tuhaf hikâye yazılıp çiziliyor, inanması zor şeyler. Ben büyük çoğunluğunu centilmen buluyorum.

Eminem'in sizinle alay eden "Just Lose It" klibine çok kızmıştınız.

Eminem'i hep çok beğenmişimdir. Ama yaptığı şey bana çok acı verdi, bir sanatçı bir başka sanatçıya böyle yapmamalı. Ben hiçbir sanatçıya hakaret etmedim, etmem.

"Invincible"daki misafir sanatçılardan biri de Carlos Santana. Onu eskiden tanır mıydınız?

Çok eskiden tanışmıştık, son zamanlarda sık sık telefonlaşıyoruz. Grammy ödülünü aldığı gün, benimle çalışmak istediğini söylemişti basına. Aradım, birlikte bir şarkı yapmayı teklif ettim. Çok memnun oldu, "hayalim gerçekleşmiş olur" dedi. Çok nazik, çok spiritüel bir insan. Ve çok alçakgönüllü. "Whatever Happens"da bir tür düet yapıyoruz, o çalıyor, ben söylüyorum. Güzel bir şarkı, beraber yazdık.

Kimlerle düet yapmak istersiniz?

Şu anda hayatta olmayanlardan Sarah Vaughan'la ve Nat King Cole'la, hayatta olanlardan ise Whitney Houston ve Barbara Streisand'le.

Yeni kuşaklardan müzikal olarak size ilginç gelenler kimler?

Harikulâde yaratıcılıklara rastlıyorum, Ne-Yo, Akon, Chris Brown... Ama, icat sayılabilecek bir yaratıcılık göremiyorum. Genellikle eskiyi alıp yeniye entegre ediyorlar.

"Thriller"ın klibi (1983) bir nevi icattı, müzik klibi denen şeyi yeniden yarattınız. Nasıl bir fikirle hareket ettiniz?

Bir gün abim Jackie geldi, "televizyonda MTV diye yeni bir kanal var, müthiş bir şey, sadece müzik çalıyor" dedi. Açtım baktım, konsepti ilginçti, ama klipler hoşuma gitmedi, hepsi görüntü kolajlarıydı. "Ben bir klip yaparsam kısa bir film gibi olmalı, bir öyküsü, başı, ortası, sonu olmalı" diye düşündüm.

"Thriller"ın klibini yaptığınızda albüm çıkalı bir yıl olmuştu, liste başıydı, satış rekoru kırmıştı. Sizi 14 dakika süren bir klip yapmaya sizi sevkeden neydi?

Seyretmekten zevk alacağım bir şey yaratmak istedim sadece. Amacım ürkütücü, eğlenceli ve heyecanlı bir kısa film yapmaktı. Kliplerimin senaryosunu çoğunlukla ben yazarım. "Thriller"ın senaryosu daha şarkıyı kaydederken oluşmaya başlamıştı. Sıradan bir oğlan hoşlandığı kıza çıkma teklif eder ve aynı zamanda bir itirafta bulunur. Aslında sıradan biri değildir, korkutucu bir özelliği vardır. Çok eğlenceli bir hikâyeydi. "Beat It"in klibi ise bir tür "Batı Yakası Hikâyesi": İki çete karşı karşıya gelir... Oyuncuların gerçekten çete üyesi olmalarını istemiştim. Her şey hayattaki gibi olmalıydı, karakterler, giysiler, hareketler... Michael Jackson dendi mi, insanların aklına hep bir performans sanatçısı geliyor. Böbürlenmek istemem ama, şarkılarımı ben yazıyorum, kliplerimin birçoğunu ben çekiyorum. Bu gözardı ediliyor.

"Thriller" albümünün fikri nasıl doğmuştu?

1970'lerin sonunda ve 1980'lerin başında Los Angeles'ta Encino diye bir semtte oturuyorduk. Sokaklarda dolaşırken disko müziğiyle alay eden duvar yazıları görüyordum, "disko haybecidir", "disko zırvadır" filan. Kendime şöyle bir söz verdim: "Şaheser bir disko albümü yapacağım, çünkü ben diskoyu seviyorum. Bu albüm Çaykovski'nin 'Fındıkkıran'ı gibi olmalı, içindeki her parça bir hit gibi olmalı." Neticede öyle oldu, tarihî bir albüm ortaya çıktı. Gu-

BEN SADECE VASITAYIM. MICHELANGELO'NUN DEDİĞİ GİBİ: HEYKEL, MERMERİN İÇİNDE. ÇEKİÇLE, KESKİYLE ONU MERMERİN İÇİNDEN ÇIKARIYORSUN.

DOST MECLİSİ
Quincy Jones, Nelson Mandela, Muhammed Ali ve eşi Veronica Porsche'la

inness Rekorlar Kitabı'na göre, gelmiş geçmiş en çok satan albüm.

Bugün geriye baktığınızda o günleri nasıl hatırlıyorsunuz?

Çok mutlu ve mutsuz bir dönemdi.

Mutsuzluğun sebebi neydi?

Yaptığım iş tam istediğim gibi olmayınca depresif oluyorum.

"Thriller"da içinize sinmeyen bir şeyler mi vardı?

Tam öyle diyemem. "Wanna Be Startin' Something" daha iyi olabilirdi. Şarkıyazarlığı çok sancılı bir sanat. Kafanızdaki müziği banda nakletmeniz lâzım. Hitchcock'un dediği gibi, "film bitmiştir", ama çekilmesi gerekir. Şarkı da öyledir, kafanızda bitmiştir, ama kaydedilmesi gerekir. Sinir bozucu olan da odur. Şarkının kafanızdaki hali harikadır, ama kaydedilmiş hali aynı duyguyu vermeyebilir. "The Girl Is Mine" *(Paul McCartney'le yaptığı düet)* da tam istediğim gibi olmadı. Ama her şey bir yana, ortada "Billie Jean" gibi bir şarkı var. Ona o kadar çok emek verdim ki, sadece bas cümlecikleri üzerinde üç hafta çalıştım.

"Billie Jean" gerçek bir kişi mi?

Billie Jean adlı bir kızı tanıyorum, ama şarkı onun hakkında değil. Şarkıdaki Billie Jean anonim bir şahsiyet. 1960'larda "groupie" denilen kızları temsil ediyor. Groupie'ler sahne arkasında dolanıp dururlar ve şehirlerine gelen grupların müzisyenleriyle ilişki kurmak isterlerdi. O şarkıyı ağabeylerimin deneyimlerinden esinlenerek yazdım. Jackson Five konserlerinde ortalıkta bir sürü Billie Jean olurdu.

Motown'ın Jackson Five'ı keşfetmesi nasıl oldu? Indiana ve Chicago'da izbe kulüplerde çalan beş kardeş, Motown gibi, adı bir müzik türü haline gelen, siyah starları çatısında toplayan bir plak şirketinin sanatçıları arasına nasıl girdi?

Gladys Knight ve Bobby Taylor sayesinde. 1967'de, Harlem'deki Apollo Theater'da düzenlenen bir amatörler yarışmasında birinci olmuştuk. Orada Gladys Knight'ın dikkatini çekmişiz, Motown'ın patronu Berry Gordy'ye bizi kadrosuna almasını önermiş. Gordy pek ilgilenmedi. Sonra, Chicago'da, Bobby Taylor'ın assolist olduğu Regal Theater'da çalmaya başladık. Bu sefer de Bobby Taylor bizi Berry Gordy'ye önermiş. Neticede, Gordy bizi Motown'a aldı ve o sıralar şirketin lokomotif starı olan Diana Ross aracılığıyla 1969'da piyasaya sundu. İlk albümümüzün adı "Diana Ross Presents The Jackson Five"dı.

O günlerden neler hatırlıyorsunuz?

İspanyol paçalar, kaftan tarzı gömlekler, Afro saçlar... O zamana kadar sahne kıyafetlerimizi annem dikerdi, Motown'a geçince bizi onlar giydirmeye başladı. Her gittiğimiz yerde insanlar etrafımızı sarıyordu.

JACKSON AİLE KUMPANYASI
Jackson Five: Michael, Marlon, Tito, Jermaine, Jackie anneleri Katherine ve babaları Joseph'le birlikte (1970)

KENDİME SÖZ VERDİM: DİSKOYU SEVİYORUM VE ŞAHESER BİR DİSKO ALBÜMÜ YAPACAĞIM. ÇAYKOVSKİ'NİN 'FINDIKKIRAN'I GİBİ, İÇİNDEKİ HER PARÇA HİT OLMALI.

Art arda hit plaklarımız çıkmıştı, Amerika'nın dört bir yanında konserler veriyorduk. Otellerde çok eğleniyorduk, çünkü hepsinde yüzme havuzu vardı.

Herhalde müzik dünyasının şöhretlerini tanıma fırsatı buldunuz.

En güzel tarafı da oydu... Marvin Gaye haftada en az iki kere bize gelirdi, abimlerle basket oynardı. Stevie Wonder gelirdi, Temptations gelirdi, biz Diana Ross'a giderdik. Küçükken, annem geceleri beni uyandırıp "gel bak televizyonda James Brown var", "Fred Astaire çıktı", "Gene Kelly başladı" filan derdi. Onlara nasıl tutkun olduğumu bilirdi. Fred Astaire ve Gene Kelly beni çok severdi, ileride büyük dansçı olacağımı söylerlerdi.

Jackson Five grup olarak meşhur oldu, fakat giderek siz ön plana çıktınız. Bu durum abilerinizde kıskançlığa yol açtı mı?

Bildiğim kadarıyla açmadı. Zaten benim bir adım önde olmama alışıktılar. Grubun ilk günlerinde, babam –menajerimizdi aynı zamanda– "Michael'a ayak uydurun, onun gibi söyleyin" derdi hep. Provalarda onları kemerle dövdüğü olurdu, beni ise hep över, örnek gösterirdi.

Eski görüntülerde sahnede çok mutlusunuz. Sahne dışında da öyle miydiniz?

Sahnedeyken yuvamdaydım, sahne dışında ise mutsuzdum. En başından beri öyleydim.

Yani Jackson Five şöhret olduğundan beri.

Evet, sekiz yaşımdan beri. Şöhretli olmak harikulâdeydi, ama madalyonun öbür yüzü hiç öyle değildi. Günlerim şöyle geçiyordu: Üç saat ders, özel hoca nezaretinde –dördüncü sınıftayken okulu bıraktırmışlardı çünkü. Dersten sonra kayıt stüdyosuna gidilirdi, saatlerce kayıt yapardık, uyku saatine kadar. Kayıt stüdyosuna giderken önünden geçtiğimiz bir park vardı, top oynayan çocukları görünce gözyaşlarımı tutamazdım. Çocukların yaptığı hiçbir şeyi yapamadım. Hiç arkadaşım olmadı, ne okul arkadaşım, ne mahalle arkadaşım. Çocukluğumda yapamadığım şeyleri yetişkinliğimde telafi ediyorum. Niye etrafımda hep çocuklar olduğu merak edilir. Onlar sayesinde çocukluğumda yapamadığım şeyleri yapıyorum. Onun için Neverland'de küçük bir Disneyland kurdum. Beraber dönme dolaba, atlı karıncaya, çarpışan otolara biniyoruz. Çocukluğumda o zevkleri hiç yaşamadım. Varsa yoksa iş; iş, iş, iş: Konser, konser yoksa şarkı kaydı, şarkı kaydı yoksa televizyon programı veya fotoğraf çekimi... Şov dünyasını çok seviyordum, hâlâ seviyorum. Ama bazen sadece oyun oynamak istiyorsun. Bir defasında Güney Amerika'ya turneye gidecektik, her şey hazırlanmıştı, bavullar toplanmıştı. Tam yola çıkılacağı sırada saklandım. Saklandığım yerde salya sümük ağlıyordum, çünkü gitmek istemiyorum, oyun oynamak istiyorum.

Çocuk starlıktan yetişkinliğe geçiş zor oldu mu?

Çok, çok, çok zor oldu. Bütün çocuk starlar aynı şeyi yaşıyor, bir dönem geliyor, artık o şirin, o harika çocuk değilsin. Büyüyorsun, ama onlar senin ebediyen çocuk kalmanı istiyor.

Onlar kim?

Toplum, kamuoyu. Ama tabiat hükmünü icra ediyor. Sivilce çıkmaya başlıyor mesela. Bende o kadar çok sivilce vardı ki, utançtan kahrolurdum. Aynaya bakamazdım. Yüzümü saklardım. Ve babam benimle alay ederdi. O yüzden her gün ağlardım.

Babanız sivilcelerinizden ötürü sizinle alay mı ederdi?

Evet. Ve çirkin olduğumu söylerdi.

Babanızla ilişkiniz şimdi nasıl?

Onu çok seviyorum, ama tanımıyorum. Keşke tanıyabilseydim. Annem harikadır. Benim gözümde mükemmeldir.

Babanıza öfke duyuyor musunuz?

Bazen.

Sizi döver miydi?

Evet.

Niye döverdi?

Bilmiyorum. Belki de altın çocuğu olarak gördüğü için. Çok disiplinliydi, çok sertti. Bakışıyla bile korkuturdu. Beni azarladığında korkudan kustuğum olurdu.

Çocukken mi, yetişkinliğinizde mi?

İkisinde de.

Onu affedebildiniz mi?

Affettim. Gerçekten affettim.

Ergenliğinizde aynalardan kaçtığınızı söylediniz. Şimdi nasıl aynalarla aranız? Görüntünüzden memnun musunuz?

Ben mükemmeliyetçiyim, kolay kolay memnun olmam. Kişiliğim böyle. Görüntümden memnun değilim, hayır. Aynaya bakmamaya gayret ediyorum.

Estetik ameliyatlar yaptırmanızın sebebi o mu?

Tam öyle değil. Sebebini kitabımda *("Moon Walk", 1988)* anlattım.

Burnunuzu yaptırdığınız hemen belli oluyor.

Tanıdığım herkes yaptırıyor. Elvis de yaptırmıştı. Bunu bana Lisa Marie *(Elvis'in kızı, 1994-96 yıllarında Michael Jackson'la evliydi)* söyledi. Kimse ondan bahsetmiyor, niye ben hedef seçiliyorum?

Sadece burnunuzu yaptırmadınız.

Bunları "Moon Walk"ta anlattım. Şöyle söyleyeyim: Hollywood'da es-

→59

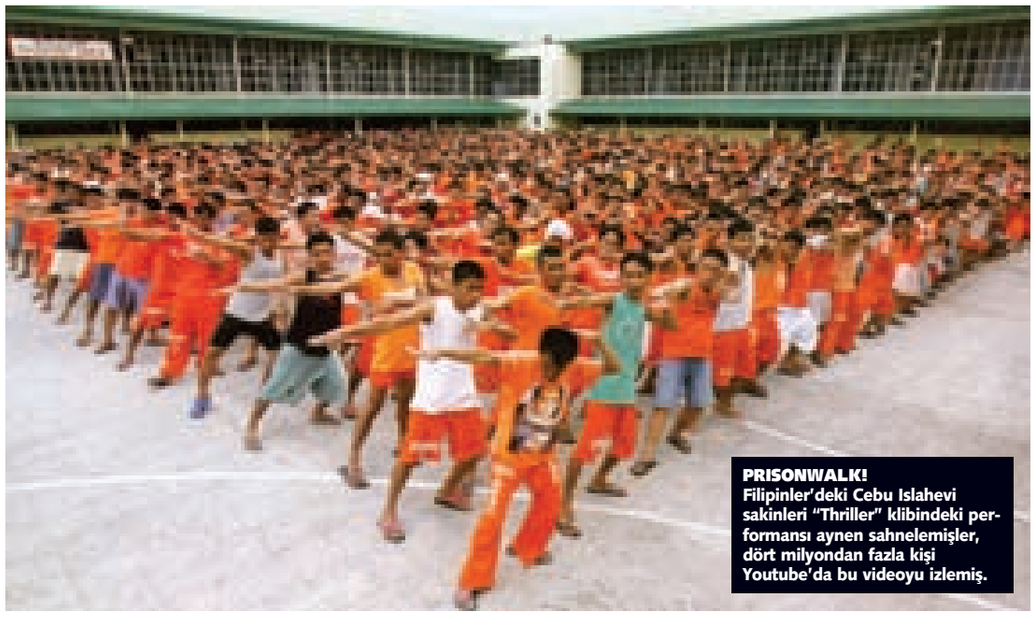

PRISONWALK!
Filipinler'deki Cebu Islahevi sakinleri "Thriller" klibindeki performansı aynen sahnelemişler, dört milyondan fazla kişi Youtube'da bu videoyu izlemiş.

"MOON WALK'U BEN YARATMADIM. HARLEM SOKAKLARINDA DANS EDEN ÇOCUKLARDAN APARTTIM. DÜNYANIN EN BÜYÜK DANSÇILARI ONLAR. BEN GELİŞTİRDİM, CİLALADIM.

tetik yaptıranlar toplu olarak tatile çıksa, şehirde kimse kalmaz.

Yaşlanmayı geciktirmek için gününüzün önemli bir kısmını bir "oksijen odası"nda geçirdiğiniz yazıldı.

Çok saçma bir hikâye. Bir Pepsi reklamının çekimlerinde saçlarım ve kafamın derisi yandı. Pepsi bir milyon dolar tazminat ödedi, ben de o parayı beni tedavi eden yanık merkezine bağışladım. Onlar da teşekkür babında isimlerini Michael Jackson Yanık Merkezi olarak değiştirdiler. Orayı gezmeye gittiğimde çeşitli teknolojik aletlere bakıyordum, bir ara oksijen odası denilen kutumsu bir şeyin içine girip oturdum, birileri de o anda fotoğrafımı çekti. Alın size bir tabloid masalı: "Michael Jackson, yaşlanmamak için gününün büyük kısmını oksijen odasında geçiriyor."

Hakkınızdaki rivayetlerden biri de şu: Pepsi reklamında sizi beyaz bir çocuğun canlandırmasını istemişsiniz.

Bu çok aptalca. Duyduğum en saçma şey. Bir kere, öyle bir reklam olabilir mi? Benim yüzüm yerine beyaz bir çocuğun yüzü! İkincisi, niye bir beyazın beni canlandırmasını isteyeyim? Ben siyah bir Amerikalıyım ve bundan gurur duyuyorum.

Ama teninizin rengi gençliğinizdeki renginden farklı.

Benim bir cilt sorunum var, pigmentasyonu tahrip eden bir hastalıktan, vitiligodan mustaribim. Cildimin beyazlaşması elimde değil. Babamın tarafından gelen irsî bir hastalık bu.

Teniniz ne zaman beyazlaşmaya başladı?

"Off The Wall"dan bir süre sonra, "Thriller" döneminde. Ayrıca ne önemi var? Tenimin renginin benim için bir önemi yok.

Bunu sormak zor ama, yine de soracağım: 2005 itibariyle, bakir misiniz?

Bana bunu nasıl sorabilirsiniz?

Merak ettim.

Ben bir beyefendiyim. Bu özel bir konu, üzerine konuşmak istemem, isterseniz bana eski kafalı deyin.

"Give In To Me"de ("Dangerous", 1991) "quench my desire" diyorsunuz. Nasıl bir kadın "arzunuzu dindirebilir"?

Mesela Brooke (Shields), ondan hep hoşlanmışımdır. Mesela Diana Ross... Küçükken ona vurgundum.

Elizabeth Taylor'a evlenme teklif ettiğinize dair rivayetler var.

Harika bir kadın. Ona bayılıyorum.

Evlenme teklif ettiniz mi?

Edebilirdim.

Üçüncü bir evlilik yapmak istiyor musunuz?

Güzel olur. Ama evlenmem için aşık olmam lâzım.

Önceki evlilikleriniz aşk evliliği miydi?

Elbette.

Yakın dostlarınız hep sizden yaşlı insanlar.

Evet, ya benden çok büyüktürler ya da çok küçüktürler. Kendi akranlarımla hiçbir zaman gerçek bir temasım olmadı ki.

En çok kimlerle görüşüyorsunuz?

Elizabeth Taylor'la, Marlon Brando'yla, Gregory Peck'le... Çünkü onların da hayatı benimki gibi. Onlar da çocukluklarını şov dünyasında geçirdiler. Birbirimize baktığımızda aynaya bakıyor gibiyiz. Elizabeth'in içinde küçük bir kız çocuğu var, çocukluğunu hiç yaşamamış bir çocuk. O da baba dayağı yerdi. Çocukluğu film setlerinde geçti. Yeni bir aletle ya da oyuncakla oynamaya bayılır. Harika biridir. Her perşembe beraber sinemaya gideriz.

Tebdil-i kıyafetle mi?

Hayır. Elizabeth Taylor'ın müdavimi olduğu bir yer var, oraya gidiyoruz. Organizasyonu o yapıyor.

Liza Minnelli sizin tribute konserlerinizde sahne aldı. Onunla da çok yakın gibisiniz.

Her hafta görüşüyoruz. O da bizim gezegendendir.

Hangi gezegen o?

Uzay Denizinde Kaprisli Anomaliler gezegeni. *(gülüyor)* Başka bir güneş sisteminde. Şaka bir yana, çocuk yıldızların kaderi ortaktır.

Hiç şişmanlamadınız, hep zayıf kalmayı nasıl başarıyorsunuz?

Yemekle hiçbir zaman aram olmadı. Annem peşimde dolaşarak ağzıma bir şeyler tıkıştırırdı. Şimdi o işi Elizabeth Taylor yapıyor. *(gülüyor)*

Çocukluğunuzdan beri müzik dünyasının içindesiniz. Tanık olduğunuz en büyük müzikal yenilik ne?

Rap. Kimse rap'in bu kadar uzun ömürlü olacağını öngöremedi. Rap de çeşitli evrimlerden geçti. Şimdi daha melodik, dolayısıyla da evrensel. Melodi ölümsüzdür. Ritm de öyle. Bugünlerde müzik daha ritmik. Çünkü insanlar dans etmek istiyor. Dans, insanlık durumunun bir parçası, biyolojik yapımızın bir gereği. Ritm duyunca hücrelerimiz dans etmeye başlıyor. Bir yaşındaki bir çocuğu gözünüzün önüne getirin. Müzik duyunca hareket etmeye başlar. Olay sadece kulak değil, duygu. Müzik bütün canlıları etkiler, ağaçları, çiçekleri, her şeyi.

Sizin dansa ilginiz nasıl başladı?

Doğal bir şeydi. Çocukken müzik duyduğumda, ne tür müzik olursa olsun dans etmeye başlardım, bağlasalar duramazdım. Bugün bile öyle. Doğal bir güdü. Çocukluğumda, annemle bizim sokağın köşesindeki çamaşırhaneye giderdik. Orada, çamaşır makinesinin ritmiyle dans ederdim. İnsanlar etrafımda halka olurdu, kalabalık giderek büyürdü, insanlar sokaktan gelip beni seyrederdi. Dans ettiğim ilk sahne o çamaşırhaneydi. *(gülüyor)*

Örnek aldığınız birisi var mıydı?

Fred Astaire ve James Brown! James Brown'ı televizyonda seyrederdim ve kameramanlara çok sinir olurdum, çünkü tam dans etmeye başladığında yakın plana girerlerdi ve ayaklarını göremezdim. Oturduğum yerden "ayaklarını göster, ayaklarını göster" diye bağırırdım, ayaklarını seyrederek dansının püf noktasını öğrenmek istiyordum.

"Moon Walk"u yaratmanız nasıl oldu?

"Moon Walk"u ben yaratmadım, keşke patenti bana ait olsaydı. "Moon Walk"un yaratıcıları gettolardaki siyah çocuklar. Dünyanın en büyük dansçıları onlar. Dans konusundaki birçok fikrimi onlardan aparttım. 1970'lerin sonunda Harlem'de dolaşırken sokaklarda dans eden çocukları seyrederdim. Geri geri yürüyormuş gibi yaptıkları bir figür vardı. Bir tür ilüzyon dansı. O dansı zihnime kaydettim ve odamda çalışmaya başladım. Geliştirdim, cilaladım. Oldum olası Marcel Marceau'nun yerçekimine meydan okuyuşuna bayılırım. Marcel Marceau'yla Harlemli çocukların dansını harmanladım. Ama adımların birçoğu içimden gelen şeylerdi. Gerçi onlar da siyahların dans geleneğinden geliyordu, tap dancing'den, cake walk'tan, çarlistondan... Benim bütün yaptığım onları bir araya getirmek ve damıtmaktı.

Dans ederken apışaranızı tutmanızın sebebi ne? Sizden sonra başta Madonna olmak üzere birçok sanatçı o hareketi yapar oldu.

O bilinçaltı bir şey. İnsan dans ederken müziği, sound'u, enstrümanları yorumluyor. Mesela çellonun sound'u sizin duygunuz haline geliyor. Dans ederken kendimi müziğin ruhuna teslim ediyorum, o ne yapmamı isterse onu yapıyorum. Ben ritmin esiriyim. O hareketi ilk kez "Bad"in klibinde (1987) yaptım. Martin Scorsese, o klibi New York metrosunda çekmişti. Bir sahnenin çekimden sonra, "harika oldu, gel bir bak" dedi. Bir baktım, oramı tutuyorum. Çok şaşırdım. Ve müziğin hakkını verdiğini gördüm. Benim için cinsel bir jest değildi.

"Thriller"ın klibindeki eldivenin, beyaz çorapların, kırmızı meşin ceketin esin kaynakları neydi?

Eldiven, çift değil tek olursa daha cool olur diye düşündüm. Hareketi vurgulamaya bayılıyorum. Göz beyaza yönelir, eldiven tek ve beyaz olunca gözü hemen yakalıyordu.

Çoraplara gelince, dans ederken hareketinize bir ünlem işareti koymak isterseniz, ayaklarınıza biraz ışık düşmeli. O yüzden beyaz çorabı tercih ettim. Ceketin tasarımını ise tasarımcıların başında durarak yaptım, şuraya bir düğme, buraya bir süs... Artık o tarz giysiler giymiyorum. İnsanın geçmişine hapsolması hüzünlü bir şey. O yüzden aldığım ödüller evde değil, depoda duruyor. Yapılacak her şeyi yaptım diye gurura kapılmaktan kaçınmak istiyorum. İstemiyorum. Geleceğe bakmamı engellemelerini istemiyorum.

Yaşınız ilerledikçe yaratıcılığınızda bir gerileme olduğunu düşünüyor musunuz?

"Yazar tıkanması" denen şeye inanmıyorum. Fred Astaire en güzel danslarını 70'lerinde yaptı, Michelangelo en güzel heykellerini 60'larında yarattı. Müzik dünyasında bu daha az görülüyor, çünkü sanatçıların büyük çoğunluğu maddelere esir oluyor ve yaratıcılıklarını yitiriyor.

Albümleriniz 1969'dan 2001'e hep hit oldu. Sizin gözünüzde yaratıcılığınızın zirvesi hangi dönemdi?

1970'lerin sonuyla 1980'lerin başı arasındaki dönem. "The Wiz" (1978) müzikalinde oynadıktan sonra kendimi bir şarkıyazarı olarak ifade etmek istedim, kendi müziğimi, kendi şarkılarımı yazmaya başladım. Quincy Jones'la çalışmam benim için büyük talihti. "Don't Stop 'Til You Get Enough" *("Off The Wall", 1979)*, "Shake Your Body To The Ground" *(single, Aralık 1978)*, "Billie Jean" ve "Beat It"i *("Thriller", 1982)* yazdığım dönem benim için zirveydi. "Off the Wall" Grammy kazandı, 10 milyondan fazla sattı, bu rakam o tarihte bir siyah sanatçı için rekordu, ama ben mutlu değildim. Çünkü daha iyisini yapmak istiyordum ve yapabileceğimi biliyordum. Oturup "Thriller"ı yazmaya başladım. Ve hayallerim gerçekleşti, "Thriller" müzik tarihinin en çok Grammy kazanan albümü oldu.

"Thriller" sonrasındaki "We Are The World" de büyük ses getirdi. Onu yazmanız nasıl oldu?

Bir gün Quincy Jones aradı, Afrika'da süregiden açlık ve sefalet için bir şarkı yazmamı istedi. Afrika'ya, insanlarına, kültürüne, temsil ettiği şeye duyduğum bağlılığı biliyordu. Lionel Richie'yle birlikte çalışmamı önerdi. Lionel'la çok eskiden tanışırız, "We Are The World"ü birlikte yazdık. İlk hali tam olarak içime sinmedi, müziğini elden geçirip Quincy'ye teslim ettim. Müzik tarihinin en çok satan single'ı oldu ve Afrika'ya milyonlarca dolarlık yardım gitmesini sağladı.

Quincy Jones'la birlikte çalışmaya başlamanız nasıl oldu?

"The Wiz"in müzik yönetmeni Quincy'ydi. Onu çocukluğumdan beri biliyordum, çünkü babam caz albümleri de dinlerdi. Filmin çekimlerinde yakınlaştık, beni el üstünde tutuyordu. Filmden sonra onu aradım, yüz yüze görüşmektense telefon etmeyi tercih ettim. Çünkü utangaç bir insanım, konuşurken karşımdakinin yüzüne bakamam. Her neyse, "bir albüm yapmak istiyorum, prodüktörlüğünü üstlenebilecek birini tavsiye edebilir misin?" dedim. Bir sessizlik oldu, sonra "neden bana bırakmıyorsun?" dedi. İçimden "öyle ya, niye onu hiç düşünmedim" diye geçirdim. Herhalde babamın plaklarından ötürü onu cazcı olarak görüyordum. "Harika olur" dedim. Böyle başladık. Şarkı yazmanın püf noktalarını ondan öğrendim.

Sanat hayatınızın en mutlu ânı neydi?

Motown 25 konseri. "Thriller"ın stüdyo kayıtları sırasında, Motown'ın kurucusu Berry Gordy aradı, Motown'ın 25. kuruluş yıldönümü için bir kutlama konseri düşündüklerini, benim de sahne almamı istediğini söyledi. "Bir şartım var" dedim, "Motown şarkısı olmayan bir şarkı söylememe izin verirsen". "Hangi şarkıymış o?" dedi. "Billie Jean" dedim. "Peki" dedi. Kulaklarıma inanamadım. Bütün koreografiyi ben hazırladım, bütün kamera açılarını ben ayarladım. Altı kamera vardı. Yapacağım gösteriyi televizyonda seyreden herkesin olayın bütününü görmesini, duygusunu yaşamasını istiyordum. Marvin Gaye oradaydı, Smokey Robinson oradaydı, bütün kardeşlerim oradaydı. Ertesi gün Fred Astaire aradı, "dün gece seyrettim ve videoya kaydettim, bu sabah yeniden seyrettim, müthiştin, milletin dibi düştü" dedi. O gece, kuliste 10-12 yaşlarındaki bir çocuğun yaptığı övgüyü unutamıyorum. "Şahaneydin" deyince –çocuklar böyle konularda yalan söylemez– çok sevindim. Sonra, "o dansı nasıl beceriyorsun?" diye sordu. "Tanrı ve prova sayesinde" dedim. *(kahkaha atıyor)*

Her hayat ve kariyer gibi, sizin de inişleriniz, çıkışlarınız oldu. Sizin açınızdan dip noktanız neydi?

Dip noktası tamamen masum olduğum halde uğradığım suçlamalardı. Bu haksız ve kötü niyetli suçlamalar çok acı verdi, beni ruhen çökertti. Ama üstesinden geldim. Kişiliğim güçlüdür. Ben bir savaşçıyım. "Unbreakable"da *("Invincible")* dediğim gibi, benim canımı yakabilirsiniz, yere serebilirsiniz, ama tekrar ayaklarımın üstüne dikilirim.

O zor dönemi aşmanızı sağlayan ne oldu?

Ailem, dostlarım, ilâhî adalete olan inancım sayesinde aştım o dönemi. Bir de, geçmişte büyük haksızlıklara uğrayan siyahların hayat hikâyeleri bana büyük güç verdi. Benim başıma gelenlerin başka biçimlerde birçok siyah aydının başına geldiğini gördüm. Mandela'nın ve Jack Johnson'ın hayatları bana ışık tuttu. Jack Johnson'ın hikâyesini PBS'de seyrettim, şimdi DVD'si çıktı, adı "Unforgivable Blackness" ("Affedilmeyen Siyahlık"). 1910'da dünya ağır sıklet boks şampiyonu olan Jack Johnson'ın, hayat tarzı toplum tarafından kabul görmediği için başına gelmeyen kalmıyor. Onu hapse atmak için yasayı değiştiriyorlar, inanabiliyor musunuz? Ve Muhammed Ali'nin hikâyesi. Ve Jesse Owens'ın hikâyesi. Bütün bunları okumak, siyahların tarihini incelemek bana büyük bir güç verdi. Şöhretiniz ne kadar büyükse, o kadar büyük bir hedef oluyorsunuz. Bunu hiç akıldan çıkarmamak gerekiyor. Maruz kaldığım kötülüklerin şöhretin bedeli olduğunu düşünüyorum.

MANDELA'NIN, JACK JOHNSON'IN, MUHAMMED ALİ'NİN, JESSE OWENS'IN HİKAYELERİNİ OKUMAK, SİYAHLARIN TARİHİNİ İNCELEMEK BANA GÜÇ VERDİ.

Gelecek için planlarınız neler?

Geçen yıl (2005) Madagaskar'ı vuran tsunami için bir şarkı yapmayı düşünüyorum, felaketin kurbanlarına dikkat çekmek ve maddî yardım yolunu açmak için. Afrika bir türlü dünyanın gündemine gelmiyor. Bunun için ne mümkünse yapmak istiyorum. Afrika'yı çok seviyorum, her fırsatta gidiyorum. Johannesburg, Cape Town, Kenya, Fildişi Sahili, Ruanda çok güzel yerler. Afrika uygarlığın beşiği. İncil'de anlatılan tarih Afrika'da geçiyor. Mısır Afrika'da! İkisini hep ayırmaya çalışırlar, ama Mısır Afrika'dır.

Yeni bir dünya turnesine çıkmayı düşünüyor musunuz?

Uzun turneleri geçmişte bırakmak istiyorum. Turnelerin iyi tarafı insanın yeteneğini bilemesidir, sinema oyuncularının Broadway'de sahneye çıkmaları gibidir. O anlamda kısa turnelere çıkabilirim. Ama James Brown gibi olmak istememe. Turneler onu bitirdi, keşke biraz ağırdan alsaydı, arkasına yaslanıp yaptıklarının tadını çıkarsaydı. Artık hayatımı müzikten çok sinemaya adamak istiyorum. Oyuncu olarak, yönetmen olarak, yapımcı olarak.

Son soru: Hayranlarınıza nasıl bir mesaj vermek istersiniz?

Her milletten, her ırktan, her dilden insanlara seslenmek istiyorum: İçinden geçtiğim zor zamanlarda bana gösterdiğiniz sevgi için, verdiğiniz destek için müteşekkirim. Bana inanın: Tamamen masumum.

Derleyen: ***Yücel Göktürk***

ansiklopedi

a→

DIE ALTEN BÖSEN LIEDER

Köhne, berbat şiirler,
Rüyalar kötü, hain;
Hepsini gömelim artık,
Bir büyük tabut getirin.

Başka şeyler de koyacağım,
Söylemem henüz, neler;
Kocaman olsun tabut,
Heidelberg fıçısı kadar.

Bir de sedye getirin,
Sağlam, kalın tahtaları,
Mainz köprüsünden daha da
Uzunca olmalı.

Sonra Köln katedralinde
Ermiş Christoph var ya,
Ondan da kuvvetli, on iki
Pehlivan bulun bana.

Tabutu onlar taşısın,
Denize indirsinler;
Öyle büyük bir tabut,
Öyle büyük bir mezar ister.

Bu tabut neden mi böyle
Kocaman, ağır?
Aşkımı da koydum içine,
Acılarım da içindedir.

Heinrich Heine (Çev: Behçet Necatigil)

ATTICUS

Atticus yorgundu: Neredeyse elli yaşındaydı. Jem'le ona niye bu kadar yaşlı olduğunu sorduğumuzda, geç başladığını söylemiş ve biz de onun yeteneklerini ve gücünü kastettiğini hissetmiştik. Okuldaki yaşıtlarımızın ebeveynlerinden çok büyüktü ve onlar "benim babam..." diye söze başladıklarında Jem'in ya da benim anlatacak bir şeyimiz olmuyordu. Jem futbol delisiydi. Atticus bundan uzak kalma oyunundan hiç yorulmazdı, ama ne zaman Jem onu da işin içine katmak istese, "bunun için çok yaşlıyım oğlum" derdi.
Bizim babamız hiçbir şey yapmıyordu. Bir eczanede değil, bir ofiste çalışıyordu. İlçenin çöp kamyonlarından birini sürmüyordu, şerif değildi, çiftçilik yapmıyordu, bir garajda çalışmıyor, kimsenin hayranlık duyacağı herhangi başka bir şey de yapmıyordu.
Üstelik gözlük takıyordu. Sol gözü neredeyse kördü ve sol gözlerin Finch'lerin aile laneti olduğunu söylerdi. Bir şeyi iyi görmek istediği zaman başını çevirip sağ gözüyle bakardı.
Okul arkadaşlarımızın babalarının yaptıkları şeyleri de yapmazdı: asla ava çıkmamıştı, poker oynamaz, balığa gitmez, içki ya da sigara kullanmazdı. Oturma odasında oturup okurdu.
(...) "Siz zencileri savunuyor musunuz?" dedim o gece.
"Tabii ki savunuyorum. Hem zenci deme Scout. Bu kaba bir tabir."

1962 tarihli Robert Mulligan filmi "Bülbülü Öldürmek"te Atticus rolünde Gregory Peck

"Okulda herkes öyle söylüyor."
"Şu andan itibaren biri hariç herkes öyle söyleyecek..."
"Madem öyle konuşmamı istemiyorsunuz, niye beni okula gönderiyorsunuz peki?"
Babam gözlerinin içi gülerek, yumuşak bir ifadeyle baktı bana. Aramızdaki uzlaşmaya rağmen, ilk günden beri okula gitmemek için yaptığım mücadele çeşitli biçimlerde devam ediyordu: Geçen eylülden beri düşme, baş dönmesi ve hafif sindirim sistemi sıkıntıları yaşıyordum. Hatta o kadar ileri gitmiştim ki, Bayan Rachel'in aşçısının oğlunun başını başıma süreyim diye beş sent bile ödemiştim. Çocuk ağır ve ıstıraplı bir mantar hastalığına yakalanmıştı. Ama işe yaramamıştı. Ama şimdi derdim başkaydı. "Bütün avukatlar z... zencileri savunur mu Atticus?"
"Elbette savunurlar Scout."
"Peki niye o zaman Cecil sizin savunduğunuzu söyledi? Sanki bir tek siz yapıyormuşsunuz gibi?"
Atticus içini çekti. "Şu ara bir zenciyi savunuyorum, adı Tom Robinson. Kasaba çöplüğündeki küçük bir kulübede yaşıyor. Calpurnia'nın gittiği kilisenin üyesi ve Cal aileyi gayet iyi tanıyor. Dürüst vatandaşlar olduklarını söylüyor. Scout, henüz bazı şeyleri anlayacak yaşta değilsin, fakat kasabada bu adamı pek savunmamam gerektiğini yüksek sesle dile getirenler var. Garip bir dava, yaza kadar mahkemeye çıkmayacak. John Taylor nezaket gösterip davayı biraz erteledi..."
"Madem savunmamanız gerekiyormuş, niye savunuyorsunuz?"
"Bir sürü nedenle" dedi Atticus. "Asıl önemli olan, eğer bunu yapmazsam kasabada başım dik dolaşamayacak, bu ilçeyi yasama meclisinde temsil edemeyecek, hatta sana veya Jem'e bir daha bir şeyi yapmamanızı söyleyemeyecek oluşum."
"Yani bu adamı savunmazsanız, Jem ve ben bir daha sizi dinlemez miyiz?"
"Onun gibi bir şey."
"Neden?"
"Çünkü sizden bir daha hiçbir şey isteyemem. Scout, işin doğası gereği her avukat eninde sonunda kendisini kişisel olarak etkileyecek bir dava ile karşılaşır. Bu da benimki sanırım. Okulda bu konuda bazı çirkin konuşmalar duyabilirsin, fakat benim için tek bir şey yapmanı isterim: Başını dik ve o yumruklarını inik tut. Kim ne derse desin, seni kızdırmalarına izin verme. Onun yerine beyninle kavga etmeyi dene... Bu daha iyi bir yöntemdir, bazen biraz zor gelse de."
"Atticus, davayı kazanacak mıyız?"
"Hayır, tatlım."
"O zaman niçin..."
"Sadece, bundan yüz yıl önce yediğimiz tokat bile bizi kazanmaya çalışmaktan yıldırmamış olduğu için."
Harper Lee, "Bülbülü Öldürmek"

C→

COOPER, TOMMY

Birkaç kuşak Britanyalının neşesine neşe katmış komedyen. Babası Gallerli bir emekli çavuş, annesi İngiliz bir ev kadınıydı. Tommy 1921'de Galler'de doğdu, ama üç sene sonra İngiltere'ye taşındılar. Komedi anlayışının önemli bir parçası olan taşra aksanını Devon'da kazandı. Sekiz yaşındayken halası ona bir sihir numaraları seti hediye etti. Tommy, kısa zamanda olayın sihrini kaptı.

"Alice Prin ya da Montparnasse'lı Kiki", Gustaw Gwozdecki, 1920

İkinci Dünya Savaşı sırasında, Mısır cephesinde bu sihir merakı ve komedi yeteneği işe yaradı, genellikle cephe gerisinde şovlar hazırladı. Kahire'de bir şovdan önce Mısırlı bir garsondan ödünç aldığı fes, alâmet-i farikası olacaktı.
1948'de BBC'nin yeni yetenekler programı ilk televizyon tecrübesiydi. O kadar başarılı oldu ki, kendi şovlarını hazırlamaya başladı. Kabarelerdeki işleri de böylece artmıştı. Askerden keşfettiği bir numara, daha doğrusu sihir numarası yapayım derken becerememek ve bunun sürekli tekrarı, başlıca parodisiydi. Aralarda da sürekli konuşuyor, tek atımlık esprileri birbiri ardına patlatıyordu. 1.90'lık cüssesiyle sakar bir kahkaha makinesi gibiydi. Gerçi bugün çeşitli sitelerde esprilerini arka arkaya okuyunca pek anlam ifade etmeyebiliyor. Eski görüntüleri, Cooper'ın sahnedeki hal ve tavrını, bayat gibi duran şakaları söyleyişini bizzat izlemek gerekiyor. 1968-72 arasında London Weekend Television'daki programında sokaklar boşalıyordu. 1970'lerin ikinci yarısını Thames Televisi-

on'da geçirdi. Ta ki ağır içki probleminden dolayı işine son verilene kadar. İçki ve sigara konusunda bana mısın demiyordu. Giderek bozulan sağlığı, performansını da ağırlaştırmıştı, ama son nefesine kadar televizyondan ve sahnelerden uzak kalmadı. Arada bir menajerle küçük bir macera yaşasa da, sürekli kavga ettiği, bazen dövdüğü karısına bağlıydı; en azından eşi Gwen, onca soruna rağmen, espri bombardımanını gündelik hayatına da taşıyan bu iri kıyım adamı her kavgadan sonra affetmekten vazgeçmedi.
Sahnede fesini hep ters takan (püskülü alnından sarkıtıyordu) Tommy Cooper, yine sahnede öldü. 15 Nisan 1984'te, canlı yayında, olduğu yere yavaşça yığıldı kaldı. Kalp krizi geçirmişti. Salonda bulunanlar gülmeye devam ediyordu, ekran başındakiler de herhalde duruma uyanamamıştı. Müdahale edildi, ama geç kalınmıştı. Hastaneye yetiştirilemeden son nefesini verdi.

f→

FOSFOSTİMOL

1960'lı, '70'li yılların gözde ilacı. İçerdiği fosfor maddesinden ötürü zihin açtığı rivayet edilir, lise ve üniversite sınavlarına hazırlanan öğrencilere uzmanlar ve onların hık deyicisi ebeveynler tarafından hararetle tavsiye edilir, eczanelerde aspirin gibi satılırdı. Yumurta kapıya gelmeden kitap defter açmayan öğrenciler nezdinde adeta sihirli bir doping maddesiydi, sınav dönemlerindeki sabahlamalarda leblebi misali yutulurdu. Kullananlar speed etkisi yarattığını, uzun süre uyanık tuttuğunu ve konsantrasyon artırdığını iddia ederdi. (Kimileri de Gracidine'i tercih ederdi, terkibinde fosfor filan yoktu, düpedüz speed'di ve her ne hikmetse o da eczanelerde reçetesiz satılırdı.) Fosfostimol, 1970'lerin sonuna piyasadan kayboldu. Bunda hamile kadınların çocuk düşürmek için kullandıkları söylentisi ne ölçüde etkiliydi, meçhul.

g→

GRIZZLY BEAR

Nam-ı diğer bozayı ya da ursus arctos. Özellikle Kuzey Amerika'da, Balkanlar'da, Rusya ve Sibirya'da, biraz daha açık renklilerine Anadolu'da çokça rastlanır. 1-2.5 metre arasında olup iki ayağı üzerinde doğrulduğunda boyu 2.5 metreye kadar çıkabilir. En az 80 kilodur, 600 kiloya kadar çıkabilir. En büyükleri Alaska'nın güneyinde görülür. Türkiye'de

griye çalan bir kahverengi olduğu için "boz", Kuzey Amerika'da hafif kırlaşmış olduğu için "grizzly" denir. Son derece güçlü, doğa şartlarına karşı çok dayanıklı, etçil ve saldırgandır. Kuzey Amerika'nın kayalık dağlarında insana karşı en acımasız türleri yaşarken, Türkiye'de genellikle evcilleştirilmişlertir. Yasaklanana kadar Romanların mahalle mahalle dolaştırıp dans ettirdiği, "hamamda kadınlar nasıl bayılır" numarası yaptırdığı bozayıların sayısı avlanma sonucu hayli azalsa da, Amerika'daki varlıkları doğal ortamda sürmektedir.

m→

MORPH

Marvel çizgiromanlarının en meşhurlarından "X-Men"den bir karakter. Prototipi ilk olarak 1967'de çizilen Changeling'de görülebilir. Çok yaşamayan bu karakter ancak 1990'larda Morph olarak tekrar zuhur etti. X-Men'in çekirdek kadrosuna hiç girmeyen Morph, kılıktan kılığa, şekilden şekile girebilen bir mutanttı. Gülmeyi ve güldürmeyi seven, sürekli espriler yapan, özellik-

lerini bazen bu uğurda da kullanan Morph, gerektiği anda geliştirdiği bir koruyucu kalkan sayesinde ateşten korunabiliyor, hücre yapısının değişkenliği sayesinde büyüyüp küçülebiliyor, uçabiliyor, tonlarca ağırlıktaki nesneleri tutup kaldırabiliyordu. Sunfire'a platonik bir aşk duyuyordu, zira mutant kız lezbiyendi, ölümü Morph'u adeta yıktı. Exiles grubundan ve evreninden olan Morph da çok geçmeden çizerler tarafından ıskartaya çıkarılan karakterlerden biri oldu.

S→

SCHLAGER

Schlager (schlagen fiilinden) Almancada hedefi vurmak anlamına gelir. Schlager, 19. yüzyıl sonunda şarkılar için kullanılan bir terim haline geldi, gramofonun icadıyla ve film endüstrisinin büyümesiyle şişti şişti, '80'lerde daha fazla dayanamayıp patladı. Genel anlamda basit müzik enstrümanlarıyla çalınan ve basit şarkı sözleriyle söylenen akılda kalıcı şarkılardır. Almanlar için bu şarkılar "Ohrwurm", yani "kulak kurdu"dur. '80'lerde schlager şarkılar televizyondaki müzik programlarının gediklisi oldu. Schlager'ların melodilerinin genellikle başka ülke şarkılarından arak olduğu iddia edildi. Çoğu zaman Schlager'ler duygusal, melankolik sözler içerir. '80'lerdeki ünlü schlager şarkıcılıları arasında Michael Holm, Udo Jürgens, Andrea Jürgens, Chris Roberts, Bernd Clüver, Cindy & Bert, Jürgen Marcus ve Katja Ebstein sayılabilir.

Alev alev bir kemanla dans ederek götür beni cemaline
Dans ederek çıkar beni kargaşadan, götür sükûnete
Dokun bana çıplak elinle, dokun istersen eldiveninle
Dans ederek götür beni aşkın nihayetine

Leonard Cohen'in "Dance Me To The End Of Love"ından rollama.

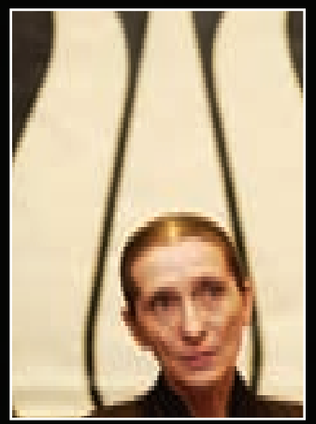

Pina Bausch anısına
(27 Temmuz 1940 - 30 Haziran 2009)

"Nefes" gösterisinden (foto: Muhsin Akgün)